

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 653
Παρασκευή
30 Ιανουαρίου 1998
Δρχ. 500

Ο Ζολά, η υπόθεση
Ντρέυφους και ο ρόλος
των διανοουμένων

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Ένα νέο φάντασμα πλανιέται πάνω από την Ευρώπη

• ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ:

«Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΗΜΙΤΗ
ΕΙΝΑΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΑΖΟΥΣΑ»

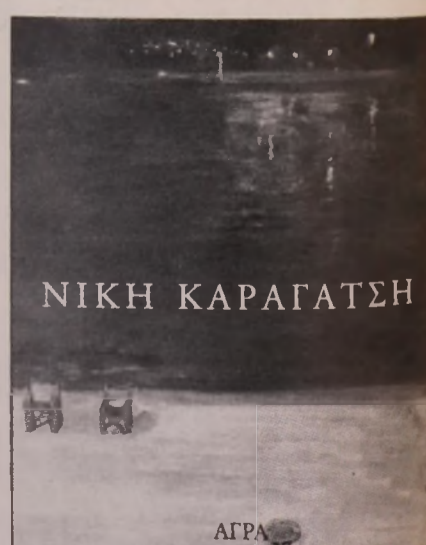
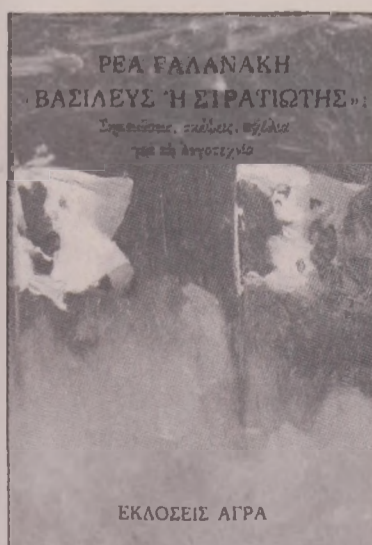
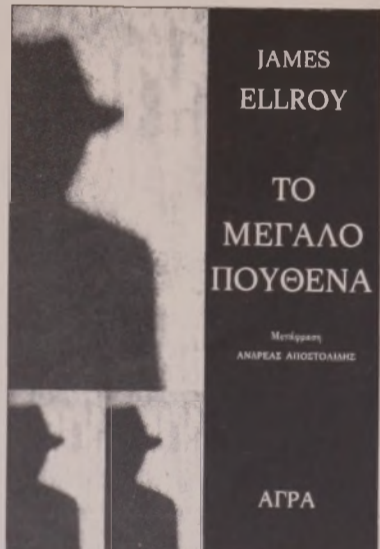
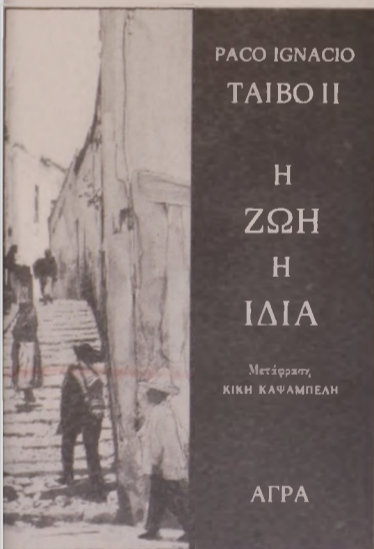
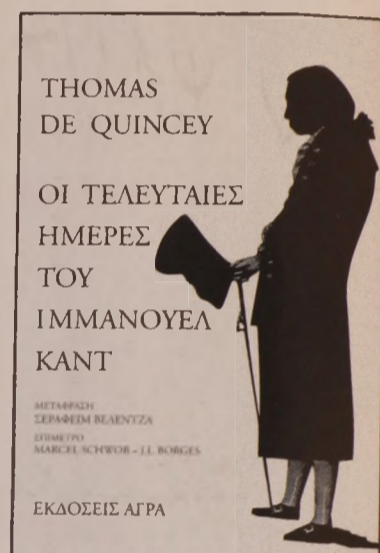
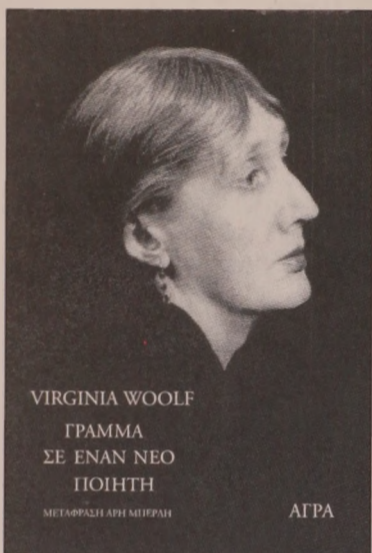
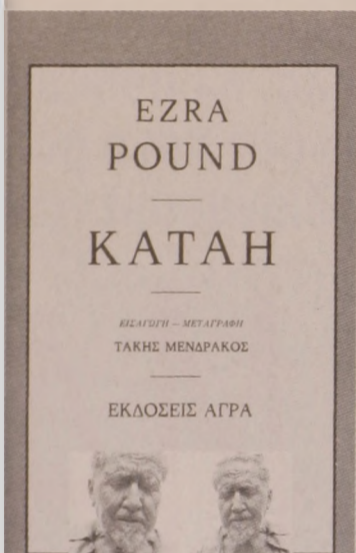
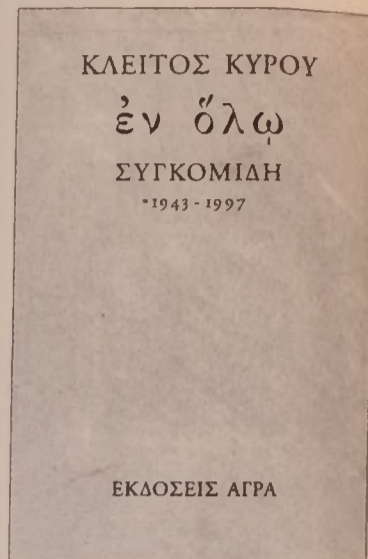
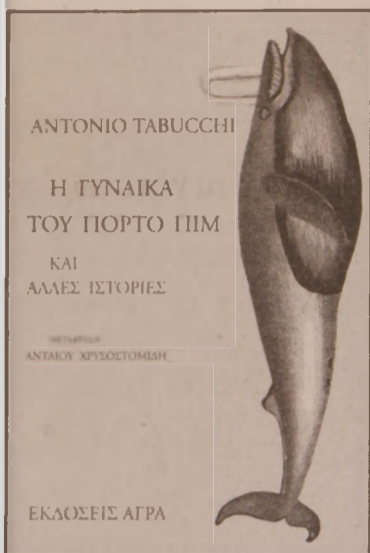
- **ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ:** ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΩΝ ΟΡΓΙΩΝ
- **ΤΟΥΡΚΙΑ:** Ο ΧΑΜΑΙΛΕΩΝ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
- **ΗΠΑ:** «ΜΟΝΙΚΑ-ΓΚΑΙΗΤ» ΑΠΕΙΛΕΙ ΚΛΙΝΤΟΝ!
- **Η ΑΝΩΤΑΤΗ ΠΑΙΔΕΙΑ** ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΓΡΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1979

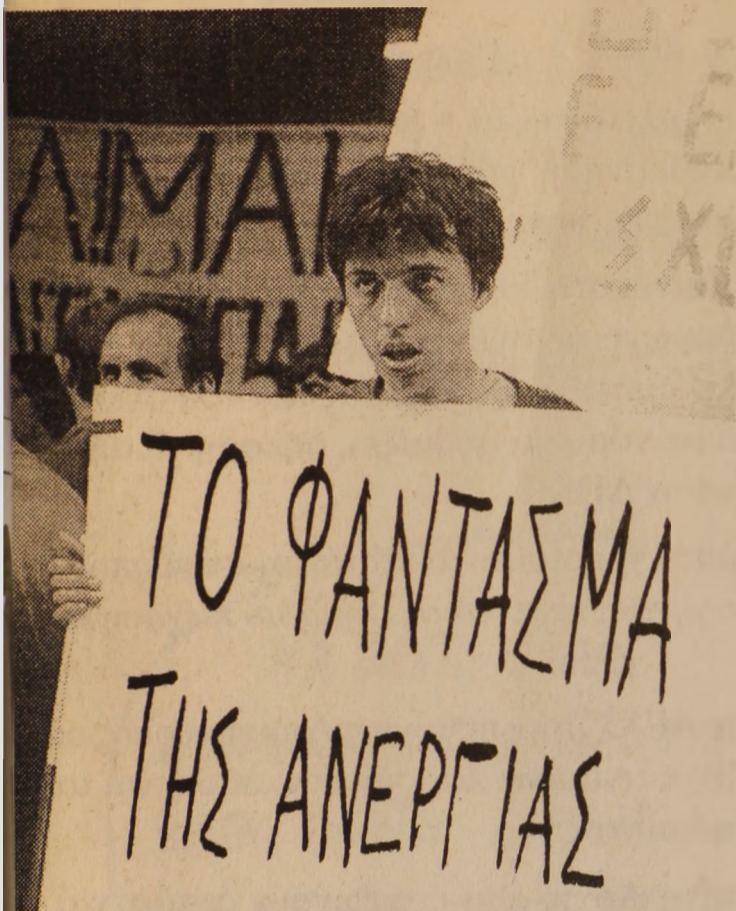

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

αντι

- ΣΕΛ. 12 **ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ** Ένα νέο φάντασμα πλανιέται πάνω από την Ευρώπη - του **Δημήτρη Καΐση**
- ΣΕΛ. 14 **ΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΧΕΡΙΑ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΗ** Οι νέες εξελίξεις περί τους Ολυμπιακούς του 2004 και τα νέα συμφέροντα - του **Γεράσιμου Σκλαβούνου**
- ΣΕΛ. 16 **ΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΔΕΚΟ** Το παιχνίδι ήταν στημένο... - του **Δημήτρη Στρατούλη**
- ΣΕΛ. 18 **ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟ** Ο δήμαρχος της Αθήνας παρουσιάζει το ιδεολογικό του στίγμα. Συνέντευξη στον **Απόστολο Διαμαντή**
- ΣΕΛ. 20 **ΠΑΣΟΚ: ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΟΝΤΡΕΣ** Ακούει ο Κ. Σημίτης. Αλλά ποιος τον ακούει; - του **Τάσου Παππά**
- ΣΕΛ. 22 **ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ** Απολογισμός της ετήσιας διαδρομής της «Πολιτιστικής» από τον **Απόστολο Λυκεσά**
- ΣΕΛ. 27 **Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΡΤΑ** Για τη νομιμοποίηση των ξένων εργατών στην Ελλάδα - των **Ελένης Κολλιοπούλου-Γκέλυς Κωστάκου**
- ΣΕΛ. 31 **ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ: ΗΠΑ: «Μόνικα-γκάιητ» απειλεί Κλίντον** - της **Κατ. Καρύγιαννη** Τουρκία-Ισραήλ: Εκτός ισλαμικής τροχιάς; - του **Άλκη Κούρκουλα** Μαυροβούνιο: Τροχοπέδη στα σχέδια Μιλόσεβιτς - της **Κατ. Καρύγιαννη**. Σερβία: Πολιτικές συμβουλές από στρατηγό - του **Σωτ. Ντάλη**
- ΣΕΛ. 40 **Ο ΖΟΛΑ, Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΝΤΡΕΥΨΟΥΣ...** και ο ρόλος των διανοουμένων. Για το περίφημο «Κατηγορώ» γράφει ο **Δημήτρης Δημητράκος**

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Περιοιμήνετε, κύριε Σημίτη, σελ. 4

ΛΟΓΙΚΗ ΚΙ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ

Γιώργος Φιλιδισάκος, σελ. 5

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

Ελένη Κολλιοπούλου, σελ. 39

ΡΟΜΑΝΤΣΟ

Απόστολος Διαμαντής, σελ. 54

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 55

ΒΙΒΛΙΟ

Κριτική, σελ. 63

• Κατ' εξαίρεση, λόγω πληθώρας ύλης, κάποιες από τις μόνιμες στήλες απουσιάζουν.

Περίοδος Β' · Έτος 25ο · Τεύχος 653
Παρασκευή 30 Ιανουαρίου 1998 · Δρχ. 500
**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
ΑΝΤΙ ΟΝ-LINE: <http://www3.enet.gr/anti>
E mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Ηλίας Κανέλλης
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκέκας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Μάχη Γεωργιάδου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασιού 5, Περιστερί
Τηλ. 57.22.201
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη., Εξάμηνη: 13 τεύχη
ΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 5.000 δρχ., Ετήσια 10.000 δρχ.,
Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 40.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 8.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:
Εξαμ.: 38 δολ., Ετήσια: 75 δολ.,
ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:
Εξαμ. 44 δολ., ετήσια 88 δολ.

ΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.000

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,
για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε.
Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΜΕΝΕΤΕ, ΚΥΡΙΕ ΣΗΜΙΤΗ...

ΤΗΝ ΕΡΧΟΜΕΝΗ Δευτέρα θα ψηφιστεί από την κυβερνητική πλειοψηφία η διάταξη τροπολογίας που ουσιαστικά καταργεί τον νόμο 2414/1996 που η ίδια κυβέρνηση ψήφισε και αφορά τον Κανονισμό Προσωπικού των ΔΕΚΟ. Τι όμως πραγματικά σημαίνει αυτό;

ΑΠΛΟΥΣΤΑΤΑ, με νομοθετική ρύθμιση η κυβέρνηση παρεμβαίνει στη διαδικασία των συλλογικών διαπραγματεύσεων και ουσιαστικά τις καταργεί. Γιατί, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, προβλέπεται ότι μετά από ένα εξάμηνο άκαρπων διαπραγματεύσεων μεταξύ εργοδοσίας και του συλλόγου των εργαζομένων των ΔΕΚΟ, η κυβέρνηση θα μπορεί με νόμο να ρυθμίζει, δηλαδή να αποφασίζει, το νέο καθεστώς του «Κανονισμού Προσωπικού» των ΔΕΚΟ.

ΩΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ της κυβερνητικής παρέμβασης προβάλλεται η κρίσιμη κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι ΔΕΚΟ που «εμφανίζουν ελλείμματα ή επιχορηγούνται από το Δημόσιο ή έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο».

ΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΧΡΗΣΤΙΑ, τα ελλείμματα και το φαλιμέντο των ΔΕΚΟ την ευθύνη φέρουν κυρίως οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ που διορίζαν αδιακρίτως, συνήθως ανίκανα και συναλλασσόμενα, τα αποτυχημένα σε άλλους τομείς στελέχη του κυβερνώντος κόμματος.

ΕΤΣΙ ΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ αυτές, συμπεριφερόμενες ως η «Ανωτάτη Αρχή», θα διαφωνούν αυταρχικά με τους φορείς που εκπροσωπούν τους εργαζομένους, οχυρωμένες πίσω από τις νομοθετικές ρυθμίσεις των εκάστοτε κυβερνήσεων. Είναι προφανές ότι ο υπάρχων και κατοχυρωμένος θεσμός των συλλογικών διαπραγματεύσεων ουσιαστικά καταργείται.

ΝΑ ΠΟΥΜΕ ότι όλα αυτά δεν έχουν καμία σχέση με σοσιαλισμούς και άλλα ηχηρά παρόμοια είναι περιττό. Το μόνο που αναδεικνύεται είναι το αυταρχικό πρόσωπο της εξουσίας: αποκομμένο από τις κοινωνικές τάξεις, απορρίπτει κάθε έννοια και μορφή διαλόγου.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ της πρακτικής αυτής είναι η δικαιολογημένη διαμαρτυρία των εργαζομένων που καταφεύγουν στο μόνο μέσο άμυνας που τους απέμεινε: τις απεργιακές κινητοποιήσεις. Απεργιακές κινητοποιήσεις που προκαλούν την ταλαιπωρία του κοινού και έχουν μεγάλο οικονομικό κόστος.

ΑΛΛΑ ΑΥΤΑ είναι μόνον η αρχή. Γιατί τα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί ως τώρα δεν έχουν επιλύσει κανένα από τα χρόνια προβλήματα. Οι όροι διαβίωσης γίνονται επαχθέστεροι και η ποιότητα ζωής που επαγγέλλεται η κυβέρνηση παραμένει όνειρο απατηλό. Η μιζέρια κυριαρχεί στις τάξεις χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, ενώ από την άλλη πλευρά οι έχοντες και κατέχοντες πλουτίζουν όλο και περισσότερο.

ΟΙ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΕΣ μόλις ξεκίνησαν. Οι νέοι, οι αγρότες, οι μικροβιοτέχνες δεν έχουν πολλά περιθώρια για όνειρα και ελπίδες. Ό,τι η κυβέρνηση σχεδιάζει και προσφέρει είναι μόνο λιτότητα και μιζέρια. Τώρα προσετέθη και μια δόση αλαζονείας...

ΠΕΡΙΜΕΝΕΤΕ κύριε Σημίτη λίγο ακόμη. Σε λίγο θα ακουστεί το μεγάλο ΓΔΟΥΠ!

αντί

ΛΟΓΙΚΗ Κ ΕΝΑΙΣΘΗΣΙΑ

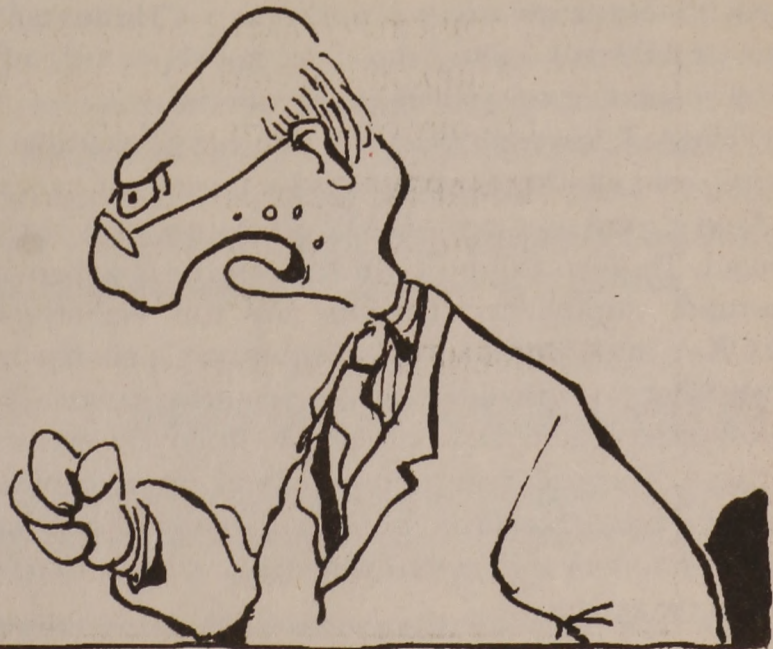
ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ!
Η ΥΠΟΜΟΝΗ ΜΟΝ
ΕΞΑΝΤΛΗΘΗΚΕ! ΤΩΡΑ ΘΑ
ΜΕ ΔΟΥΝ ΚΙ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΑΝΑΠΟΔΗ!

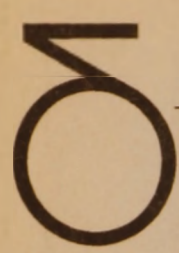

ΝΑ ΠΕΙΤΕ ΣΤΟΥΣ
ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΕΣ ΟΤΙ ΓΙΑ
ΚΑΘΕ ΠΟΝΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΠΟΥ ΘΑ ΧΑΝΩ ΘΑ ΑΠΟ-
ΛΥΩ ΠΕΝΗΝΤΑ ΤΟ ΕΠΟ-
ΜΕΝΟ ΧΑΡΑΜΑ!

ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ
ΟΤΙ ΤΕΛΕΙΩΣΑΝ ΤΑ ΑΣΤΕΙΑ!
ΘΑ ΤΟΥΣ ΠΑΩ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ!

Δεκαπενθήμερο

Ένα χάσμα 34 λέξεων...

ΚΑΙ «ΩΣΕΙ» να μην ήταν αρκετή η αναταραχή για τις ΔΕΚΟ (σύγκρουση με τα συνδικάτα, αλυσιδωτές απεργίες, παράλυση συγκοινωνιών, κ.λπ.), ήρθαν και όλα τα άλλα: Πρώτον, η δημοσκοπήση της V.PRC. Είναι δυνατόν η δημοτικότητα Σημίτη, η δημοτικότητα της κυβέρνησης, να βρίσκονται σε τέτοια απίθανη πτώση; Ήρθαν, δεύτερον, οι απορίες, οι ερωτήσεις, κοντολογίς η «βαβούρα», με αφορμή τη σύνθεση της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων: Ποιοι υπέβαλαν στον πρωθυπουργό *διαβλητές προτάσεις, διαβλητά ονόματα...*; Τρίτον, στη σειρά, αρνητικό στοιχείο ήταν η αμφισβήτηση του σημερινού πολιτικού σκηνικού. Ο συλλογισμός ορισμένων αναλυτών ήταν απλός: Αφού μόνο ένας, στους τέσσερις συμπολίτες μας, εμπιστεύεται τα δύο μεγάλα κόμματα (με βάση, πάντοτε, τη δημοσκόπηση της V.PRC), έπεται ότι τα πράγματα δεν πάνε καλά ούτε για το ΠΑΣΟΚ ούτε για τη Νέα Δημοκρατία. (Πτωτική, άλλωστε, είναι η δημοτικότητα και του Κ. Καραμανλή.) Τέταρτο αρνητικό στοιχείο, η αποκάλυψη ότι το «μαύρο χρήμα» που ξεπλύθηκε στην Ελλάδα, μέσα στο 1997, ανέρχεται σε 13,1 τρισεκατομμύρια δραχμές, όσο περίπου και ο προϋπολογισμός της χώρας. Και ο χορός καλά κρατεί!

ΩΣΤΟΣΟ, «το» πρόβλημα που εξακολουθεί να αγχώνει τον πρωθυπουργό (τουλάχιστον, ως την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές) είναι το ανοιχτό μέτωπο με τους εργαζομένους. Η ΓΣΕΕ, για πρώτη φορά, έθεσε θέμα «*αυταρχικής συμπεριφοράς κορυφαίου υπουργού*» (του κ. Γ. Παπαντωνίου), με αφορμή τη γνωστή τροπολογία για τις ΔΕΚΟ. [Η τροπολογία –34 λέξεις, ακριβώς!– ορίζει ότι ο Γενικός Κανονισμός Προσωπικού των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών που εμφανίζουν ελλείμματα ή επιχορηγούνται από το Δημόσιο, γίνεται με νόμο.] Όμως, από τον πρωθυπουργό δεν διαφεύγει ότι όταν βάλλεται ο κ. Παπαντωνίου, είναι «*ωσεί*» να βάλλεται ο ίδιος, αφού, ως πρόεδρος της κυβέρνησης, ανέλαβε δημοσίως την ευθύνη για την τροπολογία.

ΕΡΩΤΗΜΑ: Εξαναγκάστηκε ο κ. Σημίτης ν' αναλάβει την ευθύνη αυτή, όπως υποστηρίζουν άνθρωποι του στενού περιβάλλοντός του; Κανείς (από τους εκτός ΠΑΣΟΚ) δεν μπορεί ν' απαντήσει με σιγουριά. Το μόνο βέβαιο είναι ότι επιφανείς κυβερνητικοί και κομματικοί παράγοντες (ακόμα και του «εκουγχρονιστικού ΠΑΣΟΚ») αμφισβητούν τις κυβερνητικές μεθοδεύσεις. Ο Κ. Σκανδαλίδης, ο γραμματέας του κόμματος, αναφέρθηκε στις «*αιφνιδιαστικές κινήσεις*» ορισμένων υπουργών, ενώ ο υπουργός Αμυνας, Α. Τσοχατζόπουλος, αισθάνθηκε την ανάγκη να δηλώσει ότι «*ούτε ο νεοφιλελευθερισμός ούτε η σημερινή πολιτική της κυβέρνησης μπορούν ν' αντιμετωπίσουν με επιτυχία τα μεγάλα προβλήματα της εποχής*».

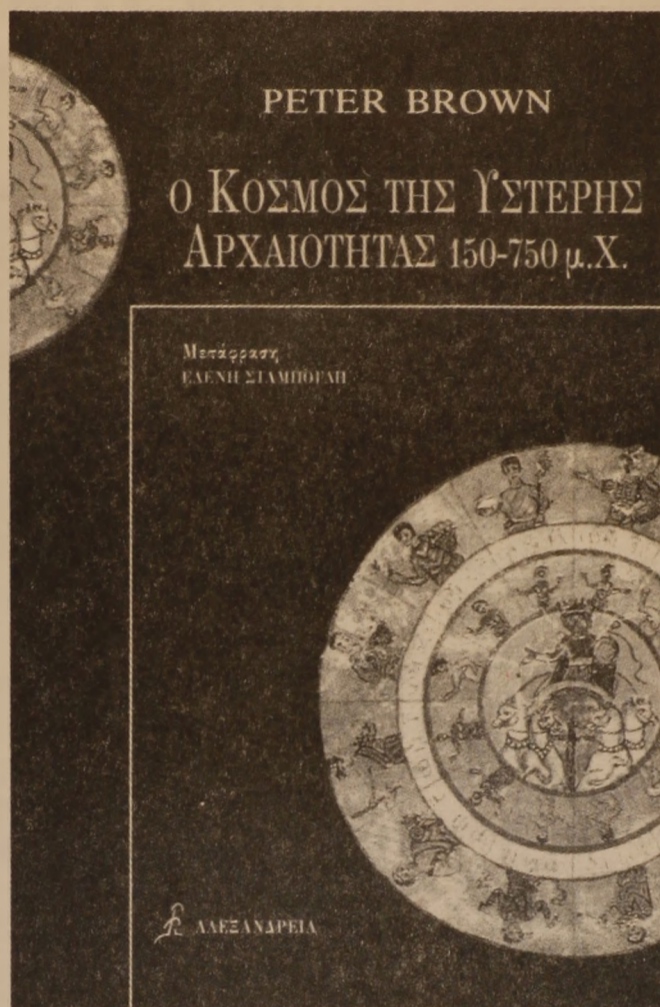
ΠΩΣ ΘΑ ΠΟΡΕΥΘΕΙ, από δω και μπρος, ο κ. Σημίτης; Η επίμαχη τροπολογία μπορεί να περάσει από τη Βουλή, αλλά το χάσμα με το συνδικαλιστικό κίνημα (στο οποίο το ΠΑΣΟΚ διέθετε, μέχρι τώρα, ισχυρά ερείσματα) πώς γεφυρώνεται; Μία εκδοχή θέλει τον πρωθυπουργό ν' ανασυγκροτεί τις εσωκομματικές ισορροπίες... Μια άλλη, ν' απευθύνεται στον «*κομματικό πατριωτισμό*» των συνδικαλιστών των ΔΕΚΟ. Οι περισσότεροι, πάντως, υποστηρίζουν ότι ο πρωθυπουργός θα δοκιμασθεί στο πεδίο των εσωκομματικών αντιπαραθέσεων. Θα συντονισθεί η «*συνδικαλιστική αντιπολίτευση*» με την «*εσωκομματική αντιπολίτευση*»; Και πώς θα εκφρασθεί η γενικότερη συνδικαλιστική δυσαρέσκεια (αν θα εκφρασθεί...) στο συνέδριο της ΓΣΕΕ, τον ερχόμενο Μάρτιο; Πάντως, κατά την *Καθημερινή*, η τελευταία επαναδιατύπωση της επιμαχίας τροπολογίας, δεν αφορά μόνο την Ολυμπιακή, τα ΕΛΤΑ, τον ΟΣΕ και τον ΟΑΣΑ (τις αστικές συγκοινωνίες), αλλά, συνολικά, 17 ΔΕΚΟ, οι οποίες εμφανίζουν αρνητικά αποτελέσματα βρίσκονται «*στη φάση της εξυγίανσης*»...

«ΩΣ ΣΧΗΜΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ...»

ΕΙΠΑΤΕ τίποτε περί ελέγχου, διαφάνειας, συμψηφισμού επιτροπών και οικονομικών συμφερόντων, κατά τη συγκρότηση της επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων; Και τι, ακριβώς, εννοούσε ο πρωθυπουργός όταν, «*εν συμβουλίω*» (στο υπουργικό συμβούλιο) υπαινίχθηκε τα όσα υπαινίχθηκε; Οι πληροφορίες λένε ότι σε μια πρώτη φάση, οι υπουργοί άρχισαν να ερωτούν τον πρωθυπουργό: «*μήτι έγω είμι, κύριε;*»... Σε μια δεύτερη φάση, άρχισαν να βγαίνουν στο μейντάι, για να διαβεβαιώσουν ότι κανείς τους δεν έκανε ποτέ οποιαδήποτε πρόταση –άρα ούτε «*διαβλητή*», ούτε «*μη διαβλητή*»– για τη σύνθεση της Επιτροπής. Πρώτος, στις διαβεβαιώσεις αυτές, ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Κ. Λαλιώτης, ο οποίος, από την περασμένη Τρίτη, εμφανίστηκε ως ο εγγυητής της νομιμότητας στην οργάνωση των Ολυμπιακών του 2004. Όσο για τα μέλη της Επιτροπής, είπε ότι δεν πρέπει να κριθούν εκ των προτέρων (και με ισχυρή ή μικρή δόση προκατάληψης), αλλά βάσει του έργου τους. Και οι κρίνοντες κριθήσονται. Σωστά.

ΚΑΙ ΕΝΩ η κυβέρνηση λειτουργεί –κατά διατύπωση Ν. Κωνσταντόπουλου– «*ως σχήμα συνεταιρισμού εξουσίας*», η λεγόμενη «*εξωκομματική αντιπολίτευση*» αδυνατεί να συμφωνήσει πάνω σε οποιαδήποτε αφορά την κυβερνητική πολιτική... Έτσι και στο θέμα της τροπολογίας για τις ΔΕΚΟ, ενώ οι Στ. Μάνος, Ντόρα Μπακογιάννη, Γ. Σουφλιάς, Δ. Σιούφας, κ.ά. υποστηρίζουν την υπερισχύση της τροπολογίας, οι περισσότεροι βουλευτές της Ν.Δ. επιμέ-

PETER BROWN
Ο ΚΟΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ
150-750 μ.Χ.

Πώς και γιατί ο ύστερος αρχαίος κόσμος έφτασε να διακριθεί από τον «κλασικό» πολιτισμό; Από το 200 ως το 700 μ.Χ., η πιο βαθιά ριζωμένοι αρχαίοι θεσμοί χάθηκαν για πάντα. Το 476 η ρωμαϊκή αυτοκρατορία έπαψε να υπάρχει στη δυτική Ευρώπη. Το 655 η περσική αυτοκρατορία εξαφανίστηκε από την εγγύς ανατολή.

Ο Πήτερ Μπράουν δεν αφηγείται απλώς μια μελαγχολική ιστορία «παρακμής και πτώσης», αλλά εξετάζει επίσης κρίσιμα νέα φαινόμενα που σημάδεψαν την εποχή, όπως η επικράτηση του χριστιανισμού στην Ευρώπη και του ισλαμισμού στη Μέση Ανατολή.

Πρωτοποριακή στη δεκαετία του '70, κλασική πλέον σήμερα η μελέτη αυτή ανέδειξε την ιδιαιτερότητα μιας παραμελημένης ιστορικής περιόδου και μετατόπισε το σχετικό ενδιαφέρον από τη δυτική Ευρώπη στην ανατολική Μεσόγειο. Επισκοπώντας πεντακόσια χρόνια καταλυτικών πολιτικοκοινωνικών και πολιτιστικών αλλαγών, απαντά σ' ένα καιρίο ερώτημα της παγκόσμιας ιστορίας: πώς ο ομοιογενής μεσογειακός κόσμος του 200 μ.Χ. κατέληξε να διαιρεθεί σε τρία αλληλοαποκλειόμενα και ανταγωνιστικά σύνολα, τη ρωμαιοκαθολική Δύση, το Βυζάντιο και το Ισλάμ; Μια εξέλιξη που με τις μακρόπνοες συνέπειές της ζούμε ακόμη σήμερα στο τέλος της δεύτερης χιλιετίας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Κεντρική διάθεση: Σόλωνος 133, 106 77 Αθήνα, τηλ. 3806305, 3821813, fax 3838173
Βιβλιοπωλείο στη Στοά του Βιβλίου: Πεσμαζόγλου 5 / Σταδίου 44,
105 64 Αθήνα, τηλ. 3311719

στη γνωστή θέση: «ό,τι κάνει η κυβέρνηση είναι κακό», συνεπώς η τροπολογία πρέπει να καταψηφιστεί.

Από την πλευρά του, ο Ν. Κωνσταντόπουλος, μιλώντας στην Κοινωνική Επιτροπή του Συνασπισμού (το Σαββατοκύριακο), ανέφερε ότι ο τόπος χρειάζεται ένα νέο πρόγραμμα εθνικής, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ανασυγκρότησης. Ένα τέτοιο πρόγραμμα για να καρπίσει, όμως –συμπλήρωσε– πρέπει να στηθεί «σε μια νέα κοινωνική και πολιτική πλειοψηφία, ακριβέστερα σε μια κυβέρνηση αντιπροσωπευτική αυτής της πλειοψηφίας». Ο πεπειδημένα όλα αυτά μπορεί να ηχούν ολίγον θεωρητικά ή απόμακρο, ο πρόεδρος του Συνασπισμού τα είπε και πιο απλά: Αυτή η κυβέρνηση –αποσαφήνισε– είτε θα συμπλεύσει με τις συντηρητικές δυνάμεις, για να υπερασπισθεί το ισχύον πολιτικό σύστημα, είτε θα ανοίξει το δρόμο για αλλαγή του σκηνικού, αρχίζοντας από την αλλαγή του εκλογικού νόμου και την ψήφιση της απλής εκλογικής. Ένα ακόμα ερώτημα: Πόσα χρόνια, πόσες δεκαετίες, η κοινοβουλευτική Αριστερά ζητεί την απλή αναλογική; Μας έπαψε και ο μακαρίτης Μένιος Κουτσόγιωργας, που όλα τα εκλογικά συστήματα που κατασκεύαζε στα μέτρα του ΠΑΣΟΚ, τα έκαλούσε «απλή αναλογική».

ΟΙ ΠΑΛΙ) ΤΑ ΝΕΡΑ...

ΟΙ, ΞΑΦΝΙΚΑ, μέσα στο Δεκαπενθήμερο που επισκοπούμε, ο υπουργός Εξωτερικών Θ. Πάγκαλος αποφάσισε να ταράξει και τα νερά. Μέχρι τώρα, δύο μόνο θέματα αναγνωρίζαμε ως «επικρατικά», στις σχέσεις μας με την Άγκυρα. Το πρώτο ήταν ο καθορισμός των ορίων της υφαλοκρηπίδας και το δεύτερο ο προσδιορισμός της κυριαρχίας των Ιμίων. Για το δεύτερο θέμα, καλούσαμε την Άγκυρα να προσφύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, υποστηρίζοντας ότι διαθέτει τίτλους ιδιοκτησίας, κ.λπ., ενώ για το πρώτο τον καθορισμό των ορίων της υφαλοκρηπίδας, διατυπώναμε εσπευσμένα ετοιμότητά μας να υπογράψουμε το σχετικό συνυποσχετικό.

ΟΙ, ΞΑΦΝΙΚΑ, οι αστέρες του ουρανού έπεσαν εις την γην και ο γαλανός απεχωρίσθη ως βιβλίον ειλισσόμενον... Ο κ. Πάγκαλος έπαιξε την Άγκυρα να προσφύγει στη Χάγη για οποιοδήποτε θέλει! Ακόμα και για την αναντιστοιχία μεταξύ έξι και δέκα μιλίων (κυριαρχίας στη θάλασσα και κυριαρχίας στον αέρα), ακόμα και για την παρουσία ελληνικού στρατού στα ανατολικά νησιά του Αιγαίου! Όλα τα παραπάνω, αναφέρθηκαν από τον κ. Πάγκαλο με μια χαμηλών τόνων συνέντευξη Τύπου. Με τις θέσεις μας αυτές, είπε, θα φανεί και ποιοι σέβονται το διεθνές δίκαιο και τους κανόνες του (τη Χάγη) και ποιοι όχι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Πάγκαλου προκάλεσε, φυσικά, την οργή των «ανορθόδοξων», αλλά και την αντίδραση του προέδρου της Νέας Δημοκρατίας: Αυτή η κυβέρνηση, σκέφθηκε, δεν έχει το Θεό της. Και έλεγε χθες, άλλα σήμερα, άλλα θα πει αύριο... Και οι Τούρκοι; Σύμφωνα –είπαν– να πάμε στη Χάγη. Αλλά γιατί να μην συζητηθεί ένας απ' ευθείας διάλογος Αθήνας - Άγκυρας, οπότε θα είμαστε στη Χάγη μόνο τα σημεία ασυμφωνίας μας; Η ελληνική απάντηση είναι σαφής: Η Άγκυρα θέλει να αποφύγει τη εμπλοκή, κάθε δέσμευση, από υποχρεώσεις που θα απέρρεζαν από την αναγνώριση της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου. Η συνέχεια «επί της οθόνης»...

ANTHNSP

Ιδιαίτερα κολακευτικά ήταν τα σχόλια που έφτασαν στο περιοδικό για το τεύχος -αφιέρωμα στον Ρήγα Βελεστινλή. Επί τη ευκαιρία, ωστόσο, οφείλουμε μια μικρή επανόρθωση.

• Στο άρθρο του **Αριστόβουλου Μάνεση** υπό τον τίτλο «Το πολίτευμα του Ρήγα», που δημοσιεύεται σ' αυτό το τεύχος, στη σελίδα 25, στήλη 2η, σειρά 2η, μετά τις λέξεις «το δικό τους κράτος» έχει παραληφθεί η φράση: «γεγονός που στα Βαλκάνια εκδηλώθηκε με την έξαρση του σλαβικού εθνικισμού».

• Οφείλουμε, επίσης, να διευκρινίσουμε ότι το έργο του **Θεόφιλου**, που κοσμούσε το εξώφυλλο, ανήκει στη συλλογή του **Αλέξ. Ξύδη** και φωτογραφήθηκε από την **Κωνστ. Κουμπούλη**.

• Το αφιέρωμα στον Ρήγα, από σήμερα, δεν υπάρχει στα περίπτερα. Επειδή, όμως, είναι τεύχος αναφοράς, όποιος επιθυμεί να το βρει μπορεί να το αναζητήσει στα κεντρικά βιβλιοπωλεία ή να τηλεφωνήσει στα γραφεία του περιοδικού.

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΚΟΛΛΑΣ Ή ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ

Βλέποντας μια φωτογραφία σε μια εφημερίδα (στην *Καθημερινή* της 25ης Ιανουαρίου), συν έρχονται διάφορα πράγματα στο νου καταχωνιασμένα εκεί από καιρό: ο συνδικαλιστής **Ανδρέας Κολλάς**, από του βήματος, «να νουθετεί την κυβέρνηση *Μητσοτάκη*» (1992) για να μη διαλύσει την ΕΑΣ και, παραπλεύρως του και συμμαχητής του υπέρ των ίδιων «νουθεσιών» ο, επίσης τότε συνδικαλιστής, **Χρ. Πρωτόπαπας**.

Περίπου τυφλός για τα γεγονότα να επακολουθήσουν. Αυτός ο ίδιος τώρα, ανελθών ως υφυπουργός Εργασίας, ευρίσκεται αναποφύκτως εις την αντίπερα πλευρά του πρώην συμμαχητή του. Πού να το φανταζόταν ότι όλ' αυτά θα κατέληγαν να επιβαρύνουν με 700 δισ. τον προϋπολογισμό της κυ-

βέρνησης στην οποία μετέχει. Πού να το φανταζόταν ότι αυτό και άλλα παρεμφερή θα μπορούσαν κάποια μέρα να απειλήσουν την πορεία προς τον «εθνικό στόχο» και το «μιοδόδρομο» της ένταξης στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Ότι τότε δεν έβλεπε (ή δεν έβλεπε «εκσυγχρονιστικά») δεν σημαίνει ότι θα βγάλει τα μάτια του. Άλλωστε, έφθασε πια στα υπουργεία.

Ίσως και να σκέφτεται οικτιρόντας λίγο τον εαυτό του: γιατί δεν αφήσαμε τον *Μητσοτάκη* να κάνει «τη βρώμικη δουλειά» που τώρα πέφτει στις πλάτες μας;

Όπως και να 'ναι, θα βρει πιθανόν πάλι μια καλή πολιτικοσυνδικαλιστική ισορροπία να τον διαιωπίσει – ως είδος διατηρητέου.

Δ.Κ.

ΒΡΑΒΕΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΓΑ

«ΑΠΟΤΕΛΕΙ ξεχωριστή τιμή για μένα αυτή η βράβευση γιατί το βραβείο, του οποίου γίνομαι αποδέκτης, φέρει το όνομα του **Κωνσταντίνου Καλλιγά**, του ανθρώπου που μας έμαθε την ομορφιά του θάρρους». Μ' αυτά τα λόγια και περισσή συγκίνηση δέχτηκε το βραβείο Κ. Καλλιγά ο **Σοφιανός Χρυσοστομίδης**, επί χρόνια διευθυντής και αρθρογράφος της *Αυγής*, ο δικός μας **Αντήνωρ**, αγαπητός συνεργάτης και σπάνιος φίλος.

Στην τιμητική εκδήλωση που έγινε στην Αίθουσα Τελετών της Εθνικής Τράπεζας η Ένωση Ευρωπαίων Δημοσιογράφων απένευσε τα βραβεία στον **Σοφιανό Χρυσοστομίδα** και τον **Κώστα Σερέζη**, διά των εκπροσώπων του Στ. Παπαϊωάννου και Θ. Παπανδρόπουλου. Ο διοικητής της ΕΤΕ αναφέρθηκε στην προσωπικότητα του Κ. Καλλιγά, στη δημοσιογραφική και κοινωνική του δράση, συνδέοντάς τη με το αντίστοιχο ήθος, την υπευθυνότητα και την αφοσίωση των βραβευομένων δημοσιογράφων.

Α.Φ.

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΑΝΕ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ;

ΛΙΓΟ ΜΕ ΣΑΡΔΑΜ αρχίζουν να μοιάζουν οι δημοτικές εκλογές του προσεχούς Οκτωβρίου: έκανε σοβαρό λάθος ο κ. **Σημίτης** να αποδώσει προ ώρας πολιτικό χαρακτήρα στις εκλογές, και μάλιστα χαρακτήρα «επικύρωσης της κυβερνητικής πολιτικής». Προφανώς υπό το κράτος ανασφάλειας, για να προκαλέσει κομματική συσπείρωση. Προκάλεσε μάλλον συσπείρωση φαρσικών στοιχείων, λόγου χάριν με τις εγγραφές νέων μελών γελοία ανταγωνιστικών (που γίνονται πιο γελοία καθώς αγνοούν τι γίνεται στους διεθνότερους χώρους, εάν η δραχμή θα αντέξει τις πιέσεις κ.λπ.).

Σ' αυτό το λασπώδες μονοπάτι παρασύρθηκε μαζί και η περιβόητη ιστορία της κεντροαριστεράς. Θα πρέπει, ας πούμε, η **Μαρία Δομανάκη** «να επικυρώσει» μια οικονομική πολιτική με την οποία καθόλου δεν εναρμονίζεται το κόμμα του οποίου αποτελεί ηγετικό στέλεχος;

Για τον **Θρασύβουλο Λαζαρίδη** στην Θεσσαλονίκη τα πράγματα είναι κάπως διαφορετικά: όχι μόνο επειδή είναι «ταυτόχρονα» πολιτικός φίλος του **Άκη Τσοχατζόπουλου**. Πολύ περισσότερο επειδή η ανακοίνωση από τον κ. Σημίτη της υποψηφιότητάς του έκοψε στη μέση, ή μάλλον «κατήργησε» άκομψα, τις αποφασισθείσες διαδικασίες των κομματικών οργανώσεων για τη δική της πρόταση ως προς τον καταλληλότερο υποψήφιο. Αρκετοί στο ΠΑΣΟΚ είπαν: «Ποια ανακοίνωση, η απόφαση είναι του Τσουκάτου». Έτσι. Κάποιοι στο ΠΑΣΟΚ, και ίσως αρκετοί «κάποιοι», δεν θα τον υποστηρίξουν – καθώς μάλιστα έχουν και την εναλλακτική λύση τον εκ των κόλπων του «πατριωτικού ΠΑΣΟΚ» **Λευτέρη Κωνσταντινίδη**. Ο κ. Λαζαρίδης, πάντως, δεν θα χρειασθεί «να επικυρώσει» τίποτα – είναι κυρίως Πόντιος, και μάλλον ευφυής.

Δ.Κ.

ΝΕΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΗΚΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ
ΠΑΣΟΚ - ΚΟΛΛΑΪ!

ΒΡΕΘΗΚΕ

ΓΚΑΜΠΑΡΤΙΝΑ ΤΟΥ
ΠΑΓΚΑΛΟΥ ΠΟΥ ΜΥ-
ΡΙΖΕΙ ΦΤΗΝΟ
ΑΦΤΕΡ-ΣΕΗΒ!

**ΣΚΟΥΠΙΔΟΤΟΠΟΣ
ΣΤΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙ;**

Το πρόβλημα με την εξεύρεση θέσεων για την εναπόθεση των σκουπιδιών δεν είναι αποκλειστικό «προνόμιο» του λεκανοπεδίου της Αττικής. Είναι γνωστό ότι και σε άλλες πόλεις έχουν προκύψει ανάλογα προβλήματα. Από τις περιπτώσεις, πάντως, που έχουν χρονίσει και δημιουργήσει τριβές και έντονες αντιπαραθέσεις είναι και εκείνη της πόλης των Χανίων.

Μια σειρά από αναβολές και ανακλήσεις αποφάσεων έχουν οδηγήσει την νομάρχη κ. **Μαρκομιχελάκη** — που δεν φημίζεται για το ήρεμο του χαρακτήρα της· αντίθετα επιδεικνύει συχνά τον αυταρχισμό της εξουσίας — στο να «αποφασίζει και να διατάσσει» επιλέγοντας τη θέση για την εναπόθεση των σκουπιδιών στο Ακρωτήριο. Τελευταία «επιλογή» είναι η θέση Στρογγυλό Κεφάλι στην περιοχή της Μονής Γουβερνέτου. Το κύριο επιχείρημα είναι ότι η θέση αυτή είναι... αθέατη!

Δεν αξίζει τον κόπο να συζητεί κανείς τέτοιου είδους «επιχειρήματα». Ούτε να αναφερθούμε στο ευαίσθητο τοπίο, ούτε στις αναφερόμενες αρχαιότητες στη θέση, ούτε για τους κινδύνους μόλυνσης του υδροφόρου ορίζοντα.

Θέλουμε μόνο να θυμίσουμε ότι το Ακρωτήριο είναι από τις περιοχές της Κρήτης που έχει ήδη βάνουσα αλλοιωθεί από τις αυθαίρετες παρεμβάσεις ενώ, όπως προκύπτει από μελέτη των χωρικών επιπτώσεων των κοινοτικών προγραμμάτων στην Κρήτη, που έχουμε υπόψη μας, στην περιοχή αναπτύσσονται τα περισσότερο έντονα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά από το υπόλοιπο νησί.

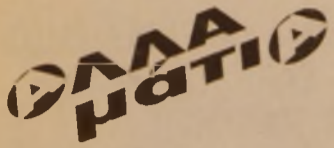
Εκεί, λοιπόν, η αυθαιρετούσα εξουσία, απερίσκεπτα, θέλει να τοποθετήσει τα σκουπίδια του οικιστικού συγκροτήματος των Χανίων. Καλά, δεν υπάρχει καθόλου μυαλό;

Χ.Ν.

**ΜΜΕ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ
– ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ**

Τη δεύτερη ετήσια συνάντηση αλληλεγγύης ελλήνων και τούρκων δημοσιογράφων διοργανώνει από τις 6 έως τις 8 Φεβρουαρίου στη Σμύρνη η κίνηση «Δημοσιογράφοι στο Αιγαίο και στη Θράκη για την ειρήνη». Το θέμα της φετινής συνάντησης είναι *Μέσα Ενημέρωσης και Εθνικισμός* και αναμένεται να συμμετάσχουν οι **Μ. Μουσταφά, Μ. Παπαγιαννάκης, Γ. Θεωνάς, Μ. Αρπατζή, Α. Ηρακλείδης, Σ. Χρυσοστομίδης, Σ. Πολυμίλης, Θ. Παπαρήγας, Ν. Μπίστης, Θ. Παφίλης, Λ. Κύρκος, Α. Καραμάνου, Κ. Χατζηδάκης, Γ. Μπανιάς, Κ. Ζέπος** κ.ά. από ελληνικής πλευράς.

Από τουρκικής πλευράς θα συμμετάσχουν οι **Γιασάρ Ακσούι**, δημοσιογράφος και καθηγητής πανεπιστημίου, **Λεϊλά Ταβσάνογλου** από την *Τζουμχουριέτ*, **Φεράι Τινκ** από την *Χουριέτ*, **Σαμί Κοέν** από την *Μιλιέτ*, **Χαλούκ Σαχίν** από το Κανάλι Ντε και ο **Μεχμέτ Αλί Μπιράντ**. Και οι **Μιτλάπ Μελέν**, καθηγητής πανεπιστημίου, **Σαϊνούρ Γκελένοστ**, οικολόγος, **Αχμέτ Γιορουμλάζ**, συγγραφέας, **Μινέτ Μπεριτέρ Ατίγιας**, καθ. πανεπιστημίου, **Μουράτ Καραγιαλτσίν**, πρ. ΥΠΕΞ., **Χακάν Ταρτάν** και **Αϊντίν Γκουβέν Γκιουρκάν**, βουλευτές του Αριστερού Δημοκρατικού Κόμματος και του Ριζοσπαστικού Λαϊκού Κόμματος και ο ανεξάρτητος βουλευτής **Χασάν Ντενίζ Κουρντού**.

ΟΤΑΝ ΣΥΚΟΦΑΝΤΕΙΤΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΗΣ ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ!

- Ήταν 15 ετών -τ' όνομά του δεν έχει σημασία- με διανοητικά προβλήματα. Ένα απ' αυτά τα παιδιά που οι «κανονικοί» άνθρωποι συνηθίζουμε να τα ονομάζουμε «καθυστερημένα». Συνελήφθη σ' ένα κατάστημα να κλέβει καραμέλες και σοκολάτες. Η ιταλική δικαιοσύνη τον καταδίκασε σε 13 μήνες φυλάκιση! Το μόνο που βρήκε να πει στους δημοσιογράφους: «Θέλω τη μαμά μου!».
- Ο Τσέζαρε Πρέβιτι, πρώην υπουργός της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι και νυν βουλευτής της Φόρτσα Ιτάλια, δεν θα δικάσει με την κατηγορία χρωματισμού δικαστών που τον βαρύνουν, αφού η αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή αρνήθηκε τελικά να άρει την ασυλία του.
- Κατά τ' άλλα, «ο νόμος είναι ίδιος για όλους».
- Λίγες ημέρες πριν την αναχώρηση του πάπα Ιωάννη ΙΙ για την Κούβα, ένας ομοφυλόφιλος αυτοπυρπολήθηκε μπροστά από τον Άγιο Πέτρο του Βατικανού. Στις διαδηλώσεις που διοργάνωσαν οι ιταλοί ομοφυλόφιλοι, ο ποντίφικας απάντησε δίνοντας την ευχή του σ' όλους, ακόμα και στους ομοφυλόφιλους και τους άθεους!
- Ο πάπας, τελικά, επισκέφθηκε την Κούβα όπου του επιφυλάχθηκε θερμή υποδοχή.

Α.Β.

Ο Στράτης Σωμερίτης, όπως σημειώνει στο αυτοβιογραφικό του βιβλίο *Η Μεγάλη Καμπή* (Ολκός), αναμείχθηκε στη δημοκρατική κίνηση των χρόνων 1922-24, οπότε και δημοσιεύθηκε το πρώτο του πολιτικό δοκίμιο. Έγινε σοσιαλιστής το 1925. Μέλος (και για ένα διάστημα γενικός γραμματέας - 1928) του Εκπαιδευτικού Ομίλου του Δημήτρη Γληνού. Το 1930 ίδρυσε με τους Χρήστο Χωμενίδη, Δημήτρη Στρατή, Τίμο Ζαχαρόπουλο κ.ά. τους Σοσιαλιστικούς Ομίλους, με στόχο την ίδρυση (1931) του Σοσιαλιστικού Κόμματος στο οποίο έλαβε μέρος και ο Γιάννης Πασαλίδης. Το ιδρυτικό Συνέδριο τον εξέλεξε γενικό γραμματέα του κόμματος. Το 1933, ίδρυσε το περιοδικό *Σοσιαλιστική Επιθεώρηση*, που έπαιξε σημαντικό ρόλο και που επανεκδόθηκε το 1945. Ήταν τακτικός συνεργάτης των περιοδικών *Αναγέννηση* και *Σήμερα*.

Το 1941 προτοστάτησε στις προσπάθειες να οργανωθεί αντιστασιακή δραστηριότητα και να μπουν ταυτόχρονα τα θεμέλια μιας καινούργιας σοσιαλιστικής οργάνωσης. Οι σχετικές ζυμώσεις είχαν αποτέλεσμα την ίδρυση της ΕΛΔ (Ένωση Λαϊκής Δημοκρατίας), στην ηγετική ομάδα της οποίας ήταν επίσης, από την πρώτη στιγμή ή αργότερα και οι Ηλίας Τσιριμώκος, Σταύρος Κανελλόπουλος, Γιάννης Μηλιάδης, Φοίβος Παπαχρυσάνθου, Αχιλλέας Γρηγορογιάννης, Αλέξανδρος Σβώλος, Νίκος Ασκούτης και πολλοί άλλοι. Η ΕΛΔ συνυπέγραψε την ιδρυτική πράξη του ΕΑΜ.

Ο Στράτης Σωμερίτης είχε μεταξύ άλλων την πολιτική ευθύνη για το (επί κατοχής παράνομο) δημοσιογραφικό όργανο της ΕΛΔ *Η Μάχη*. Κατάφερε να ξεφύγει από τα όργανα της Γκεστάπο που θέλησαν να τον συλλάβουν (Πάσχα του 1943), έμεινε στην παρανομία ως την απελευθέρωση συνεχίζοντας την έκδοση της *Μάχης* και αναλαμβάνοντας την ευθύνη του συνδέσμου της ΕΛΔ με το κεντρικό κλιμάκιο του ΕΑΜ στην Αθήνα. Η Γκεστάπο συνέλαβε τη γυναίκα του **Λιάνα Σωμερίτη**, μουσικό, μέλος επίσης του ΕΑΜ και της ΕΛΔ, καθώς και την κόρη του **Μαρία**, ήδη στέλεχος της ΕΠΟΝ, που δικάστηκαν μετά από αρκετούς μήνες από γερμανικό στρατοδικείο.

Μετά την απελευθέρωση, συνέχισε έντονα την πολιτική του δραστηριότητα στην ηγεσία της ΕΛΔ και στην πολιτική διεύθυνση της *Μάχης*. Τον συνέλαβαν για -ψευδώς- παράνομη κατοχή όπλου και έμεινε πολλούς μήνες (1945) στις φυλακές Αβέρωφ. Επανεξέδωσε αμέσως μετά τη *Σοσιαλιστική Επιθεώρηση*. Από το 1951 έλαβε μέρος στην ΕΠΕΚ και μετά πρω-

ταγωνίστηκε στην ίδρυση του Δημοκρατικού Κόμματος του Εργαζομένου Λαού (Καρτάλης-Σβώλος). Μετά το θάνατο των δύο ηγετών, αφοσιώθηκε στη συστηματική καλλιέργεια των σοσιαλιστικών δημοκρατικών ιδεών (με τη σύσταση σειράς οργανώσεων, όπως η Σοσιαλιστική Δημοκρατική Ένωση), με όλους τους δημοκρατικούς αγώνες και με τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (διετέλεσε για πολλά χρόνια και αντιπρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων).

Στις 21 Απριλίου 1967, όπου τυχαία βρισκόταν στο Παρίσι, καταδίκασε αμέσως το πραξικόπημα (η δήλωσή του στην εφημερίδα *Λε Μοντ* ήταν η πρώτη δη-

Ο Στράτης Σωμερίτης.

λωσή Έλληνα που έγινε γνωστή, μαζί με την ανάλογη του Σταμάτη Μερκούρη) και αφοσιώθηκε στον αγώνα για τη δημοκρατία στην Ελλάδα. Η χούντα τον αφαίρεσε την ελληνική ιθαγένεια, με την ίδια πράξη που έθιξε και τη Μελίνα.

Μετά την πτώση της δικτατορίας, συνέχισε ως το θάνατό του την ενεργό συμμετοχή του

στους δημοκρατικούς και σοσιαλιστικούς αγώνες και ο αθηναϊκός λαός τον εξέλεξε στο Δημοτικό Συμβούλιο. Έχει εκδώσει σειρά θεωρητικών βιβλίων, έδωσε μάχες για την ευρωπαϊκή ενοποίηση, τη συλλογική οικονομία, το συνεταιριστικό και συνδικαλιστικό κίνημα. Δεν επεδίωξε ποτέ αξιώματα.

Γιατί παραθέτουμε το βιογραφικό του ανδρός; Επειδή, σε σειρά εκπομπών της στο Μέγα, η κ. **Μαρίνα Χαριτοπούλου** τον αποκαλούσε «δωσίλογο». Για ορισμένους ανθρώπους που, στη ζωή τους, κάπνισαν για τις ιδέες τους, τέτοιοι χαρακτηρισμοί δεν είναι απλή συκοφαντία. Είναι ανήκουστη ύβρις. Δεν μας πέφτει λόγος αν η προπαγανδίστρια του εθνικισμού από το ευαγές τηλεοπτικό δίκτυο χάνει την ψυχραιμία της, είναι ανήκουστο όμως να συκοφαντεί ανθρώπους με την ιστορία του Στράτη Σωμερίτη. Το απόημά της, ενδεικτικό της εξαθλίωσης μιας κατηγορίας του δημόσιου λόγου, ξεφεύγει πλέον από τα όρια της δημοσίας επίπληξης και εμπίπτει στη σφαίρα της δικαιοσύνης. Η κ. Χαριτοπούλου σύντομα θα χρειαστεί να λογοδοτήσει στο δικαστήριο, έπειτα από μήνυση που υπέβαλε ο **Ριχάρδος Σωμερίτης**, γιος του Στράτη. Το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο, όμως, και η διεύθυνση του Μέγα, θα αφήσουν για πολύ καιρό ακόμα τη βίβλαυση συκοφαντία να αιωρείται πάνω από τα κεφάλια της κοινής γνώμης;

Πού 'σαι Γκαίμπελς να δεις τους μαθητές σου...

Η.Κ.

ΟΙ ΠΕΡΙΕΡΓΟΙ ΚΩΠΗΛΑΤΕΣ

Περίεργοι αυτοί οι κωπηλάτες που επέδραμαν στην Ελληνική Κωπηλατική Ομοσπονδία (ΕΚΟΦΝΣ). Γιατί ενώ η Ομοσπονδία είχε μέχρι πρότινος καλή φήμη στην οικονομική διαχείριση, κάτι άλλαξε τελευταία. Και σε όσα έχουν αλλάξει τα τελευταία πέντε χρόνια φαίνεται ότι πρωταγωνιστεί ο γεν. γραμματέας της ΕΚΟΦΝΣ κ. Γ. Μοναχός, σημαντικός «παράγον» του αθλητισμού αφού είναι, μεταξύ άλλων, και μέλος του Δ.Σ. της Ε.Ο.Α. ως πρόεδρος της Επιτροπής Ολυμπιακής Προετοιμασίας.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά και μέσα από τα επίσημα πρακτικά της ΕΚΟΦΝΣ.

ΑΚΡΙΒΟΠΛΗΡΩΜΕΝΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣΧΕΣΙΤΕΣ

Στα πρακτικά της συνεδρίασης της 20.10.95, διαβάζουμε:

«*Το Δ.Σ. εξουσιοδοτεί την Εκτελεστική Επιτροπή να εξετάσει και να παρουσιάσει στην επόμενη συνεδρίαση, εισήγηση για συνεργασία με εταιρεία Δημοσίων Σχέσεων που θα αναλάβει την προβολή των δραστηριοτήτων της Ομοσπονδίας με βασική προϋπόθεση να μην επιβαρυνθεί ο προϋπολογισμός της ΕΚΟΦΝΣ...».*

Στην επόμενη συνεδρίαση (17.11.95), «*το Δ.Σ. εγκρίνει την σύμβαση συμφωνίας με την εταιρεία TELEFORUM, σε ότι αφορά την πλήρη κάλυψη των δημοσίων σχέσεων και της προβολής της Ομοσπονδίας αλλά με βασική προϋπόθεση ότι ο προϋπολογισμός της ΕΚΟΦΝΣ δεν θα επιβαρυνθεί πέραν των τακτικών προϋπολογιζόμενων ετησίων...».*

Την επομένη συνεδρίαση (15.12.95), το Δ.Σ. εγκρίνει ομόφωνα, την σύμβαση τελικής συμφωνίας με την εταιρεία TELEFORUM και με τον όρο βέβαια ότι οι αμοιβές της δεν ξεπερνούν τα όρια των προϋπολογιζόμενων και προβλεπομένων δαπανών.

Αυτά όλα είναι χρήσιμο να επισημανθούν εξ αρχής γιατί τα πράγματα έγιναν πολύ διαφορετικά — και μάλιστα περίεργα διαφορετικά — από ότι αρχικά αυτοδεσμεύτηκε η ΕΚΟΦΝΣ.

Τί έγινε λοιπόν στις δοσοληψίες με την TELEFORUM, «εταιρεία — φάντασμα» όπως την αποκαλούν μερικοί;

Στα πρακτικά της 13.12.96 ορίζεται: «*Η σύμβαση είναι τριετής αρχόμενη από 22.1.96 και λήγουσα 22.1.99. Το ύψος του συνολικού ποσού που θα καταβάλλει η ΕΚΟΦΝΣ στην ΤΕΛΕΦΟΡΟΥΜ είναι 12.000.000».* Διευκρινίζεται ότι όλο αυτό το ποσό καταβλήθηκε και ότι πρέπει να καταβληθεί και το ΦΠΑ!. Αυτές είναι κακές δουλειές Δημοσίων Σχέσεων: Προκαταβολή τριετίας! Αι, δε! Η υπόθεση παίρνει διαφορετική τροπή. Διαβάζουμε στο πρακτικό της 3.2.97 ότι «*το Δ.Σ. (...) συμπληρώνοντας το θέμα (σ.σ. αναφέρονται στα προηγούμενα), διευκρινίζει ότι το ποσό που καταβλήθηκε αφορά μόνον το διάστημα 22.1.96 μέχρι 22.1.97»*, δηλαδή μόνον να χρόνο. Ο ταμίας διαφωνεί και λέει ότι το ποσό αφορούσε τριετή αποζημίωση της Τελεφόρουμ. Όμως τα υπόλοιπα μέλη διαφωνούν και μάλιστα όπως σημειώνονται στα πρακτικά «*θεωρούν ε ότι η συνεχής επαναφορά του θέματος στις τελευταίες συνεδριάσεις είναι υπερβολική»!*

Υπερβολικό ήταν όμως το ποσό που καταβλήθηκε στην Τελεφόρουμ.

Το έτος 1995 οι συνολικές δαπάνες για δημόσιες σχέσεις ήταν 1.089.949 δρχ. Τον επόμενο χρόνο οι δαπάνες ήταν 18.958.949 από τις οποίες καταβλήθηκαν στην Τελεφόρουμ 14.160.000 δρχ

(με συμπερίληψη και του ΦΠΑ)!

ΚΑΙ Ο ΦΩΤΕΙΝΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ;

Μια άλλη «περίεργη» ιστορία είναι εκείνη του Φωτεινού Πίνακα μετάδοσης αποτελεσμάτων του στίβου Ιωαννίνων. Στα πρακτικά της 19.7.96 πληροφορούμαστε ότι η Γ.Γ.Α. ενέκρινε την υποβληθείσα από την εταιρεία «Ελληνική Οργανωτική» μελέτη που αφορά στην αποκατάσταση του ηλεκτρονικού συστήματος των εγκαταστάσεων στίβου στα Γιάννινα. Μάλιστα «*για την αποφυγή των χρονοβόρων διαδικασιών»*, όπως αναφέρουν τα πρακτικά, η ΓΓΑ δέχθηκε τις εισηγήσεις του προεδρείου της ΕΚΟΦΝΣ, να διαχειριστεί το όλο έργο η Ομοσπονδία Κωπηλασίας. Εξουσιοδοτείται ο κ. Γ. Μοναχός να υπογράψει τη σχετική σύμβαση που το συνολικό κόστος της ανέρχεται σε 20 εκατ. δραχμές. Με την ίδια απόφαση οι κ. Γ. Μοναχός και Σ. Στάμος (αντιπρόεδρος της ΕΚΟΦΝΣ και πρόεδρος του Ναυτικού Ομίλου Ιωαννίνων) εξουσιοδοτούνται να παραλάβουν το έργο.

Τί έγινε τελικά;

Στη συνεδρίαση της 21.11.96 παρά τη διαφωνία του ταμιά (που ισχυρίστηκε ότι υπήρξαν υπερτιμολογήσεις της τάξεως του 400%), το Δ.Σ. δίδει εντολή για την αποπληρωμή της «Ελληνικής Οργανωτικής» αφού έλαβε υπόψη του και το πρωτόκολλο παραλλαγής του έργου που υπογράφεται από τους κ. Γ. Μοναχό και Σ. Στάμο.

Όμως στα πρακτικά της συνεδρίασης 3.3.97 διαβάζουμε επί λέξει:

«*Το Δ.Σ. εξετάζει και πάλι το ζήτημα που έχει προκύψει με την αποπληρωμή του έργου αποκατάστασης και επισκευής των ηλεκτρονικών συστημάτων του κωπηλατοδρομίου Ιωαννίνων. Ο πρόεδρος του Δ.Σ., αναφέρεται στις συζητήσεις σχετικά με το θέμα με την εταιρεία "Ελληνική Οργανωτική" οι οποίες ως τώρα δεν έχουν θετικό αποτέλεσμα ως προς το τελικό ύψος της αμοιβής και τον τρόπο αποπληρωμής».*

Και τελικά, το Δ.Σ. αποφάσισε ότι «*στην περίπτωση μη εξεύρεσης λύσης να υπάρξει προσφυγή σε νομική υποστήριξη».*

Μήπως υποψιάζεστε τι σημαίνουν αυτά τα γενικόλογα και ασαφή των τελευταίων πρακτικών; Θα σας το πούμε:

Αφού έγινε η ανάθεση και αφού «*παρελήφθη το έργο»* από τους κ. Μοναχό και Στάμο, διαπιστώθηκε ότι δεν έγιναν οι εργασίες, δεν λειτουργούσε ο πίνακας και κάποιος άρχισαν να διαμαρτύρονται. Τί να κάνει το Δ.Σ.; Ε, είπε να προσφύγει σε ... νομική υποστήριξη.

Αυτά τα λίγα από όσα συμβαίνουν στην ΕΚΟΦΝΣ.

Και ερωτάται τώρα ο εκσυγχρονιστής υπουργός κ. Φούρας, ό αποκαλούμενος και... «*Ντι Πιέτρο»* του ελληνικού αθλητισμού:

Μήπως μπορεί να λύσει τα περίεργα ερωτήματα που τίθενται από την απλή ανάγνωση των πρακτικών των συνεδριάσεων της ΕΚΟΦΝΣ; Γιατί εμείς θα ζητήσουμε εν συνεχεία και κάτι άλλο:

• *Να μας εξηγήσει τις λεπτομέρειες της αγοράς σκαφών ύψους 60 (ή 85;) εκατομμυρίων δραχμών και την τύχη και τη διαχείριση των «προγραμματιών ανάπτυξης» του αθλήματος της κωπηλασίας.*

Αλλά για αυτά σε επόμενο τεύχος, και εν αναμονή μιας επίσημης απάντησης από τον κ. Φούρα ή από την ΕΚΟΦΝΣ.

X.N.

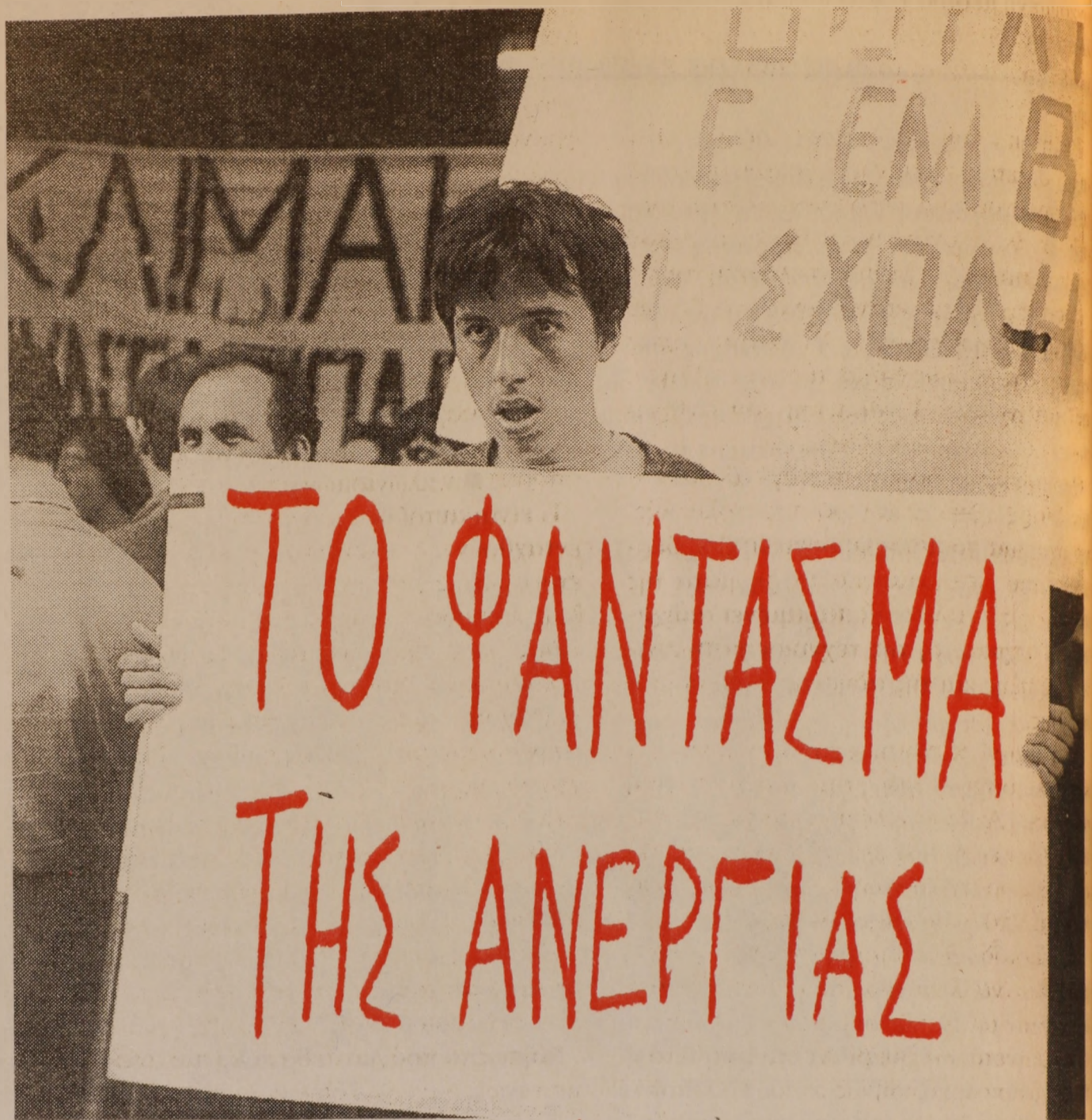
Αν όμως ήταν αλήθεια ότι «στον χερσόμυλο αντιστοιχεί η φεουδαλική κοινωνία και στον ατμόμυλο η αστική κοινωνία, όπως έγραφε ο Μαρξ, τότε στον πυρηνικό σταθμό παραγωγής ενέργειας, στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και στους τεχνητούς δορυφόρους θα αντιστοιχούσε η παρούσα μορφή του αμερικανικού και παγκόσμιου καπιταλισμού και δεν βλέπουμε γιατί και πώς θα μπορούσαμε ν' ανεγείρουμε πάνω σ' όλα αυτά μια άλλη πολιτική και κοινωνική υπερδομή».

Κορνήλιος Καστοριάδης, Τα σταυροδρόμια του λαβυρίνθου «Μια παγκόσμια κοινωνία που μαθαίνει πως ποτέ άλλοτε στην ιστορία αυτού του πλανήτη δεν είχε παραχθεί τόσος πλούτος όσος σήμερα αλλά και από την άλλη ποτέ αυτόν τον πλούτο δεν τον απολάμβαναν τόσο λίγοι – που καθημερινά και «ανταγωνιστικά» γίνονται διαρκώς και λιγότεροι».

Καθημερινή, από τη στήλη «Ανεμοδείχτης» του Θάνου Οικονομόπουλου

«Γιατί είμαστε σε σκοτάδι και ομίχλη; Γιατί έχουμε μπει ολοκληρωτικά στην πλανητική εποχή».

Έντγκαρ Μορέν, Έρωτας-Ποίηση-Σοφία

ΕΝΑ ΝΕΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΠΛΑΝΙΕΤΑΙ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

του Δημήτρη Καΐση

Παρότι βρισκόμαστε κιόλας στα σταυροδρόμια της παγκοσμιοποίησης η οπτική μας των πραγμάτων μένει αγχιστρωμένη ελληνοκεντρική. Ούτε καν αυτό: επαρχιοκεντρική, στενών οριζόντων. Κατά κάποιον τρόπο ομφαλοσκοπική, με μία απόχρωση περίεργης αυτάρκειας.

Πουθενά σχεδόν στα πρωτοσέλιδα του Τύπου δεν θεωρήθηκαν άξια να πάρουν μια θέση τα γεγονότα που συνταράζουν τη Γαλλία – και όχι μόνο. Τα γεγονότα αυτά, παραλληλισμένα ήδη με κείνα του Μάη '68, έστω από την ανάποδη, που θέτουν με οδυνηρό και μάλλον καινοφανή τρόπο το πρόβλημα της ανεργίας: της ανεργίας των νέων, της ανεργίας μακράς διάρκειας (περί-

που οργανικής;), της ανεργίας που οδηγεί στην κοινωνική περιθωριοποίηση απειλώντας να «ξεσπάσει μ' ένα τρόπο που κανείς δεν μπορεί να φαντασθεί» (τον φαντάσθηκε μάλλον πριν από δύο χρόνια μ' έναν ψυχρό βίαιο τρόπο η γαλλική ταινία *Το μίσος*).

Γιατί δεν μας ενδιαφέρουν όλα αυτά, γιατί συμβαίνει αυτό; Ας ψάξουμε μέσα μας και στην ιστορική μνήμη μας. Ας δούμε γιατί μας ενδιαφέρουν τα ευρωπαϊκά χρήματα και όχι οι ευρωπαϊκές νοοτροπίες και τα ευρωπαϊκά προβλήματα. Γιατί υποκύψαμε, ας πούμε, στη ρητορική του «εθνικώς υπερήφανου» του Ανδρέα Παπανδρέου και γιατί ο κ. Σημίτης δεν μπορεί να απαλλαγεί από τις συνέπειές της (ίσως μας επιτρέπεται ένας συνειρμός:

όπως στη βυζαντινή ζωγραφική όπου η Φύση, η εξωτερική πραγματικότητα, «βυθίζεται στο μηδέν»).

Ο Τύπος λέει: οι έρευνες της κοινής γνώμης δείχνουν ότι δεν ενδιαφέρεται για ευρωπαϊκά και διεθνή θέματα. Έτσι μην διαμορφώνοντας ενδιαφέροντα γι' αυτήν σπέρνεται πίσω απ' αυτήν – ή ίσως σύρεται πίσω από την αντανάκλαση στην κοινή γνώμη της δικής του έλλειψης ενδιαφέροντος. Παραμένοντας εγκλωβισμένος σε μια «εθνικά προστατευμένη ζώνη» μικροχώρων και μικρογεγονότων, καταλήγει να αγχιστρωθεί στο δίχτυ των αδηφάγων παραχών/κουπονιών καταναλωτικών αγαθών.

Τα γεγονότα στη Γαλλία δείχνουν ότι τα αγαθά αυτά είναι αποκλεισμένα από μια

κούμενη μερίδα του πληθυσμού: και μά-
τα την ίδια στιγμή που αυτά έχουν ανυ-
θθεί σε φετίχ αυτού του είδους πολιτι-
ού.

ο ζήτημα που εγείρεται: μπορεί λοιπόν
τοί οι αποκλεισμένοι που πάνε πέρα κι
ό την ονομασία «νεόφτωχοι» να παρα-
ρουν, να κλονίσουν τα θεμέλια αυτού
υ πολιτισμού, τη βαθύτερη λογική του:

προσφέρεις τα καινούργια αγαθά με
τίτιμο την κοινωνική ανισότητα όπως
ι την ατομική μοναξιά: από την άλλη με
ν καταναλωτική νάρκωση του ανθρώ-
υ.

θα έπρεπε να δούμε ότι στη Γαλλία, για
ν Μαρξ ήδη επίκεντρο της πολιτικής,
άρχει μια σοσιαλκομμουνιστική κυβέρ-
ση (που υφίσταται πια τα ρήγματα της
ουσίας): η Αριστερά παραμένει αμύχα-
και αιχμάλωτη της τεχνικοεπιστημονι-
ς έκρηξης και της αδήριτης παγκοσμιο-
ίησης.

πό καιρό κάποιιοι έχουν μιλήσει και
οειδοποιήσει για την «τεχνολογική
εργία». Αυτό που λέγεται αντικατάστα-
θέσεων εργασίας και ολοένα μεγαλύτε-
μεταφορά παραγωγής και παραγωγι-
τητας από ανθρώπους σε μηχανές.

για αισιόδοξη και μαρξιστική άποψη θα
ορούσε να 'λεγε πως τώρα είναι η στιγ-
για την απελευθέρωση του ανθρώπου:
ως φαίνεται να συμβαίνει το αντίθετο ή
υλάχιστον όχι ακριβώς αυτό. Το επιστη-
νικό πνεύμα ενσάρκωμένο στην ισχύου-
καπιταλιστική δομή δείχνει να στέλνει
ατομμύρια ανθρώπους στο περιθώριο,
τός εργασιακού και κοινωνικού χώρου.

Ετσι δεν μοιάζει να επιφέρει την προαγ-
λθείσα κάποτε χειραφέτηση «των δημι-
οργικών ικανοτήτων του ανθρώπου». Εξ
και η μεγάλη αμηχανία της Αριστεράς -
σκολα θα κρυφτεί πίσω από το επιχεί-
μα πως όλα θ' άλλαζαν με μια άλλη ιδεο-
γική χρήση της επιστημονικοτεχνικής
ανάστασης. Ποια χρήση ακριβώς δεν
ς την είπαν ακόμη πειστικά - ή πάντως η
ρά των πραγμάτων δεν δείχνει να την
νοεί.

λίτε βέβαια η Κεντροαριστερά μπορεί
λύσει αυτό το πρόβλημα. Μπορεί ίσως
αναμένεται - αλλά πώς θα βγει από το
ζυ μιας αδυσώπητης τεχνολογικής ορ-
ς που μάλιστα γίνεται και ορμή χρηματι-
ηρίων;

Ενα πλακάτ στους ανήσυχους δρόμους
υ Παρισιού περίπου έγραφε: «Δεν
ουν αυτός, έτσι με κατάντησε η εξα-
ίωση». Εδώ έφθασε η ιδέα της Προόδου
κάπως όπως «ο πολίτης της Γαλλικής

Επανάστασης κατέληξε στον μπουρζουά»;
Κοντά 200 χρόνια μετά την επαγγελία της
«ευτυχίας του ανθρώπου» εμφανίζονται οι
άνεργοι: και μάλιστα δείχνουν να περι-
φρονούν και να υπερφαλαγγίζουν τα πολι-
τικά κόμματα και τα κατεστημένα συνδι-
κάτα. Μοιάζουν εξωθεσμικοί - απωθημέ-
νοι και καταπιεσμένοι από τα νέα τεχνο-
λογικά περιβάλλοντα. Αυτά τα περιβάλλο-
ντα που έχουν περιγράψει οξυδερκείς κι-
νηματογραφιστές όπως ο **Κρόνεμπεργκ**:
δίνοντας έμφαση όχι μόνο στις αλλοιώσεις
ψυχολογικής συμπεριφοράς αλλά και στις
αλλοιώσεις των σωμάτων (να λοιπόν η
ιστορία των κλωνισμών κ.τ.λ.).

Τι είναι αυτοί οι άνεργοι που θέλουν «να
ενταχθούν»: δεν τους προέβλεψε ακριβώς
έτσι ο Μαρξ για την ανατροπή του καπιτα-
λιστικού συστήματος. Συγκροτούν κάποιο
είδος νέου προλεταριάτου. Πάντως δεν
προτείνουν κάποιο εναλλακτικό σύστημα,
δεν έχουν κάποια επαναστατική θεωρία
στην τσέπη τους. Να ζήσουν διεκδικούν,
έτσι καθαρά.

Κουβαλώντας ίσως και «ίχνη του παρελ-
θόντος» πηγαίνουν σε αριστοκρατικά πα-
ρισινά εστιατόρια και αξιώνουν να τους
παράσχουν ένα γεύμα. Εν ονόματι του δι-
καίου και ειρωνικά ίσως της γαλλικής ιδέ-
ας της ισότητας: προς τι λοιπόν αυτή η ατέ-
λειωτη αλυσίδα υλικών αγαθών;

Μήπως τα πράγματα θα είναι πιο ανεκτά
με την παραγωγή (Θεέ μου, πώς εμφιλο-
χώρησε αυτή η λέξη;) «κλωνισμένων αν-
θρώπων» χωρίς ιστορική μνήμη; (και σ'
αυτό έριξε ένα ανησυχητικό σχεδόν φοβι-
κό βλέμμα ο **Ρίντλεϋ Σκωτ** με την ταινία
Μπλέντ ράννερ).

Ίσως επιτρέπεται να χαμογελάσει κα-
νείς αναλογιζόμενος ότι η αστική τάξη
πραγμάτων στην κορύφωσή της επιτίθεται
στη μεγάλη αξία των πρωταρχών της: «Η
ενεργητικότητα είναι το καινούργιο σύν-
θημα. Ο νέος άνθρωπος εργάζεται, δεν το
έχει πια ντροπή να δουλεύει. Η απαγόρευ-
ση που η τάξη των ευγενών είχε ρίξει πάνω
στην εργασία επειδή την θεωρούσε ταπει-
νοτική και άτιμη έπεσε». (**Ερνστ Μπλοχ**,
Η φιλοσοφία της Αναγέννησης).

Ίσως αυτοί που, με όποιον τρόπο, αμφι-
σβητούν αυτή την τάξη των πραγμάτων και
κάποτε μάλιστα επαγγέλλονταν την απε-
λευθέρωση από την αλλοτριωτική εργασία
καλούνται τώρα να βρουν λύσεις δηλαδή
θέσεις εργασίας: και μάλιστα πάση θυσία.

Να εμβολιάσουν κατά κάποιον τρόπο αυ-
τή την αμείλικτη επιστημονικοτεχνική ορ-
μή με ίχνη ουμανιστικά ή έστω με μια «πα-
λιά» μέριμνα για τον άνθρωπο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά: ΙΣΤΟΡΙΑ

(Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

CORINNE COULET

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου

ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

CORINNE COULET

ΜΕΣΑ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΑΔΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΚΩΣΤΑΣ ΤΖΙΤΑΡΑΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Μετάφραση
Κώστας Τσιταράκης

Με 287 σελίδες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό

Ιπποκράτους 8 Αθήνα

Τηλ.: 36.27.318

«Ολυμπιακά» χέρια πάνω από την πόλη

του Γεράσιμου Σκλαβούνου

Οι Ολυμπιακοί αγώνες επανέρχονται στο προσκήνιο της επικαιρότητας. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος: η έκθεση Σοφούλη για τις ατασθαλίες της Επιτροπής Διεκδίκησης, το οργανωτικό σχήμα, η περιβαλλοντική και πολεοδομική οργανοδομή. Ως εκ τούτου, αναδεικνύεται και το πλέγμα των κοινωνικοπολιτικών συμφερόντων που θα συγκρουστούν συγκεκριμένα, ένυλα και ενδεχομένως μετωπικά. Μήπως, λοιπόν, στη συγκεκριμένη συγκυρία, αμφισβητείται η σημερινή έμπνευση «εθνική συναίνεση» και η κυρίαρχη ιδεολογικοπολιτική της υπερδομή;

Ο ΣΥΝ, δέσμιος της θεσμολαγνείας του και συνεργάσιμος ως προς το ΠΑΣΟΚ, αποδέχεται το εγχείρημα – τουλάχιστον στην πλειοψηφία του. Το ΚΚΕ, πιεζόμενο από τη βάση του, αρνείται να συμμετέχει στη Εθνική Επιτροπή του 2004, διότι «δεν αποδέχεται το ρόλο να εκφράζει συστάσεις και υποδείξεις χωρίς αποδέκτες».

Το νομοσχέδιο για την Οργανωτική Επιτροπή των Αγώνων, που έδωσε στη δημοσιότητα ο κ. Ευάγγελος Βενιζέλος, την υπερεξουσιοδοτεί σε βαθμό... «υπερκομματικής χούντας».

ΜΕ ΠΟΙΟΥΣ ΘΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΕΙ Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

Η κυβέρνηση και ο πρωθυπουργός, προσωπικά, δήλωσαν ότι, σε ό,τι αφορά τη στελέχωση της επιτροπής, ενδιαφέρεται πάνω από όλα για τη διαφάνεια και την αποφυγή των διαρροών. Ο πρωθυπουργός αγνόησε τις προτάσεις των κομμάτων (Ν.Δ. και ΣΥΝ) και επέλεξε «υπερκομματικά» πρόσωπα που ανήκουν κυρίως στον συντηρητικό χώρο, τόσο στο ιδεολογικό όσο και στο οικονομικό επίπεδο: Τραπεζίτες, στελέχη πολυεθνικών επιχειρήσεων, (όπως ο διευθύνων σύμβουλος κ. Μπαζούρης), στελέχη του ομίλου Λάιψη και φίλους του Γλίξμπουργκ (όπως ο πρόεδρος της επιτροπής κ. Στρατήγης).

Οι μέχρι τούδε διαχειριστές της υπόθεσης παραμερίστηκαν. Όχι μόνον η κ. Γιάννα Αγγελοπούλου-Δασκαλάκη, αλλά και ολόκληρη η ομάδα –υποστήριξης Λαμπράκη– που συνεργάζεται μαζί του στο Μέγαρο Μουσικής, στην τιμμεντοποίηση του Πάρκου Ελευθερίας, και στην... «πολιτιστική» Ολυμπιάδα.

Άμεση και έντονη ήταν η αντίδραση των εφημερίδων του Συγκροτήματος Λαμπράκη. Προεξοφλούσαν την αποτυχία του οργανωτικού σχήματος ή τη γενικότερη αποτυχία της κυβέρνησης; Τη Δευτέρα 26/1/98 τα ΝΕΑ παρουσίασαν πρωτοσέλιδη δημο-

νται οι ελπίδες του κ. Άκη Τσοχατζόπουλου, ο οποίος δηλώνει, τώρα, πως ενδέχεται να διεκδικήσει, εκ νέου, την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ.

Η κυβέρνηση, ανίκανη να ασκήσει πολιτική μονόπλευρης λιτότητας, βίαιου «επισγχρονισμού» και περιστασιακού «τσιμπουκά» στα ελληνοτουρκικά, υπονομεύεται από διάφορα παράκεντρα εξουσίας. Συνεπώς, ο κ. Κώστας Σημίτης επιχειρεί οικονομικοπολιτικό άνοιγμα δεξιόστροφου τύπου.

Προσπαθεί εναγωνίως να επαναπρο-

Πίσω από το κιτς της αφής της ολυμπιακής φλόγας κρύβονται αντιδικίες και τεράστια οικονομικά συμφέροντα που, στο όνομα του Ολυμπισμού, ήδη ετοιμάζονται να «βγάλουν μαχαίρια».

σκόπηση που δείχνει θεαματική πτώση τόσο της δημοτικότητας του κ. Σημίτη και του ΠΑ.ΣΟ.Κ. όσο και του κ. Καραμανλή και της Ν.Δ. Ως εκ τούτου, αναπερώνο-

απαλλαγεί από την παρουσία ανθρώπων που έχουν επιβαρυνθεί με σκάνδαλα (βλ. εντυπώσεις από την έκθεση Σοφούλη για την Επιτροπή Διεκδίκησης και τη μηνυτήρια αναφορά της πρωτοβουλίας πολιτών), που συνέταξαν τον αμφίβολο και αμφίσημο φάκελο υποψηφιότητας, ο οποίος ευθύνεται για τις περιβαντολλογικές του ανακρίβειες.

Η σύνθεση, όμως, της οργανωτικής επιτροπής, αποτελεί διαβεβαίωση προς το οικονομικό κατεστημένο ότι οι δικό τους άνθρωποι θα διαχειριστούν την υπόθεση, ακριβώς όπως και τις εταιρείες τους: (πάντα) με ιδιωτικο-οικονομικά κριτήρια και με σκοπό το καπιταλιστικό κέρδος.

Απαισιόδοξο, διαγράφεται, λοιπόν, το

λλον του περιβάλλοντος και της πολεο-
μικής ανασυγκρότησης της Αθήνας. Η
δοδος της αυτοχρηματοδότησης (με την
οία, όπως δήλωσε ο κ. Ευ. Βενιζέλος, θα
διωχθεί να κατασκευαστεί το σύνολο
εδόν των έργων) συνεπάγεται πως για
προσελκυσθεί το κεφάλαιο, να επενδύ-
και να εκμεταλλευτεί, μετά τους Αγώ-
τα έργα και τις εγκαταστάσεις, θα του
θούν ισχυρές εγγυήσεις κέρδους: οι
αιότερες τοποθεσίες του Λεκανοπεδί-
(με συγκριτικά πλεονεκτήματα για
πορική εκμετάλλευση), αναγκαστικές
αλλοτριώσεις, παρεκκλίσεις από την
λεοδομική και περιβαλλοντική νομοθε-
ι, καταστρατήγηση ή «επικαιροποίηση»
πως το ονομάζουν τώρα) του ρυθμιστι-
ύ σχεδίου της Αθήνας.

πομένως, ενδέχεται η υποβολή εναλλα-
κών, σε σχέση με το φάκελο, προτάσε-
χωροθέτησης των εγκαταστάσεων, από
αίσιμους επιστήμονες και πολίτες, να
ταλήξει στην αξιοποίησή τους από την
γανωτική επιτροπή για αλλότριους σκο-
ύς.

ΥΓΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ

Ένα τραγικό παράδειγμα: μπροστά στα
ράσια περιβαλλοντικά προβλήματα
υ δημιουργεί η χωροθέτηση του Ολυ-
ιακού χωριού σε δασική και αναδασω-
α έκταση στους Θρακομακεδόνες, στους
όποδες της Πάρνηθας, γράφτηκε στον
πο πως ο Όμιλος Λάτση αντιπροτείνει
χωροθέτησή του στους... πρόποδες της
εντέλης, σε ιδιόκτητη έκτασή του στον
ακκινάρα, και κατασκευή του χωριού με
αυτοχρηματοδότηση και εμπορική εκμε-
αλλευση των κατοικιών. Εκεί όπου η γη
και όχι μόνο χρυσάφι αλλά και... διαμιά-

ο κ. Φούρας δήλωσε, παλαιότερα, πως
να φύγει ο Ιππόδρομος από το Φάλη-
θα πρέπει να γίνουν εκεί ολυμπιακές
καταστάσεις (με αυτοχρηματοδότηση κι
τές) και μετατροπή τους σε εκθεσιακά
ι συνεδριακά κέντρα μετά τους αγώνες.

Σε ένα χώρο που, από το Ρυθμιστικό Σχέ-
διο, προβλέπει για πράσινο! Επειδή όμως
πρέπει να «παρέμβουν» και στο χώρο του
αεροδρομίου του Ελληνικού (ο οποίος
από το νόμο για το αεροδρόμιο των Σπά-
των προβλέπεται να γίνει μητροπολιτικό
πάρκο, κυρίως πρασίνου), ο κ. Φούρας δη-
λώνει (και το επαναλαμβάνει πρόσφατα
και ο κ. Λαλιώτης) πως ορισμένες από τις
εγκαταστάσεις μπορεί να πάνε στο Ελλη-
νικό. Στο οποίο, όπως δήλωσε ο πρόεδρος
του «ΤΑΚ Παναθηναϊκός» κ. **Γιαννακό-
πουλος**, ο κ. Λαλιώτης του υποσχέθηκε να
μετεγκατασταθεί εκεί το γήπεδο του
ΠΑΟ. Έτσι θα «πληρωθεί και το ρηθέν
κατά τας γραφάς» Σπράου, ότι το Ελληνι-
κό πρέπει να κοπεί σε οικόπεδα και να
πουληθεί.

Ο πρόεδρος της «ΠΑΕ Παναθηναϊκός» κ.
Γ. Βαρδινογιάννης δηλώνει με πείσμα πως
το γήπεδο του Παναθηναϊκού θα πάει στο
άλσος του Γουδιού μέχρι το 2004, «επειδή
έτσι το θέλω εγώ». Στο Γουδί, όπου ήδη
έχουν προγραμματιστεί τρία ολυμπιακά
αγωνίσματα σε καινούργιες και σε προς
επέκτασιν υπάρχουσες εγκαταστάσεις.

Ωραίο όχημα οι Ολυμπιακοί Αγώνες για
τις αρπακτικές διαθέσεις ορισμένων!

Δεν είναι απίθανο, τελικά, να επιτευχθεί
ένας «συμβιβασμός» μεταξύ των δύο οικο-
νομικών μεγαλοπαραγόντων. Δύο γήπεδα
του Παναθηναϊκού και δύο μεγάλες κατα-
στροφές.

Ο Ιππόδρομος των στοιχημάτων πού θα
πάει; Ο κ. Λαλιώτης προσφάτως δήλωνε
πως ο Ασπρόπυργος (όπως το είχε εξαγ-
γείλει πριν από δύο χρόνια) είναι μια κα-
λή θέση. Όμως ο κ.κ. Βενιζέλος και Φού-
ρας έχουν ήδη προκρίνει το Τατόι, δίπλα
στις προγραμματισμένες από το φάκελο
Ολυμπιακές εγκαταστάσεις αθλητικής
ιππασίας και τοξοβολίας 45.000 συνολι-
κά θέσεων. Σε μία έκταση που ο φάκελος
χαρακτηρίζει μεν *δασική*, αλλά οι αρμό-
διοι κρατούν επτασφράγιστο μυστικό την
ακριβή θέση της. Αν βρίσκεται στα πρώ-
ην βασιλικά κτήματα, θα φανεί σύντομα

και έτσι θα αρχίσει το νήμα της συναλλα-
γής ανάμεσα στην κυβέρνηση και τον τέ-
ως για την υποστήριξή του στην υποψη-
φιότητα της Αθήνας, και την ανεμπόδι-
στη έλευσή του στην Αθήνα για τους αγώ-
νες. Στον Τύπο ήδη γράφτηκε πως ο κ.
Στρατήγης είναι δικηγόρος του τέως, ενώ
η *Αυριανή* άρχισε να φωνάζει ότι έτσι
προωθείται σχέδιο κατά του πολιτεύμα-
τος! Η *Αυριανή*, η οποία, μέσα στο φανα-
τισμό της για την υποψηφιότητα της Αθή-
νας, έφτασε να χαρακτηρίσει τους συλλη-
φθέντες αντι-ολυμπιακούς διαδηλωτές
«ύποπτους» και «προβοκάτορες». Αν
υπάρχει τέτοιο σχέδιο, πώς ευσταθούν
αυτοί οι χαρακτηρισμοί;

Τέλος, στον Άγιο Κοσμά, προγραμματί-
ζεται η μεγαλύτερη Μαρίνα της Μεσογεί-
ου για την ιστιοπλοία. Κι αυτή για εμπορι-
κή μετα-ολυμπιακή χρήση. Τρεις φορές
μεγαλύτερη από αυτή της Βαρκελώνης, με
1,5χλμ. κατάληψη ακτής, και κατ' αντίθεση
με τις προβλέψεις του Ρυθμιστικού Σχεδί-
ου.

Η ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΜΕΤΡΗΣΗ

Εδώ αρχίζει και η αντίστροφη μέτρηση
για αυτούς που επιβουλεύονται το περι-
βάλλον. Το Δημοτικό Συμβούλιο Ελληνι-
κού, με ομόφωνη απόφασή του, εκδήλωσε
την αντίθεσή του στην κατασκευή της Μα-
ρίνας, όπως και στην οικοπεδοποίηση του
Ελληνικού, στην οποία αντιτίθενται τόσο
το Νομαρχιακό Συμβούλιο όσο και ο ίδιος
ο Νομάρχης.

Οι πολίτες αντιδρούν παντού όπου θίγε-
ται το περιβάλλον και κινητοποιούνται. Σε
όλη την παραλιακή ζώνη, στους Θρακομα-
κεδόνες, στο Γουδί, στο Γαλάτσι.

Η «εθνική συναίνεση» για τους Ολυμπια-
κούς Αγώνες έχει ήδη αμφισβητηθεί από
τη βάση. Αυτό δείχνουν και οι δημοσκοπή-
σεις. Όσο θα υπάρχει η άποψη «δεν πει-
ράζει, ας μην γίνουν οι αγώνες αν είναι να
καταστραφεί το περιβάλλον και να αι-
σχροκερδήσουν οι αετονύχηδες», θα δια-
τηρείται η ελπίδα σ' αυτή την πόλη.

ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ Χ. ΜΑΡΚΟΓΛΟΥ

ΣΠΑΡΑΓΜΑΤΑ

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

Το παιχνίδι ήταν στημένο

του Δημήτρη Στρατούλη

Κατά τη διάρκεια του 1998 θα αρχίσουν να υλοποιούνται οι προγραμματικές συμβάσεις των ΔΕΚΟ με τις «εγχώριες» βιομηχανίες. Η κυβέρνηση, σε μια αγαστή συναίνεση με την αξιωματική αντιπολίτευση, τον ΣΕΒ και τις φιλοκυβερνητικές πλειοψηφίες στα συνδικάτα δημιούργησε ένα πανηγυρικό κλίμα μέσα στο οποίο, με τη βοήθεια των διαπλεκόμενων πολιτικοεκδοτικών συμφερόντων στα οποία μοιράστηκε και το μεγαλύτερο μέρος της πίτας, προσπάθησε –και ως ένα μεγάλο βαθμό τα κατάφερε– να πνίξει κάθε φωνή που αμφισβητούσε ακόμα και τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν. Πίσω όμως από τα πανηγύρια και από τη βιτρίνα υπάρχει μία άλλη πραγματικότητα, την οποία θα προσπαθήσουμε να περιγράψουμε.

Οι Διοικήσεις των ΔΕΚΟ, με συνοπτικές διαδικασίες, κυριολεκτικά «με το μαχαίρι στο λαιμό», που τους το έβαζε η κυβέρνηση με την απειλή της απόλυσής τους, που κι αυτή με τη σειρά της εκβιαζόταν ανοιχτά από τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες (παρτηρήσεις Κόκκαλη στη Βάσω Παπανδρέου κ.λπ.), λίγο πριν εκπνεύσει η προθεσμία της 31-12-1997, αποφάσισαν την απευθείας ανάθεση –χωρίς να προηγηθούν διαγωνιστικές διαδικασίες– προγραμματικών συμβάσεων ύψους 1,3 τρισ. δρχ. σε «εγχώριους» προμηθευτές.

Το επιχείρημα ότι βιάστηκαν, γιατί η προθεσμία που είχε δοθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση στη χώρα μας για δυνατότητα σύναψης προγραμματικών συμφωνιών των ΔΕΚΟ με εγχώριες βιομηχανίες έληγε στις 31-12-1997, δεν είναι σωστό, γιατί η σχετική οδηγία 98/93 ίσχυε εδώ και 4,5 χρόνια –από τον Ιούνιο του 1993– και είχαν όλα τα χρονικά περιθώρια κατά τη διάρκεια αυτού του διαστήματος για την έγκαιρη αξιοποίηση αυτής της δυνατότητας και μάλιστα μέσα από διαφανείς διαγωνιστικές και κοινοβουλευτικά ελεγχόμενες διαδικασίες.

Με βάση μάλιστα αυτό το έωλο επιχείρημα δεν θα στείλουν τις προγραμματικές συμβάσεις του ΟΤΕ, που όλες(!) αποφασίστηκαν μέσα στον Δεκέμβριο, για έγκριση στις προβλεπόμενες από το νόμο διχομιατικές επιτροπές της Βουλής, ισχυριζόμενοι

ότι δεν θα πρόφταναν να τις υπογράψουν πριν από τις 31-12-1997. Απ' όσα όμως προαναφέρθηκαν προκύπτει ότι αυτός ήταν ο στόχος της κυβέρνησης.

Δυστυχώς, η κυβέρνηση και οι διορισμένοι απ' αυτή στις Διοικήσεις των ΔΕΚΟ με την πρακτική τους οδήγησαν σε εκφυλισμό και στην αναξιοπιστία και αυτό το θεσμό των προγραμματικών συμβάσεων, που, εάν είχε εφαρμοστεί σωστά, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα εργαλείο χρήσιμο για την ανάπτυξη της εγχώριας Βιομηχανίας αλλά και των ίδιων των ΔΕΚΟ.

Ειδικά οι προγραμματικές συμφωνίες του ΟΤΕ μοιάζουν σαν το τανγκό, που χορεύεται μόνο από δύο: από τις εταιρείες ΙΝΤΡΑΚΟΜ και ΖΗΜΕΝΣ, οι οποίες διεκδίκησαν και διασφάλισαν σχεδόν όλο το πακέτο. Από το σύνολο των προγραμματικών συμφωνιών του ΟΤΕ, που ανήλθαν σε 500 περίπου δισ. δρχ. στις δύο εταιρείες, δόθηκαν με απευθείας ανάθεση και χωρίς διαγωνισμό δουλειές περίπου 400 δισ. δρχ., που αφορούσαν όλες τις αναγκαίες ψηφιακές παροχές για τον ΟΤΕ κατά την επόμενη πενταετία – καθώς και άλλα υλικά. Είχαν μάλιστα συνάψει με τέτοιο αριστοτεχνικό τρόπο ένα άτυπο καρτέλ μεταξύ τους, για να μοιράσουν ολόκληρη την πίτα των προμηθειών ψηφιακών παροχών του ΟΤΕ, που «κατά σύμπτωση» δήλωσαν ανά προϊόν τις ίδιες περίπου τιμές. Έτσι αποκλείστηκε κάθε δυνατότητα για τρίτη εναλλακτική λύση από οποιονδήποτε άλλον κατασκευαστή με εγχώρια προστιθέμενη αξία, ακόμα κι αν αυτός εί-

χε τη δυνατότητα να προσφέρει προϊόντα της ίδιας τεχνολογίας, ποιότητας και ανταγωνιστικής τιμής.

Όσον αφορά μάλιστα τις 3 εκατομμύρια ψηφιακές παροχές, που θα αγοράσει τελικά ο ΟΤΕ από τις δύο αυτές εταιρείες, η προκαταρκτική απόφαση που είχε πάρει η Διοίκηση του ΟΤΕ πριν από λίγους μήνες, ότι θα συμπλήρωνε την ψηφιακοποίηση του δικτύου του μόνο με τα συστήματα των δύο εταιρειών, του έδωσε κυριολεκτικά τα χέρια, αφού οι δύο εταιρείες, έχοντας διασφαλίσει το δυοπώλιό τους, δεν είχαν κανένα λόγο να πιεστούν για τη συμπίεση των τιμών τους ανά ψηφιακή παροχή και για μείωση των περιθωρίων κέρδους τους. Επίσης, λόγω αυτής της προκαταρκτικής απόφασής της, η Διοίκηση του ΟΤΕ είχε ήδη περιορίσει τις διαπραγματευτικές της ικανότητες, για να διεκδικήσει από τις δύο εταιρείες ποιοτικές βελτιώσεις και κυρίως αντισταθμιστικές παροχές πρωτοκόλλων που –δυστυχώς– «διπλοκλειδώνουν» οι εταιρείες.

Το επιχείρημα ότι επέλεξαν τις δύο εταιρείες, για να είναι συμβατές οι ψηφιακές παροχές με αυτές που είχαν αγοραστεί παλιότερα από τις ίδιες εταιρείες, είναι ένα καθαρά ψεύτικο άλλοθι, αφενός γιατί οι αυτές τις δύο εταιρείες ανέθεσαν την προμήθεια στον ΟΤΕ και άλλων υλικών εκτός από τα ψηφιακά, για τα οποία δεν υπήρχε θέμα συμβατότητας και αφετέρου, γιατί θέμα συμβατότητας έμπαινε –εάν τελικά έμπαινε, γιατί και αυτό αμφισβητείται– μόνο για τις δύο τεχνολογίες και όχι για τους συγκεκριμένους δύο προμηθευτές. Δηλαδή ο ΟΤΕ θα μπορούσε να αγοράσει ψηφιακά των ίδιων τεχνολογιών και από άλλες

Ο Δημήτρης Στρατούλης είναι μέλος της ΚΠΕ του ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ πρώην μέλος της Διοίκησης του ΟΤΕ

χώριες βιομηχανίες και μάλιστα όχι με ευθείας ανάθεση αλλά έπειτα από διαγωνισμό.

Α ίδια ερωτηματικά τίθενται και για τις άλλες προγραμματικές συμβάσεις του ΟΤΕ (για SDH, ATM, HELLASCOM κ.).

Αι τα ερωτήματα για όλες τις προγραμματικές συμβάσεις των ΔΕΚΟ είναι πολ-

Ποιος όρισε την ποιότητα, το ανταγωνιστικό της τιμής και το εύλογο του τμήματος; και μέσα από ποιες διαδικασίες σύ-

Ποιος όρισε την ποιότητα, το ανταγωνιστικό της τιμής και το εύλογο του τμήματος; και μέσα από ποιες διαδικασίες σύ-

Πώς διασφαλίζεται ότι η προμηθεύτρια εταιρεία δεν θα παράγει μόνο για τις συγκεκριμένες ΔΕΚΟ, αλλά ότι θα εξάγει ένα συγκεκριμένο ποσοστό των παρα-

Πώς αποτιμήθηκε το όποιο όφελος από την εισαγωγή νέας τεχνολογίας και προγνωσίας στη χώρα μας και πώς θα ελέγχονται οι διαδικασίες εκσυγχρονισμού της προμηθεύτριας εγχώριας εταιρείας, ώστε να είναι ανταγωνιστική και να εξαρτά την ύπαρξή της μόνο από τις προμήθειες της συγκεκριμένης ΔΕΚΟ;

Με ποιες προϋποθέσεις και με βάση ποιες τεχνολογικές-οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους επιτράπηκε ή όχι η έρβαση του εύλογου τμήματος, για να ληφθεί -υποτίθεται- η εγχώρια βιομη-

Ποιος και πώς θα ελέγχει το τελικό κόστος της προγραμματικής σύμβασης για τη συγκεκριμένη ΔΕΚΟ, έπειτα από τριετία ή πενταετία που θα έχει ολοκληρωθεί;

Πώς και από ποιον θα διασφαλίζεται ότι θα γίνουν επενδύσεις στη χώρα μας από τους προμηθευτές και ότι θα δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας;

Γιατί δεν διασφαλίστηκε στο μέγιστο βαθμό η αξιοποίηση και των μισθωμένων επιχειρήσεων και ιδιαίτερα περιφερειακής βιομηχανίας;

Θα εφαρμοστεί ή όχι και τότε ένα αποδοτικό «πόθεν έσχες» για όλους όσους έχουν σχέση με τις προμήθειες και τις συμβ-

Θα δημιουργηθεί, επιτέλους, και τότε Ανεξάρτητη Διοικητική αρχή για τον ολοκληρωτικό έλεγχο νομιμότητας όλων των

συμβάσεων και ιδιαίτερα των προγραμματικών;

- Θα δημιουργηθεί και πότε μητρώο προμηθευτών, ώστε να γνωρίζουμε σε ποιες επιχειρήσεις αναφερόμαστε;

- Γιατί δεν περνά ρύθμιση από τη Βουλή για την απαγόρευση ανάληψης συμβάσεων και έργων των ΔΕΚΟ και του Δημοσίου από τους ιδιοκτήτες των μέσων μαζικής ενημέρωσης;

- Γιατί η κυβέρνηση τόσα χρόνια τώρα δεν θέσπισε με νόμο ένα νέο φερέγγυο σύστημα ανάθεσης των συμβάσεων του Δημοσίου και αξιόπιστες και διαφανείς διαδικασίες για τις προγραμματικές συμβάσεις, γιατί αγνόησε τις επανειλημμένες πρωτοβουλίες του ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ και του προέδρου του Νίκου Κωνσταντόπουλου εδώ και τέσσερα χρόνια για την εξυγίανση του συστήματος ανάθεσης των προμηθειών και έργων του Δημοσίου στη χώρα μας και γιατί, όταν ο πρώην υπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών κ. Καστανίδης επεδίωξε κάτι να κάνει, «του έδειξαν την πόρτα εξόδου» από την κυβέρνηση;

Αυτά και άλλα κρίσιμα ερωτήματα παραμένουν αναπάντητα με ευθύνη είτε της κυβέρνησης είτε των Διοικήσεων των ΔΕΚΟ, με αποτέλεσμα να είναι πλέον διάχυτη και περιρρέουσα η αντίληψη ότι όλα ήταν διαβλητά και ότι εξυπηρετήθηκαν σκοπιμότητες οικονομικές, πολιτικές κυβερνητικές, κομματικές, με μία πρωτοφανή συναίνεση -με το αζημίωτο όπως φαίνεται- των δυνάμεων του δικομματισμού (ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.) στον τόπο μας.

Αναφέρω ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που επιβεβαιώνει αυτές τις ανησυχίες μου:

Το Δ.Σ. του ΟΤΕ στις 20-11-1997 προχώρησε στην απευθείας ανάθεση στην INTRAKOM της επέκτασης του δικτύου HELLASCOM ύψους 6 δισ. δραχ. μαζί με το ΦΠΑ.

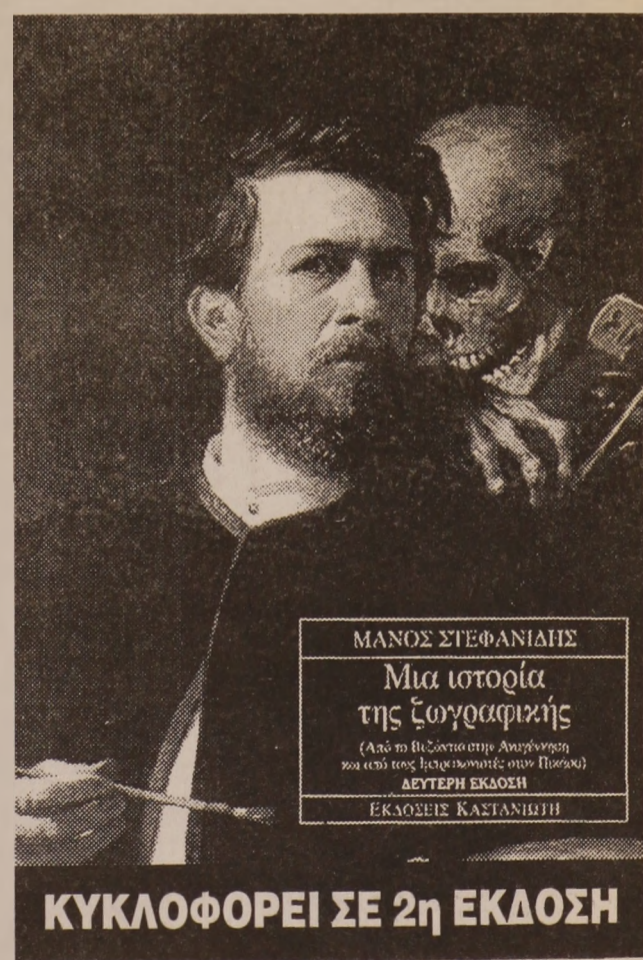
Με αυτή την απόφαση ρίχτηκε στο καλάθι των αχρήστων πρόσφατη πρόταση της ΕΑΒ στον ΟΤΕ για αυτή την προμήθεια, καθώς η εταιρεία είχε εξασφαλίσει συμφωνία με άλλον Οίκο για συμπαραγωγή αυτού του υλικού στο εργοστάσιό της (επιστολή του προέδρου της ΕΑΒ στις 2-10-1997 στη Διοίκηση του ΟΤΕ).

Τελικά, στην ΕΑΒ δεν δόθηκε η δυνατότητα να διεκδικήσει τη δουλειά, αφού στο Δ.Σ. του ΟΤΕ παρακάμφθηκε η εισήγηση των αρμόδιων υπηρεσιών του ΟΤΕ για τη

διενέργεια ανοιχτού διαγωνισμού γι' αυτή την προμήθεια και με πρόταση μέλους του Δ.Σ. του ΟΤΕ, που τυχαίνει να έχει και την ιδιότητα του συμβούλου του πρωθυπουργού κ. Σημίτη, έγινε απευθείας ανάθεση στην INTRAKOM για τις ανάγκες της διετίας 1998-1999.

Αφού έτσι έγινε η δουλειά για αυτή τη «μικρή» προγραμματική σύμβαση των 6 δισ. δραχ., σκεφθείτε τι έχει γίνει με τις μεγάλες συμβάσεις των εκατοντάδων δισ. που αποφασίστηκαν στη διάρκεια του Δεκέμβρη (...).

ΥΓ: Για να προλάβω κάποιους «καλολαδωμένους» «καλοθελητές», που μπορεί να μου προσάψουν την κατηγορία ότι δεν θέλω τις προγραμματικές συμφωνίες των ΔΕΚΟ με τους εγχώριους προμηθευτές, γιατί δήθεν ενδιαφέρομαι να πάρουν τις δουλειές αεριτζήδες εισαγωγείς, νομίζω ότι δεν χρειάζεται να διευκρινίσω, γιατί είναι σαφές, από αυτά που αναφέρω στο άρθρο μου, ότι δεν ήμουν και δεν είμαι αντίθετος με το θεσμό των προγραμματικών συμβάσεων των ΔΕΚΟ με πραγματικά εγχώριες επιχειρήσεις, αλλά με τον αδιαφανή και διαβλητό τρόπο με τον οποίο τις προώθησε η κυβέρνηση με τη συναίνεση της Ν.Δ. και με τη στήριξη των διαπλεκόμενων συμφερόντων. Και θα ήθελα για άλλη μία φορά να επισημάνω ότι τη διαφάνεια και τον δημόσιο έλεγχο φοβούνται μόνο όσοι έχουν κάτι να κρύψουν.

Με τη συνέντευξη του Δημήτρη Αβραμόπουλου κλείνουμε την έρευνα για τη Ν.Δ. Είναι προφανές πως η συνομιλία μας με τον Δήμαρχο Αθηναίων είχε ως αντικείμενο τη Ν.Δ. και δεν σχετίζεται με την πιθανή υποψηφιότητά του στις προσεχείς δημοτικές εκλογές. Άλλωστε και ο ίδιος δεν ξεκαθάρισε το αν θα είναι πάλι υποψήφιος.

Έχει, νομίζουμε, ιδιαίτερη σημασία αυτή η συνέντευξη, καθώς για πρώτη φορά ο κ. Αβραμόπουλος δίνει το πολιτικό του στίγμα – ένα κατά το δυ-

νατόν σαφές περίγραμμα γενικών πολιτικών θέσεων, το οποίο, προφανώς, θα του χρησιμεύσει ως πολιτική πλατφόρμα «όταν έρθει η ώρα», όπως χαρακτηριστικά λέει και ο ίδιος.

Και, αν αφήσουμε κατά μέρος τις διπλωματίες, η αίσθηση που αποκομίσαμε από τη συνομιλία είναι πως ο κ. Αβραμόπουλος προετοιμάζεται για μια επερχόμενη κρίση, που πιθανόν να τον φέρει στο προσκήνιο. Εκτός κι αν τον προλάβει η ραγδαία, κατά τα φαινόμενα, πολιτική φθορά του Κώστα Σημίτη...

Δ Η Μ Η Τ Ρ Η Σ Α Β Ρ Α Μ Ο Π Ο Υ Λ Ο Σ

«Εγώ δεν είμαι υποψήφιος...»

συνέντευξη στον Απόστολο Διαμαντή

• *Ας αρχίσουμε με τα του Δήμου. Πόσο κόστισε η πεζοδρομηση της Ερμού;*

– Δύο δισ. 200 εκ. δραχμές.

• *Πολλά δεν είναι για ένα δρομάκι; Στο Πήλιο πλακοστρώνουμε πλατείες με ένα χιλιάριχο το μέτρο.*

– Θεωρώ ότι είναι μεγάλο το ποσόν που διετεθή και θυμίζω ότι το πρόγραμμα αυτό ξεκίνησε από το Δήμο, ο οποίος πρώτος απελευθέρωσε την περιοχή. Το ΥΠΕΧΩΔΕ ανέλαβε την υλοποίηση του έργου και ο Δήμος δεν είχε ουδεμία εμπλοκή στην ανάθεση. Το ποσόν είναι πράγματι μεγάλο, αλλά ας ελπίσουμε ότι τα χρήματα διετεθήσαν ορθώς και ότι θα αποδώσουν.

• *Τελικώς αυτή η ιστορία με τους πεζοδρόμους είναι περίεργη. Σε μια πόλη με άλυτο το κυκλοφοριακό, μοιάζουν περιττή πολυτέλεια.*

– Εξαρτάται. Αν είναι να χρησιμεύσουν ως χώρος στάθμευσης και διέλευσης των διαρκώς παρανομούντων, τότε αντί να λύνουν ένα πρόβλημα δημιουργούν δέκα. Στην Αθήνα δυσλειτουργούν οι πεζοδρόμοι με ευθύνη κυρίως των κρατικών υπηρεσιών. Αυτό που γίνεται στην Αθήνα, να μην μπορεί να παρεμβαίνει ο Δήμος στη ζωή της πόλης, λόγω ελλείψεως αρμοδιο-

τήτων, πόρων και μέσων, είναι μία από τις αιτίες. Το θύμα είναι τελικώς ο πολίτης.

• *Κάνετε ένα πάρκινγκ απέναντι από το Δημαρχείο και αυτό ήταν όλο. Γιατί δεν προχωρείτε στην κατασκευή χώρων σταθμεύσεως;*

– Αυτή τη στιγμή προκηρύσσονται διαγωνισμοί για 5 υπόγειους χώρους στάθμευσης στην Αθήνα. Όμως και εδώ παρεμβαίνει η κυβέρνηση με δικά της προγράμματα. Αυτό που δεν καταλαβαίνω είναι γιατί ο εκάστοτε υπουργός ΠΕΧΩΔΕ, στην προσπάθειά του να δείξει ότι κάνει έργο, το περνάει αυτό μέσα από μια πολιτική που περισσότερο τον θέλει δήμαρχο παρά υπουργό.

• *Υπάρχει η αίσθηση πως προσεγγίζετε στην πολιτική και στο στυλ Σημίτη. Είναι έτσι;*

– Δεν θα το έλεγα αυτό. Οι δικές μου διαδρομές δεν βρίσκονται ούτε σε σύγκλιση ούτε σε απόκλιση με την κυβερνητική πολιτική. Το πλαίσιο, μέσα στο οποίο καλείται ο Δήμος Αθηναίων να κάνει τη δουλειά του, ελάχιστα επηρεάζεται από τη γενική πολιτική της κυβέρνησης. Το μόνο που λέω είναι πως ο Σημίτης είναι ένας σοβαρός πολιτικός και πως θα κριθεί από τον κόσμο τελικώς. Πάντως, πράγματι παρατη-

ρείται τελευταίως μία τάση να συνδέεται η πολιτική του Δήμου με την πολιτική της κυβέρνησης, αλλά αυτό είναι λάθος.

• *Έχετε την εντύπωση και εσείς, όπως πολλές κόσμος τελευταία, πως αρχίζει να τραβιέται το χαλί κάτω από τα πόδια του κ. Σημίτη;*

– Στη γενική αυτή παρατήρηση, θα προσέθετα πως είναι φυσικό, από τη στιγμή που ασκείς μία πολιτική αυστηρή, να προκαλείς αντιδράσεις. Ο κ. Σημίτης, βεβαίως, στοχεύει να ανατρέψει αυτή την εικόνα με βάση τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής. Αλλά και τα μέσα που υιοθετούνται εύλογο είναι να οδηγούν σε αυτές τις διαπιστώσεις.

• *Τα μέσα συνήθως κρίνουν τις εκλογές, όχι τα αποτελέσματα...*

– Η ελληνική κοινωνία, από τη στιγμή που υιοθετεί τεχνητές μεθόδους, είτε για να ξεπεράσει τις κρίσεις είτε για να εναρμονισθεί με την Ευρώπη, κάποια στιγμή θα βρεθεί προ δυσάρεστων εκπλήξεων. Για τις ευρωπαϊκές κοινωνίες, πέραν της πραγματικής ισχύος της οικονομίας, έχουμε και θεσμούς που αντέχουν στις κοινωνικές πιέσεις και στους κραδασμούς των συγκυριών.

• *Εννοείτε πως το εκσυγχρονιστικό μας*

ήραμα δεν παίρνει υπόψη του την
ληνική ιδιαιτερότητα;

Αλίμονο αν κατά τρόπο τεχνοκρατικό
οσπαθήσουμε να ευθυγραμμίσουμε τη
ή μας πορεία με εκείνη των άλλων χω-
ν.

Παρά τη φθορά του κ. Σημίτη, η Ν.Δ.
αάζει να περιμένει απλώς το τέλος του.
ν αναλαμβάνει πολιτικές πρωτοβουλίες,
καθορίζει αυτή τους κανόνες του
ιχνιδιού. Όταν όμως δεν έχεις έναν
κτρικό πολιτικό στόχο, όταν δεν θέτεις
ό το πολιτικό πρόβλημα με τρόπο σαφή,
ε η φθορά μπορεί να ανακοπεί απ'
τόν που έχει την ευχέρεια των επιλογών.
ίπως η Ν.Δ. περιμένει άδικα;

Η σχέση κυβέρνησης - αντιπολίτευσης
αι διαρκής διαδικασία που δεν καθορί-
αι μονάχα από τις επιλογές, αλλά από
συγκυρίες κάτω από τις οποίες δοκιμά-
ται οι επιλογές αυτές. Η Ν.Δ. προσπα-
να αποκαλύψει, να ενημερώσει και να
σει την αίσθηση μιας ουσιαστικής αλ-
ής προς το καλύτερο.

Τρέπει, όμως, ταυτόχρονα να επεξεργα-
ί πολιτική που να τη διαφοροποιεί σα-
ς από την κυβέρνηση. Αυτό δεν είναι ξε-
λαρισμένο στην κοινή γνώμη. Ίσως
ίει το νεαρόν του αρχηγού της ή μήπως
ι ένα πρόβλημα εγγενές;

ο πεδίο είναι ανοιχτό για τη Ν.Δ. Ο
στας Καραμανλής είναι ένας νέος άν-
πος, με σύγχρονες αντιλήψεις, που φι-
οξεί να σφραγίσει τη ζωή του κόμμα-
με έναν δικό του τρόπο μάνατζμεντ και
δοκιμάσει τη στρατηγική του. Ο καιρός
δείξει. Προς το παρόν κινείται με σο-
ρότητα, αξιοπιστία και ρεαλισμό.

Υπάρχει προσέγγισή σας με τον κ.
εργτ; Σύμβουλοί του, όπως ο κ. Μπάλιος,
εται ότι εργάζονται δίπλα σας.

ο διαφεύδω. Δεν είναι αληθές.

άν τεθεί εκ νέου θέμα αρχηγού στη

. -έπειτα από μια εκλογική ήττα,

ς- θα θέσετε υποψηφιότητα;

ια μένα δεν τίθεται τέτοια προβληματι-
Είμαι Δήμαρχος και έχω αναλάβει συ-
κρμένες ευθύνες. Εξάλλου ποτέ δεν
ντώ σε υποθετικές ερωτήσεις.

Ισχύει να χάσετε τις εκλογές και να

είστε πλέον Δήμαρχος...

Ια για να χάσεις εκλογές πρέπει να εί-
υποψήφιος. Εγώ δεν είμαι υποψή-

ατί, κουραστήκατε;

είναι νωρίς ακόμη να μιλάμε για εκλο-
Είναι η πρώτη φορά στην Ελλάδα,
άνοιξε η προεκλογική περίοδος ενά-
ιχρόνο πριν. Ο κ. Σημίτης έκανε μεγά-

λο λάθος που ξεκίνησε την εκλογολογία
και προσέφερε κακήν υπηρεσία. Τον μήνα
Μαΐο θα καθορίσω τη στάση μου με δημό-
σια ανακοίνωση και ως Δήμαρχος Αθη-
ναίων θα ανοίξω την προεκλογική περιό-
δο τον προσεχή Σεπτέμβριο.

• Διαμορφώνεται μία αντiekσυγχρονιστική
τάση - κυρίως σε θέματα οικονομίας και
εξωτερικής πολιτικής-, η οποία διαπερνά
όλα τα κόμματα. Το ίδιο συμβαίνει και με
την εκσυγχρονιστική τάση. Εσείς πού
τοποθετείστε σ' αυτήν την οριζόντια
διαγράμμιση;

- Θα είμαι σαφής. Ενυπάρχει μέσα στην
κοινωνική δυναμική η παραγωγή σύγχρο-
νων αντιλήψεων. Όλοι θέλουν κάποιες
αλλαγές προς το καλύτερο. Το πώς αυτό
εφαρμόζεται στην πράξη κρίνει τη νοο-
τροπία και την πολιτική αντίληψη του κα-
θενός. Στα ελληνικά πολιτικά κόμματα
βλέπουμε δυνάμεις αναστολής ενδογε-
νείς. Είναι γιατί κινούνται με προσωποπα-
γείς μηχανισμούς. Θα πρέπει να τα κατα-
στήσουμε περισσότερο θεσμικά, θα πρέ-
πει να παράγουν πολιτική.

• Τα κόμματα στην Ελλάδα δεν παράγουν
καμία πολιτική. Ψαρεύουν στα θολά νερά.
Το ίδιο και οι πολιτικοί. Σπανίως
εκτίθενται και ξεκαθαρίζουν τις πολιτικές
τους αρχές· προτιμούν να εκτιμούν απλώς
τη συγκυρία. Εσείς, ας πούμε, δεν έχετε
δώσει ποτέ σαφές πολιτικό στίγμα.

- Εγώ δεν κινούμαι στην κεντρική πολιτι-
κή σκηνή. Όταν έρθει η ώρα να πω τις από-
ψεις μου για όλα τα θέματα, θα είμαι σα-
φής, με προσανατολισμό, με περιεχόμενο
και με αρχές. Ως Δήμαρχος δεν έχω τέτοια
δυνατότητα και δεν θα πρέπει να μου τη
ζητούν. Αλλά ας μην βιάζονται τόσο...

• Ωστόσο και όταν ήσασταν ενεργό
στέλεχος της Ν.Δ. δεν είχατε ξεκαθαρίσει
τις πολιτικές σας θέσεις. Ήσασταν πάντα
κάπως αόριστος...

- Αφού επιμένετε, να σας πω: Είμαι φιλε-
λεύθερος, ευρωπαϊστής, με κοινωνική ευαι-
σθησία. Αυτό το τρίπτυχο θα καθορίσει τα
πολιτικά μου βήματα.

• Ως φιλελεύθερος λοιπόν, τι πιστεύετε για
τον κ. Σημίτη; Κινείται προς τη σωστή
κατεύθυνση; Κινείται γρήγορα και
αποτελεσματικά;

- Η κυβέρνηση Σημίτη είναι φιλελευθεριά-
ζουσα. Οι υποχρεώσεις που έχει αναλάβει
θα προσδιορίσουν και την τύχη της. Θα κρι-
θεί από την επιτυχία των ρήξεων και των
συγκρούσεων. Η πολιτική δεν έχει σταθε-
ρές - δυστυχώς. Τις περισσότερες φορές τα
πράγματα ξεκαθαρίζουν από μόνα τους,
χωρίς τη δύναμη των δικών σου επιλογών.
Υπάρχει μια κοινωνική δυναμική που κα-
θορίζει τους όρους. Υπάρχει δύναμη παρα-
γωγής ενέργειας, κάτω από διαλεκτικούς
όρους κίνησης της ιστορίας.

• Και οι επιλογές όμως πολύ συχνά
αλλάζουν τα δεδομένα αυτής της κίνησης.
Αν ο Μητσοτάκης έκανε εκλογές το '90,
αμέσως μετά την εκλογή του, θα είχε
μεγάλη κοινοβουλευτική πλειοψηφία και
έναν ακόμη πολύ κρίσιμο χρόνο δικό του.
Όλα μπορεί να ήταν διαφορετικά για τη
Ν.Δ.

- Η κυβέρνηση Μητσοτάκη είχε σωστές
επιλογές, αλλά δυστυχώς αντιμετώπισε
μεθοδολογία πολιτικής παρασκηνίου, που
δεν της επέτρεψε να φέρει τα αποτελέ-
σματα στα οποία στόχευε. Με άλλα λόγια,
δεν αφέθηκε να φτάσει στο πέρας της δια-
δρομής της.

Ο πρωθυπουργός ακούει αλλά δεν ακούγεται

του Τάσου Παππά

Όσοι προ μηνών προέβλεπαν ότι ο χειμώνας θα είναι ιδιαίτερος κρίσιμος για τη συνοχή της κυβέρνησης φαίνεται να δικαιώνονται. Οι βολές που δέχονται η οικονομική και η κοινωνική πολιτική καθώς και η παρόξυνση των αντιθέσεων περί το εξωτερικό μέτωπο συγκροτούν ένα εκρηκτικό πλαίσιο, η μονιμοποίηση του οποίου στο πολιτικό σκηνικό θα απειλήσει ευθέως την ενότητα του ΠΑΣΟΚ. Στελέχη που μέχρι τώρα ήταν υπεράνω «υποψίας» (Σκανδαλίδης) ή που κρατούσαν μια συμβιβαστική στάση (Τσοχατζόπουλος) πέρασαν στην επίθεση αμφισβητώντας ανοικτά τις επιλογές του Κ. Σημίτη και της στενής ομάδας που τον περιβάλλει.

Την ίδια στιγμή οι συνήθεις ύποπτοι της εσωκομματικής αντιπολίτευσης αφήνουν (κατά μέρος τα προσχήματα και εργάζονται) πυρετωδώς για τη διαμόρφωση μιας εναλλακτικής πλατφόρμας (η δημοσιοποίησή της είναι θέμα ημερών) ικανής να συναγωνισθεί στα ίσα την πρόταση εξουσίας των εκσυγχρονιστών.

Το νέο στοιχείο στην εσωκομματική αρένα είναι η διαφοροποίηση του Άκη Τσοχατζόπουλου. Ο υπουργός Άμυνας, που είδε τη δημοτικότητά του να εκτοξεύεται σε πρωτόγνωρα γι' αυτόν ύψη, θεώρησε ότι επέστη η ώρα για να αρθρώσει μια ολοκληρωμένη «συνταγή» εξόδου από την κρίση.

Απελευθερωμένος πια από τα βαρίδια που παρακολουθούσαν την πορεία του (απολογητής του παπανδρεϊκού μοντέλου εξουσίας), φιλοτεχνεί ένα προφίλ, βασικές πλευρές του οποίου είναι η αμετακίνητη στάση στα λεγόμενα εθνικά θέματα και η κοινωνική ευαισθησία.

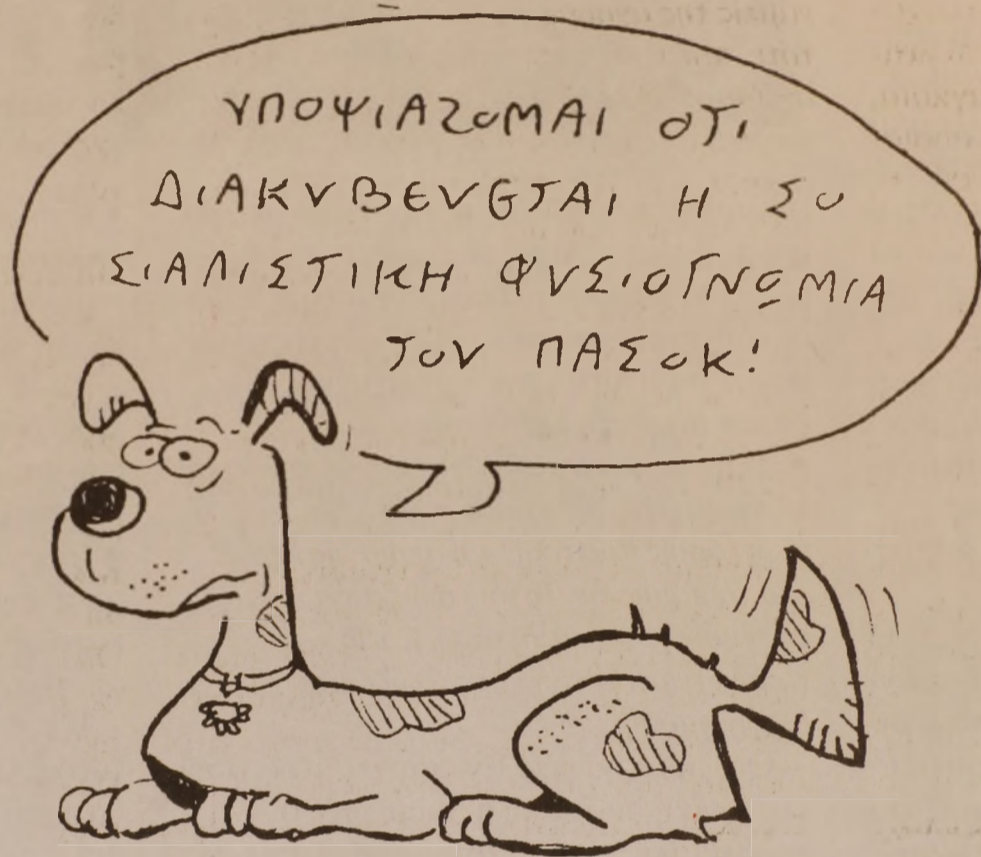
Ο Κ. ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΚΑΜΠΤΕΤΑΙ

Μέχρι τώρα πίστευε ότι η ασκούμενη πολιτική δεν υπονόμεινε τη γενέθλια «ιδεολογία» και περιοριζόταν στη διατύπωση δειλών κριτικών, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν μπορούσαν να ενταχθούν σ' ένα γενικότερο κλίμα πολεμικής σαν κι αυτό που καλλιεργούσαν οι λογής-λογής αντίπαλοι του πρωθυπουργού από την επομένη κιόλας του συνεδρίου. Άλλωστε ο κ. Τσοχατζόπουλος δεν ήθελε να ταυτιστεί με τους

ακραίους εχθρούς του «εκσυγχρονισμού» στους οποίους καταλόγιζε αδικαιολόγητη σπουδή, εμπάθεια και πρόθεση τυφλής σύγκρουσης. Μιλώντας συνέχεια για την ενότητα της παράταξης και για την ανάγκη κριτικής στήριξης του κυβερνητικού έργου, κατάφερε να κερδίσει την εμπιστοσύνη των νικητών του συνεδρίου αλλά και τη συμπάθεια μεγάλης μερίδας του κομματικού πληθυσμού. Ξεπέρασε, χωρίς σοβαρές απώλειες, την περίοδο κατά την οποία η αλληλεγγύη που παρείχε στον πρωθυπουργό, προκαλούσε έντονες αντιδράσεις στις τάξεις των οπαδών του, και σήμερα με όπλα την καλή έξωθεν μαρτυρία και τις φιλοφρονήσεις που αφειδώς του επιδεικνύουν οι «εκσυγχρονιστές» βγαίνει στο προσκήνιο με περίσσειμα αυτοπεποίθησης. Στη συνείδηση των μελών του ΠΑΣΟΚ είναι εδραιωμένη η αντίληψη ότι «ο Άκης θα είναι ο τελευταίος που θα δημιουργήσει πρόβλημα στο κόμμα, αφού πάνω απ' όλα βάζει την ενότητα του

στη μινών η εμφάνιση μιας μεγάλης κρίσης στο κόμμα και την κυβέρνηση και είναι σίγουρος ότι ο πρωθυπουργός δεν θα καταφέρει να διορθώσει την κατάσταση. Αλλά ακόμη κι αν δεν παρουσιαστεί η κατάλληλη ευκαιρία, στο αμέσως προσεχές διάστημα υπάρχει γι' αυτόν η λύση του συνεδρίου. Εκεί ελπίζει ότι θα πάει με τον αέρα του «φαβορί» και θα μπορέσει να σπείρωσει όχι μόνο την εσωκομματική αντιπολίτευση αλλά και τμήματα του «εκσυγχρονιστικού» στρατοπέδου, τα οποία για τον ένα ή τον άλλο λόγο απομακρύνονται από τον Κώστα Σημίτη.

Μπορεί κάποιος να επαινέσει την τακτική του Άκη Τσοχατζόπουλου στο οργανωτικό επίπεδο. Δεν μπορεί όμως να πράξει το ίδιο και για τις θέσεις του, όπως αυτές διατυπώθηκαν στην ομιλία του στη Θεσσαλονίκη και τις οποίες η δημοσιογραφική γραφίδα τις χαρακτήρισε με παχυλή ελαφρότητα πλατφόρμα για νέα οικονομική και κοινωνική πολιτική. Ο Άκης Τσοχα-

ΠΑΣΟΚ». Ο Άκης Τσοχατζόπουλος, παρά τα όσα διέδιδαν φίλοι και εχθροί του αμέσως μετά την ήττα του στο συνέδριο, ουδέποτε παραιτήθηκε των ηγετικών φιλοδοξιών του.

Δούλεψε έξυπνα και μεθοδικά. Προετοίμασε υπομονετικά το έδαφος έτσι ώστε να δώσει την τελική μάχη για την κατάκτηση της επίσημης πρώτης θέσης με τους καλύτερους δυνατούς όρους. Η πεποίθησή του είναι ότι συντόμως θα κληθεί να αναλάβει το βαρύ καθήκον να βγάλει το ΠΑΣΟΚ από το αδιέξοδο. Πιστεύει ότι είναι υπόθε-

πουλος, δυστυχώς, δεν έκανε τίποτε άλλο από το να ψελλίσει διαπιστώσεις που όμη κι ο απλός πολίτης, χωρίς να διαθέτει προσβάσεις ενός υπουργού στα αρχεία, είναι σε θέση να κάνει. Σ' ό,τι αφορά τις προτάσεις, τα πράγματα είναι όμη πιο απογοητευτικά. Πλούσια ρητοική ανέξοδης ευαισθησίας και εκκωφική απουσία συγκεκριμένων μέτρων. Βγάλα και όμορφα λόγια καμωμένα για χαϊδεύουν τ' αυτιά των αφελών. Ιδού σμένα παραδείγματα:

«Ούτε ο νεοφιλελευθερισμός ούτε η σημερινή πολιτική της κυβέρνησης μπορούν αντιμετώπισουν με επιτυχία τα μεγάλα προβλήματα της εποχής», είπε ο κ. Τσοχατζόπουλος, αλλά δεν μας είπε ποια πολιτικά κατά τη γνώμη του είναι αναγκαία, ως γιατί παντού στην Ευρώπη τα σοσιαλτικά κόμματα έχουν περάσει από τη ση της ευκολίας στη φάση της βασανιστικής αναζήτησης.

«Η σοσιαλιστική φυσιογνωμία του ΣΟΚ τραυματίστηκε πολλάκις και πολιώς τα χρόνια που πέρασαν», απεφάνο κ. Τσοχατζόπουλος, αλλά απέφυγε μελώς να διευκρινίσει ποια χρόνια ενύσε και σε τι συνίσταται η σοσιαλιστική φυσιογνωμία. Αν αφήνει στο απυρόπτο την περίοδο του **Α. Παπανδρέου**, τότε συνειδητά παραπλανά το ακροατήριό γιατί η πολιτική της λιτότητας ήταν τοια κατατεθέν των κυβερνήσεων του υτή από το 1985 και εντεύθεν με μοναό διάλειμμα την αλήστου μνήμης εποχή «Τσοβόλα δώσ' τα όλα», για την οποία πρέπει ο κ. Τσοχατζόπουλος να είναι πολύ υπερήφανος.

«Να παραμείνει πρωτεύων στόχος η ρης απασχόληση έναντι της μερικής», ισε ο ρέκτης υπουργός, αλλά δεν μπήκε ν κόπο να εξηγήσει πώς αυτός ο στόχος επιτευχθεί όταν ακόμη και χώρες με ρρότερη παραγωγική βάση από τη δική, υψηλότερη παραγωγικότητα και πιο νους ρυθμούς ανάπτυξης καθώς και οδευτικοί διανοούμενοι φρονούν ότι η ερινή οικονομική πραγματικότητα δεν ρέπει τέτοιου τύπου προσεγγίσεις. («Οι εις εργασίας που χάθηκαν στις κακές μέ- δεν θα επιστρέψουν όταν οι μέρες καλυ- ψουν. Χάθηκαν για πάντα», Έ. Χό- μπιουμ. «Το προοίμιο της κρίσης τελεί- , όπως τελείωσε και η εποχή της πλή- ρς απασχόλησης», Ζ. Μαρκ Φερρί).

«Το 35ωρο δεν πρέπει να είναι ταμπού ν για την Ελλάδα και μένει να βρεθεί ο πος εφαρμογής του», υπογράμμισε το υφαίο στέλεχος, αλλά και σ' αυτό το

σημείο δεν προχώρησε περισσότερο. Ίσως γιατί γνωρίζει ότι τόσο οι σοσιαλι- στές στη Γαλλία όσο και οι ομόλογοί τους στην Ιταλία, μετά τις πρώτες ενθαρρυντι- κές δηλώσεις, τώρα σκέφτονται τις επι- πτώσεις. Εν πάση περιπτώσει ας μας πει ο κ. Τσοχατζόπουλος αν η Ελλάδα, με τις δε- δομένες διαρθρωτικές αγκυλώσεις, μπο- ρεί, μόνη αυτή, να θεσμοθετήσει το 35ωρο. Αν εντάσσει το μέτρο στο πλαίσιο μιας ευ- ρωπαϊκής στρατηγικής, έχει καλώς, αν όμως εισηγείται την εφαρμογή του απο- κλειστικώς στη χώρα μας, τότε πρόκειται για επιπολαιότητα ολκής.

• «Εάν δεν θέλουμε να αφήσουμε στις δυ- νάμεις της αγοράς να λύσουν τα ζητήματα, τότε πρέπει να εκπονήσουμε ένα εθνικό σχέδιο συνολικής και συλλογικής πορείας για την επιβίωση του ελληνικού λαού», ση- μείωσε ο κ. Τσοχατζόπουλος και βεβαίως ουδείς καλοπροαίρετος θα διαφωνήσει. Αναμένουμε με ζωηρό ενδιαφέρον τις προ- τάσεις του που θα εξειδικεύουν τα βήματα, θα ιεραρχούν τις προτεραιότητες και θα προσδιορίζουν τους μηχανισμούς μέσω των οποίων θα επιχειρηθεί η αναδιανομή του εθνικού προϊόντος (μείζον ζητούμενο). Στο καθοριστικό ερώτημα «από πού θα αντληθούν οι πόροι για γενναιότερη εισο- δηματική πολιτική», ο υπουργός Άμυνας δεν προσφέρει απαιτήσεις. Απλώς κάνει ελώδυνες διαπιστώσεις («δυστυχώς οι πε- ρισσότερες εισροές κονδυλίων προέρχονται από τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης») ή ξορκίζει τα αυτονοήτως επαχθή («να μην υπάρξουν μεγαλύτερες μειώσεις μισθών, να μην επιβληθούν άλλοι φόροι»). Δεν μας φω- τίζει όμως σχετικά με τα θέματα της παρα- οικονομίας και της εκτεταμένης φοροδια- φυγής των μεσαίων στρωμάτων και των αυ- τοαπασχολούμενων.

Μήπως γιατί από τους χώρους αυτούς το ΠΑΣΟΚ αλιεύει ψήφους και δι' αυτών συ- ντηρεί το πολυπλόκαμο πελατειακό σύ- στημα; Τέλος, ο κ. Τσοχατζόπουλος συνέ- δεσε το θέμα της κοινωνικής συνοχής με την αμυντική θωράκιση της χώρας, αλλά δεν προσκόμισε το «μαγικό ραβδί» με το οποίο θα φτάσουμε στον τετραγωνισμό του κύκλου. Δηλαδή, να έχουμε και απλό- χερη οικονομική πολιτική και εξοπλιστι- κές δαπάνες ύψους 4 τρισ. δραχμών.

Στο μαθηματικό αυτό πρόβλημα φιλοδό- ξησε ν' απαντήσει ο Στ. Παπαθεμελής. Σύμφωνα με τον πρώην υπουργό, για την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών ελ- λειμμάτων υπάρχουν δύο δρόμοι: «η αύξη- ση της φορολόγησης ή η μείωση της κρατι- κής σπατάλης. Και υπάρχει κατασπατάλη-

ση του δημόσιου χρήματος. Περιπτώσεις διασπάθισης πολύτιμων πόρων είναι, για παράδειγμα, οι αμοιβές στελεχών των ΔΕΚΟ, που είναι πολλαπλάσιες του ανώ- τατου επιτρεπόμενου ορίου».

Ο κ. Παπαθεμελής έχει την εντύπωση ότι το δημόσιο μπορεί να προσελκύσει ικανά στελέχη, δίνοντας πενιχρές αποζημιώσεις, όταν την ίδια στιγμή ο ανταγωνιστικός ιδιωτικός τομέας προσφέρει μεγάλες αμοιβές και κίνητρα σε εγνωσμένης τεχνο- κρατικής αξίας άτομα; Εκτός κι αν επι- στρέψουμε στο καθεστώς της προηγούμε- νης δεκαετίας, τότε που τις κορυφαίες θέ- σεις των δημοσίων οργανισμών καταλάμ- βαναν όσοι δεν κατάφεραν να εκλεγούν βουλευτές και στη συνέχεια, με ρουσφετο- λογικές πρακτικές, προσπαθούσαν να συ- γκροτήσουν εκλογική βάση προκειμένου να εισέλθουν στη Βουλή.

ΑΠΟΣΤΑΣΙΟΠΟΙΗΣΗ

Ανεξαρτήτως πάντως της ρηχότητας των προτάσεων της εσωκομματικής αντιπολί- τευσης, η ηγετική ομάδα του ΠΑΣΟΚ αι- σθάνεται όλο και πιο μόνη. Σιγά-σιγά πα- ράγοντες με εμβέλεια στην κοινωνία και το κομματικό σώμα αποστασιοποιούνται. Ο **Κώστας Λαλιώτης** είναι χολωμένος γιατί αποκλείστηκε από τις επιτροπές για την Ολυμπιάδα. Η **Βάσω Παπανδρέου** δεν χάνει ευκαιρία να εκφράσει τη δυσαρέσκειά της για ορισμένους χειρισμούς του **Γιάννου Παπαντωνίου**. Ο **Α. Παπαδόπουλος** είναι ενοχλημένος με τις διαρροές εις βάρος του και ενοχοποιεί στενούς συνεργάτες του πρωθυπουργού. Ο **Κώστας Σκανδαλίδης** ζητεί δομικού χαρακτήρα ανασχηματισμό. Ο **Θ. Πάγκαλος** βρίσκεται σε φάση αυτονό- μησης. Αν σ' αυτά τα προβλήματα συνυπο- λογισθούν και οι μόνιμες εστίες αντίστασης της εσωκομματικής αντιπολίτευσης, η οποία τροφοδοτεί και τροφοδοτείται από την κοινωνική δυσθυμία, γίνεται φανερό το πόσο επιτακτική είναι η ανάγκη για τον Κώστα Σημίτη να αναλάβει πρωτοβουλίες υπέρβασης της κρίσης. Ο πρωθυπουργός όμως προς το παρόν ακούει. Κάποιοι από το περιβάλλον του προαναγγέλλουν θεαμα- τικές κινήσεις σε όλα τα επίπεδα. Κάποιοι άλλοι όμως, που νοιάζονται κυρίως για τη διαιώνιση της προσωπικής μικροεξουσίας του, τον συμβουλεύουν να μην κάνει τίποτε, λέγοντάς του ότι αυτοί που διαφωνούν το κάνουν γιατί θέλουν «καρέκλες».

Προβλέπουν με ύφος δέκα καρδιναλίων και με σιγουριά επηρμένων προφητών ότι γρήγορα θα εκτονωθεί η ένταση. Προφα- νώς σφάλλουν.

Το χρονικό μιας δευτερεύουσας που έγινε πρωτεύουσα

του Απόστολου Λυκεσά

Τελικά πέτυχε ή απέτυχε η διοργάνωση του δεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στη Θεσσαλονίκη στη διάρκεια του 1997; Οι προσεγγίσεις και οι απόπειρες για να δοθεί μια απάντηση μοιάζουν να μην έχουν τέλος και η τελική αποτίμηση να μετατίθεται χρονικά, καθόσον ο πολύπαδος Οργανισμός, που δημιουργήθηκε το 1993, βρίσκεται τώρα υπό εκκαθάριση, και διάφορα ζητήματα που διαχειρίστηκε να συζητώνται ακόμη και σήμερα στη Βουλή (βλ. υπόθεση μελλοντικής χρήσης των Αποθηκών στο λιμάνι).

Έργα στην Πολιτιστική. Οι καταγγελίες για διασπαρτίσεις συνεχίζουν να αιωρούνται και τα περισσότερα δεν έχουν ακόμα τελειώσει

Οι εκτιμήσεις συγκρούονται για τα περισσότερα θέματα που σχετίστηκαν με τη διοργάνωση της Πολιτιστικής. Προγραμματισμός έργων και εκδηλώσεων, διαδικασίες εκτέλεσής τους, επιλογή συνεργατών, νομιμότητα και διαφάνεια, σπατάλη ή όχι δημοσίου χρήματος, άμεσες και μακροχρόνιες επιπτώσεις για την πόλη.

«Το απόθεμα σε πολιτιστικά κελύφη που μένουν στη Θεσσαλο-

νίκη για τον ερχόμενο αιώνα την καθιστούν αυτάρκη σε χώρους» όπου μπορεί να αναπτυχθεί αυτό που ονομάζεται καλλιτεχνική δραστηριότητα, ισχυρίζονται όσοι διαχειρίστηκαν υποθέσεις του Οργανισμού (κυβέρνηση, δημοτικοί άρχοντες, έμμισθα στελέχη).

Κακές και πλήρως απρογραμματίστες επιλογές (τι θα γίνουν τόσα θέατρα;), πλήρη αδιαφάνεια και ενίοτε κακοδιαχείριση (υποθέσεις βρίσκονται στα εισαγγελικά γραφεία και αναμένεται ο λο-

στικός απολογισμός για έργα 50 και πλέον δισ.), και η αδιαφάνης δράση μεσαζόντων, εργολάβων και καλλιτεχνικών πρακτόρων, συνιστούν υλικό που έχει δημιουργήσει αρνητική αντίδραση και συνείδηση των Θεσσαλονικέων. Άρνηση την οποία ο Οργανισμός δεν κατάφερε να μετριάσει ή να απαλείψει ούτε όσο λειτουργούσε, πόσο μάλλον τώρα που δεν υπάρχει. Η Πολιτιστική ένταως ως θέμα δεν θα μας λείπει στη Θεσσαλονίκη ούτε το 1998, αφού είναι ξεκάθαρο ότι θα αποτελέσει κύριο θέμα στην προεργαστική αντιπαράθεση των δημοτικών εκλογών.

Το μέλος της Κ.Ε. και αναπληρωτής γραμματέας οργανωτικού του ΠΑΣΟΚ **Δημήτρης Κατσαντώνης** το ξεκαθάριζε προ ημερών δηλώσεις του: «Θέλουμε αντίπαλο τον κ. Κοσμοπούλο, προκειμένου να απολογηθεί για μια σειρά θέματα στον λαό της πόλης και κρίσιμα για όσα έγιναν στην Πολιτιστική». Το ΠΑΣΟΚ ποντάρει σίκα στο αναμφισβήτητο γεγονός της εκπλήρωσης και με το παπάνω όσων είχαν υποσχεθεί στην πόλη από πλευράς... αποστοχών των δισεκατομμυρίων.

Όσο για την αντίδραση της πλευράς Κοσμοπούλου; Ε, αυτή είχε φανεί εδώ και καιρό, όταν ο αντιδήμαρχος καθαριότητας και μπρός του δημάρχου κ. **Σαμαλής** έβαλε εναντίον του στελέχους του ΠΑΣΟΚ, δημοτικού συμβούλου και μέλους του συμβουλίου Πολιτιστικής κ. **Γιώργου Τανιμανίδη** ότι εισέπραττε εκατομμύρια από αυτήν με τη συμμετοχή του σε διάφορες επιτροπές της.

Αν αυτά λέγονται τώρα, μπορεί να φανταστεί κανείς τι θα γίνει ο θα πλησιάζει ο καιρός της κάλπης. Ως εκ τούτου και επειδή μένονται να έλθουν στην επικαιρότητα και άλλα στοιχεία, θα είναι καλό και χρήσιμο για όσους ενδιαφέρθηκαν και ενδιαφέρονται γι' αυτή την ιστορία και την εξέλιξή της να μην βιαστούν να κάνουν συμπεράσματα.

Αντιθέτως –κρατώντας το συνοπτικό ιστορικό της Πολιτιστικής, για να μπορούν να ανατρέχουν στα δημοσιεύματα κάθε πελάου, και γνωρίζοντας, ταυτόχρονα, τα ονόματα που αναμείγχαν σε κεντρικές θέσεις και είχαν καθοριστική θέση στις ελίξεις–, να παρακολουθήσουν τα τεκταινόμενα για να απαίσουν αν και τι προσεφέρθη συνολικά στην πόλη, τι αποκόμισαν αυτή, αν και τι πραγματοποιήθηκε. Με τι εμβέλεια και αν τελεόσθη –εν κατακλείδι– το ζητούμενο αυτής της διοργάνωσης: πολιτιστικό έργο.

Ο ΧΡΟΝΙΚΟ

1991-1992

Ήταν Απρίλιος του 1991 και στην κυβέρνηση βρισκόταν η Δ.Α., όταν αναγγέλθηκε ότι θα υποστηριχθεί το Ναύπλιο ως ομήφια Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 1997. Η αιχμή του δόρατος την εφημερίδα *Θεσσαλονίκη*, στην πόλη σπά ένα κύμα αντιδράσεων και πιέσεων για να μεταβληθεί η βερνητική άποψη και να γίνει αποδεκτή η πρόταση του δημοτικού συμβούλου **Δημήτρη Σαλπιστή** να είναι η Θεσσαλονίκη να πάρει το χρίσμα.

Ειλικώς, η κυβέρνηση κάμπτεται, και τον Μάρτιο του 1992 ο δήμος καταθέτει (2-3-92) φάκελο υποψηφιότητας στις αρμόδιες ηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μπορεί ο ποιητής **Ντίνος Σισιανόπουλος** να αναρωτιέται «από πού και ως που είμαστε Πολιτιστική πρωτεύουσα», αλλά είναι ένας και δεν τον ακούει κανείς.

Τον Μάιο (18.5), η πόλη που «είχε το χάρισμα πήρε και το χρίσμα», κατά τη Μελίνα Μερκούρη, πανηγυρίζει την ανακήρυξή της Πολιτιστική Πρωτεύουσα για το 1997. Ελπίδες και πόθοι εκρή-

γνυνται σαν υπέρλαμπρα άστρα στον ουρανό της πόλης και στα όνειρα των πολιτών της.

Τον ίδιο χρόνο τοποθετείται και προσωρινή επιτροπή για να βάλει σε τάξη τις υποχρεώσεις που ανακύπτουν. Μέλη της ο Δήμαρχος, ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου, ο αντιδήμαρχος Πολιτισμού και δύο σύμβουλοι της αντιπολίτευσης. Ο κ. **Τζαννής Τζαννετάκης** κάνει γνωστό ότι η κυβέρνηση θα αναλάβει να χρηματοδοτήσει την κατασκευή των έργων που απαιτούνται για να προετοιμαστεί η πόλη, η οποία είναι «πλήρως ανέτοιμη» κατά τον κ. **Κωστή Μοσκόφ**.

1993

Σε κλίμα ιλαρότητας, με τις απαιτούμενες χαρές και τα τραγούδια, εγκαινιάζεται το πρώτο έργο της Πολιτιστικής που δεν είναι άλλο από το αναπαλαιωμένο κτίριο του Ερυθρού Σταυρού στην οδό Βασιλίσσης Όλγας. Τέσσερα χρόνια πριν από το '97, και έχουμε κιάλας ένα έργο έτοιμο. Τέτοιο ξεκίνημα ούτε οι πιο αισιόδοξοι δεν περίμεναν. Εκεί εγκαθίσταται και θα παραμείνει μέχρι τέλους αυτό που ονομάστηκε Στρατηγείο του Οργανισμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, ο οποίος δημιουργήθηκε τον Μάρτιο με τη δημοσίευση του νόμου 2121.

Άνεμος αισιοδοξίας σαρώνει τις λεωφόρους και τα στενοσόκακα της Θεσσαλονίκης, καθώς δίνεται στη δημοσιότητα το πρώτο μιας σειράς προγραμμάτων με τα έργα και τις μελέτες που είναι απαραίτητα.

Πρώτος εποπτεύων υπουργός εχρίσθη ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης **Τζαννής Τζαννετάκης**, ενώ το πρώτο επταμελές διοικητικό συμβούλιο του Οργανισμού αποτελούν οι: **Κωνσταντίνος Κοσμοπούλος**, **Σωτήρης Καπετανόπουλος**, **Κάτια Ζελομοσίδου**, **Γιώργος Πενέλης** (πρώτος κατά σειρά διευθύνων σύμβουλος), **Δημήτρης Φατούρος**, **Δημήτρης Σαλπιστής** και **Σπυρίδων Μπαρούτας**.

Μετά τις εκλογές του Οκτωβρίου, το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται στην κυβέρνηση και εποπτεύων υπουργός ορίζεται ο υπουργός Εσωτερικών **Άκης Τσοχατζόπουλος**, ο οποίος, πριν αποχωρήσει από αυτή τη θέση και συμεριζόμενος τη γενική αισιοδοξία, δήλωνε ότι «η Πολιτιστική ετοιμάζεται για την απογείωσή της». Την ίδια αυτή χρονιά γεννιέται το σύνθημα «Εδώ, Πολιτισμός είναι οι άνθρωποι».

1994

Ο νόμος 2121/93 αλλάζει και τη θέση του «καταλαμβάνει» ο 2196, με τον οποίο δημιουργείται και θέση καλλιτεχνικού διευθυντή στην οποία διορίζεται η κ. **Άννα Χαρίτου**. Το νέο διοικητικό συμβούλιο που ορίζεται έχει πρόεδρο τον δήμαρχο Κωνσταντίνο Κοσμοπούλο και αντιπρόεδρο τον κ. Δημήτρη Σαλπιστή. Χρέη διευθύνοντα συμβούλου αναλαμβάνει ο κ. **Χάρης Μυλωνάς** (ο κ. Πενέλης αποτελεί πια παρελθόν).

Μέλη του Δ.Σ. είναι οι: **Σωτήρης Καπετανόπουλος**, **Βασίλης Καλφόπουλος**, **Δημήτρης Παπάζογλου**, **Σπυρίδων Μπαρούτας**, **Ιωάννης Μπουτάρης**, **Χρήστος Χριστοδούλου**, **Πέτρος Συνοδινός**, **Αντώνης Δούδος**, **Ηλίας Κοντόπουλος**, **Ουρανία Μπάνου**. Ως εποπτεύοντες υπουργοί ορίζονται οι κ.κ. **Κώστας Λαλιώτης** (ΠΕΧΩΔΕ), **Θάνος Μικρούτσικος** (Πολιτισμού) και **Κώστας Τριαρίδης** (Μακεδονίας-Θράκης). Όλοι περιμένουν να δουν πού θα οδηγηθεί η Πολιτιστική, αν και τα πρώτα μηνύματα δεν προμηνύουν καλή συνέχεια. Ως συνήθως όμως όλοι πιστεύουν ότι η ελπίδα πεθαίνει πάντα τελευταία...

Μπορεί η ελπίδα να πεθαίνει τελευταία, αλλά η κ. Χαρίτου παραιτείται από την καλλιτεχνική διεύθυνση, διότι –όπως υποστηρίζεται σε πλείστα όσα δημοσιεύματα της εποχής– οι σχέσεις της με τον κ. Μικρούτσικο δεν είναι δα και οι καλύτερες. Όπως και να 'χει, η κ. Χαρίτου φεύγει και στη θέση της έρχονται τα 52 δισεκατομμύρια που ανακοινώνει η κυβέρνηση ότι θα δώσει για την κα-

τασκευή των έργων υποδομής στην πόλη.

Στη θέση της κ. Χαρίτου τοποθετείται ο μουσικοσυνθέτης Σταύρος Ξαρχάκος (28.2), ο οποίος παρουσιάζει το πρόγραμμά του (διαφορετικό φυσικά από αυτό της κ. Χαρίτου), το οποίο βασίζεται σε «12 λεωφόρους-άξονες πολιτισμού». Παρότι οι ανακοινώσεις γίνονται Ιούνιο μήνα, ουδείς βλέπει τον ήλιο να ανατέλλει πάνω από τη Θεσσαλονίκη.

Αντιθέτως, θα 'λεγε κανείς ότι τα μαύρα σύννεφα που μαζεύο-

Καλλιτεχνικό Πρόγραμμα

(ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ)

Διακόσιες τριάντα πέντε από τις πλέον των χιλίων εκδηλώσεων που είχαν προγραμματιστεί δεν πραγματοποιήθηκαν λόγω οικονομικής στενότητας, αφού η οροφή ήταν τα δέκα δισεκατομμύρια. Ευτυχώς πάντως, θα μπορούσε να πει κάποιος, αφού ήταν αδύνατο να προλάβει έστω κι ένας άεργος να πάει σε όλες τις εκδηλώσεις που έγιναν.

Οι κακές γλώσσες λένε ότι η εκδηλωσιομανία που είχε καταλάβει την πόλη ήταν ένας τρόπος για να καλυφθούν κενά και ατέλειες της διοργάνωσης, αλλά οι ίδιες γλώσσες αντιφάσκουν όταν λένε ότι υπήρχαν τομείς καλλιτεχνικών ενδιαφερόντων που δεν «εκπροσωπήθηκαν» όπως θα 'πρεπε στο πρόγραμμα.

Στάθηκε σχεδόν αδύνατο για τον Οργανισμό να προβάλει όπως θα 'πρεπε γεγονότα που πνίγηκαν μέσα σε ένα σωρό δελτίων Τύπου και συνεντεύξεων που γινόταν σχεδόν καθημερινά χωρίς να διευκολύνεται η αξιολόγησή τους.

Το πιο επιτυχημένο κομμάτι του προγράμματος ήταν αναμφίβολα αυτό των εικαστικών, αφού και οι επιλογές τιμήθηκαν δεόντως και αρκούντως από το κοινό (χωρίς να προσμετράται μάλιστα η τεράστια προσέλευση στην έκθεση των θησαυρών του Αγίου Όρους). Σε γενικές γραμμές οι διοργανωτές απέφυγαν τις κακοτοπιές, παρά το γεγονός ότι το πρώτο επεισόδιο καταγράφηκε ακριβώς στον τομέα των εικαστικών και ειδικότερα με την «απόπειρα κλοπής» γλυπτού του Μαξ Ερνστ από τη Δημοτική Πινακοθήκη. Τα εικαστικά κέρδισαν γιατί, μεταξύ άλλων, είχαν συνέπεια, ακρίβεια και οργάνωση στο πρόγραμμά τους (με εξαίρεση την ακύρωση δυστυχώς της έκθεσης του Μιχαήλ Άγγελου).

Η αλλαγή χώρων και ημερομηνιών τάλανισαν σχεδόν από τις πρώτες και μέχρι τις τελευταίες ημέρες τον πολύπαθο Οργανισμό αλλά και όσους πολίτες εν-

διαφερόταν να παρακολουθήσουν κάποια γεγονότα. Αιτία, η έλλειψη χώρων και η χρονίζουσα αδυναμία σύμπτωσης εκτέλεσης των έργων και της αξιοποίησής τους για το πρόγραμμα.

Οι παλινωδίες αυτές και η ασυνέπεια δημιούργησαν αντιδράσεις των πολιτών απέναντι στη διοργάνωση και η αρνητική εικόνα του Οργανισμού επιβαρυνόταν γεωμετρικά και με ανεκδοτολογικού περιεχομένου παρατηρήσεις για τα δραματιζόμενα.

Όσο για το καλλιτεχνικό πρόγραμμα στο σύνολό του, μια γενική παρατήρηση του καταλογίζει αδυναμία να αναδείξει την πολιτιστική ταυτότητα της πόλης. «... εξακτινώθηκε σε πολιτισμούς άλλων χωρών και σε ξένους δημιουργούς. Χάριν της ποικιλίας, συμπεριέλαβε από τον Γκέλντοφ και την Αγνή Μπάλτσα ως τη μνήμη του Οδυσσέα Ελύτη και τον Καραβάτζιο. Από το Ιταλικό και το καρναβάλι της ενδοχώρας ως τα γιαπωνέζικα πυροτεχνήματα. Από τον Ροστρόποβιτς, τον Μπαρίσνικωφ και τον Ιαν Χολμ Βασιλιά Ληρ, στους Δαιμονισμένους του Ντοστογιέφσκι, την πολύγλωσση Τρικυμία του Σαίξπηρ στις Βάκχες του Λάνχωφ. Από τους θησαυρούς του Αγίου Όρους στον Αλέξανδρο της Ανατολής και της Δύσης, τον Κεσσανλή και τον Ακριθάκη. Από το ροκ φεστιβάλ ως τη συναυλία των U2» (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 28.12.1997).

Το χειρότερο πάντως είναι πως μέσα στην υπερπληθώρα των εκδηλώσεων οι Θεσσαλονικείς δεν παρακολούθησαν πολλά γεγονότα που άξιζαν. Έτσι, για παράδειγμα, ελάχιστοι παραβρέθηκαν και απόλαυσαν την έξοχη Άλα Ντεμίτοβα στο ρεσιτάλ ερμηνείας που έδωσε στο ρόλο της Μήδειας του Χάινερ Μύλλερ σε σκηνοθεσία Θόδωρου Τερζόπουλου. Παράσταση η οποία ουδόλως είχε διαφημιστεί, σε αντίθεση με διάφορα ξεγυ-

ρισμένα φέσια μέχρι αστραγάλου, τα οποία μάλιστα είχαν και αρκούντως χρηματοδοτηθεί (για να αποδίδουμε όμως τα του Καίσαρος τω Καίσαρι για τα φέσια δεν έφταιγε φυσικά ο Οργανισμός –αλλά όσοι τα δημιούργησαν– όμως όλα τα πειράματα στου κασιδή το κεφάλι γίνονται και στο τέλος το κεφάλι μας φταίει).

Όσο για το μεγαλύτερο «κατόρθωμα» της διοργάνωσης, ήταν η αδυναμία να κάνει κάτι καλό χωρίς να σπάσει τα αυγά. Διότι, ως γνωστόν, όταν αυτό συμβαίνει τότε παρατηρείται το «φαινόμενο της ομελέπτας». Θα δώσουμε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα:

Όπως είναι γνωστό ένα εκ των μεγαλύτερων από άποψη διοργάνωσης και συμμετοχής κοινού γεγονόσ του 1997 ήταν η συναυλία των U2 στο λιμάνι της πόλης.

Είναι επίσης γνωστό ότι ακόμη και ο δήμαρχος βρέθηκε στα σύνορα για να απεγκλωβιστούν –απεργούσαν οι τελωνειακοί υπάλληλοι εκείνες τις ημέρες– οι νταλικές που μετέφεραν τον εξοπλισμό για τη συναυλία. Και η μεν συναυλία πραγματοποιήθηκε με τη μεγαλύτερη δυνατή επιτυχία, όμως...

Όμως οι αρμόδιοι της Πολιτιστικής είχαν ξεχάσει μέσα στην παραζάλη ότι την ίδια μέρα βρισκόταν για παράσταση στη Θεσσαλονίκη και το Βασιλικό Μπαλέττο του Winnipeg, του οποίου το ειδικό δάπεδο για την παράσταση και μέρος των κοστουμιών εγκλωβίστηκαν στο τελωνείο του αεροδρομίου. Έτσι η πρώτη από τις δύο παραστάσεις του μπαλέττου δόθηκε με... φόρμες γυμναστικής και κουτσουρεμένο πρόγραμμα, αφού κινδύνευε η σωματική ακεραιότητα χορευτών και χορευτριών που χόρευαν πάνω στο τσιμέντο του Θεάτρου Δάσους. Το ίδιο μπαλέττο θριάμβευε μερικές μέρες αργότερα στην Αθήνα και με τηλεοπτική κάλυψη ως λαμπρό γεγονός –όπως και ήταν.

ται πάνω από τον ουρανό της Θεσσαλονίκης και κυρίως στο σημείο όπου βρίσκεται το στρατηγείο της Πολιτιστικής προμηνύουν σα ακολουθούν.

Τα σύννεφα αυτά ξεσπούν σε παρατεταμένη καταιγίδα το φθινόπωρο. Στις εφημερίδες διαρρέει εμπιστευτικό κείμενο που είχε τείλει σε βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος ο αντιπρόεδρος του Οργανισμού της Πολιτιστικής κ. Δημήτρης Σαλπιστής, στο ποίο κάνει λόγο για «παρανομίες», «συμφέροντα που αδρανοποιούν τους Θεσσαλονικείς», «σύγκρουση συμφερόντων» και άλλα ανομολόγητα, τα οποία δικαιολογημένα προκαλούν σάλο.

Με δεδομένο ότι λίγους μήνες πριν είχαν παραιτηθεί από την αλλιτεχνική επιτροπή του Οργανισμού ο κ. Σαλπιστής και ο κ. Β. αλφόπουλος, γίνεται σαφές ότι το κλίμα δεν σηκώνει πλέον τον Ξαρχάκο, ο οποίος εκτός όλων των άλλων αδυνατεί κυρίως να υμμάζει την έπαρση που διακατέχει τους συνεργάτες του, οι οποίοι εξορμούν από την πρωτεύουσα για να διδάξουν πολιτισμό τους βόρειους ιθαγενείς.

Πολλοί ισχυρίστηκαν ότι το ίδιο συνέβαινε και με τους αντίστοιχους θεσσαλονικείς συνεργάτες του, αλλά αυτό δεν έχει πλήρως ευκρινιστεί. Το θέμα είναι ότι κάποιοι άξιοι συνεργάτες του Θεσσαλονικείς και Αθηναίοι) αποπέμπονται μαζί με τον κ. Ξαρχάκο τον Οκτώβριο, καθώς η περαιτέρω παραμονή του εκτιμήθηκε –και ορθώς– ότι θα οδηγούσε σε εκρήξεις με απρόβλεπτες συνέπειες. Όπως εξάλλου είναι παγκοίμως γνωστόν, του Θεσσαλονικέως ο τράχηλος Αθηναίων δεν σηκώνει. Έτσι ο κ. Ξαρχάκος ετά των συνεργατών του εγκαταλείπουν την Πολιτιστική με σελή έξοδο και οι κακές γλώσσες λένε ότι το μόνο που κράτησαν οι ανεχιστές του έργου τους ήταν σίγουρα η έπαρση.

Όπως και να 'χει, στο τιμόνι της καλλιτεχνικής διεύθυνσης της πολιτιστικής ευρίσκει μετά βαιών και κλάδων άλλος τις μουσικός. Ο κ. **Γιάννης Βακαρέλης**, βέρος Θεσσαλονικιός αυτός – για κ' μαςτε σίγουροι. Τον Δεκέμβριο, ο κ. Βακαρέλης παρουσιάζει πρόγραμμα και προϋπολογισμό, ενώ οι συνεργάτες είναι φυσικά αφορετικοί από αυτούς που είχε διαλέξει ο κ. Ξαρχάκος. Κοντά να ξερά καίγονται και τα χλωρά (χαρακτηριστική η περίπτωση του Άρη Γεωργίου και της Φωτογραφικής Συγκυρίας). Απελπιμένοι δημοσιογράφοι σπεύδουν να αγοράσουν καινούργιες ζώντες, αφού οι παλιές έχουν φθαρεί από το συνεχές γράψιμο ονόματων και τηλεφώνων. Μέσα στη χρονιά πάντως έχουν την αντικατάσταση του **Δημήτρη Παπάζογλου** στο Δ.Σ. (για το οποίο λέγεται ότι είναι ο καθ' ύλην υπεύθυνος για την κατάρτη του προγράμματος έργων) από τον δημοτικό σύμβουλο Γιώργη Τανιμανίδη, ενώ με το ίδιο ΦΕΚ (268/10.4.95) μπαίνει στο συμβούλιο και ο κ. **Κωνσταντίνος Καραβασίλης**, εκπρόσωπος του εθνικού Επιμελητηρίου - Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας.

1996

Ο κόσμος πάει κι έρχεται στον Οργανισμό της Πολιτιστικής, και τα γεγονότα τα οποία περιγράφηκαν εκτεταμένα στον Τύπο αξίζει να κόπο να τα ψάξει κανείς και να τα διαβάσει προσεκτικά για να βγάλει τα συμπεράσματά του για όσα συνέβησαν στη Θεσσαλονίκη ένα μόλις χρόνο πριν αρχίσει η... γιορτή.

Πριν πάντως καταλάβει κανείς τι εσήμαινε η αποπομπή του κ. Ξαρχάκου, έτερη αποβολή έρχεται να δείξει ότι οι διαβεβαιώσεις «τώρα όλα πάνε καλά» ήταν στάχτη στα μάτια της πόλης. Ο κ. Ξαρχάκος διαμαρτύρεται γιατί η υπάλληλος κ. Α. Δενδριού δεν τον υπακούει και το διοικητικό συμβούλιο... απομακρύνει τον!

Τον Απρίλιο παραιτείται ο Γιάννης Βακαρέλης, δηλώνοντας ότι «για να σταθείς στον Οργανισμό πρέπει να είσαι ή Αλ Καπόνε ή εντελώς ηλίθιος...». Ο δήμαρχος και πρόεδρος του Οργανισμού Κ. Κοσμόπουλος κάνει λόγο για λιποταξία και όλοι είναι ικανοποιημένοι εκτός από τους... δημοσιογράφους οι οποίοι αδυνατούν να καταλάβουν ότι μετά από όλα αυτά τα γεγονότα όλα εξακολουθούν να πάνε καλά.

Νέος καλλιτεχνικός διευθυντής ορίζεται ο κ. **Πάνος Θεοδωρίδης** και νέος διευθύνων σύμβουλος ο κ. **Κώστας Λοΐζος**. Το Δ.Σ. αποκτά νέα μέλη την κ. **Χρύσα Αράπογλου** και τον κ. **Ευάγγελο Λιβιεράτο**.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1996

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Το *Αντί* ήταν το περιοδικό που εγκαίρως είχε μιλήσει εκτεταμένα και με όσα στοιχεία είχε στη διάθεσή του για το θέατρο, η ανακαίνιση του οποίου αναγγέλθηκε με 1,1 δισ. (αλλά διαπιστώθηκε ότι «αυτά δεν φτάναν ούτε για βαψίματα»), συνεχίστηκε –πάντα στα σχέδια– με 4,5 δισ., για να καταλήξει –στις μελέτες φυσικά– στην ανακατασκευή με 7 και πλέον δισ. Ταμείο θα κάνουμε –εννοείται– άμποτε ολοκληρωθεί.

Τη χρονιά αυτή πάντως λίγοι έως ελάχιστοι ήταν αυτοί που τόλμησαν να μιλήσουν και ακόμη λιγότεροι εκείνοι που έγραψαν γι' αυτή την ιστορία. Επειδή είναι αδύνατο να συμπυκνωθεί όλη η ιστορία –με την οποία ασχολείται ο εισαγγελέας– σε λίγες γραμμές παραπέμπουμε όσους θέλουν να ασχοληθούν σε δύο κείμενα που φιλοξενήθηκαν στο περιοδικό. «Ο περίλαμπρος αδάμας απωλέσθη» του Ευάγγελου Χεκίμογλου (7 Ιουνίου 1996, τεύχος 607), και του υπογράφοντος στο τεύχος 609 της 5ης Ιουλίου υπό τον τίτλο «... εκτελούνται κατεδαφίσεις». Αποκορύφωμα της ιστορίας στάθηκε η κατεδάφιση –έτσι προφανώς ερμηνεύεται η ανακαίνιση και ανακατασκευή που είχαν αναγγελθεί –του ιστορικού θεάτρου 17 ημέρες μετά τη νομιμοποίησή του κι ενώ ένα εκατομμύριο Θεσσαλονικείς είχαν στραμμένα τα μάτια προς το Σείχ Σου που καιγόταν. Ένα επιπλέον στοιχείο. Το ποσό που θα διατεθεί για την κατασκευή του αγγίζει το κόστος κατασκευής του Μεγάλου Μουσικής Θεσσαλονίκης, το οποίο όμως θα είναι διπλάσιο σε όγκο και θα έχει πολλαπλάσιες δυνατότητες από το υπό κατασκευή θέατρο. Δυνατότητες που κάποιοι λένε ότι θα υπολείπονται και του κατεδαφισθέντος θεάτρου, πλην των εξαιρετικών... φουαγιέ για να πίνουμε τους καφέδες μας.

1997

Οι πανηγύρεις των ιδεών αρχίζουν με... πανηγύρι στην παραλία της πόλης – έτσι για να δοθεί το στίγμα. Η ομίχλη φτιάχνει το σκηνικό. Το ίδιο υλικό δηλαδή που υπήρχε σχεδόν από την αρχή της περιπέτειας της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Πρώτο «βιολί» ο **Μπομπ Γκέλντοφ**, αλλά την παράσταση έκλειψαν τα... σουβλάκια και τα «Ημισκούμπρια».

Τον Φεβρουάριο γίνονται τα επίσημα γεγονότα στο ημιτελές θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών με τους καλλιτέχνες να ντύνονται στα σπίτια τους, τους καθηγητές να διαδηλώνουν από έξω με κεντρικό σύνθημα «όχι στους εργολάβους του πολιτισμού» και το ΚΚΕ να απέχει. «Υπόγειες κερδοσκοπικές δραστηριότητες», καταγγέλλει η κ. **Αλέκα Παπαρήγα**.

Δημοσιοποιείται (Φεβρουάριος) μακροσκελέστατη επιστολή του υπουργού Πολιτισμού **Ευάγγελου Βενιζέλου** προς το Δ.Σ. του Οργανισμού της Πολιτιστικής με σωρεία παρατηρήσεων και οδηγιών για τη διοργάνωση και για να αποφευχθεί το χειρότερο. Η

εκδόσεις

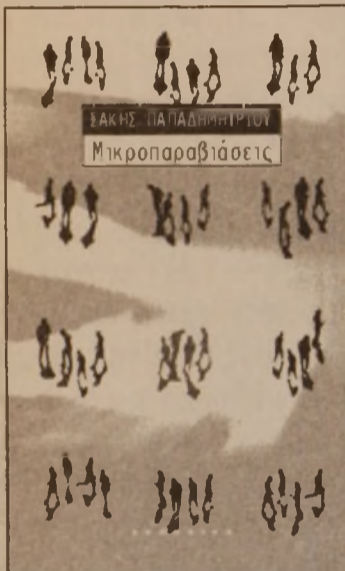
Απόπειρα

Νίκος Καρούζος
Θρίαμβος Χρόνου

Μανώλης Παπαδολαμπάκης
Η Φυλή της Σάντα Μπάρμπαρα

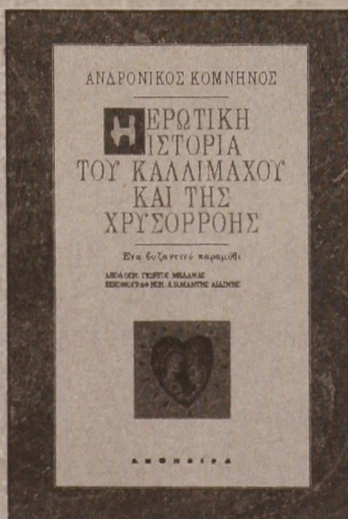
Σάκης Παπαδημητρίου
Μικροπαραβιάσεις

Σάκης Αθανασιάδης
Η Λεωφόρος των Αθών

Γκέτρουντ Στάν
Ο Κόσμος είναι στρογγυλός

Ανδρόνικος Κομνηνός
Η ερωτική ιστορία του Καλλίμαχου
και της Χρυσορρής

ΑΠΟΠΕΙΡΑ: ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ, 18-20, 106 80 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ. 6450519 / FAX 3603376

επιστολή ανοίγει τους ασκούς του Αιόλου καθώς μετά από αυτήν, ακόμη και οι πλέον συγκρατημένοι εξαπολύουν μύδρους εναντίον του Οργανισμού, ενώ καταγράφονται συνεδριάσεις του Δ.Σ. γεμάτες ένταση και αντεγκλήσεις.

Ένταση που φαίνεται ότι λειτουργεί κατευναστικά των διαλυτικών τάσεων που είχαν παρατηρηθεί. Και το γεγονός αυτό –μεταξύ άλλων– αφήνει πίσω του ως παρακαταθήκη συνεχή αρνητικά για τον Οργανισμό δημοσιεύματα ακόμη και για φύλλου πηδημα.

Τον ίδιο μήνα (23.2.97) η εφημερίδα *Το Βήμα* αναφέρεται σε «Μέγα σκάνδαλο των ατασθαλιών για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα», αλλά το ρεπορτάζ σταματά μόνο σε πληροφορίες που μέχρι τότε αναφέρονταν εν είδη κουτσομπολιού στα μπαράκια της πόλης. Πολλοί αργότερα θεώρησαν το δημοσίευμα θάψιμο όλης της έρευνας για την υπόθεση της Πολιτιστικής. Αλλωστε και η ίδια η εφημερίδα δεν ασχολήθηκε ξανά.

Το δημοσίευμα αυτό πάντως έγινε αιτία να ξεκινήσουν εισαγγελικές έρευνες, οι οποίες –με τη σειρά τους– έγιναν αιτία και αφορμή, όπως γράφηκε, ακόμη και για ενδοεισαγγελικό «πόλεμο».

Τον Απρίλιο ξέσπασε έτερο μέγα θέμα με αφορμή τις παραστάσεις του **Λάκη Λαζόπουλου** στο Φιξ. Τα ρεπορτάζ των εφημερίδων παρουσιάζουν ανάγλυφα τα όσα –ενίοτε κομικοτραγικά– συνέβησαν και τελικά οδήγησαν στη ματαιώση των παραστάσεων. Αυτό που δεν τονίστηκε όσο έπρεπε και ήταν η αφορμή για την εμπλοκή ακόμη και των εισαγγελικών αρχών –μετά τις καταγγελίες του δημοτικού συμβούλου **Αγάπιου Σαχίνη**– ήταν πως οι αρχικές αντιρρήσεις δεν διατυπώθηκαν εναντίον του κ. Λαζόπουλου και της παράστασής του, αλλά στην παραχώρηση του χώρου σε επιχειρηματία νυχτερινών κέντρων της πόλης και τη νομιμοποίηση των δραστηριοτήτων του μέσα σ' αυτόν.

Τελικώς κάτι τέτοιο αποφεύχθηκε. Την πλήρωσε βέβαια και ο κ. Λαζόπουλος, αλλά ίσως και ο ίδιος και οι υπεύθυνοι της Πολιτιστικής θα 'πρεπε να προσέχουν με ποιους συνεργάζονται. Ωστόσο, μετά τη φυγή του ηθοποιού-θιασάρχη από την πόλη, το θέμα του Φιξ δυστυχώς ξεχάστηκε και κάποια στιγμή θα πρέπει να επανέλθουμε για να ασχοληθούμε σοβαρά με το μέλλον του πριν μετατραπεί εν μία νυκτί σε... ξενυχτάδικο.

Τον Μάιο παραιτείται το μέλος του Δ.Σ. του Οργανισμού Χρύσα Αράπογλου, ενώ βουλευτές του Συνασπισμού καταθέτουν επερώτηση στη Βουλή, αξιοποιώντας και όσα η κ. Αράπογλου ανέφερε στην παραίτησή της.

Τον Αύγουστο ο εισαγγελέας Πρωτοδικών (τότε) κ. **Παναγής Γιαννάκης** ασκεί δίωξη κατά παντός υπευθύνου για παραβάσεις και ατασθαλίες στον Οργανισμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και αναθέτει την υπόθεση σε τακτικό ανακριτή. Λέγεται ότι όλο το υλικό της προανάκρισης μεταφέρθηκε από γραφείο σε γραφείο στο Διοικητικό Μέγαρο Θεσσαλονίκης μέσα σε επτά καροτσάκια σούπερ μάρκετ!

Στο τέλος της διοργάνωσης ο **Γκόραν Μπρέγκοβιτς** χρησιμοποίησε ένα τρένο που κατάφερε να διατρέξει ολόκληρη την Ευρώπη μεταφέροντας στις αποσκευές του, όπως διαπιστώθηκε, ένα τίποτα. Ακόμη και γι' αυτό το τηλεοπτικό τίποτα, για το οποίο δαπανήθηκαν εκατομμύρια, δεν έλειψαν εκ των υστέρων φωνές και γκρίνιες και πληθώρα αρνητικών δημοσιευμάτων. Η έρευνα και η αποτίμηση συνεχίζονται, ενώ με ενδιαφέρον αναμένεται η επαγγελματική εξέλιξη των επαγγελματιών στελεχών του Οργανισμού της Πολιτιστικής. Να μην πάει χαμένη και η επιχορηγούμενη προπόνηση ενός έτους.

Ο μακρύς δρόμος για τη νομιμοποίηση

της Ελένης Κολλιοπούλου

Ξενύχτια, ουρές, διαπληκτισμοί, χαμένα μεροκάματα, λανθασμένη ή ελλιπής πληροφόρηση, αργοί ρυθμοί διεκπεραίωσης. Αυτά είναι τα κυριότερα εμπόδια που έχουν να αντιμετωπίσουν οι πολυάριθμοι Αλβανοί, Πακιστανοί, Ινδοί και Ουκρανοί, που κατά πλειοψηφία μέχρι σήμερα κατακλύζουν καθημερινά τα κατά τόπους γραφεία του ΟΑΕΔ και το υπουργείο Δικαιοσύνης.

ρά στην Ελλάδα η καταγραφή της έκτασης της παράνομης μετανάστευσης. Ένα πρόβλημα που, τουλάχιστον επί δεκαετία, αντιμετωπιζόταν σπασμωδικά και συγκυριακά. Ο νόμος 1975/1991 είχε εγκαινιάσει μια περίοδο ρατσιστικής αντιμετώπισης των ξένων ενώ οι διοικητικές και δικαστικές απελάσεις ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο τα τελευταία 5 χρόνια.

Η κυριότερη αλλαγή που επιχειρείται με το νέο καθεστώς που εισάγουν τα προεδρικά διατάγματα είναι ότι το υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, και συγκεκριμένα ο ΟΑΕΔ, είναι πλέον η αρμόδια υπηρεσία για την έκδοση της κάρτας παραμονής των αλλοδαπών¹. Ός σήμερα, η άδεια παραμονής εκδιδόταν από το Τμήμα Αλλοδαπών της Γενικής Ασφάλειας Αθηνών. Το υπουργείο Δημόσιας Τάξης είναι τώρα αρμόδιο μόνο για την έκδοση πιστοποιητικού «περί μη εγγραφής στον κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών».

Σκοπός του πρώτου διατάγματος είναι, καταρχάς, η καταγραφή των αλλοδαπών που διαμένουν παράνομα στην Ελλάδα μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσής του. Παράλληλα, προσδιορίζεται και η «έναρξη διαδικασίας που

Από τις υπόλοιπες ομάδες μεταναστών (Πολωνοί, Φιλιππινέζοι, Αφρικανοί κ.λπ.), λίγοι έχουν αποφασίσει να αρχίσουν τη διαδικασία νομιμοποίησής τους πιστεύοντας τι αργότερα τα πράγματα θα εκαθαρίσουν και ο κόσμος θα είναι λιγότερος. Ένας μήνας χει ήδη περάσει από τη δημοσίευση των προεδρικών διαταγμάτων και περισσότεροι από 200.000 μετανάστες έχουν ζητήσει πληροφορίες από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Ήδη 10.000 έχουν πάρει ένα πρωτογενές χαρτί που βεβαιώνει την κατάθεση της αίτησης για χορήγηση Κάρτας Προσωρινής Άδειας Παραμονής (άσπρη κάρτα). Οι παραπάνω αριθμοί ξεπερνούν κάθε πρόβλεψη των αρμόδιων φορέων για την προσέλευση των ενδιαφερομένων και προκαλούν ερωτηματικά ως προς τον πραγματικό αριθμό των παράνομων μεταναστών στη χώρα, που μέχρι τώρα -επίσημα- ήταν 450.000.

ΤΑ ΔΥΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

Με τα δύο προεδρικά διατάγματα που εκδόθηκαν στα τέλη του περασμένου Νοεμβρίου (28.11.1997) επιχειρείται για πρώτη φο-

θα οδηγήσει στη νομιμοποίησή τους υπό ορισμένες προϋποθέσεις». Η καταγραφή θα γίνει σε πρώτη φάση με την υποβολή μιας σειράς δικαιολογητικών που καθορίζει ο νόμος: αίτηση, διαβατήριο, βιβλιάριο ασφάλισης, πιστοποιητικό υγείας, ποινικού μητρώου και πιστοποιητικό του υπ. Δημόσιας Τάξης. Με την κατάθεση των παραπάνω δικαιολογητικών που πρέπει να γίνει μέχρι το τέλος Μαΐου 1998, (αν δεν παραταθεί με απόφαση του υπ. Εργασίας για δύο ακόμα μήνες), ο αλλοδαπός παίρνει την Κάρτα Προσωρινής Άδειας Παραμονής Αλλοδαπού (άσπρη κάρτα) που του παρέχει το δικαίωμα να εργαστεί προσωρινά στην Ελλάδα ως τις 31 Δεκεμβρίου 1998. Με την προσωρινή αυτή κάρτα απολαμβάνει τα ίδια εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα με τον έλληνα εργαζόμενο και έχει τις ίδιες υποχρεώσεις, όσον αφορά τις εισφορές στους αντίστοιχους ασφαλιστικούς οργανισμούς.

Για τη νόμιμη παραμονή του στην Ελλάδα μετά την παραπάνω ημερομηνία ο αλλοδαπός πρέπει να προχωρήσει στην έκδοση της

Κάρτας Παραμονής Περιορισμένης Χρονικής Διάρκειας (πράσινη κάρτα). Συγκεκριμένα, για τη χορήγηση αυτής της κάρτας πρέπει να υποβάλει στον ΟΑΕΔ ως τις 30 Ιουλίου 1998 την άσπρη

κάρτα (ή τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έκδοσή της) και να αποδείξει ότι έχει ένσημα εργασίας που αντιστοιχούν σε εισόδημα ανειδίκευτου εργάτη 40 τουλάχιστον εργάσιμων ημερών για το χρονικό διάστημα από 1ης Ιανουαρίου 1998 ως την ημερομηνία υποβολής των δικαιολογητικών. Τα παραπάνω ελάχιστα ένσημα απαιτούνται και για τις κατηγορίες των αλλοδαπών που παρέχουν ανεξάρτητες υπηρεσίες ή απασχολούνται στον αγροτικό τομέα.

Η διάρκεια της πράσινης κάρτας ποικίλλει από ένα έως τρία χρόνια, και τα κριτήρια για τον προσδιορισμό της χρονικής ισχύος της αλ-

λά και για την ανανέωσή της προβλέπονται από το νόμο. Συγκεκριμένα, «τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για τη χρονική κλιμάκωση της πράσινης κάρτας είναι τα εξής: α. το είδος της εκτελούμενης εργασίας ή απασχόλησης του αλλοδαπού καθώς και η

Η διάρκεια της πράσινης κάρτας ποικίλλει, από ένα έως τρία χρόνια, και τα κριτήρια για τον προσδιορισμό της χρονικής ισχύος της προβλέπονται από το νόμο

ΚΑΡΤΑ ΕΝ ΛΕΥΚΩ

«Το πραγματικό πλεονέκτημα για ένα μετανάστη θα ήταν η σιγουριά ότι το κοινωνικοεπαγγελματικό του προφίλ δεν θα χαθεί στους μαιάνδρους της γραφειοκρατίας».

«Ο κόσμος της εργασίας και η διεθνής οικονομική συνεργασία»: Έρευνα του Ιταλικού Ινστιτούτου Peritaca

Ουρές των απεγνωσμένων αλλοδαπών για την απόκτηση της άσπρης κάρτας έξω από τις ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες. Δυσχέρεια στην πληροφόρηση, γλωσσικά προβλήματα και... αγνωστικισμός. Ένας νόμος με ανοιχτά παράθυρα στο κατώφλι μιας πρακτικά κλειστής κοινωνίας.

της Γκέλλυς Κωστάκου

Ο δρόμος για την απόκτηση της πολυπόθητης πράσινης κάρτας περνάει από τον γραφειοκρατικό μαραθώνιο της κάρτας προσωρινής άδειας παραμονής αλλοδαπών (άσπρη κάρτα) και την προϋπόθεση των 40 νόμιμων ημερομισθίων.

Έξω από τα γραφεία του ΟΑΕΔ στην Πειραιώς, οι μετανάστες προσπαθούν να καταλάβουν τι ακριβώς χρειάζεται για να συμπληρωθούν τα απαραίτητα χαρτιά που θα τους εξασφαλίσουν τη σιγουριά της διαμονής τους κι ένα καλύτερο αύριο.

Όσο κι αν οι οδηγίες έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες, οι περισσότεροι εκφράζουν την αδυναμία τους να συμπληρώσουν τις αιτήσεις και τα πιστοποιητικά. Αν και οι αρμόδιοι υπάλληλοι μιλούν αγγλικά, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις των αλλοδαπών που απευθύνονται για περαιτέρω επεξηγήσεις σε άλλους φορείς, όπως είναι το Δίκτυο Υποστήριξης Μεταναστών και Προσφύγων.

Στον ΟΑΕΔ, μια παρέα Ρουμάνων συζητεί προσπαθώντας να ανταλλάξει πληροφορίες. Τους ρωτάμε αν ξέρουν τι πρέπει να κάνουν για να φτιάξουν τα χαρτιά τους: «Εμείς δεν ξέρουμε καν σε ποιο γραφείο πρέπει να πάμε». Είναι μεταξύ 20 και 30 χρόνων και είναι οικονομικοί μετανάστες. «Έχουμε έρθει μόνο για να δουλέψουμε». Λίγο πιο πίσω, ο Τόλια είναι Αλβανός και δουλεύει σε συνεργείο καθαρισμού. Δεν έχει όμως ένσημα. Μιλάει καλά ελληνικά και θέλει να πάρει κάρτα, όμως δεν μπορεί να διαβάσει τις οδηγίες. «Μου φαίνονται δύσκολα. Και

δεν έχω χρόνο να τρέχω. Εγώ δουλεύω κάθε μέρα».

«ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΡΤΑ ΚΑΙ... ΠΡΑΣΙΝΑ ΑΛΟΓΑ»

Οι περισσότεροι αγνοούν τη σημασία της άσπρης και της πράσινης κάρτας. Οι πληροφορίες τους προέρχονται κυρίως από την τηλεόραση και πιστεύουν ότι χάρη στην κάρτα θα διευκολυνθούν η παραμονή τους στην Ελλάδα και οι εργασιακές τους σχέσεις. Υπάρχει όμως και η άλλη άποψη. Ο Τ. είναι Αλβανός και δουλεύει μηχανικός σε γνωστή εφημερίδα. Είναι 6 χρόνια στην Ελλάδα. «Δουλεύω νόμιμα, με ΙΚΑ και έχω πολύ καλά λεφτά - ίσως και καλύτερα από ορισμένους Έλληνες». Δεν ξέρει αν η διαμονή του με την κάρτα θα είναι καλύτερη ή χειρότερη. Πάντως, έχει πολλές γνωριμίες και δεν φοβάται την ανεργία. «Εγώ σίγουρα θα βρω δουλειά. Τώρα τι πράσινη κάρτα και... πράσινα αλογα...», παραμένει δύσπιστος σε όλα. «Μη γράφεις λεπτομέρειες από όσα σου είπα».

Δεν είναι ο μόνος που φοβάται. Ένα ζευγάρι Αλβανοί κάθονται έξω από τα γραφεία με το φόβο και την απορία ζωγραφισμένα στα μάτια τους. Καθώς πλησιάζουμε, στην αρχή, φοβούνται. Δεν μιλάνε ούτε ελληνικά ούτε αγγλικά, παρ' όλο που είναι

ρκεία παραμονής και εργασίας του στην Ελλάδα. β. η κατάσταση της αγοράς εργασίας και γ. Το γενικότερο συμφέρον της εθνικής ονομίας». Πρόκειται για γενικά και αόριστα κριτήρια που είναι δύσκολο να εκτιμηθούν και να ελεγχθούν και δεν παρέχουν ιαρκή προστασία στον αλλοδαπό. Η διοίκηση έχει τη διακριτική έρεια να ερμηνεύσει τα παραπάνω κριτήρια, τα οποία σχετίζονται περισσότερο με τη γενικότερη πολιτική της κυβέρνησης στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού κύματος από την Ασία, Ανατ. Ευρώπη και την Αφρική και λιγότερο με τις αντικειμενισυνθήκες και την προσωπική κατάσταση του κάθε μετανάστη. Η εξαίρεση, ο νόμος προβλέπει τη χορήγηση πράσινης κάρτας για μια πενταετία, εφόσον αποδειχθεί ότι ο αλλοδαπός διαμένει στην Ελλάδα τουλάχιστον 5 χρόνια και έχει τα απαραίτητα εισοδήματα για να καλύπτει τις ανάγκες του.

ΠΡΟΒΟΙ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Η ασάφεια και τα κενά του νόμου προκαλούν ερωτηματικά στους ενδιαφερομένους. Ακόμα και τα έντυπα με τις πληροφορίες είναι ανεπαρκή. Πολλοί προτείνουν να μοιραστούν τα σχετικά έντυπα στους δήμους, στη ΓΣΕΕ και στα κατά τόπους Εργατικά Κέντρα ή και σε άλλους αρμόδιους φορείς, για να αποφεύγεται ο

συνωστισμός στα γραφεία του ΟΑΕΔ αλλά και για να μη γίνεται εκμετάλλευση της ανάγκης των ξένων από τους επιτήδειους. Πολλοί αλλοδαποί ήδη φοβούνται ότι οι εργοδότες δεν θα δεχτούν να τους καταβάλουν τις εισφορές στο ΙΚΑ και προσανατολίζονται στην έκδοση δελτίου παροχής υπηρεσιών. Το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα έντονο για τις εσωτερικές οικιακές βοηθούς και τις καθαρίστριες, διότι δεν έχει ξεκαθαριστεί αν υπάγονται στο ΤΕΒΕ ή στο ΙΚΑ.

Οι δυσκολίες είναι πολύ μεγαλύτερες για όσους δεν διαθέτουν μισθωτήρια και δεν μπορούν να αποδείξουν μόνιμη κατοικία ή έδρα όπου ασκείται το επάγγελμά τους. Το ΤΕΒΕ φαίνεται ανέτοιμο να απαντήσει στα εκατοντάδες καθημερινά ερωτήματα των μεταναστών και των δικηγόρων. Στα περισσότερα κατά τόπους ασφαλιστικά ταμεία δεν υπάρχουν οδηγίες για τα κατώτερα ασφαλιστρα που απαιτούνται για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Τι προβλέπεται για τα ενήλικα παιδιά μεταναστών 18-20 χρόνων που πηγαίνουν ακόμα σχολείο και δεν εργάζονται; Τα δηλώνουν οι γονείς ως προστατευόμενα μέλη; Αν όχι, πώς θα εξασφαλίσουν τα ένσημα που αντιστοιχούν στο εισόδημα των 40 ημερών; Πολλές από τις γυναίκες αλλοδαπών δεν πάνε να καταγραφούν, με την αι-

4 χρόνια στην Ελλάδα. Η Β. είναι σερβιτόρα και έχει ένα παιδί 2 χρόνων. Ο Γκ., ο άντρας της, είναι σοβατζής και μιλάει μόνο λίγα ιταλικά. Ήρθαν για την κάρτα, γιατί άκουσαν στη τηλεόραση ότι είναι καλύτερα γι' αυτούς. Δεν είναι σίγουροι ότι θα μείνουν για πάντα εδώ, αλλά είναι πωσδήποτε καλύτερα από την Αλβανία.

Η έλλειψη πληροφόρησης, η γλώσσα και οι γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες είναι το βασικό ανασταλτικό τρίπτυχο για τους αλλοδαπούς, που ενώ συρ-

ρέουν μαζικά για να προμηθευτούν αιτήσεις (στην αρχή -μας πληροφορούν από τον ΟΑΕΔ- έφταναν και μέχρι 5.000 άτομα τη μέρα), πολλοί λίγοι τελικά τις υποβάλλουν και προσκομίζουν τα απαραίτητα χαρτιά.

Η ΤΑΛΑΙΠΩΡΙΑ ΣΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Εκτός από τις ουρές στα γραφεία του ΟΑΕΔ, οι αλλοδαποί έχουν να αντιμετωπίσουν ουρές και «διαδρομάκηδες»

στην είσοδο του υπ. Δικαιοσύνης για την έκδοση πιστοποιητικού ποινικού μητρώου. Εκατοντάδες ξένοι έρχονται από τις πέντε το πρωί έξω από το υπουργείο, προκειμένου να μπορέσουν να πάρουν αριθμό προτεραιότητας τρεις ώρες μετά, γύρω στις οκτώ που ανοίγουν οι αρμόδιες υπηρεσίες. Πολλοί έχουν έρθει επανειλημμένα δύο, τρεις ή και... δέκα φορές και δεν έχουν προλάβει να πάρουν αριθμό. Τη συγκεκριμένη ημερομηνία που ορίζεται στο χαρτί προτεραιότητας, ο αλλοδαπός πρέπει να ξανάρθει στο υπουργείο προκειμένου να υποβάλει τα χαρτιά του. Συνήθως, η ουρά που έχει να αντιμετωπίσει αυτή τη φορά είναι περίπου 200 άτομα. Ός πριν από λίγες μέρες, το πιστοποιητικό ποινικού μητρώου θα έπρεπε να το παραλαμβάνουν οι ίδιοι οι αλλοδαποί από την αρμόδια υπηρεσία σε συγκεκριμένη ημερομηνία. Ένα ακόμα χαμένο μεροκάματο...

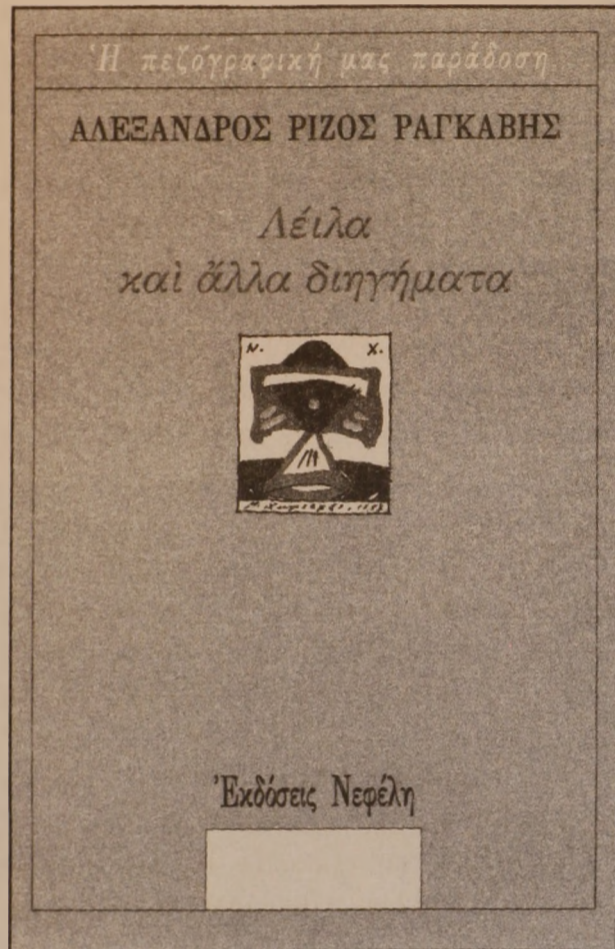
Σύμφωνα με πληροφορίες, όμως, το υπουργείο αποφάσισε να στέλνει το πιστοποιητικό υπηρεσιακά στον αρμόδιο ΟΑΕΔ στον οποίο υπάγεται ο αλλοδαπός. Σε αυτή την περίπτωση, ο αλλοδαπός πρέπει να ζητήσει ένα αποδεικτικό ότι υπέβαλε τη συγκεκριμένη αίτηση. Όλα αυτά, βέβαια, μπορούν και πάλι να αναιρεθούν, τη στιγμή που τίποτα δεν είναι σίγουρο και οι αποφάσεις των υπηρεσιών αλλάζουν ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν στην εξέλιξη της διαδικασίας.

Η Πεζογραφική μας Παράδοση

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΡΙΖΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

Λείλα

ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Από τις κορυφαίες προσωπικότητες του ρομαντισμού, ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής συνέβαλε αποφασιστικά στην καλλιέργεια της νεοελληνικής πεζογραφίας. Χωρίς να ξεφεύγει από τις συμβάσεις του τυπικού ρομαντικού αφηγήματος, ο Ραγκαβής καταφέρνει να συνδυάζει την τέρψη της πλοκής με την ηθική και γνωστική ωφέλεια. Μερικά από τα διηγήματά του διαβάζονται ευχάριστα ακόμη και σήμερα, καθώς διανθίζονται με απίθανες περιπέτειες, δράση, επιτυχείς περιγραφές και ζωντανούς διαλόγους.

Κυκλοφορεί ο 56ος τόμος της σειράς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10 680, Τηλ. 36.07.744 - FAX: 36.23.093
ΣΤΟΑ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΕΖΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 5, ΑΘΗΝΑ 10 564, Τηλ. 32.22.846

τιολογία ότι οι συζυγοί τους θα τις δηλώσουν. Αυτή όμως η τακτική θα δυσκολεύει την ανανέωση της πράσινης κάρτας τα επόμενα χρόνια, διότι τα εισοδήματα που απαιτούνται από τους αλλοδαπούς για την ανανέωση είναι πολύ περισσότερα και είναι αμφίβολο κατά πόσο οι άνδρες θα μπορούν μόνοι τους να τα εξασφαλίσουν.

Σε πολλές υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, που υποβάλλονται σταδιακά τα δικαιολογητικά, οι υπάλληλοι δεν δίνουν αποδεικτικά ότι καταβλήθηκαν τα πιστοποιητικά. Πολύ περισσότερο, όταν οι αλλοδαποί από άγνοια ξεχνούν να τα ζητήσουν.

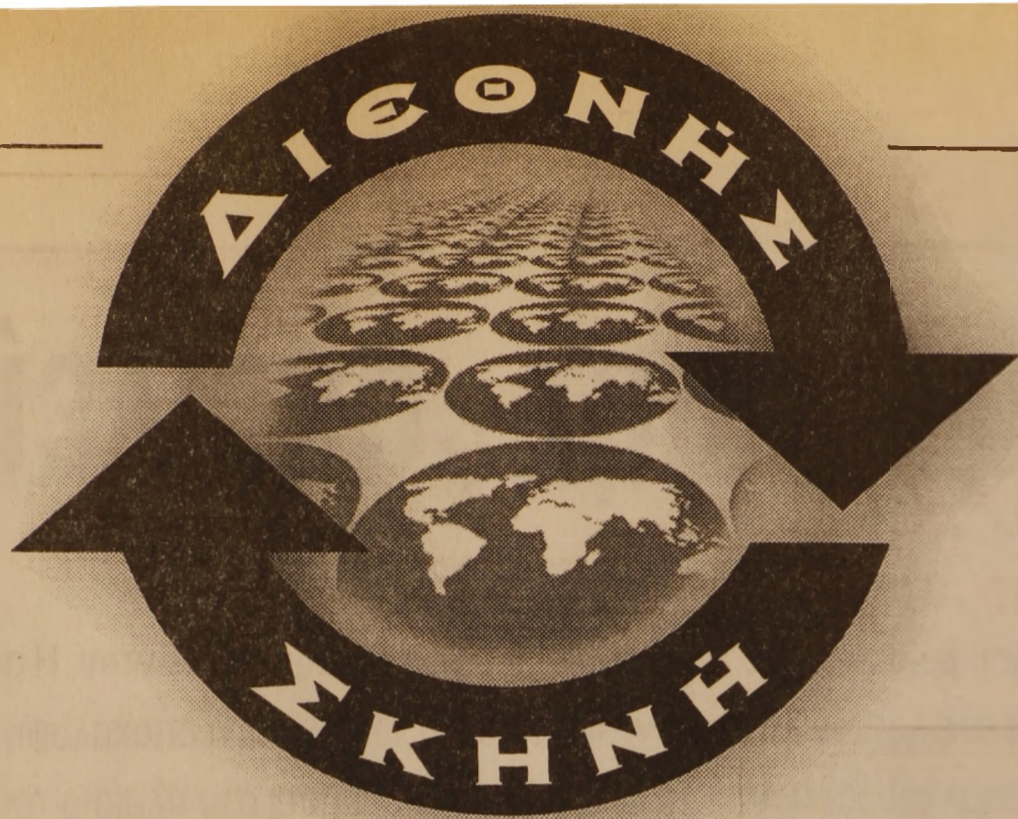
Αντιφατικές πληροφορίες δίνονται στα δημόσια νοσοκομεία από όπου ο αλλοδαπός θα πρέπει να πάρει πιστοποιητικό ότι δεν πάσχει από μολυσματική νόσο. Τα περισσότερα έντυπα είναι στα ελληνικά και δεν γίνονται κατανοητά από τον αλλοδαπό. Έχει ήδη καταγγελθεί η εμφάνιση ιδιωτικών ιατρών που αναλαμβάνουν την έκδοση του ανάλογου πιστοποιητικού... Σε μερικούς αλλοδαπούς ζητήθηκε ένα απλό ιστορικό της υγείας του, ενώ άλλοι έχουν ήδη υποβληθεί σε εξετάσεις αίματος, ακτινογραφία θώρακος και τεστ για AIDS, σύφιλη και ηπατίτιδα.

Οι αντιρατσιστικές οργανώσεις είχαν επισημάνει, ήδη πριν από τη δημοσίευση των σχετικών διατάξεων, ότι η σχετική ρύθμιση για υποχρεωτική υποβολή σε σειρά ιατρικών εξετάσεων συνιστά προσβολή της προσωπικότητας και καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το αίτημά τους, το οποίο τελικά δεν έγινε αποδεκτό, ήταν να υποβάλλονται οι αλλοδαποί σε εξετάσεις στις περιπτώσεις που απαιτείται πιστοποιητικό υγείας και για τους έλληνες εργαζόμενους. Επιπλέον, προτείνουν η διάγνωση κάποιας νόσου να μην αποτελεί αιτία απελάσης. Πάντως, οι αλλοδαποί -ώς τώρα- δεν διαμαρτύρονται γι' αυτή τη διακριτική μεταχείριση, όπως και για τόσες άλλες, προκειμένου να αποκτήσουν την πολυπόθητη κάρτα.

Το Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών κατήγγειλε την περασμένη εβδομάδα ότι οι απελάσεις και διώξεις των μεταναστών συνεχίζονται, παρ' όλη την προστασία που παρέχουν οι διατάξεις. Οι νέες ρυθμίσεις αναστέλλουν προσωρινά (μέχρι την εξάντληση της προσθεσιμίας καταγραφής) ορισμένες διατάξεις του νόμου 1975/1991 που επιβάλλουν διοικητικές και ποινικές κυρώσεις, τουλάχιστον για όσους μένουν παράνομα στην Ελλάδα ως και τη δημοσίευση των προεδρικών διαταγμάτων. Πολλοί λαθρομετανάστες φοβούνται να εμφανιστούν ύστερα απ' αυτές τις καταγγελίες. Πρόκειται κυρίως για μετανάστες που είχαν απελαθεί, επέστρεψαν παράνομα στη συνέχεια και έχουν χρέη από παλιότερα πρόστιμα παράνομης διαμονής. Άλλοι, λόγω αλλαγής ονόματος, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τα ένσημα που έχουν αγοράσει με διαφορετικό όνομα από αυτό που υπάρχει στο διαβατήριό. Ένα πιστοποιητικό ταυτοπροσωπίας ίσως να έλυne το πρόβλημα.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες, με πρωτοβουλία του Συντονιστικού των μεταναστευτικών και αντιρατσιστικών οργανώσεων, εκδόθηκε οδηγός σε 4 γλώσσες (ελληνικά, αγγλικά, αραβικά και αλβανικά) που περιέχει χρήσιμες πληροφορίες στους αλλοδαπούς για τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσουν.

1. Οι ρυθμίσεις για τη νομιμοποίηση των αλλοδαπών αφορούν τους ξένους που δεν είναι υπήκοοι των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των κρατών-μελών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου που δεν ανήκουν στην Ε.Ε.

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Και η Ιταλία στην ΟΝΕ

Πράσινο φως για τη συμμετοχή της στην Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση (ΟΝΕ) της Ευρώπης φαίνεται να έλαβε η Ιταλία από τους υπουργούς Οικονομικών (ECOFIN) της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο τελευταίο Συμβούλιο. Εξείζοντας τον προϋπολογισμό και τη φορολογική μεταρρύθμιση της Ιταλίας, οι 15 έπλεξαν το εγκώμιο της ιταλικής κυβέρνησης για τις προσπάθειές της να βάλει τάξη στα δημοσιονομικά της. Το πιο ενδιαφέρον κομμάτι της ανακοίνωσης του Συμβουλίου ECOFIN ήταν η βεβαιότητα που εξέφρασαν ότι θα συνεχιστεί και το 1998 επιτυχία της Ιταλίας στην περικοπή του ελλείμματος του προϋπολογισμού.

Για το 1997 το έλλειμμα υπολογίζεται σε 2,7% από 8% που ήταν στις αρχές του έτους. Οι υπουργοί Οικονομικών είναι σχεδόν σίγουροι ότι τα μέτρα που αναμόρφωσε η κυβέρνηση του **Ρομάνο Πρόντι** πριν από τα ριστούγεννα θα της επιτρέψουν να πετύχει τους στόχους του Μάαστριχτ. Εκτιμούν ότι το έλλειμμα θα κυμανθεί στο 2,8% και υπογραμμίζουν τη διάθεση της Ιταλίας να λάβει διορθωτικά μέτρα για να ξεπεράσει ανεπιθύμητα προβλήματα και αποκλίσεις που ενδεχομένως θα προκύψουν στη διάρκεια της χρονιάς. Στη δήλωση των 15 διευκρινίζεται ότι δεν μπορεί να επιτραπεί ποιαδήποτε υποχώρηση στη λιτότητα που επιβάλλει ο προϋπολογισμός και επιβάλλεται οι κανόνες να τηρούνται απαρέγκλιτα και η κυβέρνηση να επαγρυπνά, διασφαλίζοντας ότι οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις δεν θα προκαλέσουν απώλειες εισοδήματος.

Οι επόμενοι μήνες θα είναι καθοριστικοί για την πρώτη φάση του «ευρώ», καθώς αναμένεται να δημοσιευθεί στις 25 Μαρτίου η έκθεση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου για το ποιες χώρες πληρούν τους όρους του Μάαστριχτ, ενώ λίγο αργότερα θα ληφθεί η απόφαση για το ποιες χώρες θα συμμετάσχουν στην πρώτη φάση της ΟΝΕ.

**Στις 25 Μαρτίου
αναμένεται να
δημοσιευθεί η
έκθεση του
Ευρωπαϊκού
Νομισματικού
Ινστιτούτου για
το ποιες χώρες
πληρούν τους
όρους του
Μάαστριχτ.**

Σήμερα, στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπάρχει έντονη πίεση των μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων για πολιτική με έντονες κοινωνικές προτεραιότητες.

Για παράδειγμα, στη Γαλλία, μια χώρα η οποία μαζί με τη Γερμανία παίζει καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της ΟΝΕ, η νέα κυβέρνηση των σοσιαλιστών αντιμετωπίζει την τεράστια πρόκληση να περάσει από την αρχική υψηλή δημοτικότητα στη διάψευση των προσδοκιών. Η κυβέρνηση του **Λιονέλ Ζοσπέν** καλείται να επιτύχει τη δημοσιονομική πειθαρχία, να εκπληρώσει κάποιες τουλάχιστον από τις ελπίδες όσων την ψήφισαν, ιδιαίτερα ως προς τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και επίσης να διατηρήσει αλώβητη τη συμμαχία της με το Κομμουνιστικό Κόμμα και να κυβερνήσει «συγκατοικώντας» με τον **Ζακ Σιράκ**.

Οι πιθανότητες επιτυχίας πάντως της γαλλικής κυβέρνησης δεν είναι προκαταβολικά περιορισμένες, σημειώνει η έκδοση Δεκεμβρίου του *The Economist Intelligence Unit* και συμπληρώνει ότι η γαλλική κυβέρνηση, αν και αντιμετωπίζει τεράστιες δυσκολίες, ενδεχομένως να τα καταφέρει καλύτερα απ' ό,τι αναμένεται.

Η ειδική έκδοση του *Economist* προβλέπει ότι και η νέα κυβέρνηση των Εργατικών στη Βρετανία θα αντιμετωπίσει αντίστοιχου μεγέθους προβλήματα. Επίσης υπογραμμίζει ότι η νέα βρετανική κυβέρνηση δύσκολα θα καταφέρει να παίξει ηγετικό ρόλο στην Ε.Ε. Κι αυτό για δύο λόγους: πρώτον, η βρετανική πολιτική που άσκησαν και τα δύο κόμματα (Συντηρητικοί και Εργατικοί) όταν βρέθηκαν στην εξουσία ήταν κατ'εξακολούθηση ασυνεπής απέναντι στην Ευρώπη. Δεύτερον, η νέα βρετανική κυβέρνηση, παρότι είναι περισσότερο θετική από την προκάτοχό της, εξακολουθεί να θέλει να έχει την «τελευταία λέξη» στο θέμα της ευρωπαϊκής ενοποίησης, κρατώντας ανοικτά όλα τα ενδεχόμενα.

«Μόνικα-γκαίητ» απειλεί Κλίντον

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Στη δίνη ενός νέου σκανδάλου βρίσκεται τις τελευταίες μέρες ο πρόεδρος Κλίντον. Η σημαντικότερη παράμετρος του σκανδάλου –που απειλεί να στείλει τον Μπιλ Κλίντον στο σπίτι του– είναι η αποκάλυψη, αν αληθεύει, ότι ο πρόεδρος ανάγκασε μια 21χρονη υπάλληλο του Λευκού Οίκου να ψευδορκήσει στο πλαίσιο της έρευνας για το σκάνδαλο Γουάιτγουότερ και να αρνηθεί ότι είχε σχέση μαζί του. Το πώς και γιατί φτάσαμε στις αποκαλύψεις είναι ένα θέμα, αν θα τερματιστεί άδοξα η δεύτερη θητεία του Κλίντον είναι ένα δεύτερο και πώς επηρεάζουν όλα αυτά τις επιλογές της «μόνης υπερδύναμης», όπως θέλει να λέγεται, είναι ένα τρίτο.

Οι αποκαλύψεις έπεσαν ως κεραυνός εν αιθρία. Ο ανεξάρτητος ανακριτής Κέννεθ Σταρ έχει στα χέρια του μια σειρά από κασέτες στις οποίες έχουν καταγραφεί οι συνομιλίες της υπαλλήλου του Λευκού Οίκου Μόνικα Λεβίνσκι με τη φίλη της Λίντα Τριπ. Άγνωστα παραμένουν τα κίνητρα της τελευταίας, που έκανε τις υποκλοπές. Στις συνομιλίες αυτές η Λεβίνσκι φέρεται να αποκαλύπτει λεπτομέρειες για τις ερωτικές συννευρέσεις της με τον πρόεδρο Κλίντον –στα δωμάτια του Λευκού Οίκου ακόμα και στο Οβάλ γραφείο– και επίσης τις πιέσεις που δέχτηκε από τον πρόεδρο Κλίντον και τον φίλο και σύμβουλό του Βέρνον Τζόρνταν για να ψευδορκήσει και να αρνηθεί ότι είχαν οποιαδήποτε σχέση, όταν θα την καλούσαν να καταθέσει στην υπόθεση Γουάιτγουότερ (το οικονομικό σκάνδαλο από την εποχή που ο Κλίντον ήταν κυβερνήτης του Αρκάνσας).

Παρατήρηση πρώτη: η αμερικανική κοινωνία, αν και φημίζεται για τον πουριτανισμό της, φαίνεται να διατηρεί την ψυχραιμία της και να μην δυσανασχετεί ιδιαίτερα με τις εξωσυζυγικές «αταξίες» του προέδρου. Σύμφωνα με την τελευταία δημοσκόπηση που είδε το φως της δημοσιότητας, το 60% των Αμερικανών έχει ακόμα θετική γνώμη για τον πρόεδρο και το 54% πιστεύει ότι παρ' όλα αυτά «κάνει καλά τη δουλειά του». Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι το 51% θεωρεί ότι τα κίνητρα του ανακριτή Κέννεθ Σταρ «δεν είναι και τόσο αθώα». Τον σκόπελο του εξαναγκασμού όμως της Λεβίνσκι σε ψευδορκία δεν θα τον ξεπεράσει εύκολα ο Μπιλ Κλίντον.

Παρατήρηση δεύτερη: Όλα αυτά πρέπει

να αποδειχθούν. Την ώρα που γραφόταν αυτό το κείμενο δεν ήταν ξεκάθαρο αν η Μόνικα Λεβίνσκι συναίνεσε –μετά από πολλές διαβουλεύσεις των δικηγόρων της με τον ανακριτή Κέννεθ Σταρ– να αναιρέσει την πρώτη κατάθεσή της και να καταθέσει εκ νέου. Αν η Μόνικα Λεβίνσκι επιβεβαιώσει τα περί ψευδορκίας, τότε εμείς θα φτάσουμε με ασφάλεια σε μια τρίτη παρατήρηση: τα πράγματα για τον πρόεδρο Κλίντον είναι σκούρα.

Όταν συγκεντρωθούν τα απαραίτητα στοιχεία, ο Κέννεθ Κλαρκ νομιμοποιείται να παραπέμψει την υπόθεση στην ειδική επιτροπή Δικαστικών Υποθέσεων του Κονγκρέσου. Αν τα στοιχεία κριθούν επαρκή, ο πρόεδρος Κλίντον θα παραπεμφθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Το σώμα θα αποφασίσει με πλειοψηφία 2/3 την αθώωση ή την καθαίρεση του προέδρου. Θα ακολουθήσει ψηφοφορία στη Γερουσία. Το πιθανότερο είναι ότι η διαδικασία δεν θα ολοκληρωθεί και ότι ο κ. Κλίντον θα παραιτηθεί στην περίπτωση που το θέμα παραπεμφθεί από την ειδική επιτροπή Δικαστικών Υποθέσεων του Κονγκρέσου στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Παρατήρηση τέταρτη: Δεν αποκλείεται όλη η υπόθεση να είναι στημένη. Ο υπερβάλλον ζήλος του ανακριτή Κέννεθ Σταρ και οι διασυνδέσεις του στα υψηλά κλιμάκια των Ρεπουμπλικάνων αφήνουν πολλά αναπάντητα ερωτήματα. Το ίδιο και το σκεπτικό με βάση το οποίο η Λίντα Τριπ αποφάσισε να καταγράψει τις συνομιλίες της με τη Λεβίνσκι που, παρεμπιπτόντως, θεωρείται από φίλους και γνωστούς ολίγον μυθομανής. Αδιευκρίνιστος παραμένει και ο ρό-

λος της «γυναίκας-μυστήριο» στην υπόθεση. Ονομάζεται Λισιάν Γκόλμπεργκ, έρχεται από τα παλιά, είχε εμπλακεί στην εξουχίαση του σκανδάλου Γουότεργκαίητ του Νίξον, φέρεται να έπεισε, αυτή τη φορά, τη Λίντα Τριπ να κάνει τις υποκλοπές. Η Χίλαρι Κλίντον μίλησε ανοιχτά σε τηλεοπτική της συνέντευξη για συνωμοσία της ακροδεξιάς, που στόχο έχει την πολιτική εξόντωση του συζύγου της. Ο πρόεδρος περιορίστηκε να διαφύσει τα πάντα κατά τη διάρκεια συνέντευξης που έδωσε στον Λευκό Οίκο.

Παρατήρηση πέμπτη: οι στενοί του συνεργάτες, που φτυρώνουν τις τελευταίες μέρες ως μανιτάρια σε διάφορες τηλεοπτικές εκπομπές, διατυμπανίζουν ότι η καλή πορεία της αμερικανικής οικονομίας δεν αφήνει περιθώριο να ισχυρισθεί κάποιος ότι ο πρόεδρος δεν κάνει καλά τη δουλειά του. Ευτυχώς δεν επικαλούνται –όχι ακόμα– τα πεπραγμένα του προέδρου στην εξωτερική πολιτική, γιατί αυτά είναι πράγματι πενηχρά. Το αδιέξοδο στη Μέση Ανατολή είναι πλέον καταγεγραμμένο και τα περιθώρια του προέδρου Κλίντον, να μεταβάλει άρδην το σκηνικό, περιορισμένα. Καταγεγραμμένη είναι και η αδυναμία της Ουάσινγκτον να υιοθετήσει πιο ρεαλιστική πολιτική απέναντι στη Βαγδάτη και την Τεχεράνη. Το πλαίσιο των σχέσεων της Ουάσινγκτον με το Πεκίνο παραμένει θολό. Η δυνατότητα αποτελεσματικής παρέμβασης όσο θα εκκρεμεί το «μόνικα-γκαίητ» καθίσταται εκ των πραγμάτων περιορισμένη και σίγουρα κανένας δεν βλέπει με καλό μάτι το γεγονός ότι τις τελευταίες μέρες το Σταίητ Νηπιάφτμεντ ανεβάζει τους τόνους στη διένεξη με το Ιράκ.

Εκτός ισλαμικής τροχιάς;

του Άλκη Κούρκουλα

Μια απλή επιχείρηση διάσωσης, που εξελίχθηκε σε ήρεμο πέλαγος, ανοικτά της Χάιφα, ικανοποίησε τρεις σημαντικές χώρες, τις ΗΠΑ, την Τουρκία και το Ισραήλ. Η άσκηση έρευνας και διάσωσης αποτέλεσε το σύμβολο της στενής συνεργασίας που έχουν εγκαινιάσει οι τρεις χώρες στις νέες γεωπολιτικές συνθήκες που δημιουργήσε το τέλος του ψυχρού πολέμου.

Οι ΗΠΑ είναι ευχαριστημένες γιατί η άσκηση εμπίπτει στη φιλοσοφία που προωθεί το αμερικανικό ναυτικό και ειδικότερα ο βος στόλος μετά τον ψυχρό πόλεμο. Είναι ακόμα περισσότερο ικανοποιημένες γιατί η άσκηση που προωθεί τη συνεργασία δύο βασικών συμμάχων των ΗΠΑ στην περιοχή και συμβάλει στην άρση της απομόνωσης του Ισραήλ.

Η ενσωμάτωση του Ισραήλ, που προχωρούσε παράλληλα με την ειρηνευτική διαδικασία, μοιάζει τώρα να κινείται ανεξάρτητα από τις αντιρρήσεις σημαντικών αραβικών χωρών.

Η σημαντική αυτή διάσταση ικανοποιεί ιδιαίτερα το Ισραήλ, που βλέπει στη συνεργασία με την Τουρκία μία ευκαιρία εναλλακτικής προσέγγισης του ισλαμικού κόσμου.

Παρά την προσοχή με την οποία στρατιωτικοί και διπλωμάτες εκφράζονται στο Τελ Αβίβ, είναι σαφές ότι το Ισραήλ θεωρεί σχεδόν ιστορικής σημασίας την άσκηση,

που δείχνει ότι υπάρχει δυνατότητα καλλιέργειας φιλικών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες. Η συμβολική και ψυχολογική αυτή διάσταση υπογραμμίζεται από τη γοητεία που ασκεί στις τηλεοράσεις, ισραηλινές, και αμερικανικές, μία επιχείρηση έρευνας και διάσωσης που θεωρείται ρουτίνα για όλους τους ναυτικούς.

Το αίσθημα ικανοποίησης που κυριαρχεί στην ισραηλινή πλευρά δεν παρασύρει ωστόσο τη διπλωματία, που προσεκτικά φροντίζει να εξηγήσει κάθε πλευρά της συνεργασίας με την Τουρκία και να αποφύγει κάθε αναστάτωση των σχέσεων με την Αθήνα. Ανώτατοι ισραηλινοί διπλωμάτες τόνισαν στις συνομιλίες μας ότι η συνεργασία με την Τουρκία δεν θα πρέπει να επισκιάσει τις ελληνοϊσραηλινές σχέσεις.

Για την Τουρκία η συμβολική επισήμοποίηση της νέας σχέσης με το Ισραήλ είναι μία κίνηση εγγραφής της Τουρκίας στην νέα γεωπολιτική τάξη που δημιουργείται, και μία ακόμα κίνηση διαφοροποίησης της Τουρκίας από την «ισλαμική» τροχία.

Από την άποψη αυτή, η συνεργασία με το Ισραήλ αποτελεί και ένα είδος πολιτικής διακηρύξεως που συμβαδίζει με την τροπή

που παίρνει η εσωτερική πολιτική κατάσταση στην ίδια την Τουρκία.

Η πρώτη οφθαλμοφανής συνέπεια της επιλογής αυτής είναι η βαθύτερη εμπλοκή της Τουρκίας στις υποθέσεις της Μέσης Ανατολής, μια εξέλιξη που ασφαλώς δεν ενθουσιάζει τις ελίτ, που φαντάζονται τη συνεργασία με το Ισραήλ ως «ασφάλεια έναντι» των ισλαμικών ροπών της τουρκικής κοινωνίας.

Κατά περίεργο τρόπο η τουρκο-ισραηλινή συνεργασία αναγκάζει και την Ελλάδα να βυθισθεί βαθύτερα στα μυστικά της μεσανατολικής σκηνης: Η στενότερη σχέση Τουρκίας - Ισραήλ απαιτεί την αναθεώρηση των συμβάσεων που καθόριζαν μέχρι σήμερα τη μεσανατολική πολιτική της Αθήνας.

Η ισραηλινή διπλωματία ελπίζει ότι η αναθεώρηση αυτή θα καταλήξει σε στενότερη απ' ό,τι η προηγούμενη συνεργασία με το Ισραήλ, και σε λιγότερο προνομιακές σχέσεις με τον αραβικό κόσμο. Η προοπτική λύσης του Κυπριακού δημιουργεί στο Ισραήλ την ελπίδα ότι η Αθήνα θα αισθάνεται λιγότερο το πολιτικό βάρος του αραβικού κόσμου στις αναμετρήσεις με την Τουρκία.

*Το κείμενο αυτό γράφτηκε στη Χάιφα στις 7/1/1998.

ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (Διεύθυνση: Παν. Κονδύλης)

ΝΟΡΜΠΕΡΤ ΕΛΙΑΣ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (Τόμος Β')

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

Ο χαμαιλέων του Ισλάμ και το πολιτικό πρόβλημα

του Αλή Ταρτάνογλου

Το Συνταγματικό Δικαστήριο κατήργησε το ισλαμιστικό Κόμμα της Ευημερίας. Δεν είναι όμως το μόνο κόμμα που καταργήθηκε. Η ισλαμιστική ιδεολογία, άλλωστε, εκπροσωπείται, ούτως ή άλλως, στο Κοινοβούλιο.

«ΑΝ ΔΕΝ ΔΟΥΛΕΥΕΙΣ για το Κόμμα της Ευημερίας, καμιά από τις προσευχές σου δεν πρόκειται να εισακουσθεί από τον Θεό, ούτε μπορείς να είσαι μουσουλμάνος. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να βγεις απ' το αδιέξοδο. Οφείλεις να καταβάλλεις κάθε προσπάθεια για την ενδυνάμωση του στρατού. Αν δεν το κάνεις, ανήκεις στους φανατικούς της θρησκείας. Σ' αυτούς που συνιστούν το κόμμα-στράτο του Ισλάμ Τσιχάντ, που στόχο έχει τη διάδοση του Ισλάμ».

«Το δεύτερο ουσιώδες σημείο... είναι πως... το Κόμμα της Ευημερίας θα αποκτήσει την εξουσία και συνεπακολούθως η τάξη θ' αποκατασταθεί. Λες και αν συμβεί κάτι τέτοιο τρέχει τίποτα. Η απάντηση ούτως ή άλλως θα δοθεί από τα 60 εκατομμύρια του τουρκικού πληθυσμού».

«Πρέπει να υπάρξει ένα πολλαπλό νομοθετικό σύστημα. Ο πολίτης πρέπει να είναι ελεύθερος να επιλέξει το νόμο που θέλει, ως αναπόσπαστο μέρος της ελευθερίας των θρησκευτικών πιστεύω».

Τα παραπάνω λόγια προέρχονται από τον **Νετομετίν Ερμπακάν**, ο οποίος παρέθεσε ένα επίσημο δειπνο για τους παράνομους θρησκευτικούς ηγέτες στην πρωθυπουργική κατοικία.

Και ιδού μερικές κουβέντες μερικών μελών και βουλευτών του κόμματος της Ευημερίας: «Αν κλείσετε τα θρησκευτικά σχολεία, θα χυθεί αίμα. Τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα από την Αλγερία. Η δημοκρατία θα περάσει μέσα από την οδό του αίματος. Και θα είναι υπέροχα».

«Ο τουρκικός στρατός δεν θα μπορούσε να κινήσει ούτε 3 με 5 χιλιάδες μέλη του

PKK. Πώς θα τα βάλουν με έξι εκατομμύρια ισλαμιστές. Αν ουρήσεις αντίθετα στο άνεμο, θα σου έρθει πίσω στο πρόσωπο».

«Αυτή η χώρα είναι δική μας. Αλλά αυτό το καθεστώς δεν είναι δικό μας. Το πολίτευμα και ο Κεμαλισμός ανήκουν σε άλλους. Κύριοι, η Τουρκία πρόκειται να καταστραφεί...» (Χασάν Χουσεγίν Τσειλάν, βουλευτής της Άγκυρας).

Η ΔΙΚΑΝΙΚΗ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Το κόμμα της Ευημερίας, η κύρια αντίθεση και το μεγαλύτερο κόμμα του τουρκικού κοινοβουλίου καταργήθηκε από το Συνταγματικό Δικαστήριο. Συμπεριλαμβανομένου του Ερμπακάν, έξι ακόμη επικεφαλής μέλη του κόμματος της Ευημερίας απαγορεύτηκαν από την πολιτική.

Το ζήτημα έχει και τη δικανική και την πολιτική του άποψη. Σύμφωνα με τον Νόμο περί Πολιτικών Κομμάτων, κόμματα βασισμένα σε θρησκευτικές πεποιθήσεις, κόμματα που προσπαθούν ν' αλλάξουν τη βασική τάξη στη χώρα σύμφωνα με θρησκευτικούς νόμους καθώς και τα κόμματα που γίνουν ο πυρήνας των αντικοσμικών δραστηριοτήτων δεν μπορούν να ιδρυθούν ούτε να λειτουργήσουν. Και, συγχρόνως, σύμφωνα με το Σύνταγμα τέτοιου είδους κόμματα καταργούνται, και τα μέλη που το προκάλεσαν (μέλη του κόμματος) δεν έχουν πλέον κανένα δικαίωμα ν' αναμειγνύονται με την πολιτική (σ' όλα τα επίπεδα) για 5 χρόνια.

Το 1971 και το 1980 τα ισλαμιστικά κόμματα MNP και MSP (το '80 μαζί με όλα τα άλλα κόμματα, ενώ το '71 μαζί με το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα) τα κατήργησαν οι στρατηγοί χωρίς καμία δίκη ή πα-

ραπομπή στα δικαστήρια, χωρίς να τους δώσουν την ευκαιρία να υπερασπίσουν τους εαυτούς τους. Αυτή τη φορά όλα βρίσκονταν σε συνταγματική πορεία.

Η παραπάνω είναι η δικανική άποψη. Αλλά ας δούμε και την πολιτική. Αυτό δεν είναι το πρώτο ισλαμιστικό κόμμα στην Τουρκία που το καταργούν, αλλά το τρίτο. Και ο επικεφαλής αλλά και το υπόλοιπο σύνολο των κορυφαίων στελεχών και των τριών αυτών κομμάτων ήταν οι ίδιοι. Ο Ερμπακάν και οι φίλοι του.

Επιπροσθέτως, αυτό δεν είναι το πρώτο ισλαμιστικό κόμμα που κλείνει το Συνταγματικό Δικαστήριο, αλλά το εικοστό τρίτο! Συμπεριλαμβανομένων των Κουρδικών και αριστερών κομμάτων. Και ούτε ποτέ τους οι Ισλαμιστές ούτε κάποιοι άλλοι στην Τουρκία ή τη Δύση θυμήθηκαν ή σκέφτηκαν τη δημοκρατία.

Δεύτερον: Τα τελευταία 30 χρόνια η ισλαμιστική ιδεολογία αντιπροσωπευόταν στο Κοινοβούλιο κάτω από διαφορετικά ονόματα και ποικίλους αριθμούς - στα ίδια άρθρα του Νόμου περί πολιτικών κομμάτων, και το Σύνταγμα υπήρχε εδώ και 50 χρόνια. Κανείς ποτέ ξανά δεν θυμήθηκε τη δημοκρατία. Και οι ισλαμιστές στο κοινοβούλιο ποτέ δεν προσπάθησαν να αλλάξουν αυτά τα άρθρα. Οι λόγοι είναι εύλογοι: Αυτά τα άρθρα ίσως και ν' απέβαιναν χρήσιμα για τους ίδιους σε περίπτωση που θα έπαιρναν την εξουσία στα χέρια τους.

Τρίτον: το Σύνταγμα υιοθετήθηκε από το 92% των ψηφοφόρων. Ποιος μπορεί άραγε να ισχυριστεί πως τα 6 εκατομμύρια ψηφοφόρων του κόμματος της Ευημερίας, αν συμπεριληφθούν και οι επικεφαλής και οι

ΤΟΥΡΚΙΑ

ουλευτές του κόμματος, δεν βρίσκονται σ' αυτό το 92%; Αν ισχύει κάτι τέτοιο τότε το ποσοστό πρέπει ν' ανέλθει στο 70%. Όχι περισσότερο.

ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

Και αν το κλείσιμο του κόμματος της Ευημερίας είναι παραβίαση της βούλησης των ψηφοφόρων, αυτοί οι ψηφοφόροι δεν είναι οι ίδιοι που ψήφισαν αυτό το Σύνταγμα; Οι άνθρωποι συγκατάνευσαν στο Σύνταγμα και οι βουλευτές συγκατάνευσαν με το Νόμο περί πολιτικών κομμάτων. Κι αυτό είναι δημοκρατία!

Οι νόμοι δεν μπορούν να γίνονται από τα δικαστήρια και τους δικαστές. Οι δικαστές κτελούν τους νόμους που ψηφίζονται στο κοινοβούλιο. Αλλά το κοινοβούλιο εκλέγεται από τους πολίτες και σύμφωνα με τις αρχές της δημοκρατίας οι αποφάσεις του δικαστηρίου και των δικαστών είναι επίσης η βούληση των πολιτών.

Ποια θέση, αλήθεια, παίρνει το κόμμα της Ευημερίας απέναντι στο νόμο για τη μη κατάργηση των πολιτικών παρατάξεων; Μετά τις τελευταίες εκλογές, το κόμμα της Ευημερίας ήταν το μεγαλύτερο κόμμα, παραριθμώντας 160 μέλη του κοινοβουλίου, συνιστώντας έναν μεγάλο συνεργάτη του συνασπισμού. Συγχρόνως, υπήρχαν πολλοί ιδεολογικοί υποστηρικτές του και από τα άλλα κόμματα. Γιατί, λοιπόν, τότε δεν άλλαξαν τους νόμους; Γιατί δεν το προσπάθησαν καν; Αν το έκαναν τα δικαστήρια και οι δικαστές θα συνέπρατταν.

Και πραγματικά είναι πολύ κωμικό το κόμμα της Ευημερίας να θεωρεί τη διάλυση άλλων παρατάξεων υπόθεση άσχετη με τη δημοκρατία, ενώ τη διάλυσή του ως ενέργεια ενάντια στη δημοκρατία. Το ότι το 80% των ψηφοφόρων τουλάχιστον σύμφωνα με τις τελευταίες γενικές εκλογές) θέλει τη θρησκεία να παραμείνει στα όρια του σπιτιού και στο τζαμί όχι να αναρ-

Το πολιτικό πρόβλημα της Τουρκίας επιδεινώνεται μετά την απαγόρευση του ισλαμιστικού κόμματος του Ερμπακάν.

ριχηθεί στην πρωθυπουργία. Αυτό δεν είναι επίσης νόμιμο δημοκρατικό αίτημα;

Αν το κόμμα της Ευημερίας -με τον δημοκρατικό τρόπο ή με επανάσταση- πάρει στα χέρια του την εξουσία, θα αφήσει τους άλλ-

λους να εδραιώσουν ένα κοσμικό πολιτικό κόμμα; Θα το επιτρέψει κάτι τέτοιο; Αυτή είναι η κρίσιμη ερώτηση που οφείλουμε να θέσουμε αυτή την ώρα. Γιατί... ο βασιλιάς είναι γυμνός!

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

ΜΕΣΙΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΟΡΑΤΟΥ

Θεωρία της κριτικής στην Αρχιτεκτονική και την τέχνη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

Τροχοπέδη στα σχέδια Μιλόσεβιτς

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Σε τεντωμένο σκοινί ισορροπεί ο πρόεδρος της Γιουγκοσλαβίας Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς με την απόφασή του να παρέμβει, στην πρόσφατη κρίση στο Μαυροβούνιο, υπέρ του απερχόμενου προέδρου Μόμιρ Μπουλάτοβιτς. Ο νεοεκλεγείς πρόεδρος Μίλο Τζουγκάνοβιτς είναι δηλωμένος εχθρός του Μιλόσεβιτς και σε καμία περίπτωση δεν προτίθεται να διευκολύνει τα σχέδια του δεύτερου να διευρύνει το ομοσπονδιακό σύνταγμα προς όφελός του. Τη θέση του κ. Μιλόσεβιτς δυσχεραίνει και η απόφαση της Δύσης να στηρίξει τον μεταρρυθμιστή πρόεδρο του Μαυροβουνίου και να πιέσει για εκτόνωση της έντασης στο Κοσσυφοπέδιο.

Οι παρασκηνιακές μεθοδεύσεις του προέδρου της Γιουγκοσλαβίας **Μιλόσεβιτς** στις προεδρικές εκλογές της Σερβίας έφευγε έστω και με καθυστέρηση –τα αποτελέσματα της πρώτης αναμέτρησης ακυρώθηκαν λόγω της μεγάλης αποχής– τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Ο **Μίλαν Μιλουτίνοβιτς**, με την αμέριστη συμπαράσταση του σοσιαλιστικού κόμματος, εξελέγη πρόεδρος στις επαναληπτικές εκλογές του Δεκεμβρίου, παρά το γεγονός ότι ο υπερεθνικιστής αντίπαλός του δεν αναγνώρισε το αποτέλεσμα και έκανε λόγο για παρατυπίες στην εκλογική διαδικασία, γεγονός που εμμέσως πλην σαφώς επισήμαναν και οι διεθνείς παρατηρητές. Οι εξελίξεις όμως στο γειτονικό Μαυροβούνιο και έτερο μέλος της Ομοσπονδίας της Γιουγκοσλαβίας δεν είναι τόσο ευοίωνες για τον πρόεδρο Μιλόσεβιτς. Οι προεδρικές εκλογές στο Μαυροβούνιο έφεραν στην εξουσία τον ορκισμένο εχθρό του Μιλόσεβιτς, τον μεταρρυθμιστή Μίλο Τζουγκάνοβιτς, και στο προσκήνιο τη φιλολογία που άνθισε μεταξύ 1990-92 για τη συμμετοχή ή μη του Μαυροβουνίου στην «τρίτη Γιουγκοσλαβία»¹. Ο πόλεμος που σοβούσε στις γειτονικές δημοκρατίες, η βαθύτατη οικονομική κρίση και ο φόβος μιας εμφύλιας σύρραξης φαίνεται πως οδήγησε το 95,94% των κατοίκων του Μαυροβουνίου να πουν «ναι» –στο δημοψήφισμα που έγινε την 1η Μαρτίου του '92– στην ένταξή τους στην Ομοσπονδία της Γιουγκοσλαβίας. Φαίνεται όμως ότι η παλιά διαμάχη, που έλκει την αρχή της μετά το τέλος του Πρώτου Πα-

γκοσμίου Πολέμου, μεταξύ Πρασίνων –που πρέσβευαν την ανεξαρτησία από τους Σέρβους– και των Λευκών υποστηρικτών της ένωσης με τη Σερβία δεν εξέλειψε ποτέ, γεγονός που θα πρέπει να βάζει σε σκέψεις τον πρόεδρο Μιλόσεβιτς αν επιθυμεί την ύπαρξη της Ομοσπονδίας.

Ο ηττημένος των εκλογών, με τη στήριξη και την ενθάρρυνση του Μιλόσεβιτς, επιδόθηκε σε έναν αγώνα ματαιώσεως του αποτελέσματος της κάλπης και αρχικά αρνήθηκε να παραδώσει την εξουσία στον Τζουγκάνοβιτς. Οι ρπαδοί του ενεπλάκησαν σε μια σειρά βίαιων επεισοδίων στην πρωτεύουσα Ποντγκόριτσα, με αποτέλεσμα 56 άνθρωποι, στην πλειοψηφία τους αστυνομικοί, να τραυματιστούν. Ο Τζουγκάνοβιτς ανέλαβε τελικά καθήκοντα, αλλά αυτό δεν σημαίνει και την αυτόματη εκτόνωση της έντασης, δεδομένου ότι ο Μιλόσεβιτς και ο ευνοούμενός του **Μπουλάτοβιτς** προσδοκούν πρόωρες βουλευτικές εκλογές τον Απρίλιο για την ανατροπή του σκηνικού.

Ο πρόεδρος Μιλόσεβιτς έχει δεχτεί ήδη δριμύτατες επικρίσεις από τις ΗΠΑ για την πρακτική του. Ο απεσταλμένος του αμερικανού προέδρου **Ρόμπερτ Γκέλμπαρτ** επέπληξε ανοιχτά τον κ. Μιλόσεβιτς μετά τη συνάντηση που είχαν στο Βελιγράδι για την υποστήριξη που παρέχει στον Μπουλάτοβιτς και επανέλαβε τις απειλές για μη άρση των κυρώσεων εναντίον της Σερβίας. Το δίλημμα λοιπόν για τον κ. Μιλόσεβιτς είναι το εξής: Αν συνεχίσει να υποστηρίζει ανοιχτά τον Μπουλάτοβιτς, θα θέσει σε κίνδυνο την ύπαρξη της Ομοσπονδίας από τη μία, ενώ από την άλλη θα έρθει για μία ακόμη φορά αντιμέτωπος με τη Δύση που στηρίζει τον

Τζουγκάνοβιτς με τον κίνδυνο μιας μεγαλύτερης παράτασης των εμπορικών κυρώσεων.

Αν συνυπολογίσουμε ότι, τη στιγμή που σοβεί η κρίση στο Μαυροβούνιο, παραμένουν ανοιχτά και τα άλλα δύο μέτωπα στη Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας και το Κοσσυφοπέδιο, κατανοούμε ότι ο πρόεδρος Μιλόσεβιτς θα βρίσκεται για μεγάλο χρονικό διάστημα υπό πίεση. Θυμίζουμε ότι στη Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας η νέα κυβέρνηση που προήλθε από τις εκλογές συναντά την αντίδραση των σκληροπυρηνικών του Πάλε, που αρνούνται να παραδώσουν την εξουσία. Στις 26 του μήνα, ο νέος πρωθυπουργός ανακοίνωσε μια σειρά αλλαγών προσώπων στη διοίκηση και την αστυνομία. Μένει να δούμε όμως αν οι αλλαγές αυτές θα γίνουν με ομαλές διαδικασίες. Σε ό,τι αφορά το Κοσσυφοπέδιο, είναι σαφές ότι η παράταση της κρίσης, λόγω της άρνησης του κ. Μιλόσεβιτς να αρχίσει διαπραγματεύσεις για το θέμα, αποδυναμώνουν την ειρηνική πολιτική του **Ιμπραήμ Ρουγκόβα** και ενισχύουν τους ριζοσπάστες που επιθυμούν μια ένοπλη εξέγερση. Η ένοπλη αντιπαράθεση των σερβικών αρχών και των Αλβανόφωνων του Κόσοβο έχει στοιχίσει τη ζωή σε 65 ανθρώπους τον τελευταίο χρόνο. Μόνο τον τελευταίο μήνα έχουν σημειωθεί έξι δολοφονίες. Το μόνο που μένει να δούμε είναι μήπως ο πρόεδρος Μιλόσεβιτς, με δεδομένες τις πιέσεις που δέχεται, προκρίνει το χειρότερο – όπως έκανε και στο παρελθόν μια νέα εμφύλια σύρραξη.

1. *Le Monde diplomatique* Αφιερώματα, «Εθνικισμός: η Γιουγκοσλαβική Τραγωδία».

Πολιτικές συμβουλές από στρατηγό

του Σωτήρη Ντάλη

Οι βαθιές διαφορές που χωρίζουν Σέρβους, Μουσουλμάνους και Κροάτες ήλθαν για μία ακόμη φορά στην επιφάνεια κατά τη διάρκεια διεθνούς διάσκεψης για την εφαρμογή της συμφωνίας του Ντέιτον, που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στη Γερμανία. Στόχος αυτής της διάσκεψης, τρίτης κατά σειρά από την υπογραφή της συμφωνίας, ήταν να ασκηθεί πίεση επί της τριμερούς ηγεσίας της Βοσνίας, προκειμένου να επιτευχθεί η συνεργασία των τριών κοινοτήτων για την εφαρμογή της συμφωνίας του Ντέιτον.

Με το τελικό κείμενο που υιοθετήσαν οι εκπρόσωποι 50 χωρών και 20 οργανισμών επιχειρείται να χρησιμοποιηθεί η κατανομή της οικονομικής βοήθειας ως βασικός μοχλός πίεσης.

Επίσης αναβαθμίζεται ο ρόλος του «υψηλού εκπροσώπου» του ΟΗΕ στη Βοσνία, **Κάρλος Βέστεντορπ**, στον οποίο δίνεται η δυνατότητα να επιβάλει δεσμευτικές αποφάσεις για τη λειτουργία των βοσνιακών αρχών.

Η συμπλήρωση δύο χρόνων από την υπογραφή της Συμφωνίας του Ντέιτον (Νοέμβριος 1995) έδωσε την ευκαιρία και για αποτίμηση του ρόλου της διεθνούς κοινότητας και κυρίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην πρώην Γιουγκοσλαβία¹.

Κι ενώ η διεθνής κοινότητα έστειλε συγκεκριμένα μηνύματα προς τη Σερβία, οι εξελίξεις φαίνεται να παίρνουν μια δυσάρεστη τροπή για τον πρόεδρο **Μιλόσεβιτς**. Στο Μαυροβούνιο ο νέος πρόεδρος **Μίλο Τζουκάνοβιτς** αποστασιοποιείται από τη Σερβία και στενοί συνεργάτες του Μιλόσεβιτς, όπως ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας, ζητούν στενότερες σχέσεις της Γιουγκοσλαβίας με τη Δύση. Ο στρατηγός **Μομτσίλο Πέρισιτς** δήλωσε στο περιοδικό *Βετσέρνιε Νοβόσι* ότι η Σερβία και το Μαυροβούνιο πρέπει να κινηθούν πιο κοντά στο ΝΑΤΟ,

Ο Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς. Οι στενοί συνεργάτες του αρχίζουν να παίρνουν αποστάσεις από την έως τώρα πολιτική του.

το οποίο παραδοσιακά θεωρείται εχθρικό στην ιδέα της «Μεγάλης Σερβίας».

— «Αν η Γιουγκοσλαβία επιμείνει να μένει έξω από τη Συνεργασία για την Ειρήνη, θα μείνει απομονωμένη, γεγονός που θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στη μελλοντική ευημερία», δίνοντας ουσιαστικά έτσι πολιτι-

κές συμβουλές στον πρόεδρο Μιλόσεβιτς.

Οι δηλώσεις του σέρβου στρατηγού, που μεταδόθηκαν από όλα τα διεθνή πρακτορεία ειδήσεων, αποτελούν τις πλέον ευθείες εκκλήσεις για συμμετοχή της Γιουγκοσλαβίας στο πρόγραμμα του ΝΑΤΟ που αφορά χώρες, οι οποίες θα γίνουν αργότερα μέλη της Συμμαχίας. Ο Πέρισιτς υποστηρίζει πολύ εύστοχα ότι μόνο αν η Γιουγκοσλαβία ακολουθήσει τις τάσεις του νέου διεθνούς συστήματος ασφαλείας θα μπορέσει ν' αποκτήσει τα μέσα για να ενσωματωθεί στην Ευρώπη.

Αντίθετα, ο πρόεδρος Μιλόσεβιτς θεωρεί ότι στενότερες σχέσεις με τους δυτικούς οργανισμούς θα μειώσουν την ισχύ του, την οποία προσπαθεί να κρατήσει αλώβητη και την οποία βλέπει ν' απειλείται από την εκλογή του φιλομεταρρυθμιστή Μίλο Τζουκάνοβιτς στην προεδρία του γειτονικού Μαυροβουνίου.

1. Ένα πρώτης τάξεως υλικό για τη μελέτη και αξιολόγηση της συμπεριφοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι της πρώην Γιουγκοσλαβίας στην περίοδο 1991-1996 περιλαμβάνεται στο βιβλίο του Στέλιου Πετρούκη *Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ένωσης για την πρώην Γιουγκοσλαβία (1991-1996)*, κείμενα τεκμηρίωσης, εκδ. Ι. Σιδέρης, 1997.

Ο ΖΟΣΠΕΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΗ ΜΕ 35ΩΡΟ

Οι συνεχιζόμενες κινητοποιήσεις των ανέργων στη Γαλλία έχουν φέρει σε δεινή θέση τη σοσιαλιστική κυβέρνηση του Λιονέλ Ζοσπέν. Ο ίδιος έχει απολέσει τουλάχιστον 9 ποσοστιαίες μονάδες της δημοτικότητάς του και για πρώτη φορά από την εκλογική αναμέτρηση του Ιουνίου ο πρόεδρος Ζακ Σιράκ είναι πρώτος στην προτίμηση των γάλλων ψηφοφόρων, όπως έδειξαν οι δημοσκοπήσεις. Η απόφαση Ζοσπέν να υποσχεθεί τιμαριθμικές αναπροσαρμογές των κατώτατων επιδομάτων ανεργίας δεν ικανοποίησαν τους ανέργους, που επιμένουν στη συνέχιση του αγώνα. Τώρα ο Λιονέλ Ζοσπέν ποντάρει στο μοναδικό του ίσως χαρτί που του επιτρέπει να διατηρήσει το φιλολαϊκό προφίλ της κυβέρνησής του, χωρίς συγχρόνως να αποκλίνει από τις επιταγές της ευρωπαϊκής σύγκλισης. Δεν είναι άλλο από το νομοσχέδιο για τη μείωση των ωρών εργασίας από 39 σε 35, με το οποίο ελπίζει η κυβέρνηση να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη ανεργία. Η συζήτηση στη Βουλή για το επίμαχο νομοσχέδιο άρχισε στις 27 του μήνα, υπό τη σκιά των οργισμένων αντιδράσεων των εργοδοτικών οργανώσεων και της αντιπολίτευσης, που υποστηρίζουν ότι η εφαρμογή του 35ωρου θα πλήξει την ανταγωνιστικότητα των γαλλικών επιχειρήσεων και θα συμβάλει μακροπρόθεσμα στην αύξηση της ανεργίας. Ο Λιονέλ Ζοσπέν, προκρίνοντας

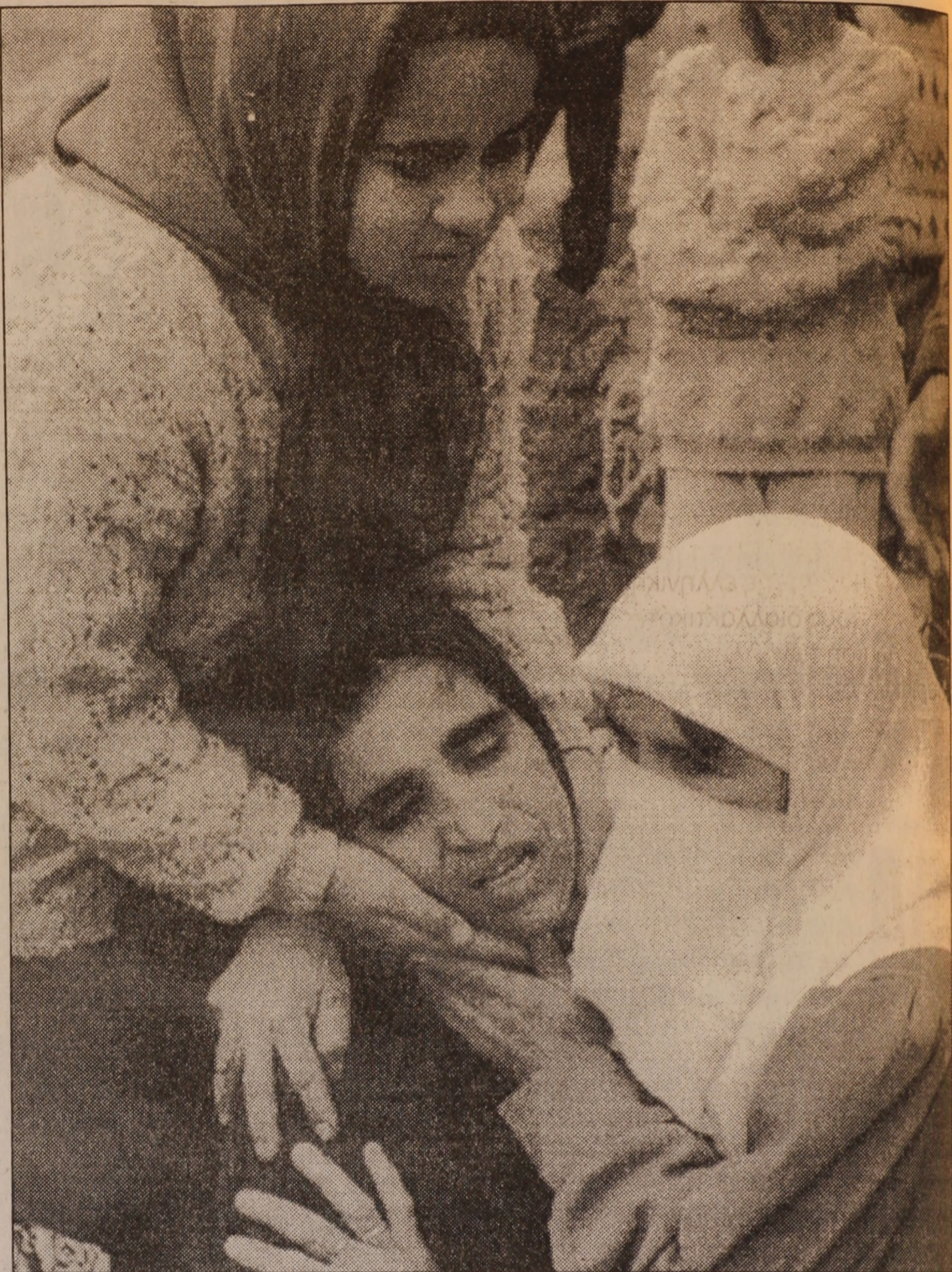
την ανοιχτή αντιπαράθεση με την εργοδοσία, ελπίζει ότι θα εκτονώσει τη λαϊκή δυσαρέσκεια και θα εξασφαλίσει πίστωση χρόνου.

ΤΟ ΙΡΑΚ ΣΤΗ ΣΚΙΑ ΤΟΥ «ΣΕΞ-ΓΚΑΙΗΤ»

Το νέο ροζ σκάνδαλο του συγκλονίζει τις τελευταίες μέρες το Λευκό Οίκο –με αιχμή όχι βέβαια τις ερωτικές περιπέτειες του Κλίντον, αλλά το γεγονός ότι ο πλανητάρχης πίεσε τη «σκορδόπιστη» Μόνικα Λεβίνσκι να ψευδορκήσει στην κατάθεση της στην άλλη «ροζ» υπόθεση που ακούει στο όνομα Πόλα Τζόουνς– ανάγκασε την Ουάσινγκτον να ανεβάσει τους τόνους απέναντι στον Σαντάμ Χουσεΐν. Ο εκπρόσωπος του Στέιτ Νηπάρτμεντ Τζέιμς Ρούμπιν δήλωσε το βράδυ της Δευτέρας ότι «εκπνέει ο χρόνος για διπλωματική λύση» και επανέφερε δραματικά στο προσκήνιο το θέμα της ανάληψης στρατιωτικής δράσης εναντίον του Ιράκ. Πάγο στις αμερικανικές κορώνες έβαλε βέβαια η Μόσχα, με την απόφαση Γέλτσιν να αποστείλει στη Βαγδάτη ειδικό απεσταλμένο για διαβουλεύσεις με την ιρακινή ηγεσία. Παράλληλα, ο υπουργός εξωτερικών της Ρωσίας επαναλάμβανε ότι η Μόσχα δεν πρόκειται να στηρίξει τη στρατιωτική δράση.

ΚΕΡΔΙΖΕΙ ΕΔΑΦΟΣ Ο ΤΣΕΡΝΟΜΙΡΝΤΙΝ

Ο ρώσος πρωθυπουργός Βίκτορ Τσερνομύρντιν έχει κερδίσει τον τελευταίο καιρό έδαφος στη μάχη της διαδοχής του

ρώσου προέδρου σε βάρος των μεταρρυθμιστών Μπορίς Νεμτσώφ και Ανατόλι Τσουμπάις, που έχουν παραγκωνιστεί σημαντικά μετά την απόφαση Γέλτσιν να τους πάψει από τα κρίσιμα υπουργεία Ενέργειας και Οικονομικών, αντίστοιχα, και να τους περιορίσει μόνο στα καθήκοντα των αντιπροέδρων. Ο ρώσος πρωθυπουργός, που είναι σαφέστατα πιο λαοφιλής από τους δύο αντιπροέδρους, στηρίζεται στις σημαντικές διασυνδέσεις που έχει στην παλιά νομενκλατούρα και στον

έλεγχο μεγάλων κρατικών μονοπωλίων και μεθοδεύει την πορεία του αργά αλλά σταθερά. Πολιτικοί αναλυτές όμως εκτιμούν ότι η περίοδος χάριτος και η στήριξη που παρέχει αυτή τη στιγμή ο ρώσος πρόεδρος στον Τσερνομύρντιν έχει ημερομηνία λήξης. Είναι σαφές ότι ο πρόεδρος Γέλτσιν δεν θα δεχτεί ποτέ να περιορισθεί σε ρόλο «κομπάρσου» στις πολιτικές εξελίξεις και δεν θα επιτρέψει στον Τσερνομύρντιν να φιγουράρει προκλητικά ως ο ισχυρός άνδρας της Ρωσίας.

Τραγικές μέρες ζουν οι πολίτες στην Αλγερία, καθώς μεγαλώνει ο κύκλος του αίματος. Η υπουργική «τρόικα» της Ε.Ε. (Βρετανία, Λουξεμβούργο, Αυστρία) πήγε στην Αλγερία για διαβουλεύσεις με την κυβέρνηση. Δεν ξέρουμε, όμως, αν πείσθηκε το καθεστώς –δεν φημίζεται για τη διαλλακτικότητά του να προχωρήσει σε ενέργειες εκτόνωσης της κατάστασης.

επιμέλεια: Ε. Κολλιοπούλου

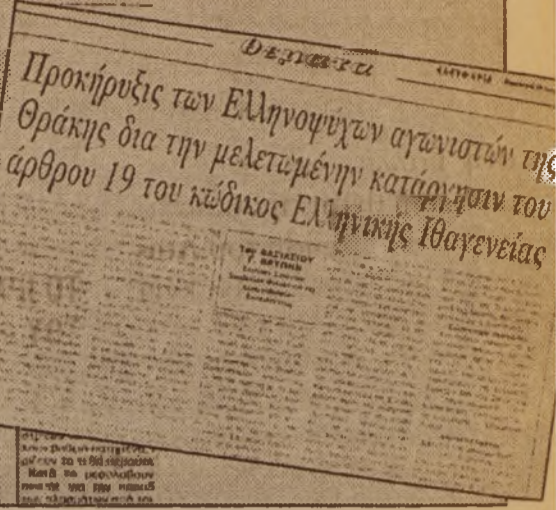
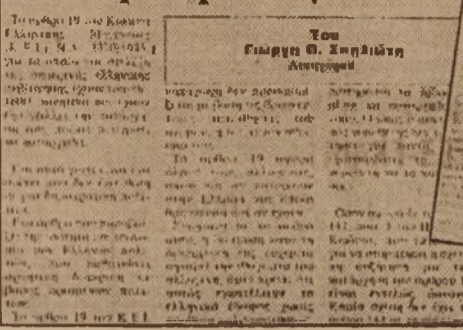
Η επικαιρότητα των μειονοτήτων

Η ομόφωνη απόφαση του υπουργικού συμβουλίου για την κατάργηση του άρθρου 19 του Κώδικα ελληνικής ιθαγένειας, την περασμένη εβδομάδα, σηματοδοτεί την προσπάθεια της κυβέρνησης για την κατάργηση των διακρίσεων σε βάρος των χιλιάδων μειονοτικών πολιτών στη χώρα. Επιπλέον, η παραπάνω απόφαση αποδεικνύει τη γενικότερη τάση της ελληνικής πολιτικής προς διαλλακτικότερη αντιμετώπιση των ελληνοτουρκικών διαφορών σύμφωνα με τη γνωστή αρχή της «βήμα προς βήμα» προσέγγισης. Από το 1955 -που θεσμοθετήθηκε το άρθρο 19 με τη διάταξη περί αλλογενών πολιτών- μέχρι σήμερα, 60.000 Έλληνες έχουν χάσει την ιθαγένειά τους. Τα τελευταία χρόνια υπήρχε μια κλιμακωτή πορεία στην εφαρμογή του άρθρου. Όμως, η μη αναδρομική ισχύς της αφομοιωτικής ρύθμισης για την κατάργηση του άρθρου δεν λύνει το πρόβλημα των χιλίων περίπου ιθαγενών που ζουν σήμερα στην Ελλάδα χωρίς να απολαμβάνουν τα στοιχειώδη δικαιώματα. Η καθιέρωση της διάταξης περί αλλογενών πολιτών σαράντα χρόνια πριν, αντασώταν στην καλλιέργεια της αντιπαράθεσης με τις γειτονικές χώρες - μια συνηθισμένη πρακτική στη διπλωματική ιστορία των βαλκανικών κρατών. Η συνύπαρξη πολλών λαών στην περιοχή δυσκόλευσε τη διαμόρφωση του κυρίαρχου εθνικού κράτους και την ενδυνάμυνση της αντίστοιχης εθνικής συνείδησης. Η πολιτική της άγνοιας μεταχείρισης των μειονοτήτων ήταν άλλοτε μέσο για τη ρύθμιση εσωτερικών προβλημάτων και άλλοτε εξυπηρέτουσε στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής.

••• Η πολιτισμική, κοινωνική και νομική πραγματικότητα του μειονοτικού φαινομένου στην Ελλάδα και η εξέλιξή του μέχρι σήμερα περιγράφεται σε σειρά εμπειριστωμένων άρθρων στο βιβλίο *Το Μειονοτικό φαινόμενο στην Ελλάδα. Μια συμβολή των κοινωνικών επιστημών*, από τις εκδόσεις Κριτική, 1997. Ο Χρήστος Ροζάκης προλογίζει την πρόσφατη και επίκαιρη αυτή έκδοση, που έχουν επιμεληθεί με ιδιαίτερη προσοχή οι Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης και Δημήτρης Χριστόπουλος. Σε κοινό τους άρθρο, «Ο εντοπισμός του μειονοτικού φαινομένου στην Ελλάδα», οι δύο επιστήμονες τονίζουν: «Παρ' όλες τις προθέσεις των ελληνικών κυβερνήσεων για τη ρηρηση των συμβατικών υποχρεώσεών τους δεν είναι λίγες οι φορές που παρατηρούνται οργανωμένες προσπάθειες με στόχο τη γλωσσική αφομοίωση μη ελληνόφωνων πληθυσμών, καθώς και την εχθρική συμπεριφορά απέναντί τους. Ιδιαίτερα μάλιστα μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου το ελληνικό κράτος αποφεύγει όχι μόνο τη διενέργεια καταγραφής των μειονοτικών γλωσσών, δείγμα της μέχρι τότε αναγνώρισης της ύπαρξής τους, αλλά και εκδηλώνει την αποστροφή έναντι σε κάθε ενδεχόμενο αποδοχής της έννοιας "μειονότητα". Συνακόλουθα, παρατηρείται σημαντική στροφή στην αντίληψη της κοινής γνώμης, βασισμένη περισσότερο στην άγνοια αλλά και στο φόβο που υποβόσκει σε καθετί διαφορετικό και ξένο. Η άμεση συμμετοχή Βλάχων, Αρβανιτών και σλαβοφώνων στο σχηματισμό του νεοελληνικού κράτους, αλλά και η συμβολή Αρμενίων και Εβραίων στις διαδικασίες οικονομικής ανάπτυξης, αποσιωπάται επιμελώς. Στην καλύτερη περίπτωση, η πολιτισμική ιδιαιτερότητα θα αντιμετωπίζεται στο εξής ως κάτι γραφικό στο μέτρο που δεν γίνεται αντιληπτή ως απειλή για την εθνική ομοιογένεια».

••• *Συνασός, Τοπογραφία της μνήμης*: Αποκαλυπτική και συγκινητική εκπομπή, το ντοκουμέντο για τη Συνασό της Καρπαδοκίας, που προβλήθηκε στη ΝΕΤ πριν από δεκαπέντε μέρες. Φωτογραφίες και ταινίες αρχείου, συγκινητικές μαρτυρίες Τούρκων και Ελλήνων, εικονογράφουν και διηγούνται τη συμβίωση των δύο λαών και το χωρισμό τους με την ανταλλαγή των πληθυσμών μετά τη συμφωνία της Λωζάννης. «Ήμουν επτά χρόνων τότε. Ζούσαμε καλά. Οι

Πρέπει να καταργηθεί το Άρθρο 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας

Τρεις μήνες αντιπαράθεσης για το άρθρο 19 στην εφημερίδα *Ελευθερία* της Καλαμάτας. Ο δικηγόρος Γιώργος Θ. Σηπλιώτη με εμπειριστωμένη επιχειρηματολογία απαντάει στα ελληνόψυχα παραγγέλματα του Βασιλείου Γ. Βρυώνη, «Επιτίμου Σχολικού Συμβούλου της Δευτεροβαθμίου Εκπαιδεύσεως».

Έλληνες ήταν έντιμοι σωστοί, άξιοι σεβασμού. Ήταν άπιστοι, αλλά τους άρεσε να δέχονται καλεσμένους. Όταν είχες ανάγκη, σου έδιναν πάντα χρήματα. Μας πλήρωναν καλά, μας έδιναν λιχουδιές. [...] Μεταξύ τους οι δύο λαοί δεν είχαν πρόβλημα. Συγκεντρωνόμαστε χωριστά, αλλά είχαμε έναν τρόπο να συμβιώνουμε. Τις συγκεντρώσεις για τα οικονομικά τις έκαναν μόνοι τους. Μαζί μας πηγαίναν στα καφενεία και στις γιορτές.» «Οι Τούρκοι μας αγαπάγανε. Παίζαμε με τα τουρκάκια πετροπόλεμο. Ο χότζας μάς μάθαινε τουρκικά μία ώρα την ημέρα. Όταν ερχόταν το Πάσχα, οι τούρκοι φίλοι μας περιμέναν την κολούρα και το αυγό. [...] Εμείς που γεννηθήκαμε, ζήσαμε και μεγαλώσαμε στην Τουρκία και φύγαμε από εκεί, σήμερα τι συναισθήματα να έχουμε; Δεν τους μισώ τους Τούρκους. Όπως και ο τουρκικός λαός δεν μας μισεί. Αλλά οι εκάστοτε κυβερνήσεις των έχουν συμφέροντα...».

••• Δύο χρόνια κλείνουν από την κρίση στα Ίμια, στις 31 Ιανουαρίου 1996. Μια ημερομηνία που σηματοδότησε την αρχή της πιο έντονης ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης των τελευταίων χρόνων. Σε πείσμα της όποιης γεωπολιτικής στρατηγικής των διεθνών επιτελείων ή της εθνικιστικής λογικής, οι δημοσιογράφοι στο Αιγαίο και στη Θράκη για την ειρήνη θα συναντηθούν φέτος για δεύτερη φορά στη Σμύρνη. Μια πρωτοβουλία που ξεκίνησε πέρσι, με την πρώτη συνάντησή τους στη Χίο, με σκοπό την καθιέρωση της 31ης Ιανουαρίου ως ημέρας δράσης ενάντια στη «δημοσιογραφία» - κατασκευή των ειδήσεων. Στη φετινή συνάντηση θα συζητηθούν: *Τύπος και μειονότητες στην Ελλάδα και την Τουρκία, Η πρώτη σελίδα της εφημερίδας*. Συμμετέχουν ως ομιλητές πολιτικοί, καθηγητές και δημοσιογράφοι και από τις δύο χώρες.

Ο Ζολά, η υπόθεση Ντρέυφους

του Δημήτρη Δημητράκου

Στις 13 Ιανουαρίου 1998 κλείνουν ακριβώς εκατό χρόνια από τη δημοσίευση του περίφημου Κατηγορώ του Ζολά στην εφημερίδα Ωρόρ (Η Αυγή) που διηύθυνε ο Ζορζ Κλεμανσό. Στο άρθρο αυτό, που ήταν ανοιχτή επιστολή προς τον Πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας, ο Εμίλ Ζολά κατήγγειλε σε υψηλούς τόνους την αδικία που είχε διαπράξει η στρατιωτική δικαιοσύνη εις βάρος του λοχαγού Αλφρέντ Ντρέυφους. Η συγγραφή και δημοσίευση του άρθρου αυτού ήταν μια εξαιρετικά θαρραλέα πράξη εκ μέρους ενός φημισμένου συγγραφέα – που δεν είχε βέβαια ανάγκη προσωπικής αυτοπροβολής μέσα από την αναστάτωση που προκάλεσε η υπόθεση που έφερε εις φως. Σκοπός του ήταν η αποκατάσταση της αλήθειας και της δικαιοσύνης, παραμερίζοντας οποιεσδήποτε άλλες σκοπιμότητες που η πλειονότητα των συμπατριωτών του τότε θεωρούσε ως επιτακτικές: την προφύλαξη της αίγλης και της ενότητας του Στρατού ενόψει μελλοντικού πολέμου με τη Γερμανία και τη διατήρηση της εθνικής ομοψυχίας στο νέο και επισφαλές πλαίσιο της Τρίτης Γαλλικής Δημοκρατίας.

Ο Εμίλ Ζολά και η πρώτη σελίδα της Ωρόρ, με το περίφημο «Κατηγορώ» του.

και ο ρόλος των διανοουμένων

τόχος του Ζολά, μέσα από το επίμαχο άρθρο του ήταν η ονομαστική καταγγελία των υπευθύνων της σκευωρίας εναντίον ενός αθώου αξιωματικού, το μόνο φταίξιμο του οποίου ήταν ότι ήταν Εβραίος. Όταν ενισχύθηκαν οι υποψίες εκ των υστέρων ότι είχε καταδικασθεί άδικα να περάσει το υπόλοιπο της ζωής στο κολαστήριο της Νήσου του Διαβόλου της Γαλλικής Ινέας, οι στρατηγοί, με τη συνένοχη κάλυψη πολιτικής ηγεσίας, προσπάθησαν να αποκρύψουν την αλήθεια από την κοινή γνώμη, όμως και όταν αποκαλύφθηκε ότι ο πραγματικός ένοχος προδο-
ς στρατιωτικών μυστικών στους Γερμανούς, δεν ήταν ο Ντρέυ-
ς, αλλά ο Εστερχάζυ. Φρόντισαν τότε να απαλλάξουν τον τελευ-
το από οποιαδήποτε κατηγο-
ση, σε μια δίκη που έγινε κε-
τισμένων των θυρών, μόνο και
το για να αποφευχθεί η ανα-
νιση της υπόθεσης Ντρέυ-
ς και ζητηθούν ευθύνες για
αρχικό σφάλμα.

ταν πείστηκε ο Ζολά από τα
αρχεία που είχε στα χέρια του
την αδικία που είχε γίνει και
από την οχύρωση των κρατούντων
από το «δεδικασμένο» για
καταιωθεί η αναθεώρηση της
ης Ντρέυφους, προσπάθησε
α τελικά πέτυχε— μέσω του
ηρου του να σύρει κυριολεκτι-

τους υπεύθυνους στη δικαιοσύνη, εφόσον μέσα από το *Κατηγορώ*
γε το κύρος και την αξιοπιστία των στρατιωτικών δικαστών, οι
οίοι δεν μπορούσαν πια να αποφύγουν την πρόσφυγή στη δικαιο-
τη ελπίζοντας στην καταδίκη του Ζολά και στη συσκότιση της
ύθεσης. Ο Ζολά μνηύθηκε για κατασυκοφάντηση του Στρατού
των δικαστών του. Όμως η πράξη του πήγαινε πιο πέρα, εφόσον
μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης αισθάνθηκε θιγμένο από τη
ση του. Πολλοί από εκείνους που είχαν συμπαραταχθεί εναντίον
Ζολά και του αιτήματος της αναθεώρησης της δίκης του Ντρέυ-
ς ήταν ορκισμένοι εχθροί των Εβραίων, αλλά και των δημοκρα-
ών θεσμών. Αυτοί αποτέλεσαν τη ραχοκοκαλιά που μέσα από
«υπόθεση Ντρέυφους» απέκτησε συγκεκριμένη φυσιογνωμία:
νήθηκε έτσι η Γαλλική δεξιά: εθνικιστική, αντισημιτική και αντι-
οκρατική.

Όμως, η παράταξη εκείνων που είχαν στρέψει τα πυρά εναντίον
Ζολά, του Κλεμανσό και της αναθεώρησης της δίκης περιείχε
πολλά «δημοκρατικά» στοιχεία. Πολλοί σθεναροί υπερασπι-
ς των θεσμών της Τρίτης Δημοκρατίας, πατριώτες και αντιβασι-
αί, θεωρούσαν ότι ο Στρατός ήταν δημιούργημα του νεοσύστατου
οκρατικού κράτους και έπρεπε να διατηρήσει την ενότητα και το
ος του, έστω και με τη θυσία ενός ανθρώπου που ήταν, ενδεχομέ-
ς, αθώος, αλλά έτσι κι αλλιώς αποτελούσε «ξένο σώμα»: δεν μπο-
σε, σύμφωνα μ' αυτούς να λογισθεί ως εντελώς Γάλλος, εφόσον
ν Εβραίος στο θρήσκευμα.

Ον αντισημιτισμό αυτόν τον συμμερίζονταν και πολλοί σοσιαλι-
ς οι οποίοι καταφέρνονταν εναντίον του «εβραϊκού κεφαλαίου»
δεν ήθελαν με κανένα τρόπο να εμπλακούν σε μια «ενδο-αστική

διένεξη». Το γεγονός, μάλιστα ότι ο λοχαγός Ντρέυφους ήταν γόνος
εύπορης ισραηλιτικής οικογένειας και πολλοί μεγαλοαστοί ομόθη-
σκοί του είχαν ταχθεί υπέρ της αναθεώρησης της δίκης, βάρυνε εκ
πρώτης όψεως εις βάρος του στα μάτια των σοσιαλιστών τότε. Ο
ίδιος ο Ζωρές, ο μεγάλος σοσιαλιστής ηγέτης που δολοφονήθηκε λί-
γες μέρες πριν τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεο, είχε αρχικά αντιτα-
χθεί στην ανάμειξη των σοσιαλιστών σ' αυτήν την υπόθεση, η οποία
είχε θεωρηθεί αποπροσανατολιστική των «πραγματικών στόχων»
του εργατικού κινήματος¹.

Ο Ζωρές άλλαξε στάση όταν τον έπεισε ο καθολικός σοσιαλιστής
Λουσιέν Ερρ για την αθωότητα του Ντρέυφους². Δεν ήταν δυνατόν

στον Ζωρές να αδιαφορήσει
μπρος την ανάγκη να δικαιωθεί
ένας αθώος. Και η στάση του
Ζωρές υιοθετήθηκε τελικά από
τους Γάλλους σοσιαλιστές. Αυτό
όμως δεν έγινε αμέσως. Η «ορ-
θόδοξη» σοσιαλιστική γραμμή
που αντιπροσώπευε ο μαρξιστής
Ζυλιέν Γκεντ ήταν εκείνη της μη
ανάμειξης στην υπόθεση Ντρέυ-
φους. Αυτή ήταν, άλλωστε και η
γραμμή όλης της Ευρωπαϊκής
σοσιαλδημοκρατίας. Ο Βίλχελμ
Λίμπκνεχτ, παλιός φίλος και συ-
νεργάτης του Μαρξ, ηγετικό
στέλεχος του Γερμανικού Σο-

Ο λοχαγός Άλφρεντ Ντρέυφους, φωτογραφημένος (ανφάς και
προφίλ) από τις διωκτικές αρχές, στις 5 Ιανουαρίου 1895.

σιαλδημοκρατικού Κόμματος και γραμματέας των ξένων σοσιαλδη-
μοκρατικών κομμάτων στο Βερολίνο είχε εκφρασθεί επανειλημμέ-
να εναντίον οποιασδήποτε παρέμβασης των σοσιαλιστών στην περι-
βόητη «Υπόθεση Ντρέυφους», η οποία δεν αφορούσε την εργατική
τάξη. Μάλιστα ο Λίμπκνεχτ σε κάποια στιγμή πήγε ακόμα πιο πέρα
εκφράζοντας την πεποίθηση ότι ο Ντρέυφους δεν ήταν αθώος. Η μό-
νη «χρησιμότητα» που είχε για τους σοσιαλιστές η Υπόθεση Ντρέυ-
φους κατά τον Λίμπκνεχτ ήταν ότι έδειξε πόσο επικίνδυνη είναι η
στρατιωτική κατασκοπεία³.

Χάρη στη σθεναρή στάση του Ζωρές οι Γάλλοι σοσιαλιστές στήρι-
ξαν τον Ντρέυφους και μαζί τους συμπαρατάχθηκε ένα μεγάλο φά-
σμα πολιτικών δυνάμεων. Η παράταξη αυτή αυτοπροσδιορίστηκε
ως αριστερή και αποκρυστάλλωσε ορισμένα από τα χαρακτηριστι-
κά της φυσιογνωμίας της: αντιμilitαριστική, αντικληρική, αντι-εθνι-
κιστική, υπέρ των δημοκρατικών θεσμών και των ανθρωπίνων δι-
καιωμάτων. Η αντίθεση με τη δεξιά παράταξη ήταν απόλυτη. Και σε
μεγάλο βαθμό η τομή ανάμεσα στις δύο παρατάξεις ισχύει μέχρι ση-
μερα. Δεν πρέπει να αγνοείται, όμως, ότι η τομή ανάμεσα σ' αυτά
που αποκαλούμε «δεξιά» και «αριστερά» σχηματίστηκε με αφορμή
την ηθική στάση που υιοθέτησε ένας άνθρωπος του πνεύματος, αψη-
φώντας το τίμημα της στάσης του αυτής που ήταν χλευασμός, η δημό-
σια κατακραυγή εναντίον του, ακόμα και απόπειρες λιντσαρισμα-
τός του από τα εξαγριωμένα πλήθη και τελικά η καταδίκη του από το
δικαστήριο.

Η πράξη του Ζολά θεωρήθηκε από πολλούς αφετηρία και σύμβο-
λο του στρατευμένου διανοουμένου, τον οποίον ενσάρκωσε αργότε-
ρα ο Ζαν Πολ Σαρτρ. Ο διανοούμενος υπηρετεί πιστά μια ιδεολο-

γία, μια παράταξη, ενδεχομένως ένα κόμμα⁴. Είναι, άραγε, αυτή η ορθή ερμηνεία της πράξης του Ζολά; Είναι ο Ζολά το πρότυπο του homo ideologicus, με τον οποίο ταυτίζει η σύγχρονη «πολιτικώς ορθή» σκέψη τον ακέραιο διανοούμενο; Ας εξετάσουμε τα πράγματα με τη λογική τους σειρά.

Ο Ζολά υπηρετεί την αλήθεια και τη δικαιοσύνη. Ζητάει την αναθεώρηση της δίκης Ντρέυφους όταν πείθεται ότι παραχαράσσεται η αλήθεια και επικρατεί η αδικία. Η θέση που υποστηρίζει είναι ότι δεν υπάρχουν ανώτερες σκοπιμότητες υπέρ των οποίων αξίζει τον κόπο να θυσιάσει η αλήθεια. Η αντίθετη πλευρά είχε υποστηρίξει ακριβώς το αντίθετο: ακόμα και αν ήταν αθώος ο άτυχος λοχαγός, η τιμή και η ενότητα του Στρατεύματος απαιτούσε την παρασιώπησή της. Ισαξία σε κυνισμό με αυτήν στάση ήταν και του Μπέρτολντ Μπρεχτ, ο οποίος είχε δηλώσει χωρίς περιστροφές στον αμερικανό φιλόσοφο Σύντνεϋ Χουκ το 1936, τον καιρό των δικών της Μόσχας, ότι οι κατηγορούμενοι παλιοί Μπολσεβίκοι Ζινόβιεβ, Κάμενεβ, Σμίροβ κ.ά. έπρεπε να εκτελεστούν, παρά το γεγονός ότι ήταν αθώοι («Όσο πιο αθώοι, τόσο πιο άξιοι θανάτου είναι»)⁵.

Η αντικειμενική αλήθεια δεν είναι πάντα χειροπιαστή και μονοδιάστατη. Μερικές φορές, όμως, είναι. Και τότε έχει δεσμευτικό και υποχρεωτικό χαρακτήρα η αποδοχή της. Η προτροπή στην παράβλεψη, αποσιώπηση ή παραποίηση της, προερχόμενη από έναν πνευματικό άνθρωπο είναι ό,τι χειρότερο μπορεί αυτός να προσφέρει στο περιβάλλον του. Και είναι αυτό ακριβώς που έχει κάνει στον αιώνα μας ο διανοούμενος που παίζει τον ρόλο του homo ideologicus. Η ταύτιση του τελευταίου με τον Ζολά στο ρόλο του υποστηρικτή του Ντρέυφους είναι, επομένως, λανθασμένη. Και το λάθος προέρχεται από μια σύγχυση η οποία συνίσταται στο ότι οι πολιτικές δυνάμεις που στήριξαν τότε την αναθεώρηση της δίκης απέκτησαν την ταυτότητά τους ως «αριστερές» εναντίον των «δεξιών» πολιτικών δυνάμεων που είχαν αντιταθεί σ' αυτήν. Αυτό το πρόβλημα θίγει ο Μαρσέλ Προυστ, με το απόμακρο και ελαφρά ειρωνικό ύφος του στις τελευταίες σελίδες του μνημειώδους έργου του, αναλογίζεται τις μεταμορφώσεις των πολιτικών κομμάτων αργότερα⁶. Οι νεώτερες γενιές δυσκολεύονταν να πιστέψουν ότι ο Κλεμανσό είχε παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο υπέρ του Ντρέυφους μαζί με τις «αριστερές» πολιτικές δυνάμεις της εποχής εκείνης, δεδομένου ότι ο μετέπειτα ρόλος του τον τοποθέτησε στην «άλλη» πλευρά. Όμως αυτή η τοποθέτηση έγινε με κριτήρια που δημιουργήθηκαν με την έκρηξη και την εξέλιξη της Υπόθεσης Ντρέυφους. Ο Κλεμανσό είχε εφαρμόσει σκληρά μέτρα εναντίον απεργών όταν ήταν Υπουργός εσωτερικών και αργότερα Πρωθυπουργό (1906-11). Στη δεύτερη πρωθυπουργία του το 1917 αντιμετώπισε αμείλικτα περιπτώσεις ανταρσίας στο μέτωπο, παρά τις διαμαρτυρίες των σοσιαλιστών. Ως εκ τούτου, οι ίδιες οι δυνάμεις που αυτοπροσδιορίζονταν ως «αριστερές» μέσα από την υπόθεση στην οποία εκείνος είχε παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο, έπαυσαν να ταυτίζονται μαζί του, παραβλέποντας ότι τα κριτήρια κατηγοριοποίησης με τα οποία λειτουργούσαν ήταν ιστορικά και όχι λογικά, και ότι επομένως δεν

Αναπαράσταση της καθαίρεσης του λοχαγού Ντρέυφους, όπως δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Le Petit Journal*, της 13 Ιανουαρίου 1895.

αποκαλύφθηκε δεν αμφισβητήθηκε από κανέναν, όποια και αν ήταν η ιδεολογική του τοποθέτηση. Η συμβολή του Ζολά, καθώς και της ελεύθερης, μαχητικής δημοσιογραφίας στην ηρωική της εποχή συνίσταται στην πεποίθηση ότι τελικά οι περισσότεροι άνθρωποι είναι σε θέση να αναγνωρίσουν και να δεχθούν την αλήθεια όταν φανερώνεται δημόσια. Το ουσιαστικό χρέος του πνευματικού ανθρώπου, ιδίως εκείνου που θέλει να λογίζεται προοδευτικός είναι να λέει την αλήθεια στο μέτρο των δυνάμεων και της κρίσης του, όποια και αν είναι αυτή, και να μάχεται για την επικράτησή της, χωρίς παρακροτήσεις και χωρίς νοθεύσεις υπέρ άλλων σκοπιμοτήτων. Αυτό είναι το μεγάλο μάθημα του Ζολά, μάθημα ηθικό και όχι ιδεολογικό, το οποίο εξακολουθεί μετά από εκατό χρόνια να είναι επίκαιρο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πάνω στην υπόθεση Ντρέυφους η βιβλιογραφία (ιδίως η γαλλική) είναι ατελείωτη. Μία σαφής εικόνα προκύπτει από την ανάγνωση του *L'Affaire Dreyfus a l'heure de la verite* του Armand Lanoux στο Gilbert Guilleminault (1991) *Le Roman Vrai de la IIIe et de la IVe Republique*, Paris: Laffont τ. 1, σ. 323-381. Επίσης Alfred Cobban (1965) *A History of Modern France* τ. 3 1871-1962, London: Penguin, 1974 σ. 48-57. Πάνω στην στάση των σοσιαλιστών στην υπόθεση Ντρέυφους, βλ. Leon Blum (1935) *Souvenirs sur l'affaire Dreyfus*, και James Joll (1955) *The Second International 1889-1914*, London: Weidenfeld and Nicolson.
2. James Joll ο.π. σ. 83.
3. Wilhelm Liebknecht (1899) 'Nachträgliches zur «Affaire», *Die Fackel*, τ. 1, αριθμ. 18-19, Wien Σεπτ.-Οκτ. 1899. Αναφέρεται στον James Joll ο.π. σ. 86.
4. Στο θέμα αυτό έχω επεκταθεί από ευρύτερη θεωρητική σκοπιά στο *Επίμετρο της εργασίας μου* (1988) *Ενάντια στο ρεύμα*, Αθήνα: Παπαζήσης.
5. Αναφέρεται από τον Robert Conquest στο (1969) *The Great Terror*, Ανανεωμένη έκδοση London: Penguin 1971 σ. 678.
6. Marcel Proust (1927) *Le temps retrouve*. Τελευταίος τόμος του *A la recherche du temps perdu*, Paris: Gallimard, Ed. Pleiade, τ. III (1954) σ. 958.
7. Marcel Proust (1927) *Le temps retrouve* ο.π. σ. 914-15.

Γα γεγονότα

Το 1894 είχε κατηγορηθεί ως προδότης ο εβραϊκής καταγωγής λοχαγός Αλφρέδος Ντρέυφους (Alfred Dreyfus). Ο Ντρέυφους τον καιρό εκείνο υπηρετούσε στο Γραφείο Πληροφοριών του Γενικού Επιτελείου του Γαλλικού Στρατού που έδρευε στο Παρίσι. Κατηγορήθηκε ότι μεταβίβασε απόρρητες πληροφορίες στους Γερμανούς. Η κατηγορία αυτή εκτοξεύθηκε από την αντιδημοκρατική εφημερίδα *Libre Parole*. Η αφορμή δόθηκε για μια λυσσαλέα αντισημιτική και αντιδημοκρατική επίθεση. Ο Ντρέυφους παραπέμφθηκε στο στρατοδικείο με σχεδόν ανύπαρκτα στοιχεία.

Η όλη υπόθεση είχε ξεκινήσει από την ανακάλυψη ενός «μνημονίου» που είχε συντάξει κάποιος άγνωστος και απευθυνόταν στον ακόλουθο της Γερμανικής Πρεσβείας στο Παρίσι Σβάρτσκοπεν (Schwarzkoppen). Οι υποψίες πιάθηκαν στον Ντρέυφους, επειδή ήταν ο μόνος ισραηλιτικής καταγωγής που υπηρετούσε στο Γραφείο Πληροφοριών. Οι ενδείξεις για την ενοχή του ήταν σχεδόν ανύπαρκτες, βασιμμένες σε έγγραφα που τον ενοχοποιούσαν, αλλά η γνησιότητα των οποίων άφηνε πολλά ερωτηματικά και τελικά αποδείχθηκαν πλαστά. Η ελεπίθηση, όμως, που κυριαρχούσε στους επιτελείς, ότι ο μοναδικός ισραηλίτης στο Γραφείο Πληροφοριών θα πρέπει να είναι και ο πιθανότερος προδότης, ήταν αυτό που κυριάρχησε στην κρίση τους. Ο Ντρέυφους καταδικάστηκε ως προδότης και του επιβλήθηκε η ποινή της κατ'αίρεσης από το στράτευμα και της ισόβιας φυλάκισης στη Νήσο του Διαβόλου της Γαλλικής Γουιάνας.

Η υπόθεση αυτή προκάλεσε σφοδρές συζητήσεις στη Βουλή και στον τύπο. Ο αντισημιτισμός βρισκόταν σε έξαρση; η ασφάλεια της Γαλλίας ανδύνευε, εφόσον υπονομευόταν η χώρα από τους Εβραίους, έναν εσωτερικό εχθρό, ένα «ξένο σώμα», που όχι μόνο κατείχε, ως μη έδει, μεγάλη οικονομική δύναμη, αλλά δεν δίσταζε να τουλήσει στρατιωτικά μυστικά στον εξωτερικό εχθρό.

Στο μεταξύ, αρχίζει να διαμορφώνεται και ένα μέτωπο δυνάμεων υπέρ του αδικημένου – όπως τελικά αποδείχθηκε – λοχαγού Ντρέυφους. Η οικογένειά του ζητούσε να γίνει αναθεώρηση της δίκης, υποστηρίζοντας ότι οι κατηγορίες εναντίον του είχαν βασιστεί σε πλαστά έγγραφα. Η πλευρά υπέρ του Ντρέυφους, όμως, είχε τότε ελάχιστους υπερασπιστές. Ακόμα και ο Εμίλ Ζολά, στην πρώτη φάση, δεν ήταν καθό-

ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

GODEFROI CAVAIGNAC (1853-1905)

Στρατηγός, Υπουργός Στρατιωτικών, φημισμένος *antidreyfusard*, εγγονός του Jean-Baptiste Cavaignac (1762-1829) που διατέλεσε υπουργός στρατιωτικών της Γαλλικής Επανάστασης, αλλά και γιος του Louis-Eugene Cavaignac, γνωστού ως «τυφεκιστή» λόγω της αιματηρής καταστολής της λαϊκής εξέγερσης του 1848. Με αυτήν την αντιμοναρχική και συγχρόνως αντιλαϊκή οικογενειακή παράδοση, ο στρατηγός Γκοντεφρούα Καβενιάκ, ήταν αυστηρός, *antidreyfusard*, αλλά και αδέκαστος. Ανέκρινε προσωπικώς τον επικεφαλής της Υπηρεσίας Πληροφοριών του Επιτελείου συνταγματάρχη Ανρί, όταν ανέλαβε καθήκοντα Υπουργού Στρατιωτικών τον Αύγουστο το 1898. Ο Ανρί αναγκάστηκε να ομολογήσει την πλαστογραφία του. Στις 17 Σεπτεμβρίου, με βάση τις νέες ενδείξεις που είχαν προκύψει από αυτήν την ανάκριση, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε την αναθεώρηση της δίκης Ντρέυφους. Ο Καβενιάκ παραιτήθηκε αμέσως μαζί με τους στρατηγούς Boisdeffre, Zurlingen και Chanoine, που είχαν καλύψει τον Henry σ' όλη τη διάρκεια της υπόθεσης.

GEORGES CLEMENCEAU (1841-1929)

Ριζοσπαστικός πολιτικός, ιατρός το επάγγελμα, δήμαρχος και στη συνέχεια βουλευτής που καθόταν στα ακραία αριστερά καθίσματα της βουλής. Ο Κλεμανσό ήταν γνωστός και ως «τίγρης», τόσο επίφοβοι ήταν οι λόγοι του στη Βουλή, αλλά και το σπαθί του και το πιστόλι του σε μονομαχίες που τότε ήταν συχνές. Εξαιρετικά θαρραλέος και συγχρόνως πανούργος πολιτικός, ανήκε στην ιακωβινική παράδοση της εκκοσμικευμένης και συγκεντρωτικής πολιτικής εξουσίας. Στην υπόθεση Ντρέυφους έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο δημοσιεύοντας στην εφημερίδα του *L'Aurore* το άρθρο του Ζολά, αλλά και αργότερα μέσα στο δικαστήριο. Πάντα φιλελεύθερος, πάλαιψε εναντίον της λογοκρισίας και υπέρ του διαχωρισμού της εκκλησίας από το κράτος. Δεν έπαψε, όμως ποτέ να είναι γάλλος πατριώτης πριν απ' όλα. Η καταστολή του κινήματος των ανθρακωρύχων απεργών όταν ήταν πρωθυπουργός (1906-99) μετέβαλαν την εικόνα που είχε ως «αριστερός» πολιτικός. Η εικόνα του «δεξιού» χαρακτήρα της πολιτικής του επιβεβαιώθηκε στα μάτια των συγχρόνων του στην τελευταία φάση του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου όταν ανέλαβε την πρωθυπουργία το 1917 και πάλαιψε με όλα τα μέσα εναντίον της εθνικής ηττοπάθειας, μη διστάζοντας να λάβει σκληρά μέτρα εναντίον ειρηνιστών ή διστακτικών απέναντι στον εχθρό, προβαίνοντας σε συλλήψεις και υπογράφοντας θανατικές εκτελέσεις στο μέτωπο. Έκλεισε την πολιτική σταδιοδρομία χάνοντας την εκλογή στην προεδρία της δημοκρατίας το 1920 εναντίον του Paul Deschanel.

PAUL DEROULEDE 1846-1914

Ιδρυτής και πρόεδρος της Ένωσης Πατριωτών (*Ligue des Patriotes*), ακροδεξιός εθνικιστικής οργάνωσης. Ο Ντερουλέντ αποπειράθηκε πραξικόπημα κατά της δημοκρατίας το 1899 με αφορμή την υπόθεση Ντρέυφους, όταν αυτή έφτασε στο αποκορύφωμά της το 1898, με ευκαιρία τον ξαφνικό θάνατο του προέδρου της δημοκρατίας Felix Faure. Δραπέτευσε στην Ισπανία και επέστρεψε το 1905.

ALFRED DREYFUS (1859-1935)

Λοχαγός του πυροβολικού, εβραϊκής καταγωγής, που καταδικάστηκε ως προδότης βάσει πλαστών στοιχείων το 1894 για να αποκατασταθεί τελικά δώδεκα χρόνια αργότερα. Στη διάρκεια αυτή ολόκληρη η Γαλλία δοκιμάστηκε ηθικά και πολιτικά. Ο ίδιος ο Ντρέυφους έδινε την εντύπωση προσωπικότητας με εντελώς στρατιωτική νοοτροπία. Η πραγματική του προσωπικότητα ήταν πιο σύνθετη όπως φάνηκε από τη δημοσίευση του ημερολογίου του αργότερα. Όμως, η εντύπωση που έδινε τότε ήταν ότι είχε περισσότερα κοινά με τους στρα-

τιωτικούς που τον καταδίκασαν και σχεδόν τίποτα το κοινό με τους υποστηρικτές του. Ο Ντρέυφους ήταν πατριώτης, μιλιταριστής, ρεβανσιστής με τη Γερμανία και απόλυτα ευθυγραμμισμένος με τον στρατιωτικό κώδικα τιμής. Αρνήθηκε, όμως, να αυτοκτονήσει, όταν «διακριτικά» του το πρότειναν το 1894, για να μην προκληθεί σκάνδαλο. Ανέλαβε να υπερασπίσει την τιμή του, και να μη διευκολύνει με αυτόν τον τρόπο, τη θέση των ανωτέρω του.

EDOUARD DRUMONT 1844-1917

Συγγραφέας και πολιτικός, διαβόητος για τον αντισημιτισμό του. Έγραψε το βιβλίο *La France juive* (1886). Επίσης ήταν εκδότης της ακροδεξιής εφημερίδας *La libre parole*. Έπαιξε κυρίαρχο ρόλο στην υπόθεση Ντρέυφους. Είναι κυρίως υπεύθυνος για τη δημοσίευση πληροφορίας που είχε διοχετεύσει ο συνταγματάρχης Ανρί στην εφημερίδα του Ντρυμόν στις 29 Οκτωβρίου 1894, όταν το Γενικό Επιτελείο υπό τον Μερσιέ δίσταζε να προσαγάγει τον Ντρέυφους σε δίκη, λόγω έλλειψης στοιχείων. Η καταγγελία της προσπάθειας αποσιώπησης της όλης ιστορίας καταγγέλθηκε από τον Ντρυμόν, εξαναγκάζοντας την ηγεσία του στρατεύματος να προχωρήσει στη δίκη.

WALSIN ESTERHAZY (1847-1923)

Γάλλος, ουγγρικής καταγωγής ταγματάρχης του γαλλικού στρατού, που υπηρετούσε στο Γραφείο Πληροφοριών του Επιτελείου. Ο Εστερχάζυ ήταν πιθανότατα διπλός πράκτορας και ασφαλώς ο πραγματικός συγγραφέας του αρχικού «μνημονίου» για το οποίο καταδικάστηκε ο Ντρέυφους. Ο Εστερχάζυ ήταν γνωστός για την ευμετάβολη και αλλοπρόσαλλη προσωπικότητά του, τα χρέη του και την προκλητικότητα των τρόπων του. Του δόθηκε πλήρης κά-

λυψη από τους ανώτερους του στο Γραφείο Πληροφοριών όταν ανακαλύφθηκε ότι ήταν ένοχος και αθώωθηκε σε δίκη που του έγινε, με δικό του αίτημα στις 10 Ιανουαρίου 1898. Το άρθρο του Ζολά *J'accuse*, δημοσιεύθηκε τρεις μέρες αργότερα και αναφερόταν σ' αυτήν την απόφαση ως «διατεταγμένη». Η κατηγορία κατά του Ζολά, όταν δικάστηκε για το επίμαχο άρθρο επικεντρώθηκε σ' αυτήν ακριβώς τη δυσφημιστική για το Στράτευμα κατηγορία.

Τελικά η ενοχή του Εστερχάζυ αποδείχθηκε με την ομολογία και την αυτοκτονία του συνταγματάρχη Ανρί, οπότε ο πράκτορας διέφυγε στην Αγγλία. Την ενοχή του παραδέχθηκε προκλητικά σε πολλές ιδιωτικές συναντήσεις που είχε με φίλους μεταξύ των οποίων ήταν το 1898 ενώπιον του δημοσιογράφου Frank Arris και του συγγραφέα Oscar Wilde, που τότε ζούσε στο Παρίσι.

JULES GUESDE (1845-1922)

Πολιτικός ηγέτης της γαλλικής αριστεράς, μαρξιστής, αντίπαλος του Jean Jaures, διεθνιστής, ιδρυτής του *Parti Ouvrier Francais* (1880) που είναι ο προπάτορας του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος. Η στάση του Γκεντ όσον αφορά την υπόθεση Ντρέυφους ήταν ότι η εργατική τάξη δεν έπρεπε να αναμιχθεί σε μια υπόθεση που δεν την αφορούσε. Ήταν η «ορθόδοξη» σοσιαλιστική στάση που συμμεριζόταν και ο γερμανός σοσιαλιστής Λίμπκνεχτ (Wilhelm Liebknecht 1826-1900 ο οποίος μάλιστα σε άρθρο του υποστήριζε την πιθανή ενοχή του Ντρέυφους) και αρχικά ο ίδιος ο Ζαν Ζωρές, θεώρησε, ωστόσο, ότι το άρθρο *J'accuse* του Ζολά ήταν η μεγαλύτερη επαναστατική πράξη του αιώνα. Ο Γκεντ τελείωσε την σταδιοδρομία του προσχωρώντας σε εθνικιστικές θέσεις στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Στη διάρκειά του διατέλεσε υπουργός (1914-16).

HUBERT JOSEPH HENRY 1846-1898

Συνταγματάρχης του γαλλικού στρατού, διευθυντής του γραφείου πληροφοριών του Γαλλικού Επιτελείου Στρατού από το 1893, ήταν κυρίως υπεύθυνος για την κατασκευή πλαστών εγγράφων που διοχετεύονταν στον εχθρό μέσω «διπλών πρακτόρων», όπως ήταν ο Εστερχάζυ. Πεπεισμένος ότι ένα έγγραφο υπό τύπον «μνη-

λου πεπεισμένος για την αθωότητα του λοχαγού.

Σχηματίστηκε, όμως γρήγορα ένα μέτωπο *dreyfusard*, δηλαδή υποστηρικτών της αθωότητας του Ντρέυφους ή, εν πάση περιπτώσει, υπέρ της αναθεώρησης της δίκης, στο οποίο μετείχαν δημοκράτες, ανθρωπιστές και άνθρωποι με ελεύθερο πνεύμα αρχικά. Οι μετέπειτα εξελίξεις συσπείρωσαν τους σοσιαλιστές, τους ριζοσπαστικούς και τις δυνάμεις εκείνες που αργότερα αποτέλεσαν την εν ευρεία εννοία αριστερή παράταξη. Αυτό έγινε από τη στιγμή που η αντίθετη πλευρά παρουσίαζε ένα συμπαγές μέτωπο *antidreyfusard*. Σ' αυτό το μέτωπο ανήκαν οι αντισημιτικοί και αντιδημοκράτες, οι φανατικοί καθολικοί που δεν είχαν δεχθεί την εκκοσμίκευση της εκπαίδευσης, καθώς και οι μοναρχιστές, οι οποίοι δεν αναγνώριζαν τη νομιμότητα του δημοκρατικού καθεστώτος. Οι οπαδοί της αντιδραστικής αυτής παράταξης των *antidreyfusard* ενισχύθηκε και από εθνικιστές με συνείδηση και παράδοση «ιακωβινική», δηλαδή, αντιβασιλική και επαναστατική, που δεν έβλεπαν με καλό μάτι τον κίνδυνο να εκτεθεί το Στράτευμα με την κατηγορία δικαστικής πλάνης και να κινδυνεύσει η ασφάλεια της χώρας με τη δημοσιοποίηση νέων στοιχείων, αν γινόταν αναθεώρηση της δίκης.

Φυσικά, η τότε κυβέρνηση υπό τον Μελίν (Felix-Jules Meline) είχε κάθε λόγο να κουκουλώσει την υπόθεση και να αποφύγει το σκάνδαλο. Για να επιβεβαιώσουν, επομένως, την ορθότητα της δικαστικής απόφασης άρχισαν να δημοσιεύουν τα έγγραφα, που «διέρρευσαν» από το Υπουργείο Στρατιωτικών. Όμως η δημοσίευση αυτή μάλλον έδειχνε ότι ο γραφικός χαρακτήρας του συντάκτη του περίφημου «μνημονίου», δεν ήταν του Ντρέυφους.

Τα πράγματα πήραν άλλη τροπή όταν τον Ιούλιο του 1895 ανέλαβε τη διεύθυνση του Γραφείου Πληροφοριών ο συνταγματάρχης Πικάρ (Georges Picquart), ένας έντιμος και δραστήριος αξιωματικός. Τον Μάιο του 1896 ο Πικάρ ανακάλυψε ότι υπήρχε ύποπτη αλληλογραφία μεταξύ του Σβάρτσκοππεν και του ουγγρικής καταγωγής ταγματάρχη του γαλλικού στρατού Εστερχάζυ (Marie Charles Ferdinand Walsin Esterhazy), που επίσης υπηρετούσε στο Γενικό Επιτελείο. Ο Πικάρ ανακάλυψε επίσης την ομοιότητα της γραφής του Εστερχάζυ με εκείνη του «μνημονίου» που είχε αποδοθεί στον Ντρέυφους.

Το Υπουργείο Στρατιωτικών, όμως, προτίμησε το πνίξιμο της υπόθεσης με μια άλλη μηχανορραφία. Κατασκεύασε μια επιστολή που απεύθυνε δήθεν κάποιος ανώνυμος στον φυλακισμένο Ντρέυφους, γραμμένη με συμπαθητική μελάνι ανάμεσα στις γραμμές άλλου κειμένου, γραμμένου με κανονικό μελάνι και που τον πλη-

οφορούσε για την ύπαρξη συνωμοσίας που περγάζεται την σωτηρία του. Το πλαστό αυτό γγραφο διοχετεύθηκε στον Τύπο και ο Πικάρ κατηγορήθηκε ότι μετείχε σ' αυτήν τη συνωμοσία. Αυτή η σκόπιμη διάρρευση επέτρεψε στην γεσία του Στρατεύματος να πάρει το φάκελο από τα χέρια του Πικάρ τον οποίο έστειλε σε ποστολή στην Τύνιδα.

Ο Πικάρ όμως πριν αναχωρήσει εμπιστεύθηκε το πόρισμα των ανακρίσεων για την υπόθεση ε έναν δικηγόρο, ο οποίος το ανακοίνωσε στον ντιπρόεδρο της Γερουσίας Σερέρ-Κεστνέρ (Auguste Scheurer-Kestner). Ο τελευταίος μίησε με τον Υπουργό Στρατιωτικών στρατηγό Μερσιέ (Auguste Mercier), εκφράζοντας την μφιβολία του για την ενοχή του Ντρέυφους. υγχρόνως, ο αδελφός του τελευταίου, υπέβαλε τον Μερσιέ μήνυση κατά του Εστερχάζυ κατηγορώντας τον για την προδοσία και ως πραγμακό συντάκτη του «μνημονίου» του 1894.

Το Υπουργείο Στρατιωτικών βρέθηκε έτσι πό μεγάλη πίεση. Η υπόθεση έπρεπε να διαευκανθεί ή τουλάχιστον να δοθεί αυτή η εντύωση. Νέα ανάκριση ανατέθηκε στον στρατηγό Ντε Πελλιέ (De Pellier), γνωστό για τις αντισηιτικές του απόψεις. Το αποτέλεσμα των αναρίσεων ήταν να απαλλαγεί ο Εστερχάζυ και να ατηγορηθεί ο Πικάρ για σοβαρό στρατιωτικό αράπτωμα. Με βάση αυτό το πόρισμα, το 'πουργείο Στρατιωτικών αρνήθηκε την αναθερηση της δίκης Ντρέυφους.

Ο εμπαιγμός της δικαιοσύνης ήταν πλέον φραερός και η αγανάκτηση των δημοκρατικών ροσωπικοτήτων κορυφώθηκε.

Και την επομένη της απαλλαγής του Εστερχάυ, στις 13 Ιανουαρίου 1898, η εφημερίδα *L'Aurore* δημοσίευε πρωτοσέλιδα το φημισμένο ιρθρο του Ζολά, *J'accuse* - «Κατηγορώ».

Ήταν μια ανοιχτή επιστολή προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ζητώντας να χυθεί άπλεο φως στην υπόθεση αυτή και κατηγορώντας νομαστικά όλους όσους ενέχοντο στην συγκαλυή της με αποτέλεσμα να συνεχίζεται η φυλάκιη ενός αθώου υπό τις πλέον απάνθρωπες συνήκες.

Ο Ζολά παραπέμφθηκε σε δίκη ως υβριστής και καταδικάστηκε. Η υπόθεση Ντρέυφους, «έλεινε», για δεύτερη φορά. Στην πραγματικότητα όμως, μόλις είχε αρχίσει. Ολόκληρη η Γαλλία ίχε διαιρεθεί σε *dreyfusards* και *antidreyfusards*. Οι γραμμές των πρώτων πλήλυναν. Η διαμάχη αφορούσε το ίδιο το νόημα ου δημοκρατικού καθεστώτος, εφόσον η δημοκρατία απαιτεί πριν από όλα τη διαφάνεια και την αναγνώριση της αλήθειας ως κυρίαρχης, άνω από οποιαδήποτε σκοπιμότητα. Από την άλλη μεριά, οι αντιδημοκράτες της άλλης παράαξης, τόνιζαν την ανάγκη εξυπηρέτησης άλλων σκοπιμοτήτων, όπως η ασφάλεια, η ενότητα και

Lettre à M. Félix Faure
[Président de la République]

101

Monsieur le Président,

Me permettez-vous, dans ma gratitude pour le bienveillant accueil que vous m'avez fait un jour, d'avoir le souvenir de votre juste gloire et de vous dire que votre étoile, si heureuse jusqu'ici, est malaccie de la plus honteuse, de la plus infacable de tache?

Vous en souvenez-vous et souvenez-vous des

Η πρώτη σελίδα από τα χειρόγραφα του «Κατηγορώ».

μονίου» προς τον γερμανό στρατιωτικό ακόλουθο της πρεσβείας στο Παρίσι ήταν γραμμένο από τον Ντρέυφους, κατασκεύασε στη συνέχεια άλλα πλαστά έγγραφα για να επιβεβαιωθεί η ενοχή του τελευταίου. Η ανακάλυψη της σκευωρίας από τον συνταγματάρχη Πικάρ που τον διαδέχθηκε ως διευθυντής του γραφείου πληροφοριών τον οδήγησε σε οξύτατη διαμάχη, μέχρι και σε μονομαχία μαζί του. Τελικά, ομολόγησε στον υπουργό Καβενιάκ την πλαστογραφία του και την επομένη της σύλληψής του αυτοκτόνησε.

JEAN JAURES (1859-1914)

Καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Τουλούζης, γάλλος πατριώτης και μεγάλος σοσιαλιστής ηγέτης, ιδρυτής της εφημερίδας *Humanité*. Ο Ζωρές αρχικά δεν αναμίχθηκε στην υπόθεση Ντρέυφους και θεωρούσε μαζί με όλους τους σοσιαλιστές ότι η υπόθεση αυτή αφορούσε αποκλειστικά την αστική τάξη -χωρίς όμως να συμμερίζεται τον σαρκασμό και την ικανοποίηση του Γκεντ γι' αυτήν την ενδοαστική διαμάχη. Ο Ζωρές, άλλαξε γνώμη όταν κλιμακώθηκε η υπόθεση Ντρέυφους, κυρίως επηρεασμένος από τον καθολικό σοσιαλιστή Lucien Herr για την αθώτητα του φυλακισμένου λοχαγού. Έδωσε μάχη για την αναθεώρηση της δίκης στη Βουλή και τον Τύπο. Ο Ζωρές δολοφονήθηκε λίγο πριν την έκρηξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, τον οποίο είχε προβλέψει και προσπάθησε να αποτρέψει με τους λόγους του υπέρ της ειρήνης. Παραμένει μέχρι σήμερα παγκόσμιο σύμβολο δημοκρατικού ήθους και κοινωνικής ευαισθησίας.

GEORGES PICQUART 1854-1914

Συνταγματάρχης και αργότερα στρατηγός του γαλλικού στρατού, διευθυντής του γραφείου πληροφοριών του Γενικού Επιτελείου το 1895, λίγο μετά την καταδίκη του Ντρέυφους. Ο Πικάρ ανακάλυψε ότι οι ενδείξεις για την ενοχή του Ντρέυφους ήταν περίπου ανύπαρκτες, όταν διαδέχθηκε στη διεύθυνση του γραφείου πληροφοριών τον Ανρί. Όταν στις 3 Σεπτεμβρίου μιλάει πάνω στο θέμα αυτό με τον υπαρχηγό του Γενικού Επιτελείου Gonse, εκείνος του απαντάει ότι δεν είναι δυνα-

τόν να γίνει αναθεώρηση της δίκης και ότι δεν έχει καμία σημασία αν «αυτός ο Εβραίός παραμένει στη Νήσο του Διαβόλου, ακόμα και αν είναι αθώος», αρκεί να τηρηθεί σιωπή πάνω σ' αυτό το θέμα. Στη συνέχεια ο Πικάρ μίλησε με τον αλσατό συμπατριώτη του Σερέρ-Κεστνέρ, που ήταν αντιπρόεδρος της Βουλής. Ο Σερέρ-Κεστνέρ, πεπεισμένος για την αθωότητα του Ντρέυφους, ζήτησε να ανοιχθεί η υπόθεση από την κυβέρνηση, χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Το 1896 οι επιτελείς του στρατού τον μετέθεσαν στην Τυνησία, για να απαλλαγούν, προφανώς, από την αδιάκριτη έρευνά του γιά την υπόθεση.

Ο Πικάρ ανακάλυψε όλο τον μηχανισμό της σκευωρίας, τον ρόλο του Ανρί και εντόπισε τον Εστερχάζυ. Η κατάθεσή του στη δίκη του Ζολά προκάλεσε την αντίδραση του Ανρί που τον αποκάλεσε ψεύτη και οδηγήθηκαν σε μονομαχία.

Αργότερα, προήχθη σε στρατηγό και διορίστηκε Υπουργός Στρατιωτικών επί κυβερνήσεως Κλεμανσό (1906-9).

EMILE ZOLA (1840-1902)

Κορυφαίος γάλλος πεζογράφος, συγγραφέας των μυθιστορημάτων *L'Assomoir* (1877), *Germinal* (1885) που του είχαν εξασφαλίσει παγκόσμια φήμη πριν αναμιχθεί ενεργά στην υπόθεση Ντρέυφους. Συγχρόνως είχε εκφράσει σοσιαλιστικές ιδέες, πράγμα που τον τοποθετούσε στους αντίποδες των συντηρητικών στοιχείων που σχημάτισαν τότε το πρόσωπο της Γαλλικής δεξιάς. Η ιταλική του καταγωγή και η αντιμιλιταριστική του στάση ενίσχυσαν την αντιπάθεια που είχαν για το πρόσωπό του τα στοιχεία αυτά. Στις 13 Ιανουαρίου του 1898, ο Ζολά δημοσίευσε στην εφημερίδα του Κλεμανσό *L'Aurore* ανοιχτή επιστολή, με τίτλο *J'accuse* («Κατηγόρω»), προς τον πρόεδρο της δημοκρατίας, κατηγορώντας ονομαστικά επιτελείς του στρατού για συγκάλυψη των πραγματικών γεγονότων και κυρίως διατεταγμένο πόρισμα ανακρίσεως που απάλασσε τον ταγματάρχη Εστερχάζυ από πραγματική ενοχή, με την καταδίκη και τιμωρία ενός αθώου, του Αλφρέντ Ντρέυφους. Καταδικάστηκε από το δικαστήριο σε δωδεκάμηνη φυλάκιση και πρόστιμο 3.000 φράγκων.

Η απόφαση αυτή ακυρώθηκε τον Απρίλιο του ίδιου έτους. Όμως, επαναλήφθηκε η δίκη τον Ιούλιο και ο Ζολά καταδικάστηκε για άλλη μια φορά. Δραπέτευσε στο Λονδίνο, με επιμονή του Κλεμανσό. Τα γεγονότα γρήγορα τον δικαίωσαν. Όμως δεν πρόλαβε να δει την τελική αποκατάσταση του Ντρέυφους. Πέθανε από ασφυξία στο σπίτι του τον Σεπτέμβριο του 1902. Υπάρχουν βάσιμες υποψίες δολοφονίας του. Η ζωή του και ο θάνατός του σφράγισαν την εποχή του και η κηδεία του είχε παλλαϊκό χαρακτήρα.

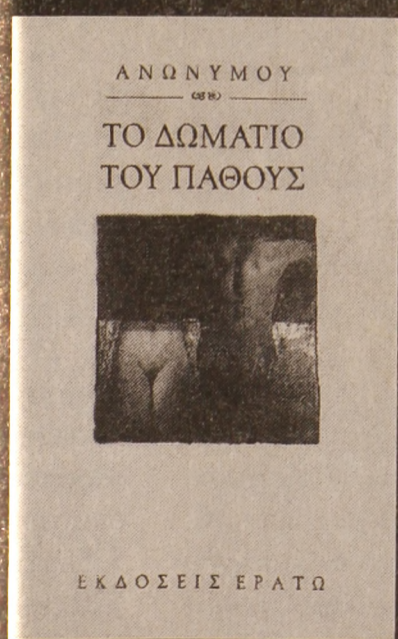
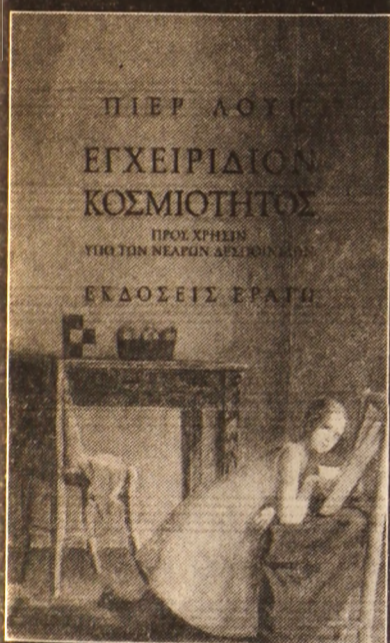
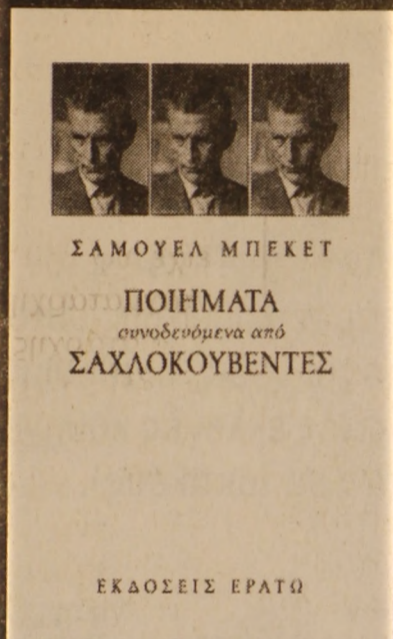
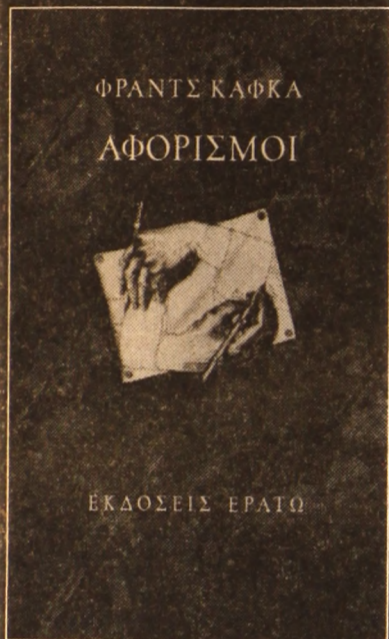
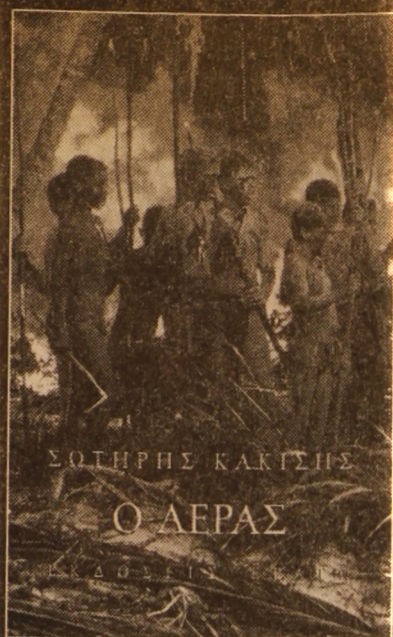
Καρικατούρα του Ζολά.

η ομοιφυχία του έθνους και το αξιόμαχο του στρατού. Στις εκλογές που ακολούθησαν τον Ιούνιο του 1898, ηττήθηκε ο συντηρητικός Μερλίν και ανέλαβε την πρωθυπουργία ο Μπρισσόν (Henri Brisson), του ριζοσπαστικού κόμματος. Όμως, στο Υπουργείο Στρατιωτικών τοποθετήθηκε ο *antidreyfusard*, στρατηγός Καβενιάκ (Godefroy Cavaignac) ο οποίος ανακοίνωσε στη Βουλή ότι υπήρχαν και άλλα έγγραφα που αποδείκνυαν πασιφανώς την ενοχή του Ντρέυφους. Ο Πικάρ έστειλε αμέσως επιστολή στο νέο πρωθυπουργό, που έλεγε ότι ένα από τα έγγραφα αυτά ήταν πλαστό. Και ο πλαστογράφος δεν ήταν άλλος από εκείνον που από την αρχή είχε παίξει το ρόλο της αράχνης στον ιστό που είχε υφανθεί εναντίον του Ντρέυφους: ο συνταγματάρχης Ανρί (Hubert Joseph Henry), τμηματάρχης του γραφείου που ανακάλυψε εξαρχής το μνημόνιο και στη συνέχεια συγκάλυψε την προδοσία του Εστερχάζυ με πλαστογραφίες και με ψευδείς καταθέσεις, ακόμα και ψευδορκώντας στο στρατοδικείο. Ο Ανρί αναγκάστηκε να ομολογήσει την ενοχή του. Συνελήφθη και στη συνέχεια αυτοκτόνησε στη φυλακή.

Η αναστάτωση που προκλήθηκε ήταν τόσο μεγάλη που η κυβέρνηση Μπρισσόν αποφάσισε, επιτέλους, την αναθεώρηση της δίκης. Όμως και πάλι κριθήκε ένοχος ο Ντρέυφους από το δικαστήριο, το οποίο τον καταδίκασε σε δεκαετή φυλάκιση, συνιστώντας όμως, την απονομή χάριτος, την οποία και απένειμε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Όμως, ο Ντρέυφους, μόλις επέστρεψε από τη Νήσο του Διαβόλου, ζήτησε την αναθεώρηση της απόφασης του δεύτερου στρατοδικείου. Όλα αυτά συνέβαιναν με υπόβαθρο ταραχές και επεισόδια που προκαλούσαν οι αντισημίτες που ανοιχτά πλέον προκαλούσαν τους δημοκρατικούς θεσμούς. Είχαν προσπαθήσει, μάλιστα, να ανατρέψουν βίαια την κυβέρνηση Μπρισσόν.

Το καθεστώς της Τρίτης Δημοκρατίας της Γαλλίας υποβλήθηκε σε μια οδυνηρή δοκιμασία, όμως έμεινε στη θέση του και μάλιστα ενισχύθηκε, εφόσον τα γεγονότα δικαίωσαν αυτούς που είχαν ταχθεί υπέρ της κατίσχυσης της αλήθειας, της δικαιοσύνης, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των ίδιων των δημοκρατικών θεσμών, εναντίον εκείνων που είχαν κάνει αντίθετες επιλογές.

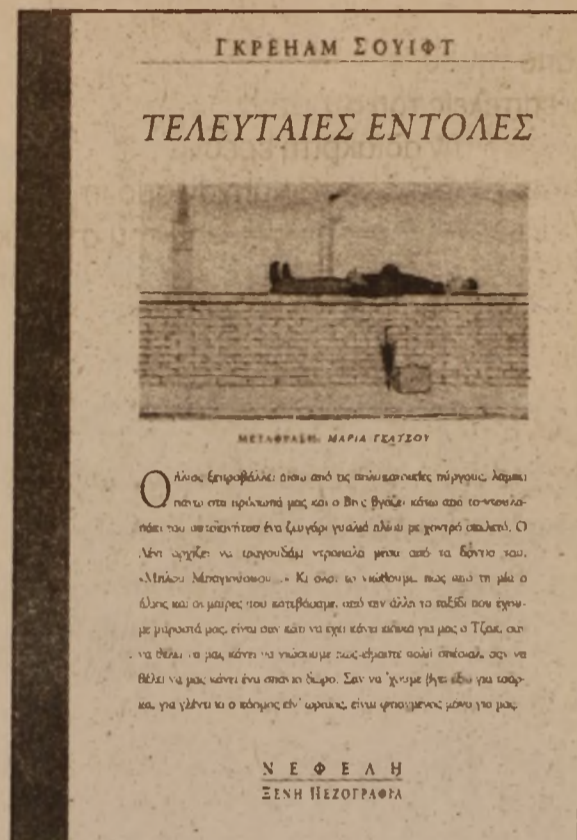
Τελικά, το ακυρωτικό δικαστήριο δικαίωσε τον Ντρέυφους. Η αρχική του καταδίκη ακυρώθηκε επισήμως στις 12 Ιουλίου 1906. Ο Ζολά είχε ήδη πεθάνει το 1902. Και δύο μέρες αργότερα, την ημέρα της γαλλικής εθνικής επετείου, έγινε και η επίσημη τελετή της αποκατάστασής του στο στρατό, με την απονομή του βαθμού του συνταγματάρχη και την παρασημοφόρησή του ως Ιππότη της Λεγεώνας της Τιμής.

Γκρέηαμ Σουΐφτ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΝΤΟΛΕΣ

(Μυθιστόρημα)

Τέσσερεις φίλοι, ο Ρέι, πρώην ασφαλιστής και νυν τζογαδόρος, ο Λένι, μανάβης, ο Βικ, νεκροθάφτης και ο Βινς, έμπορος μεταχειρισμένων αυτοκινήτων, ξεκινάνε μια ηλιόλουστη μέρα από το Λονδίνο, μέσα σε μια υπέροχη Μερσέντες για το Μάργκεϊτ, παραθαλάσσια κωμόπολη της νότιας Αγγλίας. Μαζί τους ταξιδεύει και μια τεφροδόχη. Περιέχει τη στάχτη του πέμπτου της παρέας, του φίλου τους Τζακ Ντοντζ, χασάπη, που πέθανε πρόσφατα.

Οι τελευταίες εντολές του Τζακ ήταν να πεταχτεί η στάχτη του στη θάλασσα. Κατά τη διάρκεια της παράξενης αυτής εκδρομής, άλλοτε με σαρκαστικό και κωμικό τρόπο, άλλοτε με συγκινητική μελαγχολία και στοχασμό, μαθαίνουμε το παρελθόν αυτών των ανθρώπων, τις περίπλοκες και λεπτές ψυχολογικές σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ τους και πώς αισθάνονται απέναντι στο θάνατο και στον πεθαμένο τους φίλο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10 680, Τηλ. 36.07.744 - FAX: 36.23.093
ΣΤΟΑ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΕΖΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 5, ΑΘΗΝΑ 10 564, Τηλ. 32.22.846

Η Ανώτατη Παιδεία τον καιρό της χούντας

του Κώστα Β. Κριμπά

Β' Μέρος

Στο προηγούμενο τεύχος, εξιστορώντας όσα έγιναν στην Ανώτατη Παιδεία τον καιρό της χούντας των συνταγματαρχών, είχα σημειώσει τους τρόπους που χρησιμοποίησε το καθεστώς αυτό για να ελέγξει το καθηγητικό σώμα αλλάζοντας μέχρι το τέλος του 1969 τη σύνθεσή του (απολύσεις, διαθεσιμότητες, εξαναγκασμοί σε παραιτήσεις, μείωση ορίου ηλικίας αφενός και αφετέρου μαζικές εκλογές καθηγητών, θεσμός επίκουρων καθηγητών, αναβάθμιση εκτάκτων σε τακτικούς).

Ο έλεγχος των φοιτητών εκ των πραγμάτων ήταν δυσχερέστερος και λόγω του μεγάλου αριθμού τους και της ζωηρότητας της ηλικίας τους. Το «καρότο» προσεφέρθη μαζί με το «μαστίγιο». Οι απολύσεις των καθηγητών συνεδέθησαν με την παροχή δωρεάν «συγγραμμάτων» ή σημειώσεων και την υποχρέωση των καθηγητών να προβούν σε αυτήν τη συγγραφή σε σύντομο διάστημα χρόνου. Τα προς διανομή βιβλία υπόκειντο στη λογοκρισία από τη Γενική Διεύθυνση Τύπου της Προεδρίας της Κυβερνήσεως (ένα αντίτυπο με σφραγίδα όπου ανεγράφετο και «Έλεγχος Τύπου» παρεδίδετο στον συγγραφέα). Με τη δωρεάν παροχή συγγραμμάτων η χούντα πίστευε ότι ικανοποιούσε ένα πάγιο αίτημα των φοιτητών και τους ελευθέρωνε από τον καταναγκασμό της υποχρεωτικής αγοράς ως απαραίτητης προϋπόθεσης για την επιτυχία στις εξετάσεις τους, διότι αρκετοί καθηγητές μετήρχοντο τούτο από καθαρή φιλοσοφία. Η δωρεάν παροχή ενός συγγράμματος όμως θεσμοποιούσε συγχρόνως την προσφυγή σε ένα μόνο κείμενο και την ενίσχυση της τάσης προς παπαγαλία (α.ν. 96/1967, 550/1968 και ν.δ. 95/1969). Επίσης με τον δεύτερο προμημονενόμενο νόμο απεφασίζετο η χορήγηση απόρων δανείων στους επιμελείς φοιτητές (με βαθμολογία τουλάχιστον 7 και κοσμοώτατη διαγωγή) για όλη τη διάρκεια των σπουδών τους. Ήταν ένας άλλος τρόπος προσεταιρισμού των φοιτη-

τών και αμοιβής των εγκαθέτων.

Οι διοικήσεις των εν ενεργεία φοιτητικών συλλόγων άλλαξαν και αντικαταστάθηκαν με νέα διοικητικά συμβούλια από πρόσωπα άμεσα ή έμμεσα επιλεγμένα από τη χούντα (λ.χ. με νόθες εκλογές). Κάθε Σχολή ή Τμήμα Σχολής είχε έναν και μο-

Η σφραγίδα «Έλεγχος Τύπου» σε αντίτυπο που παρεδίδετο στον συγγραφέα.

ναδικό φοιτητικό σύλλογο, ο οποίος έφερε στον τίτλο του και το επίθετο «Εθνικός» (Εθνικός Σύλλογος Φοιτητών...). Οι φοιτητές αργότερα αντέδρασαν με την ίδρυση «τοπικών» φοιτητικών συλλόγων: στην Αθήνα με τη Φοιτητική Ένωση Κρητών, τον Σύλλογο Πατριών Φοιτητών, και στη Θεσσαλονίκη με τον Σύλλογο Θεσσαλών Θεσσαλονίκης και τον Σύλλογο Θρακομακεδόνων Φοιτητών. Αυτά όμως συνέβησαν τα τελευταία έτη της χουντικής διακυβέρ-

νησης (1973).

Ήδη από την αρχή της δικτατορικής διακυβέρνησης οι φοιτητές άρχισαν να προβαίνουν σε αντιδικτατορικές εκδηλώσεις. Τον Μάρτιο του 1968 ύστερα από φοιτητικές εκδηλώσεις έκλεισε για λίγες μέρες το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Από το 1970 αρχίζει μια πρωτόγνωρη εκδοτική δραστηριότητα, σε μεγάλο βαθμό μεταφράσεων, δημοκρατικών και αριστερών βιβλίων, και συμπίπτει με το σχηματισμό αριστεριστικών οργανώσεων. Το 1971 μια ομάδα επιστημόνων ιδρύει την ΕΜΕΠ (Εταιρεία Μελέτης Ελληνικών Προβλημάτων) και την «Ευρωπαϊκή Κίνηση Νέων». Αμέσως η χούντα συλλαμβάνει τα ηγετικά τους στελέχη, μεταξύ των οποίων τον Γιάγκο Πεσμαζόγλου. Η φοιτητική αναταραχή μεγαλώνει. Λαμβάνονται μέτρα: οι φοιτητές να εισέρχοντο μόνο από μία είσοδο στα ΑΕΙ και καταβάλλεται προσπάθεια, με αστυνομικά μέτρα, του περιορισμού της γραφής πολιτικών συνθημάτων, της διανομής προκηρύξεων και απαγόρευση απεργιών. Με νομοθετικά διατάγματα (93 του 1969, 180 του 1969, 720 του 1970 και τελικά 1347 του 1973) ελήφθησαν μέτρα, το σημαντικότερο από τα οποία ήταν η διακοπή της αναβολής και η στράτευση των φοιτητών οι οποίοι πρωτοστατούσαν σε τέτοιες ενέργειες. Μέχρι τις 5 Σεπτεμβρίου του 1973 είχαν στρατευθεί 120 φοιτητές. Μία από τις αφορμές των γεγονότων της Νομικής και κυρίως του Πολυτεχνείου στο τέλος του 1973 ήταν αυτή η

ράτευση. Με την εξέγερση του Πολυτελείου, στην οποία εν μέρει κατά δύναμιν μπαρεστάθη και η σύγκλητος του Ιδρύτος, εισήλθε η αναμέτρηση σε οξεία αντιπαράθεση. Όμως τα γεγονότα αυτά και περισσότερο γνωστά και δεν αποτελούν τον στόχο αυτής της αφήγησης, που σκοπιά να περιγράψει την περιρρέουσα ατμόσφαιρα στα πανεπιστήμια εκείνης της εποχής.

Αλλά και εκτός Ελλάδος οργανώνονται Έλληνες Πανεπιστημιακοί κατά της χούντας. Η Ένωση Ελλήνων Πανεπιστημιακών Δυτικής Ευρώπης (ΕΕΠΔΕ)⁵ συστάθηκε από Έλληνες καθηγητές που είχαν ολυθεί και καταφύγει στο εξωτερικό, κυρίως στη Γαλλία. Οι συζητήσεις άρχισαν το 1969 και για πρώτη φορά το 1970 συνεκλήθησαν στο Παρίσι οι Σπ. Καλογερόπουλος-Στράτης και Γ. Βουδούρης από την Γενεύη, ο Γ. Σιώτης από τη Γενεύη, οι Τενεκίδης και Τ. Καρατζάς (πρόκειται για τον Σταμάτη Καρατζά) από το Παρίσι και ο Γ. Σπράος από το Λονδίνο. Η Ένωση αριθμούσε μεγάλο αριθμό Ελλήνων (περί τους 53 από τους 120 που αρχικά προσεγγίστηκαν. Κατά καιρούς συμμετείχαν στις εργασίες τους 400 περίπου από τους συνολικά 500, στους οποίους ανήλθαν και οι πανεπιστημιακοί στη Δ. Ευρώπη).

Είναι όμως προφανές ότι, παρά τις μεμονωμένες πράξεις ή προσπάθειες στο εσωτερικό (αλληπάλληλες δίκες μελών της Α., αρχής γενομένης από το 1968) μέχρι τα γεγονότα της Νομικής και του Πολυτελείου, ένα σημαντικό μέρος στην αντίσταση κατά της χούντας από τους Πανεπιστημιακούς έγινε εκτός Ελλάδος, στις χώρες της Δ. Ευρώπης και της Αμερικής.

Θα ήθελα τώρα να σημειώσω ορισμένες σημειώσεις ενδεικτικές που έμμεσα αφορούν κυρίως θέμα μου. Πρώτα την έντονη τροφή και προσφυγή σε τεχνοκράτες. Βέβαια δεν είναι πρώτη φορά που προγραμματίζοντο ή επιτελούντο από τεχνοκράτες για μεγάλης κλίμακας. Ας μην ξεχνάμε στην πολεμική Ελλάδα το γιγάντιο έργο καταστάσεως των προσφύγων και την αποξήρανση της Κωπαΐδος. Στην περίοδο της κατοχής και αμέσως μετά τον σχεδιασμό της ΔΕΗ από τον Πεζόπουλο και την

εκδοχή ενός προγράμματος για τη βαριά βιομηχανία από τον Δ. Μπάτση. Στα τέλη της δεκαετίας '50 και αρχές '60 τις προσπάθειες του Η. Γυφτόπουλου στο MIT για τη σχεδίαση ενός συνολικού προγράμματος ανάπτυξης της χώρας (σχέδιο που δεν ευοδόθηκε) και την ίδρυση από τον Κ. Καραμανλή του ΚΕΠΕ, του οποίου προϊστάτο ο Α. Παπανδρέου. Μεγάλοι

Ο δικτάτορας Γ. Παπαδόπουλος.

ιδιωτικοί οργανισμοί, κυρίως ο Όμιλος Κ. Δοξιάδη, είχαν συγκεντρώσει σημαντικό αριθμό τεχνικών/τεχνοκρατών. Πολλούς από αυτούς προσέγγισε η χούντα και πολλοί ύστεροι υπουργοί της προήλθαν από εκεί, οι Ορ. Γιάκας, Νικ. Εφέσσιος, Εμμ. Φθενάκης Κ. Παναγιωτάκης και Ι. Αγαθαγγέλου, για να αναφέρω τους πιο γνωστούς. Αυτή η τεχνοκρατική στροφή είχε και μια πλευρά που επηρέασε τα πανεπιστημιακά πράγματα. Το 1969 ο Φθενάκης ανέθεσε έναντι αδράς αμοιβής (150.000 δολλαρίων τότε) σε μια ελληνοαμερικανική εταιρεία την μελέτη της ερευνητικής δραστηριότητας στην Ελλάδα: «Εκτίμηση

διεξαγομένων επιστημονικών ερευνών και προτάσεις διά την πολιτική της Ελλάδος εις τον χώρο της Επιστήμης και Τεχνολογίας» από την STD (=Σ.Θ. Δημητριάδης) International (Research and Development Corporation) στην Καλιφόρνια⁶. Το κείμενο της σύμβασης ήταν απόρρητο. Από τα ερωτηματολόγια που στάλθηκαν στους ερευνητές (σε 650 ερευνητικές μονάδες) απαντήθηκε μόνο το 30% (υπήρξε μια γραμμή κατά της χούντας να μην απαντηθούν). Οι μελετητές υποστήριξαν την ανάγκη δημιουργίας μιας Δημόσιας Επιχείρησης Συντονισμού Ερευνών, ένα Ν.Π.Ι.Δ. που θα εξέταζε, θα χρηματοδοτούσε ή θα απέρριπτε ερευνητικές προτάσεις και θα συντόνιζε το όλο ερευνητικό πρόγραμμα της χώρας.

Ο ίδιος ο Π. Δημόπουλος (στρατιωτικός σε αποστρατεία και πτυχιούχος του ΕΜΠ) φέρνει τον Γεράσιμο Φραγκάτο από τις ΗΠΑ ως υπάλληλο της ΔΕΗ. Ο Φραγκάτος θα γίνει αργότερα Καθηγητής στο ΕΜΠ, Υπουργός Παιδείας (26-8-1971 ως 10-6-1972) και από τους μοχλούς για την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου στα ΑΕΙ και την επάνδρωσή τους με επικουρικούς καθηγητές τους οποίους ο ίδιος διάλεγε. Περιήρχετο Ιδρύματα, συγκέντρωνε τους εξ Αμερικής διδάκτορες και τους πρότεινε την καθηγητοποίησή τους. Στον Δημόκριτο οι περισσότεροι δέχτηκαν (αρνήθηκαν ο Ι. Πετρόπουλος, η Χ. Ζιούδρου και ο Γρ. Γρηγορίου) και πολλοί από αυτούς διορίστηκαν όντως με ή άνευ εκλογών. Θα 'λεγε κανείς ότι η στροφή της Εκτελεστικής Εξουσίας προς τους αμερικανοσπουδασμένους ήταν προφανής. Όμως η διαδρομή των γεγονότων έδειξε ότι δεν λύθηκε τόσο εύκολα, δεν λύθηκε καν η διαμάχη που είχε δώσει λαβή στην αντιπαράθεση προ της έλευσης της χούντας.

Κατά την περίοδο της χούντας συνεχίστηκε με εντονότερο τρόπο η πλήρωση καθηγητικών εδρών με επιστήμονες που είχαν σπουδάσει, μεταπτυχιακά ή και προπτυχιακά, σε αγγλόφωνες χώρες. Έτσι, στο τέλος της δικτατορίας, οι εξ αγγλοφώνων χωρών αποτελούσαν πια σε πολλές σχολές την πλειοψηφία, ενώ στην αρχή της δικτατορίας μια μάλλον περιορισμένη μει-

⁵ Γ. Βουδούρη, Ν. Ευσταθόπουλου και Κ. Καρούμπου: «Η Ένωση Ελλήνων Πανεπιστημιακών Δ. Ευρώπης και το έργο της από το 1970 μέχρι σήμερα». Στο περιοδικό *Ο Οικονομικός Ταχυδρόμος* φ. 1223, Πέμπτης 13 Οκτωβρίου 1977.

⁶ STD International, Box 4404 Catalina Station,

Pasadena, California 91106, USA. Η σύμβαση έγινε με τον Π. Δημόπουλο, Διοικητή της ΔΕΗ και Πρόεδρο της Ελλην. Επιτρ. Ατομικής Ενεργείας (εκ μέρους του Δημοσίου) με την 82473 ΣΑΜ, σύμβαση 924 της 4-8-1969 (στο ΦΕΚ 18-8-1969). Η τελική έκθεση υπεβλήθη στις 18-12-1969. Μέλη της ομάδας της STD

που έκανε την έρευνα ήσαν οι Δρ. Σ.Θ. Δημητριάδης, Δρ. Π.Α. Λιγομενίδης (Τεχνικός Διευθυντής της μελέτης), Δρ. Γ.Σ. Αργυρόπουλος (αντιπρόεδρος της Εταιρείας), άλλοι 14 (εξ ων 7 Δρ. και δύο Καθηγητές, Έλληνες και Αμερικανοί). Βλέπε και εφημερίδα *Τα Νέα*, 27-6-1978, σελ. 20.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Μέλη των Επιτροπών Παιδείας που συγκροτήθηκαν το 1971

Γενική Επιτροπή κατόπιν αποφάσεως υπ' αρ. 5600 της 14ης Ιουνίου 1971 του Πρωθυπουργού

Πρόεδρος:	Χ. Φραγκίστας ομότιμος καθηγητής Αριστ. Παν/μίου Θεσ/νίκης
Μέλη:	Κ. Κονοφάγος κοσμήτωρ ΕΜΠ
Α. Χουσιάδας	κοσμήτωρ Φιλοσοφικής Αριστ. Παν/μίου Θεσ/νίκης
Π. Χρήστου	καθηγητής Θεολογικής Αριστ. Παν/μίου Θεσ/νίκης
Α. Αποστολάκης	καθηγητής Φυσικομαθηματικής Παν/μίου Αθηνών
Μ. Μείμαρογλου	καθηγητής ΑΣΟΕΕ
Δ. Μαρινόπουλος	βιομήχανος
Κ. Κούρνιας	Γεν. Δ/ντής Γενικής Εκπαιδεύσεως
Αθ. Παπακωνσταντίνου	Γεν. Δ/ντής Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως
Α. Κούλας	Εκπαιδευτικός
Ν. Χιονίδης	Εκπαιδευτικός
Α. Μπανέκος	Εκπαιδευτικός, γραμματέυς της επιτροπής

Μέλη της Επιτροπής για την Ανώτατη Παιδεία που συγκροτήθηκε με τις αποφάσεις 156279 της 15ης Νοεμβρίου 1971 και 57699 της 3ης Μαΐου 1972 του Υπουργού Παιδείας

Πρόεδρος:	Αλέξανδρος Κοντόπουλος	καθηγ. Ιατρικής Παν/μίου Αθηνών και Καλιφόρνιας
Αντιπρόεδρος:	Λουκάς Αρβανίτης	καθηγ. Γεωπονοδασολογικής Αριστ. Παν/μίου Θεσ/νίκης και Γεν. Δ/ντής Ανωτάτης Εκπαιδεύσεως
Μέλη:	Αναστάσιος Γιαννουλάτος	καθηγ. Παν/μίου Αθηνών και επίσκοπος Ανδρούσης
Σπυρίδων Δοξιάδης	ιατρός, καθηγ. Παν/μίου George Washington και Ινστιτούτου Παιδιού	
Κωνσταντίνος Κεραμεύς	καθηγ. Νομικής Αριστ. Παν/μίου Θεσ/νίκης	
Νικόλαος Κουμούτσος	καθηγ. ΕΜΠ	
Γεώργιος Κουτσουμάρης	τ. καθηγ. ΑΣΟΕΕ	
Κωνσταντίνος Μητράκος	καθηγ. Φυσικομαθηματικής Παν/μίου Αθηνών	
Φαίδων Μπουμπουλίδης	κοσμήτωρ Φιλοσοφικής Παν/μίου Αθηνών	
Γεώργιος Ρούσσας	καθηγ. Φυσικομαθηματικής Παν/μίου Πατρών και Wisconsin	
Επιστημονικοί συνεργάτες:	Βασίλειος Αχιλλαδέλης	ΥΕΕΑ
Ιωάννης Μαρκαντώνης	καθηγ. Φυσικομαθηματικής Παν/μίου Πατρών	

Σημείωση: Αρχικά είχαν ορισθεί οι Λουκάς Πάτρας και Θεοδόσιος Τάσιος που παρητήθησαν και αντικαταστάθηκαν από τους Κεραμέα, Κουμούτσο, Μητράκο, Ρούσσα και τους δύο επιστημονικούς συνεργάτες.

ομηφία. Στον Πίνακα 1 (βλ. τεύχος 651 του Αντί, σ. 27) παρέχονται ορισμένα στατιστικά στοιχεία για πέντε σχολές, την Φυσικομαθηματική του Πανεπιστημίου Αθηνών (εδώ σημειώνεται η κατάσταση των υπηρετούντων το 1976 –πόσοι τακτικοί καθηγητές από αυτούς είχαν εκλεγεί προ του 1967, δηλαδή προ της δικτατορίας, και πόσοι την επόμενη δεκαετία–, τέλος οι επικρατούσες αναλογίες στο σύνολο τακτικών, εκτάκτων καθηγητών και υφηγητών), στο ΕΜΠ, στην Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών και στην ΑΣΟΕΕ. Σε αυτήν την τελευταία ήταν καθοριστική η επίδραση του Ηλία Μπαλόπουλου, καθηγητή της ΑΣΟΕΕ, Υφυπουργού Κυβερνητικής Πολιτικής και αγγλοσπουδασμένου: μια πλειάδα καθηγητών (Μανόλης Δρεττάκης, Θεοδ. Λιανός, Ανδρ. Κιντής, Γεωργ. Χιώτης, Αθ. Σταθόπουλος κ.ά.) εξελέγησαν τότε. Η Σχολή αυτή είχε σχεδόν πλήρως εξαγγλισθεί με το πέρας της δικτατορίας. Η συμμετοχή των επιστημόνων από αγγλόφωνες χώρες ήταν περιορισμένη σε άλλες σχολές (μη «θετικής», «τεχνικής» ή «οικονομικής» κατεύθυνσης). Σε ορισμένες από αυτές η έλευση και επικράτηση των «αγγλοσαξόνων» άργησε μία τουλάχιστον δεκαετία.

Υπήρξε σημαντική αύξηση του αριθμού των θέσεων (εδρών κ.λπ.) κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, αλλά συγχρόνως –με την απομάκρυνση του 30% του διδακτικού σώματος– κενά που έπρεπε να πληρωθούν. Έτσι, ο αριθμός των εκλεγόμενων υπήρξε δυσανάλογος σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια. Μόνο στο Πανεπιστήμιο Αθηνών έγιναν 80 εκλογές τακτικών καθηγητών για πρώτη φορά εισερχομένων στο Ίδρυμα, 36 που ήταν ήδη έκτακτοι κ.λπ. και εκλεγόμενων πλέον ως τακτικών, 38 επικουριών (θεσμοί που πρώτη φορά επί δικτατορίας θεσπίζονται) και 19 εντεταλμένων υφηγητών. Στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης το 1966 οι τακτικοί καθηγητές ήταν 125 σε σύνολο 267. Το 1978 υπήρχαν 180 τακτικοί σε σύνολο 450. Σε αυτούς συγκαταλέγονται και 43 επίκουροι. Η μεγάλη αύξηση έγινε στα χρόνια της δικτατορίας. Στη Θεσσαλονίκη περίπου 7 καθηγητές εκλέγονταν κατά μέσον όρο κάθε χρόνο από το 1960-1967, ενώ από το 1968-1973 ο αριθμός διπλασιάζεται (13 κατ' έτος). Σε όλα τα ΑΕΙ το 1969 εκλέγονται 55 τακτικοί και 79 έκτακτοι καθηγητές, συνολικά δηλαδή 134, αριθμός πρωτοφανής. Το προηγούμενο έτος, 1968, οι αντίστοιχοι αριθμοί είναι 25 και 27, σύνολο 52. Συγχρόνως μετασχηματίζονται όλες

οι έκτακτες έδρες σε τακτικές και «τακτοποιούνται» 47 έκτακτοι καθηγητές (ΦΕΚ 119, τεύχος Γ της 22.4.1969). Επιπλέον σε πολύ σημαντικό βαθμό αυξάνεται το τότε

ονομαζόμενο βοηθητικό διδακτικό προσωπικό.

Ορισμένες εκλογές γνωστών Ελλήνων από τις ΗΠΑ, του Χριστοδούλου, αυτο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Η συγκρότηση της ΥΕΕΑ

Κωνσταντίνος Ζαρονίκος, Γενικός Διευθυντής	
Σ. Γεωργόπουλος και Μ. Μπαϊμπάς, Γνωστοί αναπληρωτά Γεν. Διευθυνταί	
Γεώργιος Μητσόπουλος, Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής	
Δ. Ευθυμιάτος, Διευθυντής Τεκμηρίωσης	
Π. Δημοτάκης, Διευθυντής Διεθνών Δημοσίων Σχέσεων	
Δρ. Κ. Αποστολάκης	επιστημονικός-συνεργάτης
Δρ. Π. Δημοτάκης	»
Δρ. Σ. Γεωργόπουλος	»
Δρ. Β. Αχιλλαδέλης	»
Δρ. Α. Ντόντος	»
Δρ. Χ. Ιορδανίδης	»
Μ. Μπαϊμπάς	»
Δρ. Κ. Δαλιάνης	»
Δρ. Γ. Κοντός	»
Δρ. Δ. Ευθυμιάτος	»
Δρ. Δ. Πατσαβούδης	»
Δρ. Μ. Σπύρου	»
Δρ. Σ. Κυρίτσης	»
Δρ. Θ. Βαλάχας	»
Δρ. Γ. Μπαλατσούρας	»
Χ. Αγρατέλλης	»
Δρ. Κ. Σκαλτσάς	»
Δρ. Σ. Κουρούκλης	»
Σ. Χαλιώρης	»
Δρ. Ε. Ευαγγελίδου-Τσόλη	»
Δρ. Ε. Τσόλης	»

παιδιού-θαύματος, που εικοσαετής με διδάκτωρ θεωρητικής φυσικής, και Φώτη Καφάτου, καθηγητή στο Χάρντντ, διαφημίστηκαν ως ανανεωτική προσπάθεια. Βέβαια η έλευση από τις Α επιστημόνων με κάποιο γόητρο ενίσχυσε τις τάσεις προς μια μεταρρύθμιση Πανεπιστημιακών θεσμών επί το αριστοκρατικότερον. Έτσι ξαναήλθε στην καιρότητα η συζήτηση περί έδρας και θήματος. Η χούντα, στην προσπάθειά της προσδώσει στην διακυβέρνηση ανανεωτική μορφή, συνέβαλε με δύο διαφορετικούς τρόπους σε αυτή τη συζήτηση. Πρώτα τη δημιουργία Επιτροπών για την θετική σχεδίαση της Ανώτατης Παιδείας, άμεση με την ίδρυση της ΥΕΕΑ, δηλαδή της Γενικής Επισημονικής Έρευνας και ανάπτυξης.

Η πρώτη μεγάλη επιτροπή συγκροτή-

θηκε τον Απρίλιο 1968 από καθηγητές ΑΕΙ και υπηρεσιακούς παράγοντες για την κατάρτιση νέου οργανισμού. Η επιτροπή όμως αυτοδιαλύεται τον Αύγουστο του ίδιου έτους, αφού πολλά μέλη της αποχωρούν από το Πανεπιστήμιο με το νέο όριο ηλικίας⁷.

Στο τέλος του 1970 με το Ν.Δ. 793, συνιστάται «Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας» που γνωμοδοτεί για/και προσδιορίζει τις γενικές γραμμές της εθνικής πολιτικής στην παιδεία, τους στόχους και τις ιδεολογικές κατευθύνσεις. Αποτελείται από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών ως πρόεδρο, τον Πρόεδρο του Συνταγματικού Δικαστηρίου, τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων, τον Πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών, τον Πρύτανη ΕΜΠ και τον αρχαιότερο Γενικό Επιθεωρητή Μέσης και εκείνον της Στοιχειώδους Εκπαίδευσης. Εντύπωση προκαλεί ο αποκλεισμός του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών. Όμως το Συμβούλιο αυτό είναι μάλλον διακοσμητικό. Τον Ιούνιο του 1971 συγκροτείται μια Επιτροπή Παιδείας με Πρόεδρο τον ομότιμο καθηγητή Χ. Φραγκίστα και ένδεκα άλλα μέλη (δες Παράρτημα 3), η οποία θα μελετούσε τα ίδια αντικείμενα και θα προέβaine και σε προβλέψεις μελλοντικών αναγκών. Την πρωθυπουργική αυτή απόφαση ακολουθεί το ίδιο έτος άλλη του Υπουργού Παιδείας Γεράσιμου Φραγκάτου, ο οποίος συγκροτεί ειδικά για την Ανώτατη Παιδεία άλλη επιτροπή με πρόεδρο τον καθηγητή της Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών Αλέξανδρο Κοντόπουλο και μέλη 9 άλλους πανεπιστημιακούς καθηγητές συνεπικουρούμενους από δύο επιστημονικούς συνεργάτες.⁸ Η διαφορά μεταξύ των δύο επιτροπών ήταν ότι ενώ στην πρώτη υπερεπόσαν οι παλαιοί καθηγητές κεντροευρωπαϊκής μορφωτικής αποτύπωσης (ακόμη και ο Π. Χρήστου, που σπούδασε στις ΗΠΑ σε θεολογική σχολή, συμπεριφέρετο όπως εκείνοι), στην δεύτερη επιτροπή τόσο ο Πρόεδρος όσο και τα μισά μέλη διέκειντο ευνοϊκά προς την δομή του Τμήματος. Τέσσερα μέλη της πρώτης επιτροπής (Αποστολάκης, Μαρινόπουλος, Παπακωνσταντίνου και Κούλας) ετάσσοντο υπέρ του Τμήματος, ενώ τα άλλα υπέρ της έδρας: «η πλειοψηφία της επιτροπής θεω-

ρεί επίσης απαραίτητον να διατηρηθεί η έδρα ως πυρήν διδακτικού και ερευνητικού έργου. Ο θεσμός των εδρών έχει διαβληθεί κατά τα τελευταία έτη. Μολονότι πράγματι εις σπανίας περιπτώσεις παρετηρήθησαν αυθαιρέσiai επιμέρους κατόχων εδρών... η πλειοψηφία της επιτροπής φρονεί ότι η εναντίον του θεσμού τούτου κατακραυγή υποκινείται κατά το πλείστον από ανθρώπους, οι οποίοι είτε νομίζουν ότι κάποτε ηδικήθησαν από τα πανεπιστήμια είτε θέλουν να βάλουν γενικότερον τους κοινωνικούς θεσμούς (sic)»⁹. Ακολουθεί η νομικίστικη παρατήρηση ότι «δεν καθίσταται δυνατός ο διορισμός οιοδήποτε προσώπου άνευ υπάρξεως νομοθετημένης θέσεως» και ως εκ τούτου γιατί να μην ονομάζεται έδρα αυτή η θέση αλλά να λέγεται απλώς θέση; Όμως αναγνωρίζεται ότι η ουσιώδης πλευρά είναι άλλη: η ύπαρξη ενός μόνο τακτικού καθηγητού, κατόχου της έδρας, και περί αυτόν ενός ομίλου επικουρικών καθηγητών, υφηγητών, επιμελητών και βοηθών διευκολύνει την διεξαγωγή διδακτικού και ερευνητικού έργου. Αλλιώς όλοι αυτοί θα υπήγοντο στον διευθυντή του Τμήματος με βραχυχρόνια θητεία, μη δυνάμενο να επιβλέπει όλους αυτούς προερχομένους από πολλές πρώην έδρες. Το Τμήμα προτείνεται ως μονάδα της Σχολής που χορηγεί (συνήθως) ορισμένο πτυχίο. Η επιτροπή αυτή εξετάζει και πολλά άλλα αντικείμενα, τα οποία είναι περίπου τα ίδια με τα πορίσματα της επιμέρους επιτροπής για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Το πόρισμα της Επιτροπής αυτής δημοσιεύθηκε και στον Τύπο¹⁰.

Οι προτάσεις της άλλης επιτροπής, της επιτροπής Α. Κοντόπουλου για την ανώτατη παιδεία, συνοψίζονται στα ακόλουθα: Προτείνεται η θεσμοθέτηση ενός ολιγομελούς κεντρικού οργάνου, του Συμβουλίου Ανωτάτης Εκπαιδεύσεως (ΣΑΕ), με διαμεσολαβητικό ρόλο μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και των ΑΕΙ. Το όργανο αυτό θα ήταν συμβουλευτικό και θα επελαμβάνετο του γενικότερου σχεδιασμού και της κατανομής των πόρων στα ΑΕΙ. Θα απαρτιζέτο από μέλη πενταετούς ή επταετούς θητείας, το ήμισυ των οποίων θα ήσαν καθηγητές πανεπιστημίων και το άλλο εξω-πανεπιστημιακά πρόσωπα εγνωσμένου

7. Παπαπάνος, ό.π. σ. 383.

8. Το περιοδικό *Αντί*, περίοδος Β', τεύχος 200 (5 Μαρτίου 1982) σ. 18-19. Το Ν.Δ. 793 της 30-12-1970 δημοσιεύθηκε την 1-1-1971. Δες επίσης ποσημείωση 9.

9. Ελληνική Δημοκρατία - Υπουργείον Εθνικής

Παιδείας και Θρησκευμάτων: πορίσματα Επιτροπής Παιδείας 1971-1978 (Εθνικό Τυπογραφείο) σελ. 113-114. Αναγράφονται στις σελίδες 11-13 τα μέλη όλων των Επιτροπών της αποφάσεως Γρ. Φραγκάτου.

10. Υπάρχει πολυγραφημένη έκθεση προς την

Γενική Επιτροπή Παιδείας την οποίαν υποβάλλει ο Α. Κοντόπουλος, εξ 122 σελίδων. Τα πορίσματα δημοσιεύθηκαν και στην εφημερίδα *Το Βήμα* 9-9-1973 σ. 9, 11-9-1973, σ. 5, 12-9-1973 σ. 5, 13-9-1973 σ. 5, 14-9-1973 σ. 5 και 15-9-1973 σ. 4.

κύρους και ενδιαφερόμενα για την έρευνα και την εκπαίδευση. Όλα θα επελέγοντο (μετά τη γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας) από την κυβέρνηση. Ενώ η επιτροπή θεωρούσε ότι το όργανο αυτό θα διαφύλασσε την αυτοτέλεια των ΑΕΙ, είναι προφανές ότι επρόκειτο για ένα κυβερνητικό μηχανισμό απολύτου ελέγχου τους.

Η επιτροπή θεωρούσε αναγκαία τη διάκριση του διοικητικού και του ακαδημαϊκού έργου στα ΑΕΙ. Προέβλεπε σε κάθε ΑΕΙ μια Γενική Συνέλευση εξ όλων των καθηγητών που θα προεδρευέτο από Πρόεδρο τον οποίον η ίδια θα εξέλεγε. Η Γενική αυτή Συνέλευση θα συνεδρίαζε δύο φορές το χρόνο, θα εξέλεγε τα μέλη ενός άλλου οργάνου, του Πανεπιστημιακού Συμβουλίου (εκτός των εκπροσώπων των φοιτητών), τις Πρυτανικές αρχές, θα ενέκρινε τον προϋπολογισμό, τον απολογισμό και θα επελαμβάνετο κάθε γενικότερου θέματος.

Η Σύγκλητος, ένα άλλο όργανο, θα αποτελείτο από τους κοσμήτορες των Σχολών και άλλους συγκλητικούς, ο αριθμός των οποίων θα εποίκιλε αναλόγως του μεγέθους κάθε Σχολής και τα μέλη της Συγκλήτου θα εξελέγοντο από το σύνολο των καθηγητών της Σχολής. Στην Σύγκλητο θα

συμμετείχαν ο Πρύτανης, οι Αντιπρυτάνεις καθώς και ο Πρόεδρος των φοιτητών. Η Σύγκλητος θα εισηγείτο κάθε σημαντικό θέμα, στο Πανεπιστημιακό Συμβούλιο, του Ιδρύματος. Σε περίπτωση διαφωνίας των δύο σωμάτων μια επιτροπή, αποτελούμενη από τον Πρύτανη, τον Πρόεδρο της Συγκλήτου και τον Πρόεδρο της Γενικής Συνελεύσεως, θα αναζητούσε μια κοινά αποδεκτή λύση και θα επανέφερε το θέμα προς συζήτηση στα σώματα αυτά.

Το Πανεπιστημιακό Συμβούλιο θα ήτο το ανώτατο εκτελεστικό όργανο, του οποίου θα προηδρευε ο Πρύτανης. Θα αποτελείτο από τον Πρύτανη, τους Αντιπρυτάνεις, τον Πρόεδρο της Συγκλήτου, από μέλη του διδακτικού προσωπικού, από επιφανείς πολίτες, με δράση στους παραγωγικούς τομείς σε συνολικό ποσοστό περίπου 40% των μελών του, από εκπρόσωπο των φοιτητών και από τον Κοσμήτορα των φοιτητών. Αυτοί οι δύο τελευταίοι θα ήταν τα μόνα μέλη του Πανεπιστημιακού Συμβουλίου που δεν θα εξελέγοντο από την Γενική Συνέλευση.

Η Εκτελεστική Διοίκησης θα ασκείτο από τις πρυτανικές αρχές και θα διεκρίνετο σε τρεις κλάδους, τον ακαδημαϊκό, τον διοικητικό (σε κάθε ένα από τους οποίους θα προΐστατο ένας Αντιπρύτανης) και τον φοιτητικό (του οποίου θα προΐστατο ο Κο-

σμήτωρ των σπουδαστών).

Η διοικητική αυτή δομή είναι όντως πολύπλοκη με τέσσερα όργανα τα οποία ελέγχουν το ένα το άλλο και που μπορούν να καταστήσουν δυσκίνητη τη λειτουργία ή και σε ορισμένες περιπτώσεις να την σταματήσουν τελείως. Με την συμμετοχή σε υψηλό ποσοστό εξωπανεπιστημιακών επιχειρείται, εκ πρώτης όψεως, η σύνδεση του πανεπιστημίου με την κοινωνία και μάλιστα με τους τομείς της παραγωγής. Υπάρχει όμως η υπόνοια ότι η συμμετοχή αυτή αποτελεί έναν επιπλέον μηχανισμό κυβερνητικού ελέγχου των ιδρυμάτων. Για πρώτη φορά αναφέρεται μια, ασθενής είναι αλήθεια, συμμετοχή των φοιτητών σε όργανα διοίκησης.

Τα ΑΕΙ θα εχωρίζοντο σε Σχολές και αυτές σε Τμήματα. Δεν συζητείται η υποκατάσταση της έδρας από Τμήματα, φαίνεται εδώ το Τμήμα να αποτελεί τυπική ονομασία, όπως είναι η διαίρεση της Φυσικομαθηματικής Σχολής σε Τμήμα Μαθηματικό, Φυσικό κ.ά. Τουναντίον, ενισχύεται ο θεσμός της έδρας (σελ. 44 της εκθέσεως).

Η έκθεση επρότεινε την κατάργηση των εισαγωγικών εξετάσεων στα Πανεπιστήμια και την εισαγωγή φοιτητών με βάση την απόδοσή τους στα τρία τελευταία έτη του Γυμνασίου (= Λυκείου). Εξετάσεις σε πανελλήνια κλίμακα θα γίνοντο κάθε χρόνο στα δύο τελευταία έτη. Όσοι δεν θα εισήγοντο στα ΑΕΙ θα έβρισκαν διέξοδο σε Επαγγελματικές σχολές. Πρόκειται για μηχανισμό εισαγωγής που προτάθηκε και επανάληψιν και μάλιστα πρόσφατα.

Δύο είδη διπλωμάτων προβλέπονταν. Το πρώτο δίπλωμα, κατάληξη μιας τριετούς ή τετραετούς προπτυχιακής σπουδής, θα μπορούσε να ήταν και επαγγελματικό πτυχίο. Θα υπήρχε μεγάλος αριθμός διπλωμάτων, ενώ νέες κατευθύνσεις θα προτεινόνο από τη Σύγκλητο ή το Πανεπιστημιακό Συμβούλιο στο ΣΑΕ και από αυτό στο Υπουργείο, το οποίον θα προέβαινε στην τελική έγκριση. Το πρώτο αυτό δίπλωμα θα ελαμβάνετο με την επιτυχή συμπλήρωση μαθημάτων 120-130 συνολικών μονάδων, εκ των οποίων μόνο το 30%-40% θα ανεφέρετο σε υποχρεωτικά μαθήματα. Το πρώτο πτυχίο θα είχε και δευτερεύοντα κλάδο. Σε όλα αυτά είναι προφανής η αμερικανική επίδραση, με την θέσπιση μονάδων, με την αντιστοιχία του πρώτου πτυχίου με bachelor και με τον κύριο (major) και με τον δευτερεύοντα (minor) κλάδο. Ακόμη και με την θεσμοθέτηση για κάθε φοιτητή ενός συμβούλου-καθηγητή, θεσμοθετούμενο απαραίτητο λόγω και του εύπλαστου του

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

Μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων της ΕΕΑΕ (Ελληνική Επιτροπή Ατομική Ενέργεια - Δημόκριτος) και του ΒΙΕ (Βασιλικού Ιδρύματος Ερευνών)

ΕΕΑΕ	1967	πρόεδρος: Π. Δημόπουλος, μέλη: Θ. Τσατσάς (αδελφός του καθηγητού), Ν. Κουμούτσος, Ν. Νιαβής, Θ. Σκουλικίδης, Π. Ρεντζεπέρης, Κ. Μητακίδης.
	1971	πρόεδρος: Γ. Φραγκάτος, (υπουργός)-μέλη: Θ. Τσατσάς, Ρουμπάνης, Ιω. Μαραγκόζης, Γεώργ. Βάρβογλης, Αλ. Κοντόπουλος, Π. Ρεντζεπέρης.
	1973	πρόεδρος: Δ. Κάππος, μέλη: Θ. Κουγιουμζέλης, Διον. Ίκκος, Α. Γκέρτσος (βιομήχανος), Χ. Αग्रιτέλλης, Γ. Καραμπάτσος (επιστημονικός διευθυντής).
ΒΙΕ (ΕΙΕ)	1967	(προ της δικτατορίας) πρόεδρος ο Βασιλεύς, μέλη: Δ. Κιουσόπουλος, Λ. Ζέρβας, Κ. Αλεξόπουλος, Ι. Θεοδωρακόπουλος, Στ. Καψωμένος, Ν. Κριτικός, Λ. Μούσουλος, Β. Τατάκης, Ι. Πεσμαζόγλου, Β. Κιόρτσας, Γ. Κοντόπουλος, Γ. Χαλκιοπούλος.
	1969	πρόεδρος ο Βασιλεύς, μέλη: Λ. Ζέρβας, Κ. Αλεξόπουλος, Χ. Φραγκίστας, Π. Δημόπουλος, Α. Κομνηνός, Ν. Μασσανιώτης, Κ. Μοίρας, Κ. Νιαβής, Γ. Νιτσιώτας
Μάιος	1969	πρόεδρος: Γ. Παπαδόπουλος (ο δικτάτωρ), μέλη: Κ. Αλεξόπουλος, Χ. Φραγκίστας, Κ. Νιαβής, Α. Κομνηνός, Ν. Μασσανιώτης, Κ. Μοίρας, Γ. Νιτσιώτας
Φεβρ.	1971	πρόεδρος: Α. Νάτσινας (στρατιωτικός), Ι. Καποδίστριας, Θ. Γιαννακόπουλος Ν. Γιάσογλου, Ν. Καρμίρης, Κ. Κονοφάγος, Φ. Φέσσας
Σεπτ.	1974	(μετά την δικτατορία) πρόεδρος: Λ. Ζέρβας, μέλη: Δ. Ζακυθηνός, Ν. Αθανασιάδης, Π. Ζέπος, Ο. Πυλαρινός, Π. Πρωτοπαπαδάκης, Π. Σακελλαρίδης, Κ. Τρυπάνης, Γ. Χαλκιοπούλος, Κ. Στεφανής

γράμματος και των δυνατών επιλογών τον φοιτητή.

προβλέπετο και ένα δεύτερο επίπεδο σπουδών που θα οδηγούσε πρώτα σε ένα πτυχιακό δίπλωμα ή σε ειδικές επαγγελματικές σχολές (ιατρική, φαρμακευτική, οδοντιατρική, νομική και θεολογική!) ακολουθώντας στην απόκτηση διδακτορικού διπλώματος. Η υψηλή βαθμολογία θα αποτελούσε κριτήριο για την εισαγωγή στον επόμενο αυτό κύκλο σπουδών. Και εδώ η σύγκριση με το αμερικανικό πρότυπο είναι εμφανής.

Το προσωπικό του Τμήματος θα διακρίθηκε σε διδακτικό, ερευνητικό, τεχνικό και βοηθητικό. Οι βαθμίδες που προεβλέπονταν τέσσερις για τους διδάσκοντες (ερευνητές, του τακτικού καθηγητή, του έκτακτου καθηγητή ή περισσότερων σε κάθε Τμήμα), του εντεταλμένου καθηγητή, του εκτάκτου καθηγητή και του επιμελητή. Μεταξύ των Τμημάτων, τα οποία θα διασφάλιζαν την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, θα υπήρχε η πλήρης απαγόρευση εξέτασης πτυχίου από τους διδάσκοντες και η απαγόρευση των φοιτητών εκείνων των οποίων ο μέσος όρος βαθμολογίας θα ήταν επί τουλάχιστον ένα τρίμηνο κάτω ενός ορίου.

Η επιτροπή επρότεινε την δημιουργία ενός Κέντρου Αθηνών δευτέρου Πανεπιστημίου, αποτελούμενου από το ΕΜΠ, και ανεξάρτητων Σχολών-ΑΕΙ, την ίδρυση, το 1973-74, επιστημίου στη Θράκη και στην Κρήτη (τα οποία ιδρύθηκαν και άρχισαν να λειτουργούν μετά την πτώση της δικτατορίας), το 1974-75 στη Θεσσαλία και στον Αιόλαιο, το 1976-77 στη Δ. Μακεδονία, το 1978-81 στα Νησιά και αλλού (που δεν επιδιωχόταν). Επίσης, η επιτροπή έθεσε ως προτεραιότητα της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των συγγραμμάτων και των βιβλιοθηκών, το οικονομικό κ.ά.

Τα ορισμένα μέλη της επιτροπής (ο Κεραμεύς, ο Μπουμπουλίδης) διεφώνησαν για την εφαρμογή του θεσμού του Υφηγητού και αντικατάστασή του με την βαθμίδα του Καθηγητή, διέτύπωσαν επιφυλάξεις για την εφαρμογή των προπτυχιακών σπουδών και άλλες προτάσεις, ακολουθώντας πιο συστηματική άποψη.

Οι προτάσεις δεν αποκρυσταλλώθηκαν σε συγκεκριμένη μορφή νόμου. Παράλληλα με αυτές τις προτάσεις υπήρξε και η ίδρυση της ΥΕΕΑ

(Υπηρεσίας Επιστημονικής Έρευνας & Αναπτύξεως). Φαίνεται ότι καίριο ρόλο σε αυτήν έπαιξαν τρεις στρατιωτικοί. Ο απόστρατος συνταγματάρχης Θεόδωρος Μητσόπουλος, χημικός μηχανικός, που εξεργάσθηκε τον ιδρυτικό νόμο της ΥΕΕΑ ως σύμβουλος του τότε πρωθυπουργού, ο απόστρατος υποστράτηγος Ιωάννης Ζαρονίκος, χημικός μηχανικός, πρώτος γενικός διευθυντής της ΥΕΕΑ, και ο Παναγιώτης Δημόπουλος, πρόεδρος της ΔΕΗ και κάποτε της ΕΕΑΕ [Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας], απόστρατος ταξίαρχος μηχανολόγος, υπήρξαν οι «τεχνοκράτες» από το στράτευμα που επόπτευαν τον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης. Οι δύο πρώτοι επικεφαλής της ΥΕΕΑ, ο άλλος ως Πρόεδρος της ΕΕΑΕ και της ΔΕΗ. (Τα διοικητικά συμβούλια της ΕΕΑΕ και του ΒΙΕ -Βασιλικού Ιδρύματος Ερευνών- αναγράφονται στο Παράρτημα 5).

Η ΥΕΕΑ ιδρύθηκε με νόμο (823/1971 στο τεύχος Α' ΦΕΚ 9, της 19-1-1971)¹¹. Η υπηρεσία αυτή υπήχθη στο νεότευκτο τότε Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών (υπουργός ο ανεκδιήγητος Κων/νος Παναγιωτάκης) και είχε υπό την εποπτεία της την ΕΕΑΕ. Πρόκειται για προδρομική μορφή της νυν Γενικής Γραμματείας Έρευνας και

Τεχνολογίας. Με τον ίδιο νόμο ιδρύεται το Εθνικό Συμβούλιο Επιστημονικής Έρευνας και Αναπτύξεως (στα Παραρτήματα 4 και 6 δίδονται η συγκρότηση της ΥΕΕΑ και τα μέλη της ΕΣΕΕΑ). Είναι αναμφισβήτητο ότι η ομάδα των αμερικανοσπουδασμένων του Δημοκρίτου στελέχωσε την ΥΕΕΑ. Μετά τον Ανδρέα Παπανδρέου και την στροφή τους προς τον Κων/νο Μητσοτάκη, ορισμένα μέλη της ομάδας στρέφονται προς το δικτατορικό καθεστώς. Η ΥΕΕΑ και δευτερευόντως το ΕΣΕΕΑ αποτελούν τα οχυρά από τα οποία δίδεται τώρα, μεταξύ άλλων, η μάχη για την αλλαγή της δομής των ΑΕΙ.

• Το τρίτο και τελευταίο μέρος θα δημοσιευτεί στο επόμενο τεύχος.

Στο Α' μέρος του άρθρου, που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 651 πρέπει να διορθωθούν δύο λάθη του «δαίμονος»:

1. Στη σελ. 27, 3η στήλη, 13η σειρά από πάνω αντί *Με την έλευση της δημοκρατίας* πρέπει να διαβαστεί *Με την έλευση της δικτατορίας*.
2. Στη σελ. 30, 1η στήλη, πρέπει να απαλειφθούν οι λέξεις από τη σειρά 3 έως τη σειρά 8 και να λήγει η φράση στη σειρά 3 μετά τη λέξη *Άμυνα*.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Μέλη του Εθνικού Συμβουλίου Επιστημονικής Έρευνας και Ανάπτυξης (ΕΣΕΕΑ)

Δημήτριος Σαμαράς	Πρόεδρος (Διευθυντής προγράμματος AF. OS. R/ΗΠΑ)
Ανδρέας Μελισσινός	Καθηγ. Παν/μίου Rochester, ΗΠΑ
Χαράλαμπος Γάτος	Καθηγ. MIT, ΗΠΑ
Παν. Κατσόγιαννος	Καθηγ. Παν/μίου Mount-Sinai, ΗΠΑ
Σπυρίδων Βρατσάνος	Καθηγ. Παν/μίου Columbia, ΗΠΑ
Καίσαρ Αλεξόπουλος	Πρύτανης Παν/μίου Αθηνών
Θρ. Ραπτόπουλος	Πρύτανης Παν/μίου Θεσσαλονίκης
Αντώνιος Λοίζος	Πρύτανης ΕΜΠ
Γερ. Φραγκάτος	Υπ. Εθν. Παιδείας & Θρησκευμάτων
Σπ. Ιακωβίδης	Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών
Μιχαήλ Δεκλερής	Πάρεδρος Συμβουλίου Επικρατείας
Ηλίας Μπαλόπουλος	Υφυπουργός Κυβερνητικής Πολιτικής
Ηλίας Δημητράς	Γενικός Διευθυντής ΕΚΚΕ
Φαίδων Φέσσας	Καθηγ. Παν/μίου Αθηνών
Δημ. Μαρινόπουλος	Βιομήχανος
Δημ. Κάππος	Πρόεδρος ΕΕΑΕ
Νικ. Πολυζόπουλος	Καθηγ. Παν/μίου Θεσσαλονίκης
Θεόδ. Σκουλικίδης	Καθηγ. ΕΜΠ
Παναγ. Δημόπουλος	Πρόεδρος ΔΕΗ
Λουκάς Αρβανίτης	Καθηγ. Παν/μίου Θεσ/νίκης, Γεν. Δ/ντής Ανωτάτης Εκπαιδεύσεως
Ιω. Καραγιαννόπουλος	Καθηγ. Παν/μίου Θεσ/νίκης

Ως επίτιμα μέλη, τα οποία όμως δεν παρίσταντο, σημειούνται οι Ιωάννης Θεοδωρακόπουλος, Βασίλειος Βαλαώρας, Κων/νος Δοξιάδης, Χαράλαμπος Φραγκίστας, Σπυρίδων Μαρινάτος και Εμμ. Βογιατζάκης. Ως αντεπιστέλλοντα μέλη οι: Νικόλαος Αβράζης, Γεώργιος Καραμπάτσος, Θεόδωρος Υψηλάντης και Λουκάς Χριστοφόρου.

¹¹ Υπουργείον Πολιτισμού και Επιστημών, Υπηρεσία Επιστημονικής Έρευνας και Αναπτύξεως: Έκθεσις Πεπραγμένων, Οκτώβριος 1971 - Δεκέμβριος 1972. Αθήναι 1973, σελίδες 96.

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΜΠΡΕΓΚΟΒΙΤΣ

Το Λονδίνο είναι η πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης και ετοιμάζεται για την τελετή λήξεως. Είναι δυνατόν να συμπληρωθεί αυτή η υπόθεση με την ανάθεση στον Χούλιο Ιγκλέσιας της τελευταίας πανηγυρικής συναυλίας στο Γουέμπλεϊ; Όχι φυσικά. Και ο τελευταίος Βρετανός θα το θεωρούσε εντελώς τρελό και θα υπέθετε, δικαίως, πως οι διοργανωτές δεν έχουν σώας τας φρένας. Ή τον Μικ Τζάγκερ θα περίμεναν να δουν ή τον Έλτον Τζων ή τη φιλαρμονική του Λονδίνου ή όλα αυτά μαζί. Κάποιον Βρετανό, εν πάση περιπτώσει. Και όμως ο κ. Πάνος Θεοδωρίδης μάς έφερε τον Γκόραν Μπρέγκοβιτς. Τι θέλει να μας πει ο κ. Θεοδωρίδης μ' αυτή του την επιλογή; Πως η Θεσσαλονίκη είναι πρωτίστως μια πόλη με τα μάτια στραμμένα προς τα ορθόδοξα Βαλκάνια. Όμως πρόκειται για αυταπάτη ή, μάλλον, για πλήρη διαστροφή της ιστορίας.

Για το ότι η Θεσσαλονίκη είναι μία πόλη των Βαλκανίων δεν γεννάται ζήτημα. Και η Αθήνα το ίδιο είναι, όπως και η Πάτρα και ο Βόλος – και όλες γενικώς οι πόλεις της Ελλάδας είναι πόλεις των Βαλκανίων. Προφανώς όμως άλλο πράγμα υπονοεί η παρουσία του Μπρέγκοβιτς. Υπονοεί πως η Θεσσαλονίκη εκφράζει την βαλκανική πολιτισμική ιδιαιτερότητα, ένα σύμπλεγμα, δήθεν, παραδόσεων και νοοτροπιών σαφώς διαφορετικών από ό,τι αποκαλούμε δυτικοευρωπαϊκή παράδοση.

Το πρόσφατο αυτό ιδεολόγημα αγνοεί την ιστορία της Θεσσαλονίκης των δύο τελευταίων αιώνων. Πόλη και εξοχήν κοσμοπολίτικη, με κυρίαρχο από φυλετική άποψη το εβραϊκό και το ελληνικό στοιχείο, πόλη εμπόρων και διανοουμένων, η Θεσσαλονίκη ήταν πάντα ένας τόπος καθαρά ευρωπαϊκός – όπως άλλωστε και όλα τα μεγάλα εμπορικά κέντρα των Βαλκανίων και της Μικράς Ασίας. Ποτέ δεν υπήρξε «βαλκανική» –έτσι όπως εκλαμβάνει

τον όρο η διανοήση του συρμού–, τονίζοντας την ιδιαιτερότητα της θρησκευτικής παραδόσεως και του λαϊκού πολιτισμού και παραβλέποντας το γεγονός πως οι αστικοί πληθυσμοί στα Βαλκάνια του 18ου και του 19ου αιώνα διαμόρφωναν τα εθνικά τους χαρακτηριστικά μέσα στη γενική αποθέωση του ευρωπαϊκού πνεύματος.

Ποια Βαλκάνια, λοιπόν, εννοούν; Ποια ήταν η εικόνα της Θεσσαλονίκης τον 18ο αιώνα; Δεκάδες εμπορικοί οίκοι της Ευρώπης, Γάλλοι, Άγγλοι, Βενετοί, Αυστριακοί, Έλληνες και Εβραίοι που πηγαινοέρχονται στη Βιέννη και στη Μασσαλία κου-

βαλώντας εμπορεύματα και ιδέες, γυναίκες ντυμένες με την τελευταία ευρωπαϊκή μόδα, πλούσιοι έμποροι που υποκλίνονται στην Ευρώπη των Φώτων, δάσκαλοι γαλλικών και αγγλικών που μπαινοβγαίνουν στα σπίτια των μεγαλεμπόρων της εβραϊκής και της ελληνικής συνοικίας – να η Θεσσαλονίκη των τελευταίων χρόνων.

Απ' όλη αυτή την ιδιαίτερη παράδοση του κοσμοπολιτισμού της Θεσσαλονίκης, καταλήξαμε στον Γκόραν Μπρέγκοβιτς. Πρόκειται για μια επιλογή που προσβάλλει τόσο το παρελθόν όσο και το παρόν της πόλεως. Αν οι υπεύθυνοι της Πολιτιστικής ήθελαν να υποδείξουν εμμέσως ένα βαλκανικό προφίλ, θα έπρεπε να ξέρουν πως τα Βαλκάνια υπήρξαν πρωτίστως ως μια ιδιομορφία του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Για τη σημερινή Θεσσαλονίκη, με την έντονη παρουσία νέων μουσικών σχημάτων, η ανάθεση της τελετής λήξεως σε έναν μουσικό από την πρώην Γιουγκοσλαβία, ο οποίος ειδικεύεται σε διασκευές τσιγγάνικων μουσικών μοτίβων, είναι μια πράξη απίθανη – σχεδόν γελοία.

«Ω, ξένε..., βαδίζεις προς ευγενή τόπον της ευνομίας, βάρβαρον δεν φοβείσαι...», αναφέρει επίγραμμα της Παλατινής Ανθολογίας, σε κάποια επισκευή των τειχών της Θεσσαλονίκης της εποχής του Βουλγαροκτόνου, που μας υπέδειξε πριν από χρόνια ο καθηγητής Στίλπων Κυριακίδης. Η Θεσσαλονίκη, θύλακας πάντα του ελληνικού και του ευρωπαϊκού πολιτισμού, ανέθεσε την προβολή της στους πανελληνίως άγνωστους κυρίους Θεοδωρίδη και Κουτσούκο. Και πάλι καλά που έφεραν τον Μπρέγκοβιτς να την εκπροσωπήσει. Διότι, εάν βρισκόμασταν μερικές δεκαετίες πριν, είναι προφανές πως θα μας έφεραν την Χούλια Κότζιγιτ. Αλλά βεβαίως τότε δεν θα είχαμε τον κ. Θεοδωρίδη επικεφαλής. Θα είχαμε τον ευγενή και καλλιεργημένο Άλκη Στέα, ο οποίος φυσικά θα έκανε τελετή λήξεως με τους Φόρμινξ και τον Μανώλη Χιώτη.

ΦΩΤ.: ΖΑΡΖΩΝΗΣ

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

ΠΕΡΙ ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

Σε κρίσιμους καιρούς διαβάζουμε στον Τύπο ρεπορτάζ, συνοδευόμενα από φωτογραφίες και κείμενα που αφορούν σε ανθρώπους, που για χρόνια πολλά –όσα και τα δημιουργικά τους– κέρδησαν τομείς της τέχνης, να περνούν τα τελευταία χρόνια της ζωής τους ξεχασμένοι εγκαταλελειμμένοι σε γηροκομεία. Βλέπετε, η επικαιρότητα συνοδεύει τους ζωγράφους, ζωγράφους, ποιητές, ηθοποιούς, χορευτές όσο αυτοί φωτίζονται από τα φώτα του σήμερα, ενώ η λήθη είναι εκείνη που συνοδεύει όσα κατέθεσαν στη διάρκεια της ζωής τους, όταν δεν βρίσκονται πια στην πρώτη γραμμή, όταν είναι πια «εκτός αγοράς». Πριν από μερικές, κάποια στιγμή, καθιερώθηκαν από την πολιτεία οι τιμητικές συντάξεις, οι οποίες απονέμονταν (και απονέμονται) «σε απόμαχους πνευματικούς δημιουργούς άνω των 65 ετών». Στα χρόνια της δικτατορίας πρωτοκαθιερώθηκαν οι τιμητικές συντάξεις, που στην αρχή αφορούσαν μόνο λογοτέχνες. «Κατά καιρούς τις έλαβαν αγαθές νοικοκυρές, δημοφιλείς και χειμαζόμενοι πολέμαρχοι του ποτέ Δημοκρατικού Στρατού, χήρες ή ορφανά μακάριων λυρικών χρονογράφων λαθραίων επαρχιακών εντύπων» λέει ο ζωγράφος και συγγραφέας Θανάσης Βαλτινός. Αρχικά, το νομοσχέδιο προέβλεπε απονομή 70 συντάξεων ετησίως, που χωρίζονταν σε δύο κατηγορίες: Α' (με 140 χιλιάδες δρχ.) και Β' (με 110 χιλιάδες, στην οποία κατατάχθηκαν ο Στρατής Τσίρκας και ο ποιητής Νίκος Κουζός (!), ο οποίος και αρνήθηκε να την παραλάβει). Οι αντιδράσεις της Εταιρείας Συγγραφέων και άλλων φορέων για το ύψος και τη μορφή αυτών των τιμητικών συντάξεων ανάγκασαν τον τότε υπουργό Πολιτισμού Θάνο Μικρούτσικο στη συγκρότηση επιτροπής, με πρόεδρο τη Μυρσίνη Ζορμπά, προκειμένου να μελετήσει το θέμα. Οι ανταλλαγές προτάσεων κατέληξαν στις εξής υποδείξεις της επιτροπής: Απονομή 30, κατ' ανώτατο όριο, συντάξεων ετησίως, που θα περιλαμβάνουν όμως και άλλους, εκτός λογοτεχνίας, χώρους: ζωγραφική, μουσική, κ.λπ. και χρηματική κάλυψη ισόποση με το μισθό διευθυντή Α' του δημοσίου.

Οι υποδείξεις της επιτροπής αγνοήθηκαν, και επί υπουργίας Μπένου η Βουλή ψηφίζει νόμο «να απονέμει το Υπουργείο Πολιτισμού 100 συντάξεις ετησίως, των 150 χιλιάδων δρχ.» (τροποποιώντας την εισήγηση των 70 συντάξεων με αποζημίωση 120 χιλ. δρχ.). Η διαδικασία δεν τελειώνει εδώ. Μάλλον από εδώ αρχίζει. Γιατί όλα αυτά τα χρόνια οι άνθρωποι της τέχνης (απόμαχους τους αποκάλεσαν, λες και η τέχνη και η προσφορά στον πολιτισμό έχουν σημασία και αξία μόνο τη στιγμή που γεννιούνται και όχι γιατί έχουν διάρκεια) έπρεπε να υποβάλουν οι ίδιοι αιτήσεις για να κριθούν κατάλληλοι ή όχι για τιμητική συντάξη. Γιατί, η πολιτεία πρέπει να διαθέτει την κρίση και τα κριτήρια για την απόδοση τιμητικής ανταμοιβής σε ανθρώπους που πρόσφεραν σ' αυτό που λέγεται πολιτισμός, και η τιμητική αυτοπαγιδεύεται από αυτοοικτιρμούς καλλιτεχνών που απαιτούν και απαιτούν τιμητική σύνταξη ή εφάπαξ αποζημίωση ή να ξεχνά όσους δεν έχουν καν τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση. Γιατί μπορεί να έχουμε συγκριτικό πλεονέκτημα στο χώρο του πολιτισμού, αλλά όχι τόσο ώστε να πρέπει οπωσδήποτε 100 άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών ετησίως να συνταξιοδοτούνται από την Πολιτεία. Η νέα επιτροπή που συγκροτήθηκε πρόσφατα συγκρότησε το ΥΠΠΟ (Νίκος Κούνδουρος, Σπύρος Πλασκοβίτης, Γιάννης Απογιαννόπουλος, Νάσος Βαγενάς κ.ά) μπορεί να «διαβάσει» διαφορετικά το ιστορικό πλαίσιο και να αποδώσει ουσιαστικό έργο. Θα περιμένουμε το έργο της.

ΟΛΓΑ ΣΕΜΑ

Π Ρ Ο Τ Ε Ι Ν Ο Υ Μ Ε

Δείτε: Την έκθεση ζωγραφικής της Μαιρης Σχοινά, με τίτλο Αντανάκλασεις, από τις 7 Φεβρουαρίου έως τις 3 Μαρτίου, στην Αίθου-

σα Τέχνης Αθηνών (Γλύκωνος 4, Δεξαμενή). Η ζωγράφος, σε καλλιτεχνικό σταυροδρόμι, στέκεται εκστατική μπροστά στη θηριώδη σύγχρονη αρχιτεκτονική με το γυαλί και το χάλυβα και στη διασταύρωσή της με τα φυσικά φαινόμενα και τη φυσική μεγάλωσύνη.

Διαβάστε: Το νέο βιβλίο του καθηγητή Νίκου Μουζέλη, *Επιστροφή στην κοινωνιολογική θεωρία. Η έννοια της ιεραρχίας και το πέρασμα από τη μικρο- στη μακρο-κοινωνιολογία*, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Θεμέλιο σε μετάφραση του συνεργάτη του Αντί, Βασίλη Καπετανγιάννη.

• **Δείτε:** Τα σκίτσα του, αυτά που εδώ και χρόνια συνοδεύουν κείμενα στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο (*Η εποχή, Ο πολίτης*) παρουσιάζει ο Χρήστος Πικριδάς από τις 2 έως τις 21 Φεβρουαρίου στην γκαλερί Χρυσόθεμις στο Χαλάνδρι.

• **Ακούστε:** Πριν από πέντε χρόνια, ο Χρήστος Βακαλόπουλος αποχαιρέτισε, μόλις στα 37 του χρόνια, τις ταινίες του, τα κείμενά του, τους φίλους του. Οι τελευταίοι διοργανώνουν, το ερχόμενο Σάββατο, 7 Φεβρουαρίου, μια εκδήλωση αφιερωμένη στη μνήμη και το έργο του. Στο Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν (Μ. Αυρηλίου 5, Πλάκα) στις 11 το πρωί, ο Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, ο Χάρης Βλαβιανός και ο Ηλίας Κανέλλης θα μιλήσουν για το έργο που άφησε στο χαρτί και στο σελυλάιντ. Και η Όλγα Λαζαρίδου θα διαβάσει αποσπάσματα από τη *Γραμμή του ορίζοντος*, το τελευταίο του μυθιστόρημα.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΟΡΝ: Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΖΕΝ-ΚΟΜΙΚ

Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΟΡΝ πέθανε στις 16 Ιανουαρίου μετά από μακρόχρονη νόσο. Γεννημένος το 1921 στην Αθήνα ευτύχησε ως γιος του θεατρικού συγγραφέα Παντελή Χορν και βαφτισιμιάς της Κυβέλης, να πάρει το βάπτισμα του πυρός στο θέατρο από πολύ μικρός. Σε ηλικία μόλις 6 μηνών συμμετείχε σε παράσταση έργου του πατέρα του, ενώ ακολούθησαν και άλλες ερασιτεχνικές θεατρικές απόπειρες σε πρώιμες επίσης ηλικίες (τριών και δέκα ετών) καθώς και στο Κολλέγιο Αθηνών, από το οποίο αποφοίτησε. Σε ηλικία 17 ετών εισέρχεται επιτυχώς μετά από εξετάσεις στο Βασιλικό Θέατρο, έχοντας ως δασκάλους του τον Αιμίλιο Βεάκη και τον Δήμητρη Ροντήρη. Το 1940 κάνει το ντεμπούτο του στο σανίδι ως επαγγελματίας ηθοποιός και, το 1941, την πρώτη του αθηναϊκή θεατρική εμφάνιση η οποία έκανε μεγάλη αίσθηση. Από το 1944 ηγείται θιάσου με τη Μαίρη Αρώνη και, λίγο αργότερα, με τη Βάσω Μανωλίδου. Επιστρέφει στο Εθνικό (1946-50) ερμηνεύοντας κλασικό ρεπερτόριο: *Ρουί Μπλανς*, *Άνθρωπος και Υπεράνθρωπος*, *Ριχάρδος Β'*, *Η στρίγγλα που έγινε αρνάκι*, *Βολπόνε* και *Κουρέας της Σεβίλλης*, έργο στο οποίο για πρώτη φορά συμπρωταγωνιστεί με την Έλλη Λαμπέτη.

Αμέσως μετά αναχωρεί για την Αγγλία, όπου για 2 χρόνια τελειοποιεί τις σπουδές του στη δραματική τέχνη. Η επιστροφή του στην Ελλάδα σηματοδοτείται από τη θεατρική συνεργασία του με την Έλλη Λαμπέτη και τον Γιώργο Παππά (1952-55), περίοδος

όπου ο Χορν χωρίζεται από την πρώτη του γυναίκα, Ρίτα Φιλίππου, και η Λαμπέτη από τον Μάριο Πλωρίτη. Με ένα πλούσιο ρεπερτόριο, όπως *Βαθιά γαλάζια θάλασσα*, *Νόρα*, *Τρεις άγγελοι*, *Πρόσκληση στον Πύργο*, *Βροχοποιός*, *Νυφικό κρεβάτι*, συνεχίζουν οι δύο τους ως θιασαρχικό ζευγάρι ως το 1959, χρονιά που ο Χορν ανεβάζει πλέον μόνος του το *Ρομανσέρο*. Ακολουθούν πολλές ελάσσονες επιτυχίες έως το '62, όπου σε μουσική Μ. Χατζιδάκι ανεβάζει τη θρυλική *Οδό Ονείρων*.

Το 1964 επιστρέφει στο Εθνικό πρωταγωνιστώντας στα έργα *Λορεντζάτσιο*, *Το μακρύ ταξίδι της μέρας μέσα στη νύχτα* και *Ιβάνωφ*. Στη διάρκεια της δικτατορίας ανεβάζει με δικό του θίασο τα έργα *Δον Ζουάν*, *Η καλή καρδιά της Ελεονώρας*, *Ριχάρδος Γ'*. Ακολουθεί μια περίοδος θεατρικής σιωπής. Παντρεμένος πια με την Άννα Γουλανδρή, το '74, αναλαμβάνει γενικός διευθυντής της ΕΡΤ, για να παραιτηθεί σύντομα και να επιστρέψει στα θεατρικά δρώμενα με μερικές από τις σημαντικότερες παραστάσεις του: *Ο Δικός μας* (1976), *Τίμων ο Αθηναίος* (1978), *Ερρίκος ο Δ'* (1979), *Χιτ* (1979-80) και, τέλος, *Αρχαίοστορας Σόλνες* του Ίψεν (1983-84) (τελευταία θεατρική του παράσταση).

Στον κινηματογράφο πρωταγωνίστησε σε 10 ταινίες στο διάστημα '43-'62: *Η φωνή της καρδιάς* (1943), *Τα χειροκροτήματα* (1944), *Ο μεθύστακας* (1950). Ιδιαίτερης, όμως, προσοχής έλαβε με τις ταινίες του Κακογιάννη *Κυριακάτικο Εύπνημα* (1954) και *Το Κορίτσι με τα μαύρα* (1956) με συμπρωταγωνίστρια την Έλλη Λαμπέτη. Ακολουθούν ανάλογες επιτυχίες, όπως *Κάλπικη Λίρα* (1957), και *Μια ζωή την έχουμε* (1958) – και οι 2 ταινίες του Τζαβέλλα), *Μια του κλέφτη*, *Αλίμονο στους νέους* (1961) και *Η Αθήνα τη νύχτα* (1962).

Άνθρωπος με χιούμορ και εξαιρετική γοητεία στη ζωή και την τέχνη του, πολύ γρήγορα ανήλθε στη σφαίρα των θεατρικών μεγάλων. Παρ' όλο που ερμήνευσε ρόλους που κίλον θεατρικού ρεπερτορίου άφησε εποχή κυρίως ως ζεν-κομίκ. Υπήρξε από τους ελάχιστους φτασμένους ηθοποιούς που αγαπούσε και ξεχώριζε τα νέα ταλέντα. Ο ίδιος δήλωνε: «Έχω εντύπωση ότι όλους τους ρόλους που έχω παίξει τους πρόδωσα» και αλλού συμπληρώνει: «Η τέχνη είναι πνάει τον άνθρωπο. Αιφνίδια σε φωτίζει». Τα τελευταία χρόνια, λόγω της ασθένειάς του, είχε αποσυρθεί ολωσδιόλου από τις κοσμικές κοινωνικές συναναστροφές, που άλλοτε αποτελούσαν για τον ίδιο τρόπο ζωής.

ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΑΒΛΕΜΜΑ

Μετά από δύο αγωγές, μία μήνυση, τρεις παραστάσεις σε δικαστήρια, απολογητικά υπομνήματα και πολλές μαρτυρίες στον ανακριτή, ο Θόδωρος Αγγελόπουλος τακτοποίησε την οφειλή του στον Θανάση Βαλτινό από το σενάριο της ταινίας *Το Βλέμμα του Οδυσσέα*.

Το γεγονός πως η ρύθμιση έλαβε χώρα στον προθάλαμο των δικαστηρίων την ύστατη ώρα πριν αρχίσει η δίκη σχετίζεται σαφώς με τις προοπτικές της

απόφασης για το Βλέμμα από την καθόλου τυφλή Δικαιοσύνη. Ωστόσο, πέραν της αποφυγής καταδίκης, αυτή η κατάληξη είχε και άλλα δύο θετικά σημεία για τον Αγγελόπουλο: Με την παρέλκυση, ο Αγγελόπουλος εκμεταλλεύτηκε τους τόκους της αμοιβής Βαλτινού σχεδόν για μια τριετία και, ταυτόχρονα, εβίωσε το σασπένς, ένα εκφραστικό μέσο που δεν είχε χειριστεί μέχρι σήμερα.

Στέλιος Π. Καφαντάρης

Ιωάννα Κλεφτόγιαννη

Μετατροπή ενός βιομηχανικού κτιρίου σε ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα

του Δημήτρη Αντωνακάκη

■ να συνδυάσει βιομηχανικών κτιρίων χωρίς στοιχειώδη οργάνωση υπαίθριου χώρου και φροντισμένη κατασκευή ήταν το κτίριο που μαζί με ένα αρκετά άνετο οικόδο δόθηκε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (Α.Σ.Κ.Τ.) για να εγκαταστήσει νέες της δραστηριότητες. Μια γοητευτική και δύσκολη υπόθεση, που απαιτούσε σαφήνιση στόχων και αρχών και μια μηρή και ουσιαστική παρέμβαση που αναδείκνυε το χαρακτήρα των υπαρχόντων κτιρίων και θα τα μετέτρεπε από βραβη κτίσματα σε κτιριακούς οργανισμούς που θα ανέπνεαν με τους ρυθμούς φοιτητικής ζωής των νέων καλλιτεχνών και θα περνούσαν εκεί τις πολύτιμες ώρες σπουδών τους.

Υπό το στοίχημα –τόσο γοητευτικό για τους αρχιτέκτονες– είχαμε την τύχη να αντιμετωπίσουμε, σχεδιάζοντας τη μετατροπή των κτιρίων της Σικιαρίδιου Βιομηχανίας σε Σχολή Καλών Τεχνών μέσα από κατά τεκμήριο διαφανείς διαδικασίες ενός Πανελληνίου Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού που προκήρυξε η Α.Σ.Κ.Τ.

Πιστέψαμε τότε ότι η ένταξη ενός από τα καλύτερα Καλλιτεχνικά Ιδρύματα της χώρας σ' ένα υπάρχον κέλυφος θα μας έδινε δυνατότητα να προσεγγίσουμε το πρόβλημα με έναν άμεσο και δημιουργικό τρόπο, μια και η σχολή επείγοταν να δώσει λύσεις κάτω από την πίεση των απαιτήσεων της σε χώρους, πράγμα που την είχε αφήσει –νομίζαμε προσωρινά– σε απειλητικούς αυτοσχεδιασμούς. Ελπίζαμε γρήγορα ότι ένα ίδρυμα σαν τη Σχολή Καλών Τεχνών θα σέβονταν την άποψη και επιτροπής κρίσης του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού και την προκριθείσα μελέτη,

δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στους βραβευμένους μελετητές να χρησιμεύσουν σε κάτι. Όλα όμως αυτά ήταν ουτοπίες. Η Α.Σ.Κ.Τ. προκήρυξε το διαγωνισμό. Έτσι έχει πια ήσυχη τη συνείδησή της.

Η μελέτη μας κρίθηκε ως η καλύτερη ανάμεσα στις πολυάριθμες που υποβλήθηκαν στο διαγωνισμό, αλλά της απονεμήθηκε το Β' βραβείο (δεν δόθηκε Α' βραβείο), λύση αντιδεοντολογική, αλλά οικονομικά συμφέρουσα κι αντίθετη με τη διατυπωμένη άποψη του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων εδώ και χρόνια για αξιολογική κατάταξη των μελετών που υποβάλλονται στους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς και υποχρεωτική απονομή του Α' βραβείου, εφόσον ο διαγωνισμός δεν κριθεί αποτυχών.

Μετά την έκδοση των αποτελεσμάτων, την έκθεση των μελετών και τη δημόσια παρουσίασή τους, η Α.Σ.Κ.Τ. συνέχισε ν' αυτοσχεδιάζει χωρίς συνολική αντιμετώπιση του προβλήματος, χωρίς υπεύθυνους αρχιτέκτονες συμβούλους, υποβιβάζοντας την αρχιτεκτονική έκφραση κι εφαρμογή σε κατασκευαστική πράξη που μπορούν να την αντιμετωπίσουν τα αντίστοιχα εργολαβικά γραφεία και οι εκάστοτε διοικήσεις της.

Απογοήτευση. Αυτό είναι το παράδειγμα που δίνει ένα Ανώτατο Πνευματικό Ίδρυμα της χώρας, ένα μέρος της πνευματικής ηγεσίας της, για το σεβασμό του πνευματικού έργου, της αρχιτεκτονικής ως τέχνης· για το νόημα και τη σημασία της αρχιτεκτονημένης οργάνωσης του χώρου ως πεδίου καλλιέργειας και εκμάθησης, σε ένα χώρο ανώτατης εκπαίδευσης που διεκδικεί τους τίτλους του σεβασμού της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Δεν είναι ευγενικά όλα αυτά. Δεν είναι

αυτά που θα θέλαμε να πούμε για την Α.Σ.Κ.Τ. και για όσους από τους καθηγητές συμφωνούν μαζί μας (πληροφορηθήκαμε ότι το θέμα της εφαρμογής της μελέτης μας μπήκε σε ψηφοφορία που οδήγησε σε ισοψηφία!).

Επιμένουμε, χωρίς να το θέλουμε, να γινόμαστε αντιπαθείς, πιστεύοντας ότι υπερασπιζόμαστε την αρχιτεκτονική που ευχόμαστε κάποτε να μπορέσουν, μέσα σε καλύτερες συνθήκες, ν' ασκήσουν οι νεότεροι συνάδελφοί μας. Ξέρουμε ότι διαμαρτυρίες αυτού του είδους δεν πρόκειται άμεσα να οδηγήσουν πουθενά, ίσως απλά να βρύνε κάποια κατανόηση από φίλους... Παρ' όλα αυτά νιώθουμε την αναγκαιότητά τους, μια και αφήνουν μέσα μας την πίκρα του ανεκπλήρωτου που μας πιέζει αφόρητα να επαναλάβουμε την προσπάθεια, όσο αντέχουμε και πάλι και πάλι, έστω και χωρίς ελπίδα, μονάχα για τη χαρά της έντασης, το γόνιμο κλίμα που τη συνοδεύει, και την αίσθηση ότι είμαστε σε μια καλύτερη σχέση με τη συνείδησή μας.

Εδώ λοιπόν, στην οδό Πειραιώς, μετατρέπεται ένα βιομηχανικό κτίριο σε κτίριο που θα στεγάσει ένα Ανώτατο Πνευματικό Ίδρυμα. Μετατροπή που υλοποιείται με τα χρήματα του ελληνικού δημοσίου, μέσα από τη λογική των αυθαίρετων κατασκευών που παράνομα και αντιδεοντολογικά σκεπάζουν σαν καρκίνωμα τον ελληνικό χώρο. Είναι άραγε παράδειγμα προς μίμηση;

Μήπως όμως κάπου εκεί παίζεται και η τύχη της οδού Πειραιώς;

Τα Υπουργεία Παιδείας, Πολιτισμού και Χωροταξίας παρακολουθούν ασυγκίνητα...

Ακριθακαίοι και Μικροκωστάκηδες

του Μάνου Στεφανίδη

Μπράβο για τον «αρραβώνα» της Συλλογής Κωστάκη από το ΥΠΠΟ, ύψους 400.000.000 δρχ. Μπράβο, έστω κι αν η ίδια η συλλογή παρουσιάζεται πλέον αποψιλωμένη, εφόσον τα πιο σημαντικά έργα της έχουν ήδη πουληθεί σε μουσεία και συλλογές του εξωτερικού.

Μπράβο, για την πρωτοβουλία έστω κι αν τα λοιπά συμπαρομαρτούντα της είναι θολά: δηλαδή πόσο τελικά θα στοιχίσει η –πανάκριβη– συλλογή, αν έχει προβλεφθεί το ποσό ή αν θα βγούμε στην επαιτεία, και τέλος πού θα στεγαστεί, εφόσον το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Θεσσαλονίκης δεν έχει καν ξεκινήσει, ενώ για το αντίστοιχο της Αθήνας ας μην μιλάμε καλύτερα.

Φοβάμαι ότι πάλι κάποια αποθήκη θα επιλεγεί για να «προστατεύσει» τη Ρωσική Πρωτοπορία, αφού είναι πλέον πάγια τακτική των πινακοθηκών μας η «κατάκρυψη», που θα 'λεγε κι ο Αληθινός, των συλλογών τους στα πιο βαθιά τους υπόγεια. Πολιτισμός των υπογείων λοιπόν, πολιτική των αποθηκών και λογική των εργολάβων, αφού αυτοί κυρίως αποφασίζουν και παραχρήμα εκτελούν. Εξηγούμαι αμέσως: Πίσω από την κίνηση του ΥΠΠΟ, ήδη έχουν αρχίσει να διαφαίνονται διάφοροι μικροκωστάκηδες, οι οποίοι βρήκαν την ευκαιρία να μανατζάρουν, να πουλήσουν απόψεις και εντέλει να καρπωθούν ως παρατρεχάμενοι της εξουσίας το τελικό προϊόν. Άνθρωποι που απέτυχαν ως παράγοντες της αποτυχημένης «Πολιτιστικής», φιγούρες που δεν «είδαν», δεν «κατάλαβαν» και δεν ενοχλήθηκαν από τίποτε, τώρα βγαίνουν στο πλευρό –ή απ' το μανίκι– του υπουργού ως επίδοξοι σωτήρες και μπαλάντέρ του πολιτισμού.

Απ' την άλλη πλευρά, ασφαλώς και να μείνει στη Θεσσαλονίκη η Συλλογή εφόσον ο πολιτισμός δεν πρέπει να μονοπωλείται από το αθηναίοκεντρικό κράτος-σταθάρι, αλλά γιατί θα 'πρεπε οι θεσσαλονικείς παραγοντίσκοι να ξανακάνουν επ' αυτού παιχνίδι εν ου παικτοίς; Τι είδους μικροκομματική τακτική, τι είδους αντεπισημονικός τοποκισμός είναι αυτός; Πώς είναι δυνατόν να παίρνονται τέτοιες απο-

Αλέξης Ακριθάκης: «Η τέχνη είναι μοναχά μια ιδέα· μια ιδέα πιο μακρινή απ' τη δική σας».

φράσεις, να χαράζονται τέτοιες πολιτικές, χωρίς να ζητείται η γνώμη των ειδικών, πανελλαδικά, χωρίς να ενημερώνονται οι φορείς που εκπροσωπούν την εικαστική κοινότητα;

Αν απέτυχε η «Πολιτιστική», τούτο οφείλεται στο ότι δεν απέκτησε ποτέ ενιαίο όραμα και στοιχειώδες πρόγραμμα. Έτσι η «Θεσσαλονίκη-Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» κατάντησε να μην έχει σχέση ούτε με την Ευρώπη, ούτε με τον πολιτισμό ούτε, τελικά, και με τη Θεσσαλονίκη την ίδια. Είχε σχέσεις όμως με τους μεγαλοεργολάβους που προώθησαν τα «έργα» που τους ενδιέφεραν στις σχετικές επιτροπές, και είχε σχέσεις με τους μανάτζερ που προσφύως «είδαν φως και μπήκαν». Έτσι, το σώμα της «Πολιτιστικής» εγκαινιάστηκε, ως εικόνα, με Μητροπάνο και εξετελέσθη με Νταλάρα, αφού αυτή είναι η εικόνα και η βιτρίνα του πολιτισμού που προωθούμε.

Φοβάμαι ότι και τώρα, με τη Συλλογή Κωστάκη, πάλι μιας «εργολαβικής» αντίληψης μπίτζνα έχει στηθεί. Ολόκληρο το 1997 στη Θεσσαλονίκη έδρασαν οι εργολάβοι αλλά όχι οι αρχιτέκτονες. Έδρασαν δηλαδή οι «κατασκευαστές» κι όχι οι προγραμματιστές και οι σχεδιαστές. Αυτή η άνευ «σχεδίου» λογική επικρατεί και σήμερα με πυροτεχνηματικές ενέργειες που δεν έχουν μελετήσει τις ιδιαίτερες ανάγκες των συγκεκριμένων κοινωνιών στις οποίες απευθύνονται. Κι είναι διπλό κρίμα. Ρωτήθηκε άραγε σχετικά με τη Συλλογή η μελετήτρια που την παρουσίασε στην Αθήνα, η κ. Καρέτση;

Είναι ευρύτερα γνωστό ότι –αδίκως έστω– η Συλλογή έχει απορριφθεί από μεγάλα μουσεία της Αμερικής ως «ανεπίκαι-

ρη» πλέον. Έχει αξιοποιήσει αυτό το διαπραγματευτικό επιχείρημα το ΥΠΠΟ για να επιτύχει λογικότερη τιμή;

Τα εναπομείναντα εκθέσιμα έργα της συλλογής Κωστάκη δεν υπερβαίνουν τα 100 με 150. Μήπως θα έπρεπε μόνο αυτά να αγοράσει και έτσι να γίνει μία σημαντική οικονομία στον προϋπολογισμό του ΥΠΠΟ;

Απ' την άλλη πλευρά έχουμε μπαφιάσει μ' αυτήν την ποσοτική εκδοχή πολιτισμού που μιλάει για Μουσεία, για έργα, για επενδύσεις, αλλά αγνοεί τη στρατηγική διά της οποίας τα Μουσεία κ.λπ. καθίστανται αγωγή και δεκτικά από το κοινό. Τα «μουσεία» από μόνα τους δεν είναι πανάκριβα, αλλά καθίστανται μάλλον το άλλοθι της πολιτιστικής αφασίας· μουσεία-νεκροταφεία της ελεύθερης έκφρασης· μουσεία-ευκαιρία πλουτισμού –πάλι– για τους γνωστούς εργολάβους. Είναι λοιπόν λογικό να βλέπει κανείς με καχυποψία τις πρωτοβουλίες του κ. Βενιζέλου, όταν έχει την πικρή εμπειρία της πολιτικής του στην υπόθεση Γουλανδρή κι όταν διαπιστώνει την παντελή έλλειψη αξιοκρατίας εκ μέρους του και τη σταθερή προώθηση «άσχετων» ημετέρων. Όταν, τέλος, μετά το «φιάσκο» της «Πολιτιστικής» εισπράξαμε μεν την «οργή» του κ. Βενιζέλου, αλλά καμία διάθεση αυτοκριτικής. Λες και η ηγεσία του ΥΠΠΟ δικαιούται μόνο το ρόλο του Πόντιου Πιλάτου και δεν έχει άλλες ευθύνες. Ούτε αυτή ούτε οι λοιποί μικροκωστάκηδες της συμπρωτεύουσας. Και είναι γεγονός ότι οι πιο σημαντικές εκθέσεις της «Πολιτιστικής» έγιναν από φορείς και πρόσωπα εκτός της θεσσαλονικιώτικης μικροκοινωνίας και εκτός των βλαχοδημαρχοπαραγόντων της «Πολιτιστικής». Όπως, για παράδειγμα, ο μουσειακά άψογος «Μέγας Αλέξανδρος» του Ν. Χατζηνικολάου και του Τελλόγλειου Ιδρύματος ή ο «Ακριθάκης» του Ιδρύματος Κωστοπούλου και της Μαρίας Κοτζαμάνη. Αυτή η τελευταία μάστα έκθεση μας συγκίνησε ιδιαίτερα.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΑΚΡΙΘΑΚΗ

«Προχώρα, Ακριθάκα, προχώρα», έλεγε ο Γ. Μακρής στον νεαρότατο τότε Ακριθάκη. Και ο Αλέξης προχώρησε, αλλά δυσ-

ς, οι περισσότεροι και τα περισσότερα έργα γύρω του παρέμειναν στάσιμα. Ο Ακριθάκης, νεοτανταϊστής -ψυχεδελικός- ποιητής-παραμυθιάς, υπήρξε ο ραιφνέστερος μπητνικ της γενιάς του και ένας αληθινός καλλιτέχνης ανάμεσα ανθρώπους που απλώς διεκπεραίωναν ζωγραφική. «Ήθελα πάντα να γίνω ζωγράφος. Μα μέσα μου είχα την κακιά αρσενία του καλλιτέχνη», έλεγε ο ίδιος. Ο Ακριθάκης με το αραιπέσκ ψυχεδελικό σχέδιο -το οποίο σαν αυτοπολλαπλαζόμενη αμοιβάδα κατελάμβανε κάθε επιφάνεια της ζωγραφικής επιφάνειας- και τις ευφάνταστες ξυλοκατασκευές τους βαλίτσες- απέδειξε ότι μπορούσε και να διανοείται αλλά και να συν-αισθάνεται, ομοίως διαρκώς για ένα ταξίδι χωρίς συμβασμούς. Εμβληματικός δημιουργός, τάφερε στη σύντομη ζωή του (1939-94) να συμπλέξει στ' αφηγηματικά του πορτρέτα τόσο την προσωπική του ιστορία ή την ιστορία της γενιάς του όσο και γενικότερα τα αισθητικά ζητήματα της εποχής σχετικά με μια τέχνη-παιχνίδι, με μια τέχνη-κραυγή και με μια τέχνη-παρέμηση. Ο ίδιος, αυτοσαρκαστικός και αντιβαροφανής, αποτελούσε το κόκκινο παπέναντι σ' όλες τις θεσμοθετημένες «αυθεντικές» του τόπου, σ' όλους τους μικροκοινωνικούς ρόλους ενός κατ' εργολαβιακού πολιτισμού. Ο Ακριθάκης μίλησε για

Μικρή ιστορία κυριολογίας
 Κυριακή 27.8.72
 Βασιλική-Ιερμία

τη «Δόξα των Γραμμάτων» (1971) και θρήνησε συμβολικά την «Καταστροφή της Αρχιτεκτονικής» (1992). Άρα η πικρή αλήθεια είναι ότι όσο κι αν τους καίει ή αν τους εξαντλεί εις μάτην αυτός ο αδηφάγος και αναξιόπιστος τόπος, άλλο τόσο μονάχα από αυτούς τους «καταραμένους» και περιθωριοποιημένους «Ακριθακαίους»

μπορεί να ελπίζει κάποιας μορφής διέξοδο ή αναμόρφωση. Προχώρα, Ακριθακα λοιπόν, προχώρα, και μεις εμποδίζουμε οι εργολάβοι και τα έργα τους τον παθιασμένο, τον ανατρεπτικό, τον μοναχικό σου δρόμο. Τον μόνο δρόμο που αξίζει, κατά βάθος, κανείς να περπατήσει. Γιατί είναι ο μόνος που έχει χαραχθεί με προοπτική ιστορίας...

ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΑ:

• ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ ΟΤΙ Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΚΑΛΕΡΙΣΤΩΝ έχει υπογράψει έναν κώδικα τιμής, σύμφωνα με τον οποίο κατοχυρώνονται τα δικαιώματα των καλεριστών απέναντι στους «άτακτους» καλλιτέχνες, απαγορεύεται η λεύθερη συμμετοχή των τελευταίων σε ομαδικές εκθέσεις εκτός οικείας γκαλερί, έστω κι αν πρόκειται για μουσείο! Μόνο που σ' αυτό το μυστικό είμενο δεοντολογίας δεν καταγράφονται διόλου οι υποχρεώσεις των καλεριστών απέναντι στους καλλιτέχνες, υποχρεώσεις που αναφέρονται με προβολή, πωλήσεις, μανατζάρισμα και εν γένει εξασφάλιση των τελευταίων στη διαχρονική κίνηση των έργων τους. Θεωρούμε τέτοιες πρωτοουλίες τουλάχιστον αφελείς και ανεφάρμοστες, γιατί στην πράξη η αγορά έχει τη δική της λογική και τον δικό της κώδικα. Απλώς με τέτοια μυστισμό σύμφωνα οι γκαλερί περιθωριοποιούνται ακόμη περισσότερο και οι καλλιτέχνες σπρώχνονται στην, ακόμη μεγαλύτερη, αυτονόμησή τους. Ούτως ή άλλως, οι καλοί πάντοτε επιβίωναν, αλλά να... νοσταλγούμε την εποχή των γκαλεριστών-γονέων, όπως εσάς πούμε ήταν ο «Δεσμός» του Μάνου Παυλίδη και της Έπης Πρωτονοταρίου πριν ενσκήψει η πολιτική «Σαβοναρόλα».

• ΤΟ «ΘΡΙΑΜΒΙΚΟ» ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ» σφραγίστηκε με μία αρχική Μπρέγκοβιτς και με τον απαραίτητο Νταλάρα. Λαμπρά. Είναι μάλιτα χαρακτηριστικό ότι ο απίστευτος Μπρέγκοβιτς έφυγε στα μισά της συναυλίας για να μην χάσει την πτήση προς Βελιγράδι. Χάσαμε το αεροπλάνο ΤΟΠ.

• Ο κ. ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ είναι συγχρόνως πρύτανης και αντιπρύτανης της ΑΣΚΤ με βάση κάποιο ανεκδιήγητο διάταγμα της ελληνικής γραφειο-

κρατίας. Ομοίως και συγχρόνως η κ. Λαμπράκη είναι διευθύντρια της Πινακοθήκης και συγχρόνως καλλιτεχνική προϊσταμένη του οικείου ιδρύματος μετά την παραίτηση της επιμελήτριας κ. Μετσαφού. Μ' άλλα λόγια, δύο στην οικονομική συσκευασία του ενός.

- ΤΖΙΜΗΣ ΠΑΝΟΥΣΗΣ στην κυριακάτικη εκπομπή του απ' τον Flash: «Κύριε εισαγγελέα, μου περισσεύουν τρία εκατομμύρια: Νταλάρας, Νταλάρας, Νταλάρας!».
- ΑΣΧΕΤΟ. Ο Νόμος του Μέρφου για τους τεχνοκριτικούς: Όταν γράφεις καλά για κάποιον τότε αυτός βρίσκει πάντα το κείμενό σου αντικειμενικό και εμπνευσμένο: όταν γράφεις αρνητικά τότε η άποψή σου είναι εμπάθης και ύποπτη.
- ΑΡΓΥΡΗΣ ΧΙΟΝΗΣ (Ελευθεροτυπία, 12.1.98): Στην τέχνη υπάρχουν πάρα πολλοί έμποροι της δουλειάς τους· ιδιαίτερα στο χώρο της ζωγραφικής».
- ΝΑ ΤΕΛΕΙΩΣΟΥΜΕ ΜΕ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥΣ όπως ξεκινήσαμε. Ο Δημήτρης Αντωνακάκης διαμαρτύρεται -δικαίως- ότι η ΑΣΚΤ δεν λαμβάνει υπόψη την, βραβευμένη, συνολική πρότασή του για τα κτίρια της Σχολής στην Πειραιώς, αλλά επιλέγει τοπικές θεραπείες και εμβολωματικές λύσεις που καλύπτουν -προσωρινά- το πρόβλημα αλλά επ' ουδενί δίνουν την ολοκληρωμένη αρχιτεκτονική λύση που απαιτεί μια πανεπιστημιακή σχολή τέχνης λίγο πριν από το 2000. Η πρυτανεία της Σχολής αναθέτει τα «προβλήματά» της σ' εργολαβικές εταιρείες, αλλά δεν διαλέγεται με τους κατά τεκμήριο ευαισθητοποιημένους αρχιτέκτονες. Κι εδώ δηλαδή κυριαρχεί η νοστροπία που ταλανίζει την Ελλάδα ήδη από τη δεκαετία του '50. Ώς πότε; Το αποκαλυπτικό κείμενο του ίδιου του μελετητή-αρχιτέκτονα Δ. Αντωνακάκη, σε άλλες σελίδες.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

του ΘΑΝΑΣΗ ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Λίγοι έλληνες εικαστικοί έχουν τολμήσει την καταβύθιση μέσα στα παράθυρα των media ή να υιοθετήσουν μια τόσο σύγχρονη

The medium is the message

γλώσσα με τόσο σκληρές αιχμές. Η Δέσποινα Μείμαρόγλου εκδέτει τη δουλειά της στην γκαλερί Α-Δ.

Τα μαλλιά μου είναι ατίθασα, τόσο σκληρά. Τι να κάνω; Απλώς, λούστε τα με το καινούργιο σαμπουάν Ούμπικ. Σε πέντε μέρες ακριβώς τα μαλλιά σας θα είναι πάλι μαλακά και γυαλιστερά. Κι η λακ Ούμπικ, επίσης, αν ακολουθήσετε τις οδηγίες, είναι απόλυτα ακίνδυνη.
Philip K. Dick, Ούμπικ

O Marshall McLuhan επισημαίνει ήδη από το 1966 ότι οι ρυθμοί, η παραμόρφωση της εικόνας και η αισθητική γενικότερα της τηλεόρασης προετοίμασαν το κοινό της να αποδεχθεί μια νέα γλώσσα. «Ο κύριος λόγος απογοήτευσης σχετικά με την κριτική της τηλεόρασης είναι η αποτυχία από την πλευρά των κριτικών να τη δουν ως ένα τελείως καινούργιο τεχνολογικό είδος, το οποίο απαιτεί διαφορετικές αισθητηριακές αντιδράσεις. Αυτοί οι κριτικοί επιμένουν να αντιμετωπίζουν την τηλεόραση ως μια παρηκμασμένη μορφή της τυπογραφικής τεχνολογίας. Οι κριτικοί της τηλεόρασης απέτυχαν να συνειδητοποιήσουν ότι κινηματογραφικές ταινίες

όπως το The Knack, το Hard Day's Night ή το What's New Pussycat? δεν θα γινότουσαν αποδεκτές από ένα μαζικό κοινό, αν αυτό δεν είχε προετοιμαστεί από τις διαφημίσεις της τηλεόρασης στο να κατανοεί τα zoom, το ελλειπτικό editing, την απουσία αφήγησης, τα φλασάτα κοψίματα». Ο McLuhan δεν πρόλαβε την εμπειρία του MTV ή των δελτίων ειδήσεων της δεκαετίας μας και του πώς αυτά προετοίμασαν ένα άλλο κοινό -νεότερης γενιάς- στο να αποδεχτεί πρόσφατες ταινίες όπως το Γεννημένοι Δολοφόνοι ή το Pulp Fiction, ταινίες που βα-

σιζουν σε μεγάλο βαθμό τη δομή τους και τη γλώσσα τους στην εμπειρία της σύγχρονης τηλεόρασης. Λίγα χρόνια μετά θα βιώναμε την εμπειρία Lady Di.

«Ο υπουργός Εσωτερικών υπερασπίστηκε τη μέθοδο του αλυσοδεσίματος, τονίζοντας ότι άρχισε να εφαρμόζεται μετά την απόδραση γυναικών κρατουμένων από νοσοκομεία το 1990».

Η Δέσποινα Μείμαρόγλου ενδιαφέρεται για τα media και για το πώς αυτά παρουσιάζουν την πραγματικότητα. Πραγματικότητα; Ποια πραγματικότητα; Οι ειδήσεις

Έργο της Δέσποινας Μείμαρόγλου.

στην τηλεόραση είναι σήμερα πιθανότατα πιο σκληρές από οποιαδήποτε ταινία του κινηματογράφου. Τα reality shows πιο διαστραμμένα στη σύλληψη τους από οποιαδήποτε σεναριακή ακρότητα. Οικογένειες διαλύονται μπροστά στην κάμερα, βιασμοί ανηλίκων από τον ίδιο τους τον πατέρα αναγγέρονται, εξώγαμα μογγολικά παιδιά εκτείθενται σε κοινή θέα, άρτι εγχειρισθείσες transsexuals καταθέτουν τις εμπειρίες τους, (συλλήβδην) διαπομπεύσεις λαβαίνουν χώρα πανελληνίως, ο καμεραμάν σπρώχνει την πόρτα «για να μπορέσει το κοινό να δει καλύτερα». Ηδονοβλεψία, χλευασμός, οίκτος, «ουφ, μια χαρά είμαστε τελικά»: οι συνήθεις αντιδράσεις του «μέσου» κοινού/οικογένειας. Τα άλλοτε φιλεύσπλαχνα και άλλοτε απλώς κυνικά πρόσωπα των τηλεοπταρουσιστών είναι οι νέοι σταρ. Ο «μικρός Γιαννάκης», ο «μικρός Κωστάκης», η «μάνα gaver» απλά οι κομπάρσοι του δράματος μέσα από τα τηλεοπτικά παράθυρα. 1995: Το Σαλό του Pasolini δεν καταφέρνει να μεταδοθεί ολόκληρο στην ελληνική τηλεόραση έπειτα από «θύελλα αντιδράσεων».

«Νιώθω τόσο παράξενα. Νομίζω ότι ονειρευόμουν όλον αυτόν τον καιρό, από την τελευταία φορά που ήρθες να με δεις. Έχουν στ'αλήθεια περάσει δύο χρόνια; Ξέρεις τι νομίζω, Γκλεν; Νομίζω ότι με τους άλλους ανθρώπους που βρίσκονται γύρω μου -θα 'λεγες- ότι σιγά σιγά έχουμε αρχίσει να ενωνόμαστε. Σε πολλά από τα όνειρά μου δεν βλέπω καν εμένα. Άλλοτε είμαι άντρας κι άλλοτε αγόρι. Καμιά φορά είμαι μια χοντρή γριά κυρία με κισσούς...»

Philip K. Dick, Ούμπικ

«Το πιο καθοριστικό γεγονός της αλλαγής που έφεραν τα media και ειδικότερα η τηλεόραση ήταν ίσως η κηδεία του προέδρου Kennedy. Ένα ολόκληρο(;) έθνος πενθούσε μέσα από τις οθόνες της τηλεόρασης του. Ο McLuhan γράφει: «Είσαι η Οθόνη. Οι Εικόνες σε τυλίγουν. Είσαι το σημείο φυγής. Αυτό δημιουργεί ένα είδος εσωστρέφειας, ένα είδος αντίθετης προοπτικής, η οποία έχει πολλά κοινά με την Ανατολική Τέχνη». Στη δεκαετία του '90 τέχνη και media μοιάζουν να συναντιούνται ερχόμενα από άλλο δρόμο. Ο Oliviero Toscani, μέσα από μια ιστορία που ξεκίνησε ως διαφήμιση της εταιρείας Benetton, ισχυρίζεται πλέον ότι κάνει τέχνη. Οι εικόνες του, που απλώνονται σε γιγαντοαφίσες όλων των μητροπόλεων του πλανήτη, σοκάρουν με την ωμότητά τους: Ένα αιματοβαμμένο ρούχο βόσκιου στρατιώτη, ανθρώπινες

WANTED WANTED AND

The Box contains a hidden (disguised) menace. The WORDS presented in short sentences separate from each other and yet, form part of an entity'

ο της Δέσποινας Μειμαρόγλου.

διές, ένα νεογέννητο με τον ομφάλιο ο ακόμη άκοφτο, αίμα. Παρουσιάζει project στο Aperto της Biennale της ετίας. Ούτως ή άλλως δεν είναι ούτε ο ρος ούτε ο πρώτος. Από την καταλυτική umenta του 1972, όπου εκτέθηκαν αί- α, έντερα, κόπρανα, αυτοευνουχισμοί, ρι τα τεμαχισμένα ζώα στη φορμόλη **Damien Hirst**, τις βιασμένες κούκλες **Cindy Sherman** ή τις εικόνες νεκροτο- ου του **Serano**. Αν θέλει κάποιος να δια- α τον Ιερώνυμο Μπος της εποχής μας λον θα δυσκολευτεί πολύ.

ατί κάτι συμβαίνει, αλλά δεν ξέρεις τι εις, κύριε Jones;»

Bob Dylan

ναι λογικό να συσχετίσει κανείς τη λειά του Toscani με αυτή της Μειμάρο- ο. Αν στα έργα της τελευταίας δεν μπο- κανείς να αγνοήσει τη ζωγραφική αντί- η των εικόνων, ενώ στον πρώτο τις πτηγικές του σοκ, η συγγένεια φαίνε- ταρ' όλα αυτά έντονη.

Δέσποινα Μειμάρογλου ενδιαφέρεται τα media και για το πώς αυτά παρου- λουν την πραγματικότητα. Κάνει ένα ρς φωτορεπορτάζ, καταδυόμενη μέσα άθε μέσο: τηλεόραση, εφημερίδες, πε- ρικά, το δίκτυο. Μέσα από τα παράσιτα σέρει μικρές τραγικές ιστορίες.

εν μπορεί να περπατήσει ούτε μέχρι πόρτα του θαλάμου της στο νοσοκο- του δυτικού Λονδίνου όπου νοσηλεύε-

εικόνες της Μειμάρογλου συχνά μοι- ον περιέργα με αναγεννησιακούς πί-

νακες. Κι όμως είναι εικόνες της πιο κοντι- νής μας πραγματικότητας: δυστυχήματα, εκτελέσεις, αυτοκτονίες, πρόσωπα -γυ- ναικεία συνήθως- κοιτάζουν, κοιτάζουν, κοιτάζουν...

Πιο συγκλονιστική από όλες τις εικόνες της ίσως, δύο πανέμορφα γυναικεία πόδια με χρυσή αλυσίδα και μοδάτα μωβ παπού- τσια, στον αέρα. Έχει μόλις αυτοκτονήσει. Τα χρώματα των εικόνων της παραμορφω- μένα από την τηλεοπτική μετάδοση, έγ- χρωμες φωτοτυπίες ή ψηφιακή επεξεργα- σία, δίνουν άλλη διάσταση στο εικονιζόμε- νο θέμα. Το αίμα δεν είναι πλέον αίμα αλ- λά rouge vermillon. Η μεγέθυνση και το κολλάζ ολοκληρώνουν την εντύπωση. Αν ο Antonioni στο *Blow Up* αποκάλυπτε μυστι- κά μέσα από τη μεγέθυνση, η Μειμάρο- γλου, αντίθετα, με τον ίδιο τρόπο επιτείνει το μυστήριο του εικονιζομένου. Αν μέχρι πριν από λίγα χρόνια η πορεία της φαινό- ταν μοναχική μέσα στα ελληνικά εικαστι- κά που φαίνονταν να αναζητούν τα καλο- λογικά στοιχεία, μνήμες εντοπιότητας ή την αυτοαναφορικότητα της πινελιάς(;), σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει. Μια νέα γενιά ελληνίδων εικαστικών μοιάζει να συνδιαλέγεται μαζί της. Μια νέα γενιά υιοθετεί μια μετα-φεμινιστική προβλημα- τική και η ελληνική τέχνη αρχίζει να απο- κτάει τις δικές της Kiki Smith, Sue Williams, Nan Goldin. Πιο χαρακτηριστι- κή περίπτωση πιθανόν η δουλειά της **Εύας Βρετζάκη** με τις σκληρές (σκληρότατες) εικόνες αυτοχειρών post-mortem(μετα- θάνατον) που έδειξε στην γκαλερί Unlimited, βγαλμένες από το Internet. Η Μειμάρογλου προτιμάει να δώσει την ίδια αίσθηση πιο ελλειπτικά. Τα media θα συ- νεχίζουν να βομβαρδίζουν. Η Δέσποινα Μειμάρογλου θα είναι εκεί κοντά.

«Η συσκευή της τηλεόρασης στον αντικρι- νό τοίχο ούρλιαζε μια διαφήμιση για απορ- ρυπαντικά. Στην έγχρωμη τρισδιάστατη οθόνη μια νοικοκυρά περιεργαζόταν με αμφίβολο βλέμμα μια πετσέτα από συνθε- τικό δέρμα βύδρας και με διαπεραστική φωνή δήλωσε ότι δεν ήταν κατάλληλη για το μπάνιο της. Έπειτα η οθόνη της έδειξε το μπάνιο της και μερικά ορνιθοσκαλίμα- τα και στους δικούς της τοίχους. Με τα ίδια γνώριμα γράμματα, μόνο που αυτή τη φο- ρά έλεγαν:

«ΣΚΥΨΤΕ ΣΤΗΝ ΤΟΥΑΛΕΤΑ ΚΑΙ ΚΑΝΤΕ ΒΟΥΤΙΑ ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ ΖΩΝΤΑΝΟΣ ΚΑΙ ΣΕΙΣ ΣΤΑ ΚΟΥΤΙΑ»

Philip K. Dick, Ούμπικ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά: ΙΣΤΟΡΙΑ

(Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

Β. ΓΚΑΦΟΥΡΟΦ

Δ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΙΔΗ

Καθηγητές Πανεπιστημίου

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο ΜΑΚΕΔΩΝ

ΚΑΙ Η ΑΝΑΤΟΛΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
Ο ΜΑΚΕΔΩΝ
ΚΑΙ Η
ΑΝΑΤΟΛΗ

Μετάφραση
Γ. Στεργίου

Με 736 σελίδες, 31 εικόνες,
9 σχεδιαγράμματα και 2 χάρτες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΡΙΤΟΥ

Και αν ακόμα υποδέσουμε ότι σταματούσε εδώ ο ιδιοφυής αμερικανοεβραίος δημιουργός να μας χαρίζει καινούργιες ταινίες, η σίγουρη υστεροφημία

Ο δημιουργός και τα φαντάσματα

του θα είχε εξασφαλιστεί από σημαντικότερες αιτίες από αυτές του καλού σεναριογράφου, σκηνοθέτη και ηθοποιού κινηματογραφικών κωμωδιών.

Από τη δεκαετία του '70 και μετά οι ταινίες του προσανατολίζονται ευδιάκριτα και σταθερά, ολοένα και περισσότερο, σ' ένα συγκεκριμένο ανθρωπογεωγραφικό χώρο και με συγκεκριμένη τάξική διαστρωμάτωση: Νεο-αστική τάξη της σύγχρονης Νέας Υόρκης και σύγχρονες εκδοχές παλαιών επαγγελματιών, π.χ. δικηγόροι, ψυχίατροι, γκαλερίστες, δημοσιογράφοι, ηθοποιοί, συγγραφείς κι από κοντά, άνθρωποι της τηλεόρασης και της διαφήμισης. Όλοι τους, αναγκαστικά, εμβλαπτισμένοι στις διανοητικές νευρώσεις. Λίγο πολύ άνετου οικονομικού επιπέδου, παιδιά της τυποποιημένης καταναλωτικής κουλτούρας, με χαλαρές οικογενειακές σχέσεις, συχνά φύσεις υποχόνδριες που λειτουργούν, εντούτοις, άνετα μέσα σε μια περιρρέουσα αίσθηση πλήξης και υποδόριας ανασφάλειας από την απουσία ιδεολογικών αντερεισμάτων. Ωστόσο, πρόκειται για μια κοινωνία με εκπληκτική εικόνα συνοχής, αφού διέξοδοι και αδιέξοδα αποτελούν ψηφίδες του ίδιου παζλ. Και διαθέτει μια μοναδικότητα αυτή η κοινωνι-

κή εικόνα και ο δυναμισμός της, όπως την ίδια μοναδικότητα διαθέτει και η κινηματογραφική αποτύπωσή της από τον Γούντυ Άλλεν. Οξύτατος «φωτογράφος» και αναλυτής του περιβάλλοντός του –σπλάχνο, άλλωστε, ο ίδιος από τα σπλάχνα του– εξερευνά με αξιοσημείωτη εμμονή πτυχές και περιεχόμενο αυτής της οριακής κοσμοσφαιρας που τη συγκροτούν κουρασμένοι «χορτάτοι» και την οποία ο Γούντυ Άλλεν περιγράφει με εργαλείο την κωμωδία, η οποία στις πιο πρόσφατες ταινίες του περνάει σε αριστοφάνειους τρόπους και ελευθεριάζουσα γλώσσα.

Κρατούσα αντίληψη για τον κινηματογράφο του Γούντυ Άλλεν είναι ότι πρόκειται για παραλλαγές της ίδιας ταινίας και στον όποιο βαθμό αυτοβιογραφικής. Στο μέρος που αυτό αληθεύει, μικρή σημασία έχει, αφού δεν πρόκειται για στείρο μανιερισμό. Οι ταινίες του συνεχίζουν να διαθέτουν πνευματικότητα, δημιουργικό οίστρο και οξύ, κριτικό κοινωνικό βλέμμα πάνω στον περίγυρό του. Αυτό το *alter ego* του Μπέργκιαν, μέσα από το σαρκασμό, το ευφυολόγημα και την υπερβολή στην απόδοση των καταστάσεων, είναι από τους πιο ενδιαφέροντες και αξιόπιστους καταγραφείς του κοινωνικού status. Αυτή είναι η υπεροχή και η αντοχή του έργου του. «Γράφει» με τους τρόπους του τη δική του –σαν άλλος Μπαλζάκ– *Ανθρώπινη κωμωδία*. Ίσως αυτή τη θεματογραφική αποκλειστικότητα και επιμονή καταγραφής να μην τη συναντάμε σε ολόκληρο το σύγχρονο κινηματογράφο, παρά μόνο στον **Ερίκ Ρομέρ** και τον **Μάικ Λη**.

Σε τούτη την τελευταία του ταινία, *Διαλύοντας τον Χάρρυ*, ασφαλώς μία από τις καλύτερες της μέχρι σήμερα καριέρας του, ο Γούντυ Άλλεν, επιστρέφοντας στους τρόπους του *Ζέλιγκ* και του *Πορφυρού ρόδου του Καίρου*, θα αναμείξει πάλι, με εκπληκτικούς αληθινά τρόπους σεναριακά και κινηματογραφικά, το πραγματικό με το φανταστικό, προκειμένου να ωθήσει τις καταστάσεις

Ο Γούντυ Άλλεν (Χάρρυ Μπλοκ), η Ελίζαμπεθ Σουζμάν και ο Μπίλλυ Κρύσταλ.

στην υπέρβαση, στην ευνοημένη δηλαδή περιοχή όπου ο δημιουργός πλάθει και συμβιώνει με τα δημιουργήματά του. Εδώ, λοιπόν, ο συγγραφέας Χάρρυ Μπλοκ, πότης χαπάκιας, βωμολόχος, νευρωσικός, σεξουαλικής, με τρεις αποτυχημένους γάμους, βρίσκεται κάτω από μπλοκάρισμα της έμπνευσής του. Δέχεται επιθέσεις από τους δικούς του επειδή στο τελευταίο του βιβλίο αποκαλύπτει απόρρητα περιστατικά της ζωής του μαζί του. Τα πιραντελλικά πρόσωπα του συγγραφέα και τα αληθινά πρόσωπα ζουν παράλληλα στην οθόνη σε ένα τρελό γαϊτανάκι ρόλων, με κεντρικό, φυσικά, πρόσωπο τον Χάρρυ Μπλοκ-Γούντυ Άλλεν, ο οποίος βιώνει τον εαυτό του ως δημιουργός, ταυτιζόμενος με το δημιούργημά του-συγγραφέα. Καθρέφτες, δηλαδή, απέναντι σε καθρέφτες που πολλαπλασιάζουν το κοσμοειδωλό. Και ο θεατής καλείται ν' απολαύσει την έξοχη αυτή αναζήτηση του πραγματικού με μια μοναδική διαδικασία «αποδόμησης» (κατά Ντερριντά) –αυτή θα 'πρεπε να 'ναι η σωστή απόδοση του τίτλου της ταινίας, *Deconstructing Harry*– στα «υλικά» που του συνιστούν, με γλυκόπικρο πυρήνα τη μοναξιά: Από τις ψευδαισθήσεις που μας περιβάλλουν (αλλά και μας αποτελούν), αυτή της «πραγματικότητας» είναι η μεγαλύτερη.

Ο Γούντυ Άλλεν, ώριμος στοχαστής (62χρονος ήδη), ιδιοφυής δημιουργός, δεξιοτέχνης κινηματογραφιστής, διακεκομμένα προσωπικότητα του καιρού μας, αυτοβιογραφείται, βιογραφώντας τη φαντασία του.

Το δημοσιογραφικό παράδειγμα

Σοφιανός Χρυσοστομίδης, *Τα πριν και τα μετά. Η καταγραφή μιας δεκαετίας*. Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1997

Ποτέ, πριν γίνει της μόδας δημοσιογράφοι να γράφουν ιστορήματα, τα διαχωριστήρια μεταξύ του λογοτεχνι-γραπτού λόγου και της δημοσιογραφίας ήταν σαφώς περατωμένα: οι λογοτέχνες βρούσαν ιστορίες με φανταστικά πρόσωπα, τα στοιχεία των χαρακτήρων των οποίων περιζώνονταν σε ένα κοινωνικό-οικονομικά προσδιορισμένο, (και πολλές φορές) περιβάλλον και οι δημοσιογράφοι διακονούσαν την καθημερινή πραγματικότητα, γράφοντας τις διάφορες περιοχές της, από τη σκοπιά του αθηναίου και πάντα σε σχέση με το αντικείμενο στο οποίο διευκυνόταν και έπρεπε να γράψει. Στον πρόλογο του καινούριου βιβλίου του Σοφιανού Χρυσοστομίδη, δεύτερου βιβλίου σε συλλογή άρθρων δημοσιευμένων στην εφημερίδα *Αυγή* και το *Ελεύθερο και Απροκαταρπτα*, ο συγγραφέας παραπέμπει σε ορισμένους που προσπαθίζουν τα όρια ανάμεσα στις αυτές περιοχές του γραπτού λόγου: «Ο λογοτέχνης μεγαλώνει τον κόσμο ως τα πέρατα του ουρανού, ο δημοσιογράφος τον μινιματίζει στο σχήμα του ταμπλόι». (λ.π. (...)) Κατά τα άλλα –συμπερασματικά– πιστεύω κι εγώ ότι ο Σοφιανός Χρυσοστομίδης είναι ο δημοσιογράφος που βάλει τον ένα μυθιστόρημα". Κι

όσο δεν το γράφει, όσο δεν το ολοκληρώνει, επιμένει ν' αρθρογραφεί».

Ο Σοφιανός Χρυσοστομίδης ξεκίνησε επιχειρώντας να γράψει δικό του μυθιστόρημα (και, εξ όσων γνωρίζω, τα κατάφερε, το εξέδωσε μάλιστα στην ηλικία των 17 ετών!). Από μια στιγμή και μετά, όμως, απορροφήθηκε στην παρακολούθηση των εξελίξεων της πολιτικής –κυρίως– καθημερινότητας, αλλά και της πολιτικής δράσης. Πιστός στο όραμα ενός «κόσμου που αξίζει να τον αλλάξουμε», από το 1952 άρχισε να εργάζεται αδιαλείπτως ως δημοσιογράφος, από το Κάιρο, όπου και είχε γεννηθεί. Όταν εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα, δούλεψε, μεταξύ άλλων, και στις εφημερίδες *Δημοκρατική Αλλαγή*, *Μακεδονία* και στην *Αυγή*, της οποίας διετέλεσε διευθυντής και στην οποία συνεχίζει να δημοσιεύει ακόμη, τακτικά, τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα μια στήλη επισκόπησης και κριτικής των γεγονότων του επημέρου που μεσολαβεί ανάμεσα σε κάθε εμφάνισή του. Επίσης, συνεργάζεται με το *Αντί*, όπου (για όσους δεν το γνωρίζουν) γράφει τη στήλη του Πολιτικού Δεκαπενθημέρου, με το ψευδώνυμο Αντήνωρ.

Στα *Πριν και τα Μετά*, ο δημοσιογράφος συμπεριέλαβε τα άρθρα του της *Αυγής* που καλύπτουν το χρονικό διάστημα 1987-1996. Δεν αλλοίωσε το αρχικό γράφημα, δεν πρόσθεσε ούτε μία φράση στα κείμενα

που παρέδωσε για τύπωμα στην εφημερίδα – μόνο κάποια σημεία στίξεως και ορισμένα τυπογραφικά λάθη, που ούτως ή άλλως παρεισφρέουν στην καθημερινή τύρβη της δημοσιογραφίας. Από κει και πέρα, παρέδωσε στους αναγνώστες συμπυκνωμένη την κριτική ματιά του αρθρογράφου σε μια σειρά γεγονότα μιας από τις πιο ταραγμένες δεκαετίες της πρόσφατης ελληνικής ιστορίας (μην ξεχνάμε ότι, στο διάστημα που το βιβλίο επισκοπεί, υπήρξαν το καταλυτικό για την ελληνική πολιτική ζωή σκάνδαλο Κοσκωτά, η πτώση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού, σημαντικές εξελίξεις στο χώρο της Αριστεράς, η άνοδος του εθνικισμού στην Ελλάδα, η έναρξη των διαδικασιών για την οικονομική ενοποίηση της Ευρώπης και πολλά ακόμη συμβάντα). Το βασικό πλεονέκτημα των κειμένων του Χρυσοστομίδη, ωστόσο, δεν είναι μόνον η νηφάλια καταγραφή και η σταθερή κριτική των πολιτικών γεγονότων της περιόδου («και επειδή απόλυτη αντικειμενικότητα δεν υπάρχει, ας τείνουμε, τουλάχιστον, προς μία ανιδιοτελή υποκειμενικότητα», προτάσσει στην αρχή του βιβλίου το μόττο του ιδρυτή και επί πολλά χρόνια διευθυντή της γαλλικής *Μοντ, Henry Beuve-Méry*) αλλά και ο γλωσσικός πλούτος τους, ο εμπλουτισμός τους από ιστορικές αναφορές, ρήσεις ανθρώπων των γραμμών και του πολιτισμού, παραδείγματα κορυφαίων πολιτικών

Μύθος και αλήθεια: από τη μια ο μύθος που καλλιέργησε τη βεβαιότητα για την ύπαρξη του κρυφού σχολείου κι από την άλλη η αλήθεια που εδραιώνεται στην ανυπαρξία τεκμηρίων ότι πράγματι υπήρξε ένα τέτοιο σχολείο κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Στο δοκίμιο *Το Κρυφό Σχολείο. Χρονικό ενός Μύθου* (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 1997), ο Άλκης Αγγέλου αντιστρατεύεται με τον ιδιαίτερο δικό του τρόπο μια ακόμη «εθνική ανακρίβεια», κατά πως θα έλεγε και ο Κ.Θ. Δημαράς.

Νοσταλγία για την παλιά τέχνη της τυπογραφίας που σβήνει και συνάμα αναδρομή στην εφημερίδα που επέμεινε να χρησιμοποιεί την παραδοσιακή τυπογραφία εις πείσμα των καιρών ως τον Μάρτιο του 1997, όταν εξαναγκάστηκε να υποκύψει και αυτή στη νέα τεχνολογία, διαπερνά τις σελίδες του λευκώματος με τον σημαδιακό τίτλο *Το απολεσθέν θέλημα...* (1997) που εξέδωσε ο Άδωνις Κ. Κύρου, εκδότης της ιστορικής εφημερίδας *Εστία*. Η εφημερίδα που ιδρύθηκε το 1894 από τον Γεώργιο Δροσίνη, με το σχετικά μικρό σχήμα και το... ανάποδο άνοιγμα των τεσσάρων σελίδων της επέμεινε στην ιδιομορφία της για 103 χρόνια. Η σημασία της πορείας της μέσα στο χρόνο δεν έχει

ακόμη αποτιμηθεί και το λεύκωμα αυτό, χωρίς να υποκαθιστά την ιστορική έρευνα, δίνει ένα μικρό αλλά πολύτιμο κέντρισμα.

Η *Εστία* –προς τιμήν της τήρησης αρχών– είναι η τελευταία εφημερίδα που παρέδωσε τα «κλειδιά» της παραδοσιακής τυπογραφίας και εξακολουθεί το μοναχικό πλην έντιμο δρόμο της. Γιατί, όσες ιδεολογικές διαφορίες κι αν έχει κανείς με την εφημερίδα *Εστία*, δεν μπορεί παρά να της αναγνωρίσει τη συνέπεια και τη σταθερότητα στις απόψεις της: το δικό της στίγμα και τον ιδιόρρυθμο «ρομαντισμό» των επιλογών της.

Ξέρετε ποια είναι η αθέατη πλευρά της εργασίας; αυτή που φωλιάζει σε διαμερίσματα πολυκατοικιών και ημιυπόγεια σε γειτονιές της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης, αλλά και άλλων μικρότερων πόλεων; Φασόν ή υπεργολαβίες συνιστούν μια βιομηχανική δραστηριότητα που συντελείται δίπλα μας, δίχως να φαίνεται και η οποία αλλάζει τους χώρους και τις χρήσεις τους. Το βιβλίο της **Ντίνας Βαΐου** και του **Κωστή Χατζημιχάλη**, με τη *ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους Πολωνούς στους αγρούς* (εξδ. Εξάντας, 1997) φέρνει στην επιφάνεια μια δύσκολη και σοβαρή έρευνα όπου διασταυρώνονται ζητήματα εργασίας και ανεργίας με καιρία

προσωπικότητων. Μ' αυτή τη μέθοδο γραμμένα, τα κείμενα που παραδίδει στον ιστορικό του μέλλοντος (η δημοσιογραφία, άλλωστε, ο τυπωμένος λόγος για τα καθημερινά και τα εφήμερα, είναι μία από τις βασικές ιστορικές πηγές για όσους μελετούν την ιστορία, ιδιαίτερα στον αιώνα της έκρηξης της τυπογραφίας) δεν είναι απλά τεκμήρια ιστορίας: είναι και υποδείγματα έκφρασης, ασκήσεις γλωσσικού ύφους που περιποιούν τιμή στον γραπτό λόγο – και, κυρίως, αποδεικνύουν ότι, παρά τη χθαμαλότητα της δημοσιογραφικής δουλειάς, που προϋποθέτει καθημερινή ενάργεια και γρήγορα αντανakλαστικά προκειμένου να περιγραφούν οι αεικίνητες και απροσδόκητες πολλές φορές δημόσιες εξελίξεις, αν συνυπάρχουν το μεράκι με την καλλιέργεια, το θάρρος και η ανεξαρτησία με το πολιτικό κριτήριο τότε και το δημοσιογραφικό κείμενο μπορεί να απεκδυθεί τα εφήμερα χαρακτηριστικά του και δικαίως να διεκδικήσει τη δυνατότητα να μπορεί να ξαναδιαβαστεί – όχι απλώς ως πηγή, τεκμήριο ιστορίας, αλλά ως αυτόνομο είδος γλωσσικής έκφρασης: ως αυτόνομο, έντεχνο κομμάτι ενός πλούσιου γραπτού λόγου, ως υπόδειγμα ύφους που, σε συνάρτηση με το περιεχόμενο, μπορεί πέρα από την πληροφόρηση να εξασφαλίσει και την τέρψη του απαιτητικού αναγνώστη.

Η τέρψη του αναγνωστικού του κοινού, άλλωστε, θα πρέπει να είναι ένα από τα βασικά κίνητρα του Σοφιανού Χρυσσοτομίδα πριν καθίσει μπροστά στη γραφομηχανή του, πριν αρχίσει να βγαίνει το κείμενο «από το στόμα της παλιάς Ρέμινγκτον»... Έχοντας επίγνωση ότι η πολιτική δεν είναι απλώς τα παιχνίδια κορυφής, οι ίντριγκες και οι δημόσιες αντιδικίες, οι κοινωνικές συγκρούσεις και ο ξύλινος λόγος των περισσότερων απ' όσους τις εκπροσωπούν στο πεδίο της δημοσιότητας, έχοντας δηλαδή

επίγνωση ότι η πολιτική εμφωλεύει και στη χαμηλή καθημερινότητα, στα επιτεύγματα του ανθρώπινου πνεύματος, βρίσκει πολλές φορές τον τρόπο να παρεκβαίνει από τη ρουτίνα της κλασικής πολιτικής ανάλυσης, να καταπιάνεται με πράγματα που θα λέγαμε ότι έχουν περισσότερο να κάνουν με την ποιότητα της ζωής και της πνευματικής καλλιέργειας. Γνωρίζοντας ότι πολιτική, με την ευρεία έννοια, είναι και η τέχνη και ο πολιτισμός, και κυρίως η σχέση των πολιτών με τα καλλιτεχνικά και τα εν γένει πνευματικά δρώμενα, πολλές φορές ανατρέπεται τους συμβατικούς κανόνες του παιχνιδιού της πολιτικής αρθρογραφίας. Γράφει, για παράδειγμα, μια εβδομάδα πριν από τις ευρωεκλογές του 1994 (5.6.94): «*Αν δεν είχαμε ευρωεκλογές την ερχόμενη Κυριακή, θα αφιέρωνα αποκλειστικά το χώρο της στήλης σε δύο "συμβάντα" που έλαχε να παρακολουθήσω την εβδομάδα που κύλησε. Το πρώτο ήταν αυτή η συγκλονιστική παράσταση της Μάγια Μόργκενστερν (πρωταγωνίστριας του Κρατικού Εβραϊκού Θεάτρου του Βουκουρεστίου) στο θέατρο "Σφενδόνη". (...) Το δεύτερο συμβάν ήταν η ομιλία του Michael Foot, αυτού του παλαίμαχου άγγλου κοινοβουλευτικού και συναδέλφου (δημοσιογράφου) στην Ένωση Ανταποκριτών Ξένου Τύπου (...)*». Και παρακάτω: «*Όταν λέγεσαι Μάικλ Φουτ, είσαι "προβεβηκώς τη ηλικία", έχεις διατελέσει αρχηγός του Εργατικού Κόμματος, δεν έχεις χειρόγραφο προς σου, τίποτε δεν σε συγκρατεί! Αποτέλεσμα: Αντί να χαθεί στους "λόρδους του Τύπου", αφιέρωσε το μεγαλύτερο μέρος της ομιλίας του στον... Λόρδο Μπάιρον, τον αγαπημένο του ποιητή. Αν, μάλιστα, είχατε ξεχάσει τον "Ντον Ζουάν", ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά έργα της βυρωνικής ποίησης, ο Μάικλ Φουτ ήταν εκεί για να σας θυμίσει μερικούς (οπωσδήποτε επίκαιρους...) στίχους:*

"Αυτό 'ναι το καλύτερο / θέματα για ν' αποκτήσεις / δημοτικότητας θαρρώ / [...]. Ωστόσο διάβαζε όλες τις / θεωρίες για απόσβεση / του εθνικού μας χρέους / και πες μας τι φρονεί ο λαός / για τα 'τρανά' κεφάλια"...». Το Μακεδονικό, ο Έβερετ, η ευρωπαϊκή πολιτική του ΣΥΝ έπονται.

Ο Σοφιανός Χρυσσοτομίδης είναι δημοσιογράφος. Τα κείμενά του, στο βιβλίο του, δεν φιλοδοξούν να είναι τίποτα παραπάνω από δημοσιογραφικά κείμενα: ούτε θεωρητικός επιθυμεί να «το παίξει», ούτε τη λογοτεχνικότητα να άρει υπέρνω του κύριου στόχους τους, του πολιτικού στοχασμού, ούτε τη (ματαιόδοξη) προσδοκία της αιωνιότητας εξυπηρετεί η έκδοσή τους. Προσγειωμένος, καταθέτει σεμνά μεγάλο μέρος μιας δεκαετούς παραγωγής σε μόλις 258 σελίδες. Γνωρίζει το πεπερασμένο του εγχειρήματος, αναγνωρίζοντας μετριοφρόνως το πεπερασμένο της δημοσιογραφίας. Μπορούμε να δεχτούμε τη μετριοφροσύνη του ως ένδειξη ενός ανθρώπου που έχει «φιλοσοφήσει» τη ζωή και το δημοσιογραφικό επάγγελμα. Πάνω απ' όλα, όμως, οφείλουμε να προσλάβουμε το περιεχόμενο του βιβλίου του ως υποθήκη – ενός έμπειρου προς νεότερους, ενός δασκάλου προς μαθητές. Τα κείμενα του Σοφιανού Χρυσσοτομίδα αποπνέουν μαστοριά, νηφαλιότητα, πάθος, είναι υποδείγματα ύφους, ξέρουν να κρύβουν την ευγένειά τους και είναι γραμμένα όπως θα έπρεπε να γράφεται καθετί που επικαλείται τη δημοσιογραφία: στοχεύοντας στη διαμόρφωση αναλυτικής και κριτικής σκέψης που, όταν κυριαρχεί στη δημόσια ζωή, η πολιτική διαπάλη μπορεί να είναι μια ευγενική καθημερινή πράξη. Μπορεί, δηλαδή, να επικαλείται και να υπηρετεί οράματα και κοινωνικούς αγώνες – αντίδοτο στον κυνισμό και στην αγοραία διάσταση που συχνά προσλαμβάνει η σύγχρονη έκφρασή της.

Ηλίας Κωνσταντίνου

Στα όρια

ενός αριστερού ναρκισσισμού

ιστή Μοσκόφ

Τόρια του Έρωτα και

Ιστορίας,

δ. Ιανός,

Θεσσαλονίκη 1997

ελευταία γνωρίζει τεράστια
σηση η εκδοτική δραστηριό-
α. Αναρίθμητα βιβλία. Από
ήση μέχρι φιλοσοφία. Το
ούμενο είναι αν οι αναγνώ-
ες βρίσκονται σε αριθμητική
πιστοιχία με το προς ανάγνω-
υλικό. Αλλ' αυτό είναι αδιά-
ρα, αφού είτε με δαπάνες
εκδοτών, είτε ιδίως αναλώ-
πιν, μπορούν να εκτίθενται
ς βιτρίνες ή να αναπαύονται
ι ράφια των βιβλιοπωλείων,
τα πολλά πνευματικά ή μη
νήματα.

ο ζήτημα τίθεται όταν η κυ-
φορία πραγματοποιείται,
δαπάνες κρατικών φορέων
εντάσσεται σε σειρά μνη-
κών ή επετειακών εκδόσε-
, όπως π.χ. αυτές που έγιναν
πλαίσια της «Πολιτιστικής
ωπεύουσας Θ'97» και με
οδα της ΕΡΤ 3. Σ' αυτές
πίσσεται και το πόνημα του
Μοσκόφ *Στα όρια του Έρω-
και της Ιστορίας*, που όπως
ον πρόλογο διευκρινίζεται
ό τη διευθύντρια του 9,8 FM,
να Χαραλαμπίδου, είναι το
ριεχόμενο αυτοβιογραφικών
διοφωνικών συνεντεύξεων,
υ θεωρήθηκαν ιδιαίτερα ση-
ντικές, ώστε να αποτυπω-
ύν σε βιβλίο, εμπλουτίζοντας
την ιστορία του τόπου.

ι, λοιπόν, οδήγησε στην έκ-
ση αυτού του κειμένου και
την πανηγυρική παρουσιάσή
ι, στο γνωστό πατάρι του
ΑΝΟΥ». Με απόλυτη βεβαι-
τητα ΤΙΠΟΤΑ. – Απλώς και
νο το όνομα του αφηγητή.
σοσδήποτε άλλος αν έλεγε
α περιλαμβάνονται στις 119

σελίδες του βιβλίου, θα είχε
αδιαμφισβήτητα αποδέκτη τον
κάλαθο των αχρήστων ή το πο-
λύ τις σελίδες κάποιου από τα
ποικίλα περιοδικά life-style,
που μας κατακλύζουν. Αν βε-
βαίως, ο συγγραφέας δεν είχε
δομήσει τόσο καλές δημόσιες
σχέσεις.

Δύο είναι τα θέματα που κα-
λύπτουν το βιβλίο. Οι έρωτές
του, που εξικνούνται μεταξύ
εκείνου, της συζύγου του, της
γυναίκας του καλύτερου του φί-
λου (πλατωνικός όπως διαβε-
βαιώνει), κάποιων άλλων που
δεν προσδιορίζονται, και η δια-
δρομή του στην ιστορία της πό-
λης και της χώρας.

Στο δεύτερο αυτό θέμα, είμα-
στε υποχρεωμένοι, σεβόμενοι
αυτήν την ιστορία, που ο ίδιος
–ιστορικός δηλώνει– όφειλε να
την υπηρετεί τίμια– να σταθού-
με.

Μαθαίνουμε λοιπόν, πως
εντάχθηκε στην Αριστερά,
έπειτα από προσωπική συνάν-
τηση που είχε στην Αθήνα με
τον Α. Κύρκο, –interview το λέ-
νε σήμερα– και είχε καθοδηγη-
τές τον Χρόνη Μίσσιο και την
Ειρήνη Παπατσαρούχα. Λες κι
οι άλλοι νεοπροσήλυτοι φοιτη-
τές της εποχής εκείνης είχαν
άλλους. Έκτοτε μετείχε σε συ-
γκεντρώσεις και συνεδριάσεις
– έτσι γενικώς και αορίστως.

Οι κινητοποιήσεις του 1-1-4
και του 15% του διαφεύγουν
τελείως και αφιερώνει μισή σε-
λίδα στη Φοιτητική Πνευματική
Κίνηση *POTONTA*, της οποίας
ούτε τον ακριβή τίτλο δεν θυμά-
ται, για να μας πει πως εκεί
γνώρισε τη γυναίκα του κι εκεί
«ενσαρκώθηκε» ο έρωτάς τους.
Άξιος ο μισθός λοιπόν της
POTONTΑΣ, που έγινε αφορ-
μή να γεννηθεί ένας «ιστορι-
κός» έρωτας (όπου θα πρέπει
να του υποκλιθούμε) κι όχι για-

τί έπαιξε σπουδαίο, καταλυτικό
ρόλο, στην πολιτιστική ζωή του
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
και έφερε τις απόψεις και τις
θέσεις της Αριστεράς στον εξε-
γερμένο τότε φοιτητόκοσμο.
Δεν έχει καμία σημασία για τον
«ιστορικό και δημοσιογράφο»
ότι απ' τη *POTONTA* και τον
ομογάλακτό της *ΣΠΟΥΔΑ-
ΣΤΙΚΟ ΚΟΣΜΟ* –το αντίστοι-
χο της *Πανσπουδαστικής* στη
Θεσσαλονίκη, έμαθαν τι σημαί-
νει αριστερή σκέψη, λογοτε-
χνία και πολιτική εκατοντάδες
φοιτητές της περιόδου 1960-64.
Ούτε του κάνει εντύπωση πως
με το υπ' αριθμ. 1/1967 διάταγ-
μα τους χούντας τέθηκαν εκτός
νόμου. Άλλωστε εκείνος βρι-
σκόταν τότε στο Παρίσι. Αγνο-
εί ακόμα τον Φοιτητικό Όμιλο
Συζητήσεων (Φ.Ο.Σ.), που το
1959-60 αποτέλεσε την πολιτι-
στική πρωτοπορία στον πανε-
πιστημιακό χώρο, με μια σειρά
ονόματα που αποτελούν σήμε-
ρα σημαντικότερες παρουσίες
στην πνευματική ζωή της πό-
λης.

Ο αφηγητής συνεχίζει με τη
ζωή του στο Παρίσι, την προ-
σωπική ταλαιπωρία του εξαι-
τίας της ασθένειάς του, για να
φτάσει στο ρόλο που έπαιξε
στα δημοτικά πράγματα της
Θεσσαλονίκης. Εκφράζει σα-
φώς το παράπονό του που δεν
εκλέχθηκε Πρόεδρος του Δη-
μοτικού Συμβουλίου, λόγω της
συμμαχίας «του ΚΚ Εσωτερι-
κού με τον Κεντροδεξιό Ζάν-
να», αλλά και Δήμαρχος εξαι-
τίας της απαίτησης του ΚΚΕ να
εκλεγεί Δήμαρχος ο Θ. Γιαν-
νούσης. «Δήμαρχος, βέβαια,»
όπως λέει ο Κ. Μοσκόφ, «σ' αυ-
τό που είθισται να θέλει κανείς
από τον δήμαρχο, αποκομιδή
σκουπιδιών, καθαριότητα, αυ-
τά τα πράγματα». Τα μεγάλα
δεν τα 'κανε βέβαια, δεν μπο-

ζητήματα πολεοδομικής
και περιφερειακής
ανάπτυξης.

Όλη η συσσωρευμένη
ένταση, η ορμή της ζωής
κάτω απ' τη σκιά
του θανάτου, η αγάπη
κι ο πόθος καταλήγουν
σε μια ποίηση
συνταρακτική,
απίστευτης δύναμης, με
έναν αβίαστο εσωτερικό
ρυθμό που συνεπαίρνει
και που σπάνια κανείς
συναντά όχι μόνο σε
πρωτοεμφανιζόμενους
ποιητές αλλά και σε
φτασμένους.

Η **Κική Κ. Κανάρη** με
την ποιητική της συλλογή
Κολοκύνθες της
Ερήμου (εκδ. Πλανόδιον,
1997) παρουσιάζεται
ωσάν ένα φωτεινό
μετέωρο στο ποιητικό
μας στερέωμα:

«*Tous les hommes sont
mortels*», *Simone*, / και σε
ζηλεύω / που το τύπωσες
σε μωβ / εξώφυλλο
πανόδετου βιβλίου / Και
σε ζηλεύω που άφησες
νωρίς / το λίκνο το χρυσό
και το ψηλό σου πατρικό
/ (αν και στο «*Memoires*
...» το απαθανάτισες) / το
De μονάχα κράτησες /
από συνήθη των θνητών
αδυναμία: / κάτι παλιό,
κάτι χρυσό, κάτι που
αντέχει στον καιρό /
Τίποτα δεν αντέχει /
Όλα πεθαίνουν τελικά /
Γήινα χρώματα υλικά /
Όλα πεθαίνουνε απλά
και σε ζηλεύω /
που το τύπωσες σε μωβ
και με χρυσό φανταχτερό
/ σαν τις παλιές ταινίες /
στα στεφάνια των
νεκρών.»

ο χαρτοκόπτης

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΣΑΚΑΛΟΣ

Η άθλια οικειότητα του έρωτα
Μυθιστόρημα

Γ Ε Ρ Α Σ Ι Μ Ο Σ Τ Σ Α Κ Α Λ Ο Σ

Η άθλια οικειότητα του έρωτα

Μυθιστόρημα

Ένα τολμηρό βιβλίο για τον έρωτα, για την οικειότητα των σωμάτων, για την αθωότητα, γεμάτο ανατροπές.

Ένα άλλο κοίταγμα στους κρυφούς πόνους των ανθρώπων για την προηγούμενη ερωτική ζωή των συντρόφων τους.

Ο Γεράσιμος Τσάκαλος είναι ένας σημαντικός συγγραφέας που αδικαιολόγητα παραμένει άγνωστος στο ευρύ κοινό.

Κώστας Ταχτσής: Ο Γεράσιμος Τσάκαλος έπρεπε να είχε καθιερωθεί από καιρό.

Στρατής Τσίρζας: Ο Γεράσιμος Τσάκαλος είναι ένα σημαντικό ταλέντο, ένας συγγραφέας ευρωπαϊκού επιπέδου.

Έλλη Αλεξίου: Μόνο ένας Τσέχωφ ή ένας Γκόρκυ θα μπορούσε να γράψει αυτό το αριστούργημα του Γεράσιμου Τσάκαλου το *Κάποτε στο χωριό Γκαζλίγκα*.

Γιάννης Ξανθούλης: Τα βιβλία του έχουν τη δική τους δύναμη, ανήκουν σε άνθρωπο που ξέρει να καταθέτει ψυχή.
W. Bakker (Professor Universiteit van Amsterdam): Οι ιδέες του Γεράσιμου Τσάκαλου είναι καλύτερες από τις ιδέες άλλων Ελλήνων πεζογράφων.

Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ: Ο Γεράσιμος Τσάκαλος είναι ένα διαβόλεμένο ταλέντο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ζαλόγγου 11 - 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 330.12.08 Fax: 384.24.31

ρούσε να τα σκεφθεί καν. Τέλος, μένοντας στο χώρο της πολιτικής, μας λέει ότι παρόλο που ήλθε πρώτος στις προτιμήσεις των μελών του ΚΚΕ ως υποψήφιος βουλευτής, δεν πήρε το χρίσμα γιατί στο Π.Γ. κατηγορήθηκε ότι «παίρνει μαύρη».

Από κει και πέρα περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο η Μελίνα Μερκούρη και ο Κ. Λαλιώτης τον έχρισαν μορφωτικό ακόλουθο της ελληνικής πρεσβείας στο Κάιρο και εκπρόσωπο του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού και το πολιτιστικό έργο στο οποίο έχει αφιερωθεί επίσης. Η γνωριμία του με την Δήμητρα Λιάνη-Παπανδρέου, μέσω «του χρυσού πέους», όπως τον αποκαλεί, Γιώργου Λιάνη, φίλου του από τα παλιά, στην οποία εξέφρασε το θαυμασμό του για τον έρωτά της με τον Α. Παπανδρέου, καθώς και οι διάφορες υψηλού επιπέδου γνωριμίες του ούτε μέσα από «τη δουλειά που κάνει τώρα», είτε πριν απ' αυτήν.

Παραθέτει στη συνέχεια διάφορα, ανούσια περιστατικά και γεγονότα που δεν μπορούν να ενδιαφέρουν κανένα, πολύ περισσότερο βέβαια, έναν κρατικό φορέα, όπως η ΕΡΤ.

Είναι πάντως χαρακτηριστικές ορισμένες περικοπές της αφήγησης, που δίνουν το κλίμα στο οποίο αναπτύχθηκε η καθόλου δραστηριότητα του αφηγητή. Η είσοδός του στην Αριστερά, διά των ανωτάτων κλιμακίων, η τοποθέτησή του στο Γραφείο Σπουδάζουσας της ΕΔΑ, χωρίς καμία προηγούμενη πολιτικοσυνδικαλιστική δραστηριότητα. Ακόμα, η απόσταση που κράτησε από τα γεγονότα του Μάη του '68 στο Παρίσι, «όπως και το γαλλικό ΚΚ», η δραστηριότητά του στο ΚΚΕ με τη στήριξη, πάντοτε, των ανωτάτων κλιμακίων του, η αποχώρησή του, όταν δεν κατάφερε να προβληθεί ως υποψήφιος δήμαρχος ή βουλευτής.

Ο Κ.Μ. αφηγείται την ιστορία της ζωής του, όπως αυτός τη διαμορφώνει εξωραϊζοντάς

την, ανακαλώντας επιλεκτικά στη μνήμη του γεγονότα ή πρόσωπα, που είτε συνδέονται και σήμερα μαζί του είτε διαθέτουν όνομα, στο σημερινό πολιτικοπολιτιστικό χρηματιστήριο. Αυτό μάλιστα το κάνει ανεξαρτήτως κομματικών εντάξεων και αγνοώντας γεγονότα ή πρόσωπα που δεν πουλάνε, ή δεν εξαργύρωσαν την όποια δράση τους στη δεκαετία 1960-74.

Δικαίωμα ασφαλώς του καβενός να γράφει τα απομνημονεύματά του, όπως αυτός τα φαντάζεται, όχι όμως εις βάρος του δημοσίου κορβανά, απ' τον οποίον χρηματοδοτείται η ΕΡΤ. Όπως επίσης και όχι εις βάρος της δημόσιας συνείδησης ή των πραγματικών γεγονότων της εποχής.

ΥΓ1 Και επειδή τελευταία εφαρμόζεται αγρίως η ρήση του Τσαρούχη, «Στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις», όπως π.χ. ότι ο κ. Μίμης Ανδρουλάκης, ήταν Λαμπράκης, ευρισκόμενος τότε σε ηλικία δέκα (10) περίπου ετών ή ότι ο Διονύσης Σαββόπουλος ήταν Γραμματέας της Φ.Π.Κ. ΡΟΤΟΝΤΑ (απλό μέλος της ήταν), ανάγκη ίσως είναι να γραφτεί επειγόντως η ιστορία της περιόδου 1955-75, με γραφτά και ντοκουμέντα, για να μην τη διαμορφώνουν και τη λεηλατούν εκδόσεις και δηλώσεις που κινούνται στα αμφίβολα όρια της ιστορίας ή στα όρια κάποιων περιέργων ναρκισσισμών.

ΥΓ2 Άκρως ενδεικτικό των όσων παραπάνω επιστημάνονται, το κείμενο του επιστήθιου φίλου του Κώστα Ζουράρι, στην *Ελευθεροτυπία* της 7.1.1998, όπου δοξολογείται το *Χρονικό μιας περιπέτειας παραμυθένιας κι ενός πρόγκιπα παραμυθένιου*. Είπαμε «παίρω και δίνω. Μεγάλο πράγμα», σελ. 84 του βιβλίου του Κ. Μοσκόφ.

Ξενοφών Μαυραγάνης

Γ . ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Π . ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ
Τ . ΒΑΪΓΚΕΛ
Ν . ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ
Ζ . ΒΙΝΙΟ
Μ . ΔΑΜΑΝΑΚΗ
Κ . ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ
Σ . ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ
Β . ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ
Γ . ΘΕΩΝΑΣ
Π . ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ
Π . ΚΑΖΑΚΟΣ
Μ . ΚΑΜΧΗΣ
Κ . ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ
Γ . ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ
Ι . ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΟΣ
Θ . ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ
Κ . ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
Α . ΜΑΚΡΥΔΗΜΗΤΡΗΣ
Ν . ΜΑΡΑΒΕΓΙΑΣ
Ν . ΜΟΥΖΕΛΗΣ
Σ . ΝΤΑΛΗΣ
Ζ . ΝΤΕΛΟΡ
Θ . ΠΑΓΚΑΛΟΣ
Μ . ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
Α . ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ
Γ . ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Δ . ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Γ . ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Σ . ΠΕΡΡΑΚΗΣ
Β . ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ
Ι . ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ
Χ . ΡΟΚΟΦΥΛΛΟΣ
Χ . ΡΟΜΠΛΕΣ
Σ . ΡΟΜΠΟΛΗΣ
Ζ . ΣΑΝΤΕΡ
Κ . ΣΗΜΙΤΗΣ
Σ . ΣΤΑΘΑΤΟΣ
Κ . ΣΤΕΦΑΝΟΥ
Ρ . ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ
Κ . ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ
Δ . ΤΣΑΤΣΟΣ
Μ . ΤΣΙΝΙΣΙΖΕΛΗΣ
Λ . ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ
Α . ΦΑΤΟΥΡΟΣ
Ε . ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

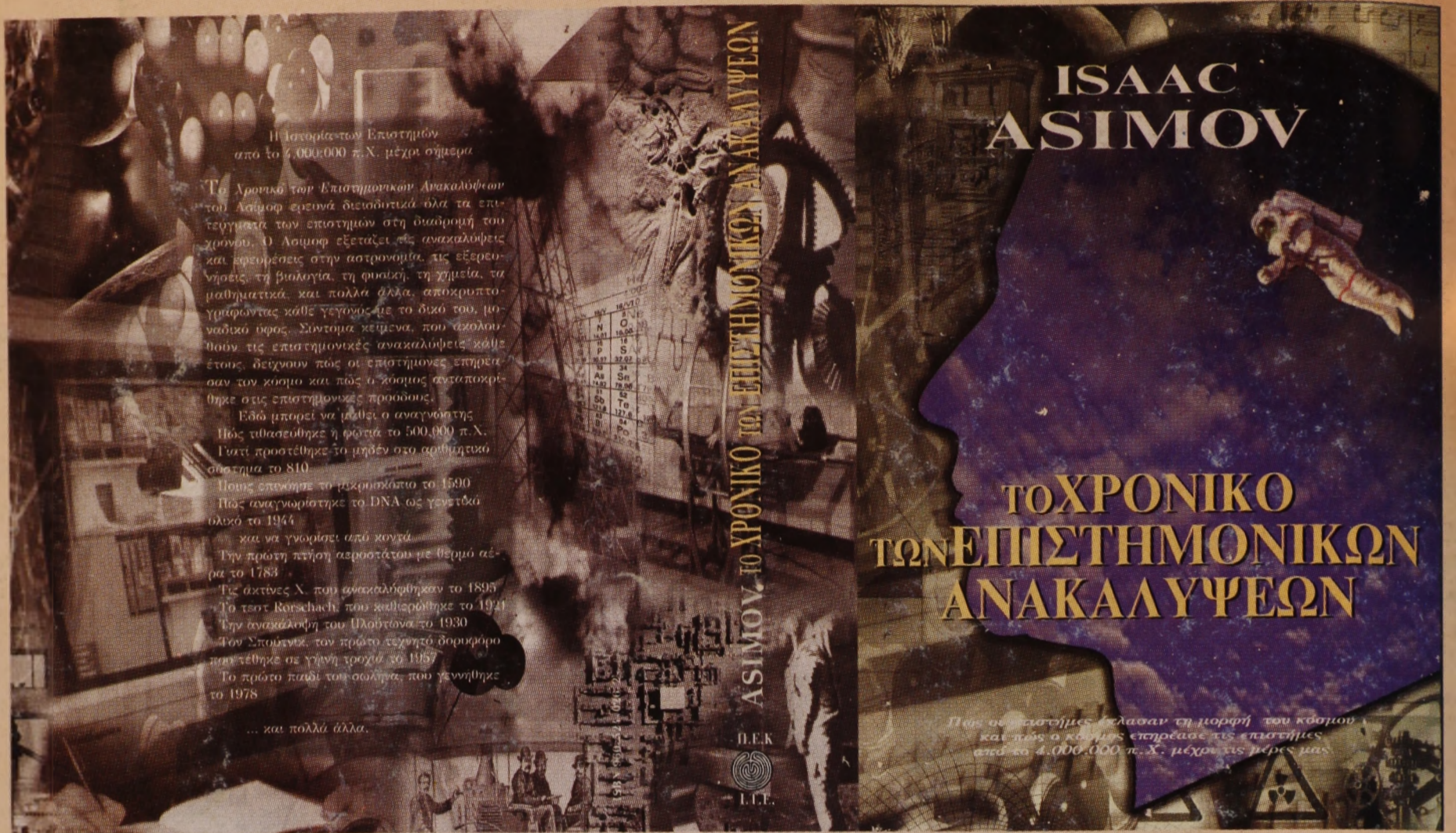
ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ
Εισαγωγή - Επιμέλεια

ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ ΣΤΟ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Αποτίμηση της
Διακυβερνητικής Διάσκεψης
και Ανάλυση της
Νέας Συνθήκης της Ε.Ε.

Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ISAAC ASIMOV

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΝ

Η Ιστορία των Επιστημών από το 4.000.000 π.Χ. μέχρι σήμερα

Το Χρονικό των Επιστημονικών Ανακαλύψεων του Ασίμωφ εξετάζει τις ανακαλύψεις και εφευρέσεις στην αστρονομία, τις εφευρέσεις, τη βιολογία, τη φυσική, τη χημεία, τα μαθηματικά, και πολλά άλλα, αποκρυπτογραφώντας κάθε γεγονός με το δικό του, μοναδικό ύφος. Σύντομα κείμενα, που ακολουθούν τις επιστημονικές ανακαλύψεις κάθε έτους, δείχνουν πώς οι επιστήμονες επηρέασαν τον κόσμο και πώς ο κόσμος ανταποκρίθηκε στις επιστημονικές προόδους.

Εδώ μπορεί να μάθει ο αναγνώστης πώς τιθάσεύθηκε η φωτιά το 500.000 π.Χ. Γιατί προστέθηκε το μηδέν στο αριθμητικό σύστημα το 810.

Πώς επινόησε το μακροσκόπιο το 1590. Πώς αναγνωρίστηκε το DNA ως γενετικό υλικό το 1944.

... και να γνωρίσει από κοντά:

Την πρώτη πτήση αεροστάτου με θερμό αέρα το 1783.

Τις ακτίνες X, που ανακαλύφθηκαν το 1895.

Το τεστ Rorschach, που καθιερώθηκε το 1921.

Την ανακάλυψη του Πλούτωνα το 1930.

Τον Σπούιγκεν, τον πρώτο τεχνητό δορυφόρο που τέθηκε σε γήινη τροχιά το 1957.

Το πρώτο παιδί του σωλήνα, που γεννήθηκε το 1978.

... και πολλά άλλα.

Πώς οι επιστήμονες έλασαν τη μορφή του κόσμου και πώς ο κόσμος επηρέασε τις επιστήμες από το 4.000.000 π.Χ. μέχρι τις μέρες μας.

Isaac Asimov

Το Χρονικό των Επιστημονικών Ανακαλύψεων

Μια σπουδαία επιστημονική εγκυκλοπαίδεια

για την ιστορία των επιστημών και των ανακαλύψεων

Πρόκειται για μια σπουδαία επιστημονική εγκυκλοπαίδεια για την ιστορία των επιστημών και των ανακαλύψεων, από την εμφάνιση των πρώτων ανθρωπιδών το 4.000.000 π.Χ. και την τιθάσευση της φωτιάς το 500.000 π.Χ. έως και τις επιστημονικές ανακαλύψεις που κατέγραψε το Ασίμωφ μέχρι το 1992. Ερευνώντας διεξοδικά όλα τα επιτεύγματα των επιστημών στη διαδρομή του χρόνου, ο Ασίμωφ εξετάζει, μεταξύ άλλων, τις ανακαλύψεις και εφευρέσεις στην αστρονομία, τη βιολογία, τη φυσική, τη χημεία, τα μαθηματικά, αποκρυπτογραφώντας κάθε γεγονός με το δικό του, μοναδικό ύφος, επιτρέποντάς μας να συμεριστούμε τις συγκινήσεις και να αντιληφθούμε τη σπουδαιότητα των επιστημών στο πέρασμα των αιώνων. Σύντομα κείμενα, που ακολουθούν τις επιστημονικές ανακαλύψεις κάθε περιόδου και έτους, δείχνουν πώς οι επιστήμονες επηρέασαν τον κόσμο και πώς ο κόσμος ανταποκρίθηκε στις επιστημονικές προόδους. Εδώ θα δει κανείς την ανακάλυψη των πλανητών και των ιών, θα μάθει πώς εφευρέθηκαν τα ατμόπλοια, τα τηλεσκόπια και τα διαστημόπλοια. Θα γνωρίσει τις συνθήκες οι οποίες συνδέονται με την κατασκευή της πρώτης χειράμαξας (400), με το πηρούνι (1071), τα ματογυάλια (1249), το κανόνι (1346), τον περίπλου της Γης (1523), τους διεστιακούς φακούς (1784), τις ακτίνες X (1895), την ανακάλυψη του Πλούτωνα (1930), το πρώτο παιδί του σωλήνα, που γεννήθηκε το 1978... και πολλά άλλα. Γεγονότα ελάχιστα γνωστά ζωντανεύουν στις σελίδες αυτού του περιεκτικού χρονικού, προσθέτοντας έναν ανάλαφρο, αλλά πάντα διδακτικό τόνο στην αφήγηση.

[17 x 24 cm, σελ. 880 - 9000 δρχ.]

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ - ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ & ΕΡΕΥΝΑΣ

ΑΘΗΝΑ: Μάνης 5 - 106 81 ΤΗΛ. (01) 3818372, FAX: 3301583 • ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: «Στοά του βιβλίου» Νέα Στοά Αρσακείου, Πανεπιστημίου 49